

Foto:

Jessica Alanaisse-Karlsson: omslag

Klas Andersson: s. 119

Lena Clarin: s. 103

Helena Kättström: s. 65

Shutterstock: s. 11, 19, 37, 125, 133, 139

Smålandsbilder.se: s. 99

Markus Tiburzi: s. 7, 73

Johan Wahlander: s. 80

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Generaldirektörens förord	5
Hållbara landsbygder för ett hållbart samhälle.....	5
Jordbruksverkets verksamhet	7
Ekonomisk översikt	11
Bruka utan att förbruka.....	19
Hur Jordbruksverkets verksamhet påverkar regeringens vision.....	20
Utvecklingen på landsbygden	22
Utvecklingen i jordbruket.....	24
Utvecklingen inom fiskeri och vattenbruk	35
Dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv som präglas av öppenhet och mångfald	37
Analyser och utredningsverksamhet	39
Statistikproduktion	41
Konkurrenskraftigt företagande på landsbygden	42
Främjande av vattenbruk och fiskerifrågor	44
Förenklingar för Jordbruksverkets kunder	46
Förberedelser inför kommande jordbruks- och fiskeripolitik.....	46
Tjänsteexport	47
Jämställdhet	48
Landsbygdsprogrammet 2007–2013	49
Fiskeriprogrammet 2007–2013	57
Förutsättningar för jordbruk i norra Sverige	62
Utsäde – sundhet, kvalitet och sorter.....	62
Starkt djurskydd och god djurhälsa	65
Djurskydd – Lagstiftning.....	66
Djurskydd – Kontroll	66
Djurskydd – Uppdrag från regeringen m.m.	67
Djurhälsa – Arbete för bättre djurhälsa	70
Djurhälsa – Uppdrag från regeringen m.m.....	71
Lågt smittryck och god krisberedskap	73
Lågt smittryck – arbete mot smittsamma djursjukdomar	74
Lågt smittryck – förekomst av smittsamma sjukdomar	75
Växters sundhet.	76
God krisberedskap	78
Kvalité i djurregister	79
Miljö- och resurseffektiva gröna näringar.....	81
Ett rikt odlingslandskap – prestationer	83
Ett rikt odlingslandskap – effekter	84
Begränsad klimatpåverkan – prestationer	87
Begränsad klimatpåverkan – effekter	88
Giftfri miljö – prestationer	88
Giftfri miljö – effekter	90

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Ingen övergödning – prestationer	90
Ingen övergödning – effekter	91
Myllrande våtmarker – prestationer	92
Myllrande våtmarker – effekter	92
Ekologisk produktion – prestationer	93
Ekologisk produktion – effekter	93
Landsbygdsprogrammet Axel 2.....	93
Kommande program.....	94
Konsumentaspekterna får ökat genomslag	99
Korrekt hantering av stöd och effektiv kontrollverksamhet	103
Hantering av stöd.....	104
Effektiv kontrollverksamhet	112
Konkurrensneutral uppdragsverksamhet	119
Distriktsveterinärerna	120
Utsädeskontroll	123
Vattenhushållning	123
Köttklassificering.....	124
Engagerade medarbetare med rätt kompetens	125
Stödande processer för kärnverksamheten	133
Process för intern styrning och kontroll	134
Nyttorealiserings	135
Ny teknisk plattform och teststrategi.....	135
Resursförsörjningsstrategi	135
E-delegation.....	136
Klassificeringsstruktur	136
Stadsplanen.....	136
Effektiv kommunikation.....	136
Finansiell redovisning – Inledning	139
Resultaträkning	148
Balansräkning	149
Anslagsredovisning	151
Inkomsttitlar	155
Bemyndigande	156
Finansieringsanalys.....	158
Sammanställning över väsentliga uppgifter	160
Notförteckning.....	162
Fastställande	181
Bilaga 1 – Jordbruksverkets organisation	182
Bilaga 2 – EU:s finansiella korrigeringar för jordbruksfonderna	183
Bilaga 3 – Utbetalda ersättningar till ledamöter i insynsråd m.m.	186

Generaldirektörens förord

Hållbara landsbygder för ett hållbart samhälle

Sveriges landsbygder levererar mat, energi, jobb, ekosystemtjänster, upplevelser och attraktiva livsmiljöer. Leveranser som är grunden för en hållbar samhällsutveckling, ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Jordbruksverkets uppgift är att stärka Sveriges landsbygder för ett hållbart samhälle. Vi måste i varje läge ta hänsyn till hur ett mål bör vägas av mot andra och se helheten för att gå mot det hållbara samhället.

Väga in alla aspekter

Jordbruksverket är en sektorsmyndighet som ska väga in alla aspekter som har med uppdraget att göra. Vi har ansvar för att genomföra jordbrukspolitiken, som även innefattar att förvalta landsbygdsprogram och fiskeprogram, att säkerställa god djurhälsa och djurskydd, att förebygga och bekämpa djursmittor och växtskadegörare samt att verka för god miljö inom vårt ansvarsområde. För detta behövs ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv på landsbygden med jordbruk, fiske och andra näringsgrenar. Vårt arbete blir ju i längden meningslöst om produktionen flyttar utomlands. Därför är det viktigt att vi ser företagaren bakom varje landsbygdsföretag samtidigt som vi ser till nyttan för konsumenterna.

Stödja och underlätta

Hur ser då situationen ut i dag? På många håll ser vi minskande befolkning på landsbygden och att jordbruksproduktionen minskar. Utvecklingen måste vändas. Entreprenörskap och ökad produktivitet är två nycklar för att få trenden att vända. Vi på Jordbruksverket arbetar på många sätt för att stödja och underlätta för att målet om konkurrenskraft och andra mål ska uppfyllas.

Viktigt från 2012

Reformeringen av EU:s jordbruks-, landsbygds- och fiskeripolitik har stor betydelse för landsbygden. Jordbruksverket deltar i reformarbetet och bistår landsbygdsdepartementet med analyser och tekniska underlag.

Innovation för ett matland i världsklass

Sverige ska bli ett matland i världsklass. Jordbruksverket har som prioriterade områden bland annat att höja innovationsgraden, att stärka den svenska livsmedelsproduktionen och att utveckla den offentliga måltiden.

Utveckling av djurskyddskontroller och växtskydd

Vi ger länsstyrelserna stöd i deras arbete med rättssäkra, likvärdiga och effektiva djurskyddskontroller. Hantering av växtskyddsproblem behöver successivt utvecklas när skadegörare byter skepnad bland annat eftersom klimatet förändras.

e-tjänster till nytta för medborgarna

För att ge ökad service till våra kunder utvecklar vi olika e-tjänster. Över 99 procent utnyttjade SAM Internet. Det är ett kvitto på att vi är på rätt väg. Vi lyckades betala ut 98 procent av gårdsstödet och 94 procent av miljöersättningarna före årsskiftet. Jordbruksverket är också drivande inom e-delegationen för att skapa digitala tjänster inom hela koncernen staten till nytta för medborgarna.

Inventerad jordbruksmark ger korrekta stödansökningar.

Ett projekt för inventering av jordbruksmarken är avslutat och uppdateringar efter nya flygfoto är genomförda. Det har höjt kvaliteten på data om jordbruksmarken, vilket har bidragit till korrekta ansökningar och större trygghet för lantbrukare när de söker arealbaserade stöd. Framöver måste arealerna uppdateras efter hand som förändringar sker. Återkrav av tidigare felaktigt utbetalda stöd har varit en mycket tung uppgift för alla berörda. Vi har bildat en arbetsgrupp med olika aktörer inom jordbruket för förbättringar och kommunikation.

GENERALDIREKTÖRENS FÖRORD

Förenklingar som upplevs i vardagen

I förenklingsarbetet har vi tagit initiativ till samverkan mellan myndigheterna och branschen för att förenkla med ett helhetsperspektiv på företagets situation. Vi ser på företagets samlade kravbörda och vad vi kan göra gemensamt så att de upplever förenkling i vardagen.

Ny generaldirektör och ny färdplan

Den 31 augusti 2012 slutade Mats Persson efter att ha varit chef för myndigheten i mer än ett decennium och jag tog över. Jag har tidigare arbetat i olika funktioner inom verket.

Efter att ha lyssnat och tänkt över vad samarbetspartners och kunder tycker är de viktigaste frågorna har jag formulerat en färdplan för vårt arbete de närmaste åren. I färdplanen ingår bland annat att vi ska

- se, utveckla och säkra landsbygden,

- sätta kunden först,

- bidra till förenklingar överallt och

- vara en attraktiv myndighet i koncernen staten.

Landsbygdssäkring för helhetsyn

På Jordbruksverket har vi bestämt oss för att landsbygdssäkra våra analyser samt ärenden som beslutas av generaldirektören. Det är ett bidrag till det hållbara samhället och ett led i det fortsatta arbetet för att vara en sektorsmyndighet med ett brett helhetsperspektiv.

Leif Denneberg

Generaldirektör

JORDBRUKSVERKETS
VERKSAMHET

Jordbruksverkets verksamhet

Jordbruksverkets uppgift är att inom jordbruksområdet, fiskeområdet och därtill knuten landsbygdsutveckling arbeta för en hållbar utveckling, ett gott djurskydd, ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet och en livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna. Arbetet ska ske med utgångspunkt från regeringens vision *Bruka utan att förbruka*.

Jordbruksverket är förvaltningsmyndighet inom jordbrukets och fiskets områden och ska medverka till att uppnå en från samhällsekonomisk synpunkt mer effektiv och miljöanpassad politik inom Europeiska unionen.

Jordbruksverket har det övergripande ansvaret för genomförandet av landsbygdspolitiken och har ett särskilt sektorsansvar för miljömålsarbetet. Myndigheten ansvarar för samordning, uppföljning och rapportering av miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap samt medverkar i genomförandet av politiken för regional tillväxt.

Myndigheten ska vidta åtgärder i syfte att säkerställa ett gott djurhälsotillstånd hos husdjuren samt förebygga spridning och bekämpa smittsamma djursjukdomar och allvarliga växtskadegörare.

Myndigheten ska verka för att stärka djurskyddet och att i internationella sammanhang agera för förbättringar av djurskyddet. I vårt uppdrag som central myndighet ingår att samordna och vägleda ansvariga myndigheter i deras djurskyddsarbete.

Distriktsveterinärerna utgör en särskild verksamhetsgren inom Jordbruksverket. Administrationen av EU:s jordbrukspolitik är en av huvuduppgifterna. Verket ska svara för utbetalningar av EU-stöd och arbeta för förenklningar av EU:s regleringar inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Jordbruksverkets verksamhet regleras av bland annat myndighetens instruktion, regleringsbrev och den lagstiftning som verket har att tillämpa.

Vision, strategi och värdeord

Jordbruksverket stärker den gröna sektorn för ett hållbart samhälle.

Visionen är en vägledande, styrande och utmanande bild av hur Jordbruksverket ska se ut och fungera i framtiden. Den är ett uttryck för ambitionen att vi ska arbeta för en positiv och sund utveckling av sektorn. Visionen gäller utvecklingen av produktionen av livsmedel och av energiråvaror, god djurhållning samt utvecklingen på landsbygden. I detta ligger att stimulera en omställning mot ökad konkurrenskraft som även tillgodoser konsumenternas krav på säkerhet i livsmedelskedjan samt en god miljö och en god hälsa. Ett integrerat arbetssätt ger bättre beslutsunderlag och helhetsperspektiv. Hållbar utveckling och förenkling är ledstjärnor. Den tidigare visionen *Professionell och kundvänlig myndighet* lever kvar.

Under 2012 har vi haft ett ökat fokus på myndighetens sektorsperspektiv. Uppgiften som sektorsmyndighet innebär att ha en helhetssyn och att hantera målkonflikter. Det har även inneburit att fokus har varit starkt på landsbygdsområdet, både på främjanderollen men även på arbetet med ett nytt landsbygdsprogram och utformningen av den nya jordbruks- och fiskeripolitiken, särskilt ifråga om administrativ börda. Arbetet med återkrav och överklagningar i de befintliga stödsystemen har varit prioriterat. Ökat fokus har också lagts på hållbarhetsfrågor, särskilt energi, växtskydd, växtnäring och vatten.

Jordbruksverkets tre värdeord: *framåt – trovärdiga – professionella* ska tydliggöra vilka vi är, vad vi står för och hur vi agerar.

Disposition m.m. av årsredovisningen

Årsredovisningen inleds med ekonomisk översikt samt ett sammanfattande kapitel som översiktligt redovisar de insatser verket gjort för att uppnå inriktningsmålen enligt regeringens vision *Bruka utan att förbruka*. Resultatredovisningen följer Jordbruksverkets nio övergripande fokusområden enligt den strategiska planen för perioden 2010-2013. Det är dock bara sex av dessa områden som verksamhetens intäkter och kostnader fördelas på. Områdena ”Konsumentaspekterna ska få ökat

JORDBRUKSVERKETS VERKSAMHET

genomslag” samt de områden som rör verkets interna arbete fördelas på de övriga områdena. Den strategiska planen beskriver på ett övergripande sätt verkets prioriteringar och grundar sig bland annat på myndighetens instruktion. Verksamhetsplaneringen utgår också från detta dokument. Detta ska leda till att den röda tråden i verkets verksamhet blir tydligare. Efter dessa kapitel kommer den finansiella redovisningen. I bilaga redovisas verkets organisation och en sammanställning över finansiella korrigeringar inom jordbruksfonden som kommissionen beslutat per medlemsstat genom så kallade slutliga ”ad hoc beslut”.

I avsnitten för respektive fokusområde redovisas måluppfyllelsen (verksamhetens resultat och effekter i förhållande till fastställda mål). För varje mål görs en resultatbedömning – en redovisning av måluppfyllelsegrad. Denna mäts eller beskrivs på olika sätt beroende på målet. I en del fall finns preciseringar som gjorts av statsmakterna. Exempel på sådana preciseringar finns inom miljöarbetet och omfattningsmålen inom landsbygdsprogrammet. Om preciseringar saknas har målen satts av Jordbruksverket. Verket redovisar de indikatorer som måluppfyllelse är grundad på.

Enligt SCB kan ett NKI-värde (nöjd Kund Index-värde) som överstiger 60 bedömas som

”bra”. När värdet ligger mellan 40 och 60 bedöms det som ”godkänt” och under 40 blir det ”underkänt”. Denna tregradiga bedömningskala har Jordbruksverket modifierat till en fyrgradig bedömningskala för måluppfyllelse.

- Fullt uppfyllt (4) = Målet är uppfyllt till minst 95 procent.

- I huvudsak uppfyllt (3) = Målet är uppfyllt till minst 65 och högst 95 procent.

- Delvis uppfyllt (2) = Målet är uppfyllt till minst 30 och högst 65 procent.

- Ej uppfyllt (1) = Målet är uppfyllt till mindre än 30 procent.

Måluppfyllelsegraden bygger på såväl subjektiva bedömningar som kvantitativa data. Under respektive avsnitt redovisas hur bedömningen är gjord.

Under respektive fokusområde redovisas väsentliga prestationer. Vid beräkning av kostnaderna har såväl direkta kostnader som skäliga indirekta kostnader medtagits. Vid beräkning av indirekta kostnader har ett OH-pålägg om 93 procent använts.

EKONOMISK ÖVERSIKT

Ekonomisk översikt

Total omsättning

Den totala omsättningen, det vill säga verksamhetens kostnader och lämnade bidrag (inkl. finansiella kostnader), uppgår 2012 till 13 219 miljoner kronor att jämföras med 13 634 miljoner kronor 2011 och 15 103 miljoner kronor 2010.

Den totala omsättningen har det senaste året minskat med 415 miljoner kronor. Minskningen förklaras framförallt av återförda periodiserade finansiella korrigeringar (se Finansiell redovisning – Inledning). Av Jordbruksverkets totala omsättning har EU finansierat ca 67 procent årligen de senaste åren. Resterande kostnader finansieras med nationella medel och avgifter inom framförallt det veterinära området.

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader (exklusive lämnade bidrag och tillhörande kostnader) har under

det senaste året ökat med cirka 47 miljoner kronor från 1 362 miljoner kronor till 1 409 miljoner kronor. Ökningen beror främst på ökade kostnader rörande arbetet med återkrav (Korrekt hantering av stöd) samt förberedelserna inför kommande förändringar av jordbruks- och fiskeripolitiken (Dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv). Även arbetet med fiskerifrågor som övertogs 1 juli 2011 får nu ett genomslag på helårsbasis. Inom Miljö- och resurseffektiva gröna näringar står framförallt utveckling inom miljö kvalitetsmålen för ökningen. Området Lågt smittryck har däremot minskat rörande nationellt smittskydd och BSE-övervakningar.

Konkurrensneutral uppdragsverksamhet med resultatområdena (RO) Distriktsveterinärerna, Vatten samt del av Utsäde och Tillsyn (köttklassificering) är det största området med ca 40 procent av de totala verksamhetskostnaderna.

Tabell 1 Totala verksamhetskostnader¹

Fokusområde	2010 ³	%	2011 ³	%	2012	%
Dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv	126 545	9	147 103	11	180 759	13
Starkt djurskydd och god djurhälsa	63 939	5	70 968	5	68 998	5
Lågt smittryck och god krisberedskap	176 143	13	135 311	10	125 594	9
Miljö- och resurseffektiva gröna näringar	122 284	9	127 032	9	139 631	10
Korrekt hantering av stöd och effektiv kontrollverksamhet	336 263	25	318 344	24	332 489	23
Konkurrensneutral uppdragsverksamhet ²	542 067	39	563 507	41	561 454	40
Summa	1 367 241	100	1 362 265	100	1 408 925	100

1. Kostnaderna har fördelats med hjälp av bokföringens verksamhets- respektive finansieringskonton. Fördelade lönekostnader baseras på individuell tidredovisning. Kostnaderna för gemensamma stödfunktioner har fördelats med antal årsarbetskrafter som bas.

2. Kostnader för interna uppdrag har eliminerats för konkurrensneutral uppdragsverksamhet vilka uppgår till cirka 3,2 mnkr 2012, ca 4,2 mnkr 2011 och ca 16,5 mnkr 2010.

3. Kostnaderna för 2010 och 2011 har räknats om på grund av att fördelningen av TA- och kompetensutvecklingsmedel inom landsbygdsprogrammet mellan Dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv och Miljö- och resurseffektiva gröna näringar inte var korrekt.

Källa: Ekonomisystemet Agresso

EKONOMISK ÖVERSIKT

Antal årsarbetskrafter

Dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv har ökat på grund av arbetet med förberedelserna inför kommande förändringar av jordbruks- och fiskeripolitiken samt att den över-

tagna fiskeriadministrationen får genomslag på helårsbasis. Minskningen inom korrekt hantering beror främst på arbetet med blockinventeringen och inom Lågt smittryck har arbetet med framförallt nationellt smittskydd minskat.

Tabell 2 Antalet årsarbetskrafter (åak)

Fokusområde	2010	%	2011	%	2012	%
Dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv	107,3	10	124,2	11	154,8	13
Starkt djurskydd och god djurhälsa	63,6	6	70,8	6	64,9	6
Lågt smittryck och god krisberedskap	107,8	10	115,6	10	106,5	9
Miljö- och resurseffektiva gröna näringar	98,7	8	98,0	8	97,7	8
Korrekt hantering av stöd och effektiv kontrollverksamhet	320,2	25	287,7	24	271,1	23
Konkurrensneutral uppdragsverksamhet	495,7	41	485,7	41	485,3	41
Summa	1 190,3	100	1 182,0	100	1 180,3	100

Källa: Ekonomisystemet Agresso

Intäkter av avgifter och andra intäkter än anslag

Jordbruksverkets intäkter har totalt sett ökat med knappt 9 miljoner kronor jämfört med 2011. Förändringen beror främst på ökade bidrag men även att uppdragsintäkterna har ökat inom RO Distriktsveterinärerna.

Tabell 3 Intäkter av avgifter och andra intäkter än anslag

Fokusområde	2010 ¹	%	2011 ¹	%	2012	%
Dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv	6 535	1	9 168	2	16 358	3
Starkt djurskydd och god djurhälsa	22 815	4	23 188	4	29 959	5
Lågt smittryck och god krisberedskap	30 207	6	20 788	4	7 352	2
Miljö- och resurseffektiva gröna näringar	8 589	2	20 608	3	24 123	4
Korrekt hantering av stöd och effektiv kontrollverksamhet	33 611	6	40 312	7	41 024	7
Konkurrensneutral uppdragsverksamhet ²	444 294	81	451 774	80	455 591	79
Summa	546 051	100	565 838	100	574 407	100

1. Intäkterna är avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen, avgiftsbelagd verksamhet, övriga intäkter, intäkter av bidrag samt finansiella intäkter, se kapitel Notförteckning, not 1 och 2.

Källa: Ekonomisystemet Agresso

Avgiftsbelagd verksamhet

Särredovisningen av avgiftsbelagd verksamhet för 2011 och 2012 görs i not 27 och 29 i den

finansiella redovisningen. Motsvarande uppgifter för 2010 redovisas i årsredovisningen för 2011, not 26 och 28.

EKONOMISK ÖVERSIKT

Lämnade bidrag

Samtliga utbetalade bidrag under 2012 uppgår till 12 009 miljoner kronor jämfört med 12 274 miljoner kronor för 2011. Nettominskningen under året beror huvudsakligen på att bidrag under rubriken Övriga bidrag har minskat jämfört med tidigare år. Den huvud-

sakliga minskningen står handjursbidrag för som har upphört från och med stödår 2012.

Av utbetalade bidrag under året har EU finansierat cirka 74 procent motsvarande knappt 8 900 miljoner kronor. Antalet utbetalningar minskade till ca 361 000 stycken jämfört med ca 381 000 stycken 2011.

Tabell 4 Bidrag i miljoner kronor

Bruttoutbetalningar ¹ för respektive bidrag oavsett stödår.

	Gårdsstödet	Miljöersättningar	Kompensationsbidrag	Företagsstöd ^{2,3}	Projektstöd ^{2,3,4}	Nationellt stöd mjölk Norrland	Marknadsstöd ⁵	Övriga Bidrag ⁶	Totalt
Totalt utbetalat belopp, mnkr									
2012	5 842	2 629	735	848	769	269	147	770	12 009⁷
2011	5 921	2 619	746	776	712	272	131	1 107	12 274⁷
2010	6 722	2 759	802	679	454	241	190	1 073	12 920
- därav EU-finansierat, %									
2012	100	47	48	51	60	-	100	ca 50	ca 74
2011	100	50	48	50	56	-	100	ca 52	ca 75
2010	100	48	47	49	52	-	100	ca 52	ca 75
Antal utbetalningar, st⁸									
2012	74 932	201 382	37 708	4 897	4 104	11 174	2 113	25 046	361 356
2011	71 967	215 423	37 169	3 989	2 240	12 589	2 606	35 022	381 005
2010	76 611	215 042	39 641	3 109	1 266	13 355	2 957	42 740	394 721

1. I utbetalade belopp för direktstöden (gårdsstöd, djurbidrag m.fl.) har avdrag gjorts för släpande sanktioner och tvärvillkorsavdrag.

2. Företagsstöd avser insatser som är till nytta för ett enskilt företag medan projektstöd är till allmän nytta eller till för flera företag, fördelarna med bidraget når fler än de som sökt stöd.

3. Vid beräkning av EU:s medfinansiering har hänsyn tagits till annan offentlig finansiering (endast 2010 och 2011) och förskottsutbetalningar av svenska medel.

4. I posten ingår även ersättning till länsstyrelserna m.fl. för deras medverkan inom landsbygdsprogrammet.

5. I posten ingår exportbidrag och interventionsstöd.

6. I posten ”Övriga bidrag” ingår utbetalningar av djurbidrag, särskilt stöd till mjölkproducenter (endast 2010), nationellt kuvert och proteingrödor samt stöd till fiskerinäringen (endast 2012 och 2011) m.m. Dessutom ingår bidrag till organisationer för deras medverkan i olika program inom djurområdet, omstruktureringsstöd för socker m.m.

7. Under 2012 har därutöver knappt 28 600 inbetalningar (f.år 11 600 styck) om drygt 116 mnkr (f.år 66 mnkr) gjorts, varav drygt 67 mnkr avser tidigare utbetalade gårdsstöd och drygt 30 mnkr tidigare utbetalade miljöersättningar. Utöver detta avser inbetalningarna i huvudsak företagsstöd och projektstöd inom landsbygdsprogrammet.

8. I antal utbetalningar ingår även så kallade kvitningar det vill säga att del av eller hela beloppet har utbetalats till annan än stödmottagare. Under 2012 var det knappt 43 000 st. Motsvarande för 2011 och 2010 var cirka 30 000 resp. 26 000 kvitningar. Drygt 13 procent av utbetalda stödbelopp kvittades 2012 motsvarande ca 1 590 mnkr. Huvuddelen av beloppet avser överlåtelse från stödmottagare till banker m.fl.

Källa: Jordbruksverkets stödutbetalningssystem BETAL och ekonomisystemet Agresso

Utnyttjande av direktstöd

Utnyttjandet av det nationella taket för direktstöd bedöms bli i samma nivå som tidigare år. Detta trots den årliga minskningen av jordbruksmark och därmed minskade arealen i stödssystemet. De nationella taken är fastställda på stödårsnivå i euro för stödformerna gårdsstöd, handjursbidrag och det så kallade nationella kuvertet. Utbetalningarna avseende ett stödår sker till huvuddelen under perioden 1 december till och med 30 juni respektive år. För gårdsstödet har blockinventeringsprojektet

nu fått genomslag som medfört att jordbrukaren har bättre underlag för sin ansökan som i sin tur leder till att det blir färre och mindre avvikelser i kontrollen av arealerna. Värt att notera är att utnyttjandet aldrig kan uppgå till 100 procent eftersom markförändringar och arrendefrånträden med mera gör att vissa lantbrukare inte kan utnyttja alla sina stödåter.

Tabell 5 Sverige – utfall och andel utnyttjade takbelopp för stödåren 2010-2012

Stödformer ²	Utfall ¹ stödår 2010		Utfall ¹ stödår 2011		Stödår 2012		
	teuro	% ²	teuro	% ²	Utfall ¹ t.o.m. 2012-12-31	Prognos ¹	Prognos ² utnyttjande
					teuro	teuro	%
Gårdsstöd	654 152	95,7	648 105	95,6	670 102	681 833	95,7
Kontrakterad stärkelsepotatis ²	3 112	-	3 625	-	-	-	-
Nationellt kuvert ³	3 072	94,0	2 961	91,2	0	3 224	94,6
Handjursbidrag	33 633	95,7	33 725	96,9	-	-	-
Summa	693 969	95,7⁴	688 415	95,6⁴	670 102	685 057	95,7⁴

1. Fastställt kurs 2010: 1 euro = 9,1421 kr, 2011: 1 euro = 9,2580 kr respektive 2012: 1 euro = 8,4498 kr för samtliga stödformer. Beloppet är efter avdrag för modulerung.

2. För stödformerna gårdsstöd och nationellt kuvert är det maximala tak som inte får överskridas. Stöd för kontrakterad stärkelsepotatis och handjursbidrag har frikopplats 2012 och värdena ingår fr.o.m. 2012 i gårdsstödet. Det procentuella utnyttjandet är beräknat från de maximala taken för Sverige.

För stödåret 2012 uppgår det maximala taket för exempelvis gårdsstödet före modulerung till 767 437 teuro. Beräknat belopp för 2012 om 681 833 teuro efter modulerung motsvarar 734 517 teuro före moduleringsavdragen. Utnyttjandet beräknas således till ca 95,7 procent.

3. Nationellt kuvert omfattar stöd för kvalitetscertifiering och stöd till mervärden i jordbruket.

4. Det procentuella utnyttjandet är beräknat från de maximala taken för Sverige enligt artiklarna 8, 40 m.m. i rådets förordning (EG) nr 73/2009.

Källa: Jordbruksverket

Utnyttjande av landsbygdsprogrammet

Under programperioden 2007-2013 har avsatts cirka 36 332 miljoner kronor exklusive överskjutande nationell finansiering om cirka 176 miljoner kronor. Beloppet omfattar även finansiering från andra offentliga finansiärer än Jordbruksverket som exempelvis kommuner och landsting. Utbetalningar avseende programperioden kommer att pågå till och med 2015 för projekt beslutade till och med 2013. Miljöersättningar och kompensationsbidrag för delar av stödår 2006 samt stödår

2007-2013 inom Axel 2 finansieras inom ramen för programperiod 2007-2013. I nedanstående tabell framgår gjorda utbetalningar (netto) under perioden 16 oktober, 2006 t.o.m. den 31 december 2012 som har belastat landsbygdsprogrammet fördelat på axelnivå och tekniskt stöd. Totalt har 27 723,7 miljoner kronor utbetalats varav 13 162,7 miljoner kronor finansieras av EU medan resterande 14 561,0 miljoner kronor till huvuddelen har finansierats av staten via Jordbruksverket. Under räkenskapsåret 2012 har cirka 5 470 miljoner kronor utbetalats (redovisats till EU) varav cirka 2 646 miljoner kronor finansieras av EU.

EKONOMISK ÖVERSIKT

Tabell 6 Utbetalningar inom LBP 16/10 2006 - 31/12 2012

Åtgärd	Totalt, Mnkr	Varav EU-del, mnkr	% -utnyttjande av total budget ³
Axel 1, Förbättra konkurrenskraften i jord- och skogsbruket	3 921,3	1 990,0	68,6 %
Axel 2, Förbättra miljö och landskapet	20 350,9 ¹	9 579,7	87,1 %
Axel 3, Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden	1 737,7	819,0	46,5 %
Axel 4, Leader	817,5	326,6	34,4 %
Axel 5, Tekniskt stöd	896,3	447,4	77,6 %
Summa	27 723,7²	13 162,7⁴	76,3 %

1. Därutöver har cirka 173,3 mnkr utbetalats av Jordbruksverket i nationell överskjutande finansiering som inte omfattas av programbudgeten.

2. Inklusive gjorda utbetalningar av annan offentlig finansiär om cirka 626,4 mnkr.

3. Från och med 2012 (programändring 9) har programbudgeten sänkts något från 36 373 till 36 332 mnkr.

4. Beloppet inkluderar ca 32,9 mnkr (3 805 teuro) som i februari 2013 har korrigerats av Jordbruksverket i de fastställda räkenskaperna för landsbygdsfonden 2012. Se vidare avsnitt Korrekt hantering av stöd och effektiv kontrollverksamhet under Korrekt genomförande av EU-stöden.

Källa: Jordbruksverket

EU-delen inom programbudgeten uppgår till 1 953 miljoner euro motsvarande 17 577 miljoner kronor. Programmet är fastställt utifrån en eurokurs om 9 kr. Om kronans värde är lägre i de löpande kvartalsredovisningarna mot EU under perioden utnyttjas mindre än fastställda EU-medel. Hittills har den genomsnittliga kursen legat på 9,31 kr/euro. Utnyttjandet av beslutade EU-medel inom landsbygdsprogrammets budget uppgår till hittills utbetalda 13 163 miljoner kronor vilket mots-

varar 1 414 miljoner euro. Av budgeten som gällt till och med 2012 har drygt 72 procent utnyttjats om erhållna förskott exkluderas. Totalt för EU:s Landsbyggsfond (EJFLU) till och med december 2012 (avse-ende redovisade utbetalningar t.o.m. 15 oktober 2012) har inklusive förskott drygt 61 procent utnyttjats i genomsnitt för samtliga EU-länder. Sveriges utnyttjande ligger på knappt 75 procent.

EKONOMISK ÖVERSIKT

Tabell 7 Utnyttjande av EU-medel inom LBP 16/10 2006 - 31/12 2012

	2007 ¹	2008 ²	2009 ³	2010 ⁴	2011 ⁵	2012 ⁶	2013 ⁷	TOTAL
EU-budget, mneuro	292,1	277,2	270,8	280,5	278,8	277,9	275,8	1 953,1
Redovisat, mneuro	179,5	174,4	105,9	285,3	285,2	294,2	85,5	1 410,0
Erhållna förskott EU, mneuro	112,6	15,2	-	-	0 ⁷⁾	-	-	127,8
Summa utnyttjad budget, mneuro	292,1	189,6	105,9	285,3	285,2	294,2	85,5	1 537,8
Utnyttjad budget %	100	68,4	39,1	102	102,3	105,9		78,7
Utnyttjad budget exkl. förskott %	61,5	62,9	39	102	102,3	105,9		72,2
<i>Utbetalningar (netto), mnkr</i>	<i>1 644,8</i>	<i>1 663,6</i>	<i>1 106,4</i>	<i>2 800,4</i>	<i>2 605,6</i>	<i>2 572,6</i>	<i>736,4</i>	<i>13 129,8</i>
<i>Erhållna förskott EU, mnkr</i>	<i>1 040,8</i>	<i>143,0</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>0⁸⁾</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>1 183,8</i>
Summa utnyttjad budget, mnkr	2 685,6	1 806,6	1 106,4	2 800,4	2 605,6	2 572,6	736,4	14 313,6
Genomsnittskurs, kr/euro	9,19	9,53	10,45	9,82	9,14	8,74	8,61	9,31

1. Utbetalningar under perioden 16/10 2006-15/10 2007.

2. Utbetalningar under perioden 16/10 2007-15/10 2008.

3. Utbetalningar under perioden 16/10 2008-15/10 2009.

4. Utbetalningar under perioden 16/10 2009-15/10 2010.

5. Utbetalningar under perioden 16/10 2010-15/10 2011.

6. Utbetalningar under perioden 16/10 2011-15/10 2012. Vid fastställandet av årsräkenskaperna 2013-02-07 har Jordbruksverket dragit av 3,805 mneuro (motsvarande ca 32,9 mnkr). Korrigeringen motsvarar konstaterade finansiella fel efter verkets utökade granskning. Se vidare avsnitt Korrekt hantering av stöd och effektiv kontrollverksamhet under Korrekt genomförande av EU-stöden.

7. Utbetalningar under perioden 16/10 2012-31/12 2012.

8. Under hösten 2010 erhöll Jordbruksverket ytterligare förskott från KOM om 83,8 mnkr (8,9 mneuro) avseende särskilda utmaningar. Denna utbetalning från KOM saknade laglig grund varför hela beloppet har återbetalats till KOM under 2011.

Källa: Jordbruksverket

Bemyndiganderamar för landsbygdsprogrammet

De tilldelade bemyndiganderamarna för landsbygdsprogrammets anslagposter uppgår till totalt 6 505 miljoner kronor per 2012-12-31 och det utestående åtagandet uppgår till 7 361,7 miljoner kronor vid samma tidpunkt. Överskridandet av bemyndiganderamarna med 856,7 miljoner kronor behandlas under avsnitt Finansiell redovisning - Inledning.

Utnyttjande av fiskeriprogrammet

Under programperioden 2007-2013 har cirka drygt 490 miljoner kronor avsatts i EU medel, vilka ska medfinansieras med motsvarande summa svenska medel. Beloppet omfattar även finansiering från andra offentliga finan-

siärer än Jordbruksverket som exempelvis kommuner och landsting. Utbetalningar avseende programperioden kommer att pågå t.o.m. 2015 för projekt beslutade t.o.m. 2013.

I nedanstående tabell framgår gjorda utbetalningar (netto) under perioden 1 januari 2007 t.o.m. den 31 december 2012 som har belastat fiskeriprogrammet fördelat på de fem prioriterade områdena (axlar). Totalt har drygt 492 miljoner kronor utbetalats varav 268 miljoner kronor beräknas bli finansierat av EU medan resterande cirka 224 miljoner kronor har finansierats av staten via Fiskeriverket och Jordbruksverket samt övriga offentliga finansierare. Under räkenskapsåret 2012 har cirka 72 miljoner kronor utbetalats varav cirka 34 miljoner kronor finansieras av EU.

EKONOMISK ÖVERSIKT

Tabell 8 Utbetalda medel 1/1 2007 – 31/12 2012

Åtgärd	Totalt, Mnkr	Varav EU-del, Mnkr	% - utnyttjande av total budget
Axel 1, Anpassning av gemenskapens fiskeflotta	186,0	113,1	90,8 %
Axel 2, Vattenbruk, insjöfiske, beredning och saluföring	89,6	44,8	45,5 %
Axel 3, Åtgärder av gemensamt intresse	163,3	82,8	47,4 %
Axel 4, Hållbar utveckling i fiskeområden	20,1	10,5	13,6 %
Axel 5, Tekniskt stöd	33,6	16,8	68,3 %
Summa	492,6	268,0	52,2 %

Källa: Jordbruksverket och Fiskeriverket

EU-delen inom programbudgeten uppgår till 54,7 miljoner euro motsvarande 492,3 miljoner kronor. Programmet är fastställt utifrån en eurokurs om 9 kr. Om kronans värde är lägre i de löpande redovisningarna mot EU under perioden utnyttjas mindre än fastställda EU-medel. Den genomsnittliga kursen under åren 2007-2012 är 9,46 kr/euro. Hittills har 251,6 miljoner kronor rekviderats från EU, vilket

motsvarar drygt 26,5 miljoner euro. De rekviderade medlen från EU, exklusive erhållna förskott, motsvarar 57 procent av budgeten för åren 2007-2012. I jämförelse med den totala budgeten för programperioden 2007-2013 ligger utnyttjandet från EU, exklusive förskott, på 49 procent för gjorda utbetalningar till och med 30 september 2012.

Tabell 9 Rekviderade medel från EU, utbetalningar gjorda under perioden 1/1 2007 - 30/9 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	TOTAL
EU-budget, mneuro	7,35	7,50	7,65	7,80	7,96	8,12	46,38
Redovisat, mneuro			4,35	11,32	5,56	5,30 ¹	26,53
Erhållna förskott EU, mneuro		3,83	0	0	0	0	3,83
Summa utnyttjad budget, mneuro	0	3,83	4,35	11,32	5,56	5,30	30,36
Utnyttjad budget %	0,0%	51,0%	56,9%	145,1%	69,8%	65,3%	65,5%
Utnyttjad budget exkl. förskott %	0	0,0%	56,9%	145,1%	69,8%	65,3%	57,2%
<i>Redovisat, mnkr</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>46,3</i>	<i>108,9</i>	<i>50,2</i>	<i>46,2</i>	<i>251,6²</i>
<i>Erhållna förskott EU, mnkr</i>	<i>0,0</i>	<i>36,5</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>36,2</i>
Summa utnyttjad budget, mnkr	0,0	36,5	46,3	108,9	50,2	46,2	287,8
Genomsnittskurs, kr/euro	9,22	9,53	10,64	9,62	9,03	8,71	9,46

1) Beloppet avser rekvidering av EU-medel avseende utbetalningar som har gjorts fram till och med 30 september 2012. För perioden 1 oktober 2012 - 31 december 2012 beräknas 8 mnkr att rekvideras.

2) Orsaken till att rekviderade medel är lägre jämfört med utbetalda medel är att Jordbruksverket och dåvarande Fiskeriverket har dragit bort vissa utgifter från utgiftsdeklarationen som en följd av genomförda revisioner.

Källa: Jordbruksverket och Fiskeriverket

A photograph of two pink clover flowers on a green background. The flowers are in full bloom, with many small, delicate petals. The stems are thin and brown, and there are several green leaves with serrated edges. The background is a soft, out-of-focus green. A semi-transparent green banner is overlaid on the lower part of the image, containing the text.

BRUKA UTAN
ATT FÖRBRUKA

Bruka utan att förbruka

Jordbruksverket ska

- i återrapporteringen redogöra för hur myndighetens verksamhet har bidragit till att uppfylla regeringens vision Bruka utan att förbruka med tillhörande inriktningsmål.

- redovisa indikatorer som beskriver utvecklingen inom sektorn och göra en bedömning av hur resultaten och effekterna förhåller sig till målen i regeringens vision.

Hur Jordbruksverkets verksamhet påverkar regeringens vision

Regeringens övergripande vision är att skapa förutsättningar för att Bruka utan att förbruka. För 2012 hade fyra inriktningsmål lagts fast:

- Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.
- De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.
- De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.
- De gröna näringarna bidrar till en globalt hållbar utveckling.

Jordbruksverket redovisar i resultatredovisningen de insatser verket gjort för att uppnå dessa mål samt redovisar också utvecklingen på de områden där verket har ett ansvar. Indikatorerna redovisas mer ingående längre fram i resultatredovisningen.

Figuren på nästa sida beskriver hur Jordbruksverkets strategiska mål förhåller sig till de övergripande målen för regeringens vision Bruka utan att förbruka. Dispositionen för den löpande redovisningen har gjorts så att respektive verksamheter hålls ihop ämnesmässigt. Samtidigt är det uppenbart att de olika verksamheterna inte kan föras bara till ett av

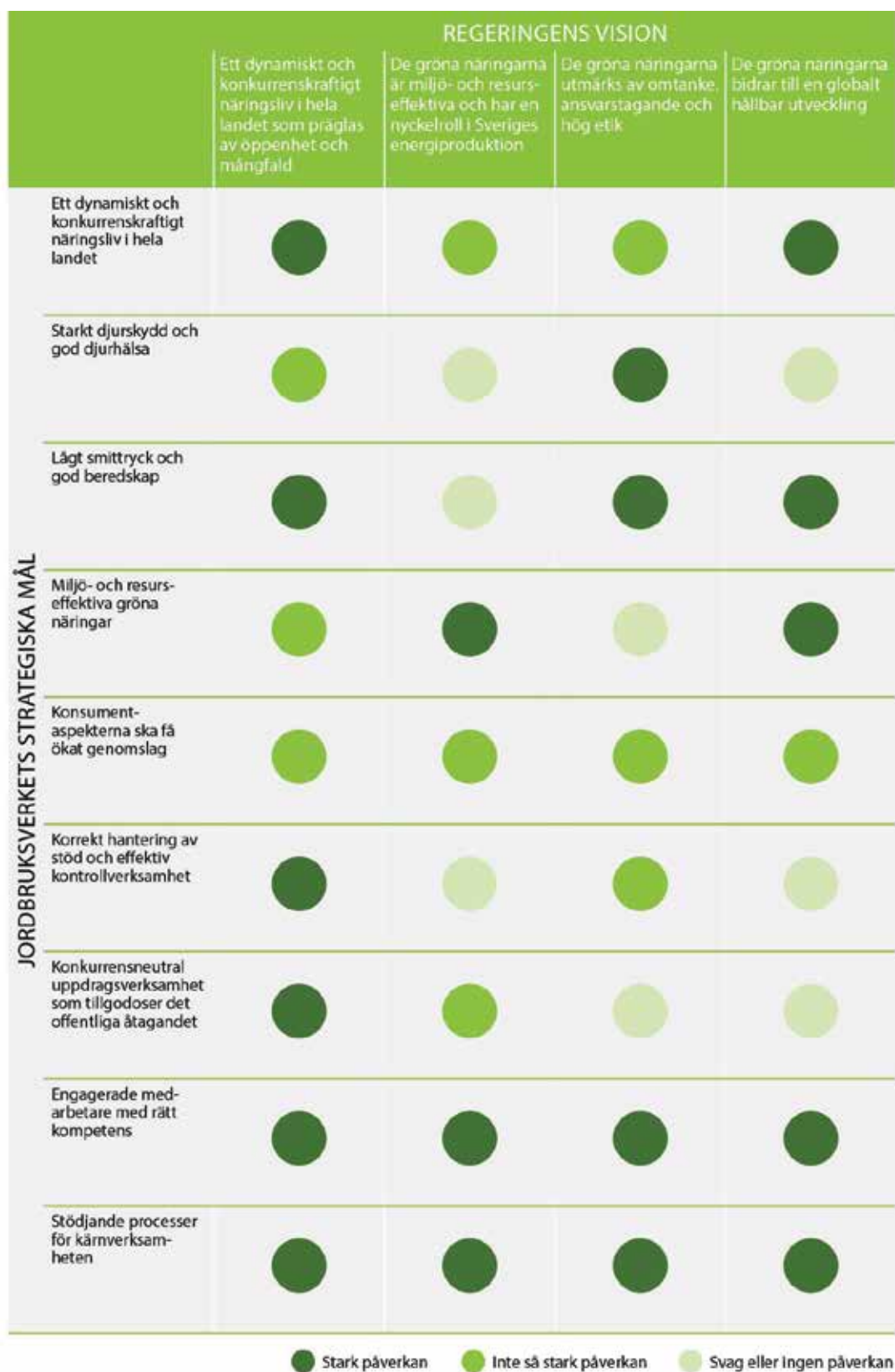
de fyra inriktningsmålen. Detta framgår i figuren på så sätt att cirklar med mörk färg visar det mål som en verksamhet har starkast påverkan på. Den något ljusare färgen visar en måttlig påverkan, medan den ljusaste färgen visar svag eller ingen påverkan. Den slutsats som kan dras är alltså att de verksamheter som Jordbruksverket har ansvar för inte bara påverkar ett av inriktningsmålen, utan har en betydligt bredare påverkan. Detta innebär i sin tur att de bedömningar som verket har att göra måste ta hänsyn till ett brett spektrum av aspekter.

Regeringens vision Bruka utan förbruka har brutits ned av Jordbruksverket i strategiska mål. I stort sett samtliga av våra strategiska mål påverkar starkt i vart fall ett av inriktningsmålen i regeringens vision. Som framgår av figuren har vissa av våra strategiska mål en stark påverkan på flera av regeringens inriktningsmål. Men även om ett av våra strategiska mål har en stark påverkan på enbart ett av regeringens inriktningsmål, kan man inte påstå att det målet är mindre viktigt.

Fortsättningsvis i detta avsnitt redovisas en kortfattad översikt över utvecklingen på landsbygden samt i jordbruket och fisket.

BRUKA UTAN ATT FÖRBRUKA

Figur 1 Inriktningssmålen för regeringens vision Bruka utan att förbruka och hur de relaterar till Jordbruksverkets olika verksamheter

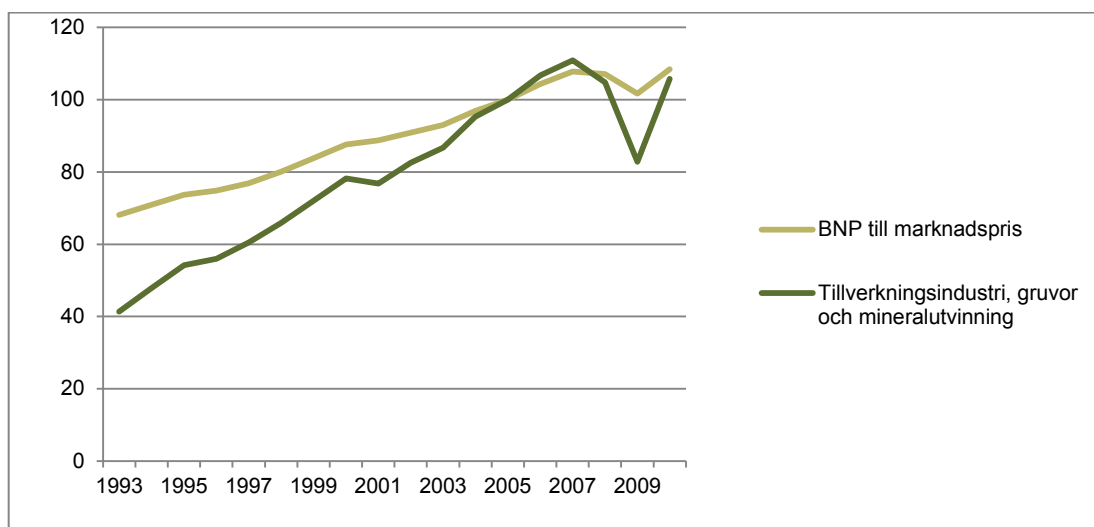

Utvecklingen på landsbygden

I början av 2000-talet drabbades den svenska ekonomin, liksom många andra länder, av en lågkonjunktur. Efter detta följde en period med en förhållandevis god ekonomisk tillväxt som varade fram till andra hälften av 2008. Den svenska ekonomin mattades av i ett

snabbt tempo från tredje kvartalet 2008. Recessionen varade under 2009 och tillväxttakten vände sedan åter uppåt under 2010, som är ett år när den svenska ekonomin hade en ekonomisk tillväxt på en historiskt hög nivå. Lågkonjunkturen 2008 och 2009 gjorde framförallt avtryck som kan ses i en produktionsnedgång för tillverkningsindustrin, gruvor och mineralutvinning.

Figur 2 Indexerad utveckling för BNP till marknadspris och produktionsvolym för tillverkningsindustrin, gruvor och mineralutvinning i Sverige 1993-2010 (index för 2005=100)

Källa: SCB, nationalräkenskaperna. Egen bearbetning.

Konjunkturen stärktes under 2010 fram till sista kvartalet 2011, då en avmattning åter infann sig. Under 2012 har den ekonomiska tillväxttakten i den svenska ekonomin legat på en låg nivå i jämförelse med både 1990-talets andra hälft och den tidigare starka utvecklingen under 2000-talet.

2000-talet har därmed inneburit perioder med både en stark och svag ekonomi i Sverige. En fråga i sammanhanget är hur de senaste årens konjunktursvängningar har påverkat de svenska landsbygderna. Under tillväxtperioden som pågick fram till 2008 utvecklades många landsbygdskommuner förhållandevis starkt. Den starkaste tillväxten i förädlingsvärden (bruttoregionalprodukt) i hela den svenska ekonomin återfanns främst i landsbygdskommuner med en industristruktur som präglades av tillverkningsindustri, processindustri, utvinning av mineral och kraftförsörjning. Många av dessa företag med stark tillväxt hade också goda exportinkomster och

drog nytta av utvecklingen på de internationella marknaderna.

Åren 2000-2008 var den ekonomiska tillväxten per person jämförelsevis hög i stora delar av Sveriges landsbygdskommuner, vilket speglas i sysselsättningssiffror (Jordbruksverkets rapport RA2012:12). Däremot kan motsvarande utveckling inte spåras i befolkningens tillväxt. Landsbygdregionerna hade svårt att locka till sig inflyttare i större omfattning vilket även påverkar återväxten av humankapital. Inte heller lönesummorna per person utvecklades i samma starka takt som produktionen växte.

Utvecklingen i Sveriges landsbygdskommuner åren 2000-2008 rymmer därför en paradox genom att tillväxten i produktionsvärden per invånare tillhör den starkaste i landet samtidigt som tillväxten i lönesummor är förhållandevis svag (ibid). En förklaring till denna paradox kan finnas i industristrukturens speci-

alisering mot kapitalintensiv produktion inom tillverkningsindustrin i många landsbygdskommuner. I landsbygdskommuner som inte har en specialisering mot tillverkningsindustrin är produktionsvärdena per individ väsentligt lägre jämfört med övriga kommuner.

Svängningarna i den svenska ekonomin har alltså varit mycket omfattande de senaste fem åren. Ser vi till utvecklingen från 2008 och framåt har effekterna varit olika i olika delar av ekonomin. Mellan åren 2008 och 2010 minskade antalet förvärvsarbete i riket med ca 14 000 personer i åldern 20-64 år. I kommuner som vi betraktar som landsbygd (förklaring till denna typologi finns i Jordbruksverkets rapport RA2012:12) har antalet förvärvsarbete och förvärvsgraden minskat betydligt mer än rikets genomsnitt. I Sveriges landsbygdskommuner minskade antalet förvärvsarbete med i genomsnitt 2-3 procent mellan åren 2008 och 2010.

I tabellen nedan visas sysselsättningen och dess utveckling i olika typer av regioner och den geografiska fördelningen av sysselsättningsutvecklingen i Sveriges kommuner. Som framgår av tabellen har exempelvis flera landsbygdspräglade kommuner och regioner i södra Sverige påverkats negativt av konjunktursvängningen 2008-2010. En form av exempel på effekt kan vara den nedgång som fordonsindustrin upplevde och påverka på dess relaterade nätverk med underleverantörer.

Tabell 10 Förvärvsarbete i Sverige 2008 och 2010 20-64 år, uppdelat på olika områdestyper

	2008	2010	Förändring 2008-2010
Storstadsområden	1 742	1 766	24 (1,4 %)
Stadsområden	1 302	1 300	-1 (-0,1 %)
Landsbygd	1 239	1 204	-35 (-2,8 %)
Glest befolkad landsbygd	124	122	-2 (-1,8 %)
Riket	4 407	4 393	-14 (-0,3 %)

Källa: SCB 2012, egen bearbetning av registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

Landsbygdskommunerna i Sverige skiljer sig från landets stadsområden (i detta fall kommuner och pendlingsomland till städer med minst 25 000 invånare utanför de tre storstadsregionerna) och storstadsregionerna (Stockholm, Göteborg och Malmö med pendlingsomland). Samtidigt som antalet förvärvsarbete minskade i Sveriges landsbygder växte denna grupp i landets storstadsregioner. Landsbygdernas försvagade situation kan nu också utläsas i en reducerad förvärvsgrad när vi ser till andelen förvärvsarbete av befolkningen i arbetsför ålder (20-64 år). I samtliga områdestyper i tabellen ovan är förvärvsgraden omkring 80 procent eller högre 2010, förutom i kategorin "Landsbygd" där nivån istället är omkring 75 procent. I Storstadsområdena är förvärvsgraden 84 procent.

Konjunktursvängningarna som inträffade åren 2008-2010 förefaller ha drabbat Sveriges landsbygder mer än övriga områden. Detta förefaller förklaras bland annat av industrins geografiska specialiseringsmönster och den nedgång i produktion och sysselsättning som industrin har kännetecknats av de senaste åren. Landsbygdsområdena får i större utsträckning än stadsområdena bära bördan av de effekter som de omfattande konjunktursvängningarna har inneburit de senaste åren. Åtminstone är det denna bild som vi får när vi ser till arbetsmarknadens utveckling avseende förvärvsarbete. Samtidigt som den generella utvecklingen visar att Sveriges landsbygder utvecklas svagt finns det enskilda platser och områden som utvecklas "mot strömmen". Det gäller platser i Sveriges inland som har en stark besöksnäring och det gäller också platser med unik resursbaserad ekonomi. Vidare finns det landsbygdspräglade kommuner i Götaland, med ett lokalt starkt näringsliv ofta präglat av en industristruktur, som uppvisar höga nivåer av förvärvsarbete.

Utvecklingen i jordbruket

De senaste åren har varit turbulenta på marknaderna för flera produkter. Priserna inom EU och därmed i Sverige påverkas för flera produkter starkt av fluktuationerna på världsmarknaden. De låga mjölkpriserna och de höga spannmålspriserna under 2012 är tydliga exempel på detta.

Vegetabilier

Tidiga prognoser avseende spannmålskornden i världen 2012/2013 pekade på rekordskörd. I takt med ny information om framförallt torkan som drabbade USA har dock dessa prognoser reviderats. Som mest uppskattades skörden till ca 1 870 miljoner ton. Prognosen från januari 2013 uppgår till ca 1 777 miljoner ton beroende på torr väderlek i USA, Australien, svarta havsområdet och både torrt och blött i EU. Marknadsbalansen totalt för spannmål har försämrats i och med skördereduceringarna. Skördeutfallet 2012/2013 innebär att lagren kommer att minska i världen. En fortsatt snäv balans förväntas råda då lagerminskningar även skedde under 2010/2011 och i stort sett ingen lageruppbyggnad skedde under 2011/2012. Särskilt viktigt är att lagernivåerna i de viktigare exportländerna beräknas vara på en låg nivå. Världsmarknadspriserna är därför fortsatt förhållandevis höga. International Grains Council har i sin senaste femårsprognos beräknat att (förutom en viss återhämtning av skörden nästa år) en fortsatt snäv marknadsbalans kommer att råda som i sin tur bedöms medföra goda prisutsikter för odlare.

Spannmålsarealen i Sverige har varierat runt 1,0 miljon hektar de senaste åren från att ha legat något högre åren närmast före frikopplingen av jordbrukarstöden 2005. Under 2012 blev arealen preliminärt 1,01 miljoner hektar. Vallarealen har varit i det närmaste oförändrad de senaste åren vid drygt 1,1 miljoner hektar.

Den milda vintern gynnade de höstsådda grödorna som överlag har gett höga skördenivåer. Hektarskornden av höstveten beräknas preliminärt till 6 800 kg per hektar, vilket är den högsta som redovisats för landet som helhet. Hektarskornden av höstkorn beräknas till 6 600

kg per hektar och rågvete till 5 900 kg per hektar. Även dessa avkastningsnivåer är rekordhöga. Höstrågen tangerar ett tidigare rekord från år 2008. Framförallt i de sydöstra delarna av landet, som annars brukar drabbas av försommartorka, har de höstsådda grödorna gett god avkastning.

Den totala skörden 2012 av spannmål beräknas preliminärt uppgå till 5,1 miljoner ton under 2012. Den är 4 procent högre än genomsnittet för de fem senaste åren och 10 procent högre än 2011 års spannmålsskörd. Anledningen till det något bättre skörderesultatet är att hektarskördarna för de höstsådda grödorna är högre än både femårsgenomsnitt och fjolårsresultat.

Den totala odlade spannmålsarealen är på samma nivå som 2011, men fördelningen mellan höstsådda och vårsådda grödor har ändrats. De vårsådda grödorna vårvete, vårkorn och havre ökade medan arealerna med höstveten, höstråg och höstkorn minskade jämfört med föregående år. Denna omfördelning från högavkastande till lågavkastande grödor leder i sig till en minskning av den totala spannmålsskörden.

Hektaravkastningen av höstraps blev 2012 högre än både fjolårsresultat och femårsgenomsnitt i nästan alla län där odlingen förekommer i större omfattning. På riksnivå beräknas hektarskornden av höstraps till 3 700 kg per hektar, vilket är den högsta som hittills redovisats. Totalskornden av raps och rybs beräknas preliminärt till 322 500 ton. Det är den högsta totalskornden på 19 år. Jämfört med förra årets totalskörd är det en ökning med 29 procent, och jämfört med femårsgenomsnittet en ökning med 23 procent.

Inför höstsådden 2011 kom det mycket regn, särskilt i de sydvästra delarna av landet. En del av den planerade sådden blev därför inte av. Senhösten och vintern var däremot torrare och varmare än normalt, och övervintringen av de höstsådda grödorna blev överlag god. Vårsådden 2012 kom igång tidigt. Efterföljande regn medförde dock skorpbildning och även försenad vårsådd på vissa håll. En del lantbrukare har rapporterat om omsådd på grund av dålig uppkomst. Sommaren blev sval och regnig vilket ledde till en god utveckling och tillväxt av grödorna. Det regniga vädret

fortsatte även under sensommaren och hösten vilket försvårade och försenade skörden på många håll i landet. Många lantbrukare har angett problem med bärigheten som orsak till att arealer har fått lämnats oskördade.

De helt obärgade arealerna 2012 av spannmål beräknas motsvara 3,2 procent av den totala spannmålsarealen. Av raps- och rypsarealen blev 1,1 procent obärgad, vilket är i samma storleksordning som tidigare år.

Skördeundersökningen innefattar inte några frågor om kvalitetsproblem eller skador på grödorna. Men många lantbrukare brukar ändå lämna spontana kommentarer när det varit särskilda omständigheter som påverkat skörderesultatet. Kommentarer om skador av vildsvin, hjortdjur, tranor och gäss förekommer ofta som en förklaring till låga skördenivåer.

Den preliminära arealen matpotatis uppgick år 2012 till 18 800 hektar. Det är en minskning med 1 200 hektar jämfört med föregående års slutliga statistik. Den preliminära arealen stärkelsepotatis för 2012 redovisades till 6 tusen hektar. Det är en minskning med 1 600 hektar jämfört med föregående års slutliga statistik.

Hektarskörden av matpotatis inklusive färskpotatis beräknas för år 2012 till 29 400 kilo per hektar, vilket är i nivå med föregående års slutliga hektarskörd. Till matpotatis räknas förutom färskpotatis och höst- och vinterpotatis för direkt konsumtion även potatis för tillverkning av mos, chips, pommes frites m.m. samt foderpotatis och utsädesodlingar av matpotatissorter.

Totalskörden av matpotatis beräknas för riket till 552 tusen ton. Det är 5,4 procent lägre än 2011 års slutliga totalskörd. Fyra län dominerar odlingen av matpotatis; Skåne, Västra Götalands, Hallands och Östergötlands län. Tillsammans står de i år för 78 procent av landets totala matpotatisskörd.

Potatis för stärkelse odlas främst i Skåne, Blekinge och Kalmar län. Hektarskörden

beräknas till 42 500 kilo per hektar och den totala skörden till 256 tusen ton, vilket är 14 procent lägre än föregående års resultat.

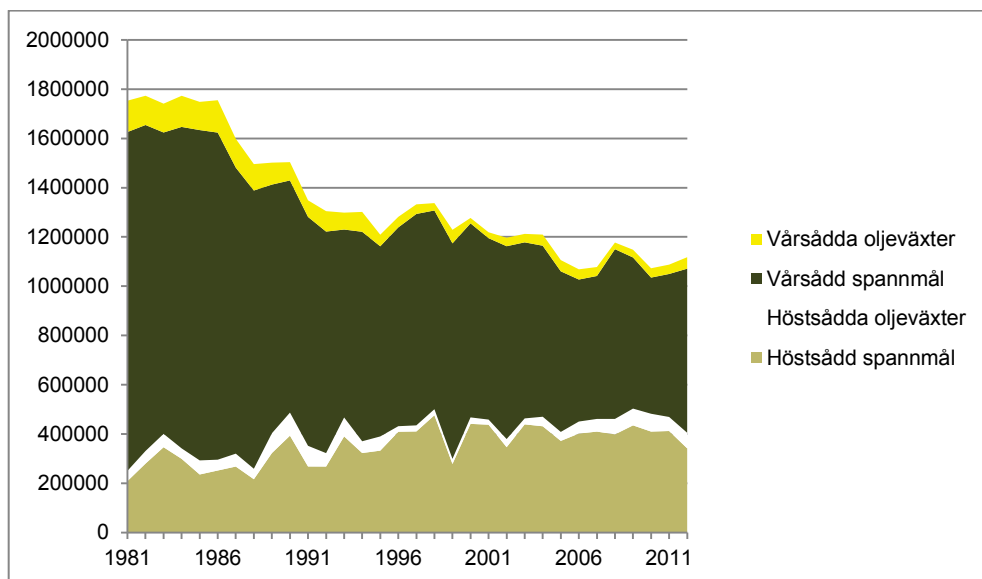
Obärgade arealer för matpotatis beräknas för landet som helhet uppgå till 800 hektar vilket är i nivå med föregående år, som också var ett besvärligt skördeår. Cirka 4 procent av matpotatisarealen beräknas vara obärgad. För potatis för stärkelse beräknas endast 20 hektar eller 0,3 procent av arealen vara obärgad.

Höstsådden 2012 för skörd under 2013

Den regniga hösten försenade skördarbetet. Det medförde att även höstsådden blev utdragen och i stor utsträckning genomfördes senare än normalt. I många fall var det inte möjligt att så den areal som planerats. En del arealer har såtts under ogynnsamma förhållanden vilket kan komma att påverka grödornas fortsatta utveckling och övervintring.

Årets höstsådda arealer av spannmål och oljevaxter beräknas till 360 tusen hektar totalt för riket. Det är 11 procent mindre än förra årets arealer och 25 procent mindre än genomsnittet för de senaste fem åren. Höstsådden av spannmål utgörs av 222 tusen hektar höstvet, 25 tusen hektar höstråg, 13 tusen hektar höstkorn och 21 tusen hektar rågvete, vilket totalt ger 280 tusen hektar spannmål. Höstsådden av oljevaxter uppgår till totalt 81 tusen hektar.

I diagrammet nedan redovisas utvecklingen av spannmålsgrödor och oljevaxter under en längre period. Höstsådd spannmål visar en svagt positiv utveckling medan vårsådd spannmål och i någon mån även vårsådda oljevaxter gått tillbaka. Under första halvan av 1980-talet uppgick odlingen till ca 1,8 miljoner hektar jämfört med 1,1 miljoner hektar under 2012. Av diagrammet framgår också tydligt att den ökande trenden för höstsådda grödor inte har fortsatt de senaste åren. En bidragande faktor är problemen med vädret på hösten.

Figur 3 Utvecklingen av odlingen av spannmål och oljevaxter 1981 - 2012, hektar

Källa: Jordbruksverket

Frukt- och grönsakssektorn

På världsmarknaden är Kina en snabbt växande aktör för frukt och grönsaker. De är numera världens klart största grönsaksexportör, och den femte största fruktexportören. När det gäller importen är EU klart störst när det gäller import av frukt, medan USA dominerar importen av grönsaker.

Produktionen av de flesta produkterna är stabil eller på uppåtgående i Sverige, både räknat i värde och i kvantitet. Särskilt 2011 var det samlade produktionsvärdet påfallande högt jämfört med tidigare år. Samtidigt sker en strukturomvandling inom sektorn. Företagen blir färre och större, och avkastningen per hektar ökar. Det betyder emellertid också att många enskilda företag lämnar sektorn. Det finns inget som tyder på att den här utvecklingen mot ökad koncentration är på väg att bromsa in. Tvärtom har utvecklingen accelererat de senaste åren.

När det gäller den ökade avkastningen per hektar så handlar det om en stadig förbättring under flera år. För jordgubbar har ökningen varit mycket kraftig, och även för äpplen och tomater har avkastningen per arealenhet ökat med runt 50 procent de senaste tjugo åren. Andra produkter har haft mer blygsamma ökning, men tendensen är ganska entydigt positiv.

Trots att produktionen blir mer koncentrerad och att avkastningen ökar ligger de svenska priserna i producentledet för flera produkter högre än i de främsta konkurrentländerna. Ofta ligger priset i konkurrentländerna på omkring 40-60 procent av de svenska priserna.

Animalier

Världsmarknadspriset på skummjölkspulver sjönk under våren 2012 för att sedan vända uppåt under sommaren. I december var prisnivån högre än i januari. Världsmarknadspriset för smör följde samma trend men priset i december låg på samma nivå som i januari. Produktionen på världsmarknaden ökade något och efterfrågan var fortsatt god.

Under 2012 fluktuerade nötköttpriserna i Sydamerika och i USA. Sett över hela året sjönk prisnivån något i Sydamerika och var oförändrad i USA. I EU steg priserna stegvis under året. Slakten av nötkreatur i EU minskade med 5 procent under januari-september 2012. Exporten minskade för första gången på flera år och även importen från tredje land minskade. Nettoexporten från EU var under årets första tio månader ca 177 000 ton. Priserna inom EU på griskött ökade fram till hösten för att sedan falla tillbaka något. Priserna i Brasilien och USA har fluktuerat kraftigt men avslutade året på ungefär samma nivå som vid

årets början. Prisnivåerna på nöt- och griskött är historiskt höga.

Priserna inom EU på kyckling steg 2012. Prisnivån i slutet av året var cirka 6 procent högre än under början av året. Världsmarknadspriserna har fluktuerat kraftigt 2012. Prisnivån i

USA steg under året medan priset i Brasilien slutade på samma nivå som i början av året.

Mjölproduktionen i Sverige har varit oförändrad de tre senaste åren efter att ha minskat i stort sett årligen sedan millennieskiftet. Den minskade slakten av nötkött under 2012 kan delvis förklaras med borttagandet av handjursbidraget årsskiftet 2011/2012. Produktionen av griskött har haft en avtagande trend under flera år. Minskningen under 2012, 9 procent jämfört med 2011, får ses mot bakgrund av de mycket låga priserna 2010 och 2011.

Tabell 11 Utvecklingen av produktionen i Sverige av vissa animalieprodukter, 1000-tal ton

	2005	2009	2011	2012*
Mjök	3 163	2 933	2 850	2 860
Nötkött	136	140	138	126
Griskött	275	262	256	232
Kyckling	99	107	113	-

* Prognos. För kyckling saknas prognos.

Källa: Jordbruksverket

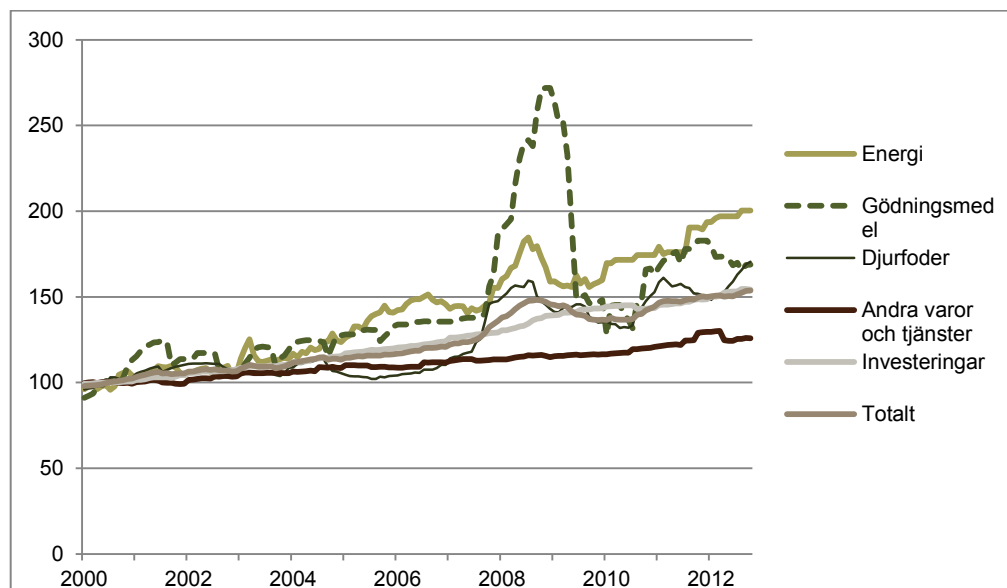
Prisutvecklingen

Sedan år 2000 har priserna på jordbrukets produktionsmedel stigit med nästan 55 procent i Sverige. Mellan september 2011 och september 2012 steg priserna med 2,3 procent. I figuren nedan redovisas några exempel på enskilda produktslag.

Energi och gödningsmedel har haft en snabbare prisutveckling, medan andra varor och tjänster haft en långsammare prisutveckling. Energi svarar för 11 procent av hela indexet, medan gödningsmedel svarar för 8 procent, djurfoder för 17 procent, andra varor och tjänster för 24 procent och investeringar för 21 procent.

Markpriserna har ökat markant sedan EU-inträdet. Mellan 2000 och 2011 steg priserna med i genomsnitt 160 procent. Det genomsnittliga priset för jordbruksmark i Sverige beräknades enligt Jordbruksverket år 2011 till drygt 50 tkr per hektar. Priset var högst i Götalands södra slättbygder med 140 tkr per hektar och lägst i Norrland med 12 tkr per hektar. Metoden för att skatta de genomsnittliga markpriserna baseras på försålda lantbruksfastigheter där ansökan om lagfart genomförts. Detta medför att överlåtelser som till exempel resulterat i att den köpta fastigheten läggs samman med köparens gamla fastighet (fastighetsreglering) inte beaktas.

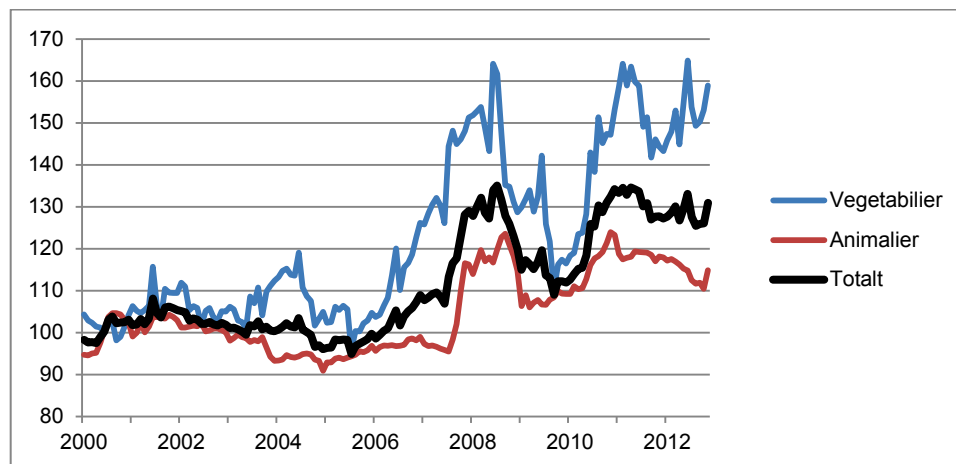
Även arrendepriserna har stigit men inte i samma grad som markpriserna. Prisuppgången mellan 2000 och 2010 beräknas till 45 procent.

Figur 4 Utvecklingen av insatsvarupriserna, 2000=100

Källa: Jordbruksverket

Producentpriserna steg kraftigt under 2006-2008. Prisökningen blev särskilt kraftig för vegetabilier. Åren efter 2008 har fluktuationen

varit kraftig. Jämfört med år 2000 är animaliepriserna 10-15 procent högre 2012. Prisuppgången för vegetabilier är drygt 50 procent.

Figur 5 Utvecklingen av producentpriserna, 2000=100

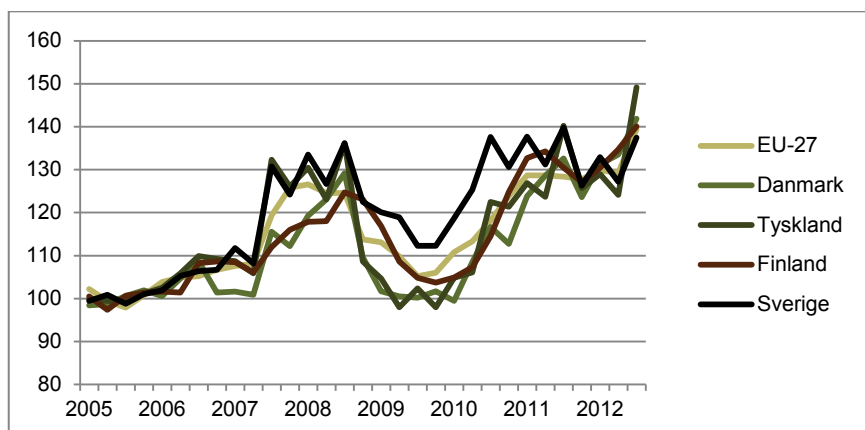
Källa: Jordbruksverket

Prisutvecklingen i Sverige jämfört med omvärlden

Om utvecklingen i Sverige jämförs med utvecklingen i Danmark, Tyskland och Finland visar det sig att priserna i de olika länderna

följer varandra väl trots att sammansättningen av produktionen är olika i de olika länderna. Till exempel kan de andelar som spannmål och mjölk har i respektive land, spela en viktig roll.

Figur 6 Utvecklingen av producentpriserna kvartalsvis i Sverige jämfört med Danmark, Tyskland och Finland samt EU-27, 2005=100

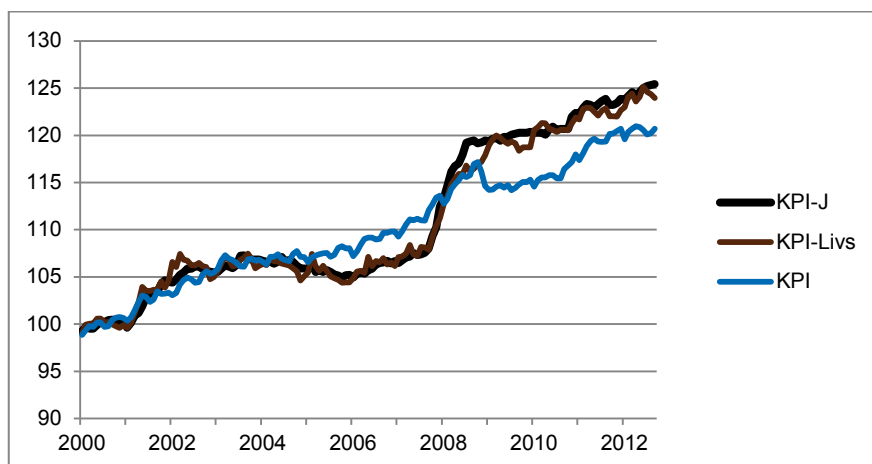
Källa: Eurostat

Prisutvecklingen i konsumentledet

Fram till 2008 var prishöjningarna på livsmedel i nivå med eller något långsammare än den generella inflationstakten mätt med KPI. Under 2008 steg däremot livsmedelspriserna kraftigt i förhållande till den allmänna prisökningstakten, men föll inte tillbaka när jord-

brukspriserna föll. Därefter har prisökningstakten för livsmedel varit ungefär i nivå med den generella inflationsutvecklingen. I figuren avses med KPI-Livs ett delindex av KPI som avser livsmedel generellt. KPI-J är ett mera begränsat index som avser bröd och spannmålsprodukter, mejeriprodukter och vegetabiliskt fett samt kött- och charkprodukter.

Figur 7 Utvecklingen av konsumentpriserna enligt KPI och delindex för livsmedel, 2000=100

Källa: Jordbruksverket

Strukturutvecklingen

Antalet jordbruksföretag uppgår enligt strukturundersökningen för 2010 till 71 000 styck. Sett över en längre period minskar antalet företag med någon procent per år. Emellertid

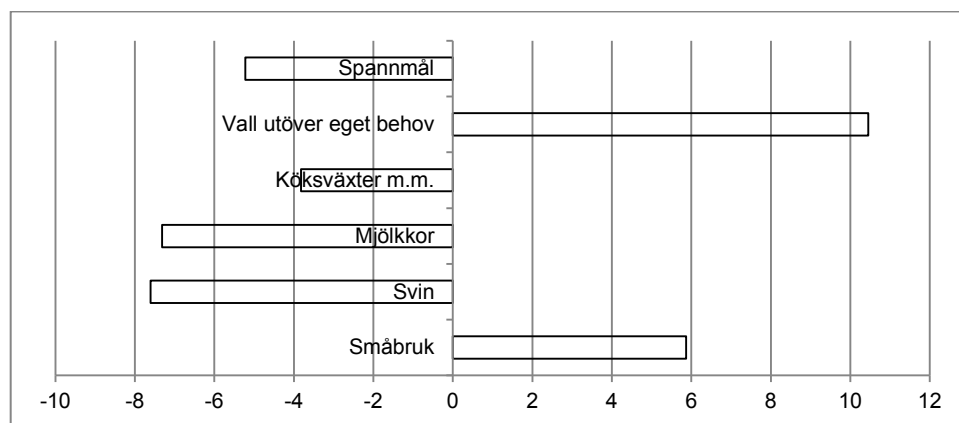
är det stora olikheter mellan olika driftsinriktningar.

BRUKA UTAN ATT FÖRBRUKA

För till exempel företag med huvudsaklig inriktning mot spannmål, köksväxter, mjölk, svin och blandad husdjurskötsel uppgår minskningen av antalet företag till mellan 5 och 10 procent per år. Totalt svarar dessa grupper för 15 000 företag. Antalet småbruk

och gruppen med vall utöver eget behov ökade däremot mellan 2003 och 2010. Totalt svarar dessa båda grupper för 29 000 företag. I figuren nedan redovisas några exempel som visar strukturutvecklingen mellan 2003 och 2010.

Figur 8 Förändring av antal företag inom olika driftsinriktningar under 2003-2010, procentuell förändring per år

Källa: Jordbruksverket

Utvecklingen enligt sektorskal- kylen

Jordbrukets totala produktionsvärde uppgick 2011 till 52 miljarder kronor. För 2012 visar en prognos ett produktionsvärde om 53 miljarder kronor. Värdet för vegetabilerna har ökat kraftigt både beroende på högre skördar och högre priser. Värdet för animalerna har dock minskat både beroende på lägre produktion och lägre priser. Även kostnaderna beräknas ha ökat och beräknas för 2012 till 48 miljarder kronor.

Förädlingsvärdet, som avser skillnaden mellan produktionsvärdet och kostnader, inkl. avskrivningar, beräknas för 2012 till 4,8 miljarder kr, vilket är oförändrat jämfört med 2011. Företagsinkomsten beräknas till 6,3 miljarder kr, vilket är lägre än under de senaste åren. I posten övriga produktionssubventioner ingår de olika jordbrukarstöd som inte är kopplade till produktionen.

Eftersom underlagen för särskilt 2012 ännu inte är fullständiga kommer siffrorna att revideras. Osäkerheten är störst för kostnaderna. Detta kan medföra avsevärda förändringar för förädlingsvärdet och företagsinkomsten ef-

tersom de utgör en differens mellan två var för sig stora tal.

Tabell 12 Utvecklingen av jordbrukssektorns totala intäkter och kostnader, miljarder kr

	2005	2010	2011	2012*
Vegetabilieproduktion	15,0	21,8	23,0	24,5
Animalieproduktion	20,4	22,4	22,9	21,7
Övr. intäkter	5,5	6,3	6,4	6,6
Produktionsvärde	40,9	50,5	52,3	52,8
-Kostnader	35,9	45,3	47,5	48,0
Förädlingsvärde	5,0	5,2	4,8	4,8
+Subventioner	8,4	9,2	9,3	9,3
-Löner, arrenden m.m.	6,3	6,7	7,5	7,8
Företagsinkomst	7,0	7,7	6,6	6,3

* Prognos.

Källa: Jordbruksverket

Utrikeshandeln

Exporten (inklusive utförsel till EU) från Sverige av jordbruksvaror och livsmedel uppgick 2011 till 55 miljarder kronor. Mellan 2002 och 2011 ökade exporten med i genomsnitt ca 8,5 procent per år. De preliminära siffrorna för 2012 pekar på en fortsatt ökad export. Stora varugrupper som ökat sitt exportvärde är främst diverse livsmedel (exempelvis såser, soppor och sockerfria tabletter), spannmål, kaffe samt oljor och fetter. Stora varugrupper som minskat sitt exportvärde är främst fisk, drycker och socker. EU-länder som mottagare av Sveriges export av jordbruksvaror och livsmedel har under senare år ökat i andel och utgör nu nästan tre fjärdedelar.

Importen (inklusive införsel från EU) av jordbruksvaror och livsmedel uppgick 2011 till

101 miljarder kronor. Mellan år 2002 och 2011 ökade importen med 7,6 procent per år. De preliminära siffrorna för 2012 pekar på en import som ökar snabbare än exporten vilket innebär att Sveriges position som nettoimportör förstärkts. Stora varugrupper som ökat sitt importvärde är främst oljor och fetter, kaffe samt kött. Stora varugrupper som minskat sitt importvärde är främst fisk.

Exporten har värdemässigt varit drygt hälften så stor som importen under senare år. För 2011 var exporten 54 procent av importen. Så långt uppgifter finns för 2012 ökar denna andel något. EU:s andel av importen har under senare år legat stabilt på nivåer runt 65 procent.

Tabell 13 Sveriges handel med jordbruksvaror och livsmedel (inklusive fisk), miljoner kronor

	1998	2002	2009	2010	2011	Nov 2010- okt 2011	Nov 2011- okt 2012
Total export	18 529	26 535	50 076	54 406	55 182	54 812	57 483
Total import	39 226	51 963	93 042	96 207	100 803	98 620	102 143
Balans	-20 697	-25 428	-42 966	-41 801	-45 621	-43 808	-44 660

Källa: SCB:s utrikeshandelsstatistik, bearbetning Jordbruksverket.

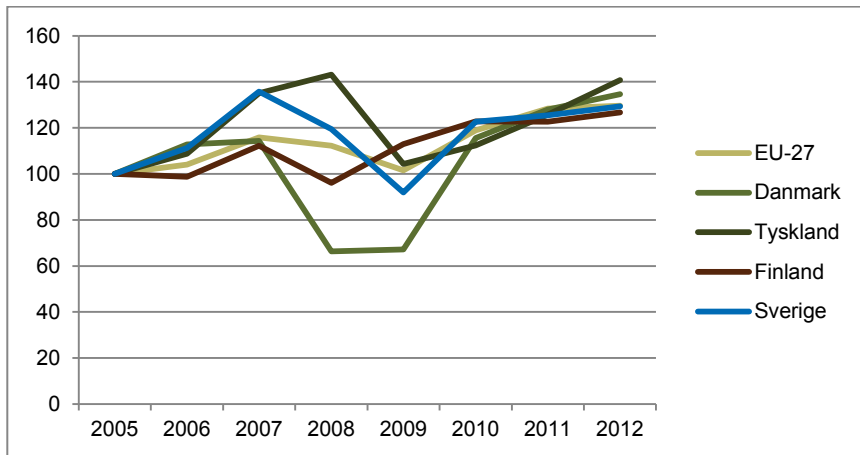
Hög arbetsproduktivitet tillsammans med hög utbildningsnivå i företagen ökar sannolikheten för att ett företag ska vara framgångsrikt på exportmarknaden. Den marknadskännedom som exportföretagen bygger upp tycks vara av signifikant betydelse för företagens expansion på utländska marknader och det tycks finnas en viss informationsöverföring mellan företag som stimulerar företagens exportdeltagande.

Indikatorer för utvecklingen av jordbruket framöver

Som har framgått av den tidigare redovisningen minskar produktionen av flera viktiga jordbruksprodukter. Denna utveckling har pågått under en längre tid. Den yttersta orsak-

en till denna utveckling är givetvis lönsamheten.

Priserna på jordbruksprodukter har på lång sikt haft en långsammare ökningstakt än priserna på insatsvaror samtidigt som arbetsproduktiviteten varit så god att den till stor del kunnat kompensera för den ogynnsamma utvecklingen av förhållandet mellan avräkningspriser och priser på insatsvaror. Ser vi på utvecklingen under de senaste åren verkar arbetsproduktiviteten i Sverige ha ökat i samma takt som i närliggande länder och genomsnittet för EU-27. Sedan år 2005 har det mått som Eurostat beräknar (faktor A) ökat med 25 procent i Sverige och i EU-27. Tidigare verkade arbetsproduktiviteten öka något snabbare i Sverige än i jämförelseländerna.

Figur 9 Utvecklingen av real arbetsproduktivitet (faktor A), 2005=100

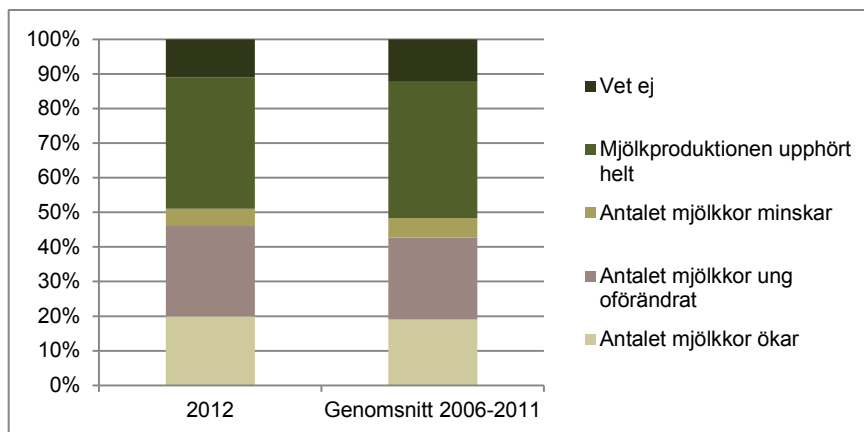
Källa: Eurostat

Världsmarknadspriserna på jordbruksprodukter väntas den kommande tioårsperioden ligga 10-30 procent högre än snittet för de föregående tio åren. Detta innebär att priserna i reala termer kan komma att ligga kvar oförändrade eller rent av falla de kommande tio åren. Samtidigt väntas högre kostnader för produktionen. Till exempel blir det stigande oljepriset allt viktigare för hur priset på jordbruksprodukter utvecklas. Även om priserna på animalier stiger, kan det inte uteslutas att priserna på foder och andra insatsvaror kommer att öka så mycket att lönsamheten i animalieproduktionen blir i stort sett oförändrad.

Den senaste tiden har olika arbeten satts igång i Sverige för att vända den negativa produk-

tionstrenden. Ett mycket konkret resultat hittills är arbetet inom mjölksektorn för att uppmuntra till ökat mjölkföretagande.

Det finns några olika underlag som Jordbruksverket tar fram som ger en bild av planerna framöver och som redovisas nedan. Jordbruksverket har sedan 2005 genomfört en årlig enkätundersökning hos jordbrukarna för att undersöka deras planer de närmaste fem till tio åren. Genom att samma frågor nu har ställts under flera år finns möjligheter att se mönster i utvecklingen. En övergripande slutsats, som framgår av figuren, är att det är mycket god stabilitet i svaren trots att förhållandena, bland annat varierande priser, har skiftat.

Figur 10 Fördelning av svar från mjölkproducenter om deras planer för de närmaste 5-10 åren

Källa: Jordbruksverket

Den undersökning som gjordes i slutet av 2012 visar genomgående resultat som väl överensstämmer med genomsnitt för tidigare år. I exemplet i figuren redovisas de planer som mjölkföretagarna har. Ca 20 procent av företagarna har uppgett att de räknar med att öka antalet mjölkkor de närmaste 5-10 åren, medan ca 40 procent tror att mjölkproduktionen har upphört på deras brukningsenhet. Två andra frågor har gällt hur man tror att utvecklingen av odlingen av olika grödor, utom vall, samt viljan att utöka arealen, kommer att utvecklas. Även för dessa två frågor kan man dra den slutsatsen att de resultat som redovisas för 2012 väl överensstämmer med tidigare år.

En tolkning som kan göras genom denna enkätundersökning är att det inte finns skäl att tro att takten i strukturförändringen kommer att ändras de närmaste åren.

En annan indikator för att mäta intresset för investeringar är att analysera ansökningarna om stöd inom åtgärden modernisering i landsbygdsprogrammet (investeringsstödet). Intresset var svagt avtagande fram till och med 2009. Under 2010 vände utvecklingen. Nu är intresset för att söka investeringsstöd så stort att de medel som finns tillgängliga inte tillgodoser intresset.

Den tredje indikatorn avser länsstyrelsernas förhandsgranskning av stallar som ger en uppfattning om investeringarna för animalieproduktion. Ett ökat antal förprövade platser för mjölkkor noteras från 2004 och framåt. Utvecklingen bröts under 2009 med en tillbakagång. Antalet förprövade platser blev 2009 och 2010 drygt 20 000. År 2011 ökade antalet förprövade platser till 22 000. För helåret 2012 saknas ännu uppgifter, men siffran för första halvåret 2012 visar en påtaglig ökning.

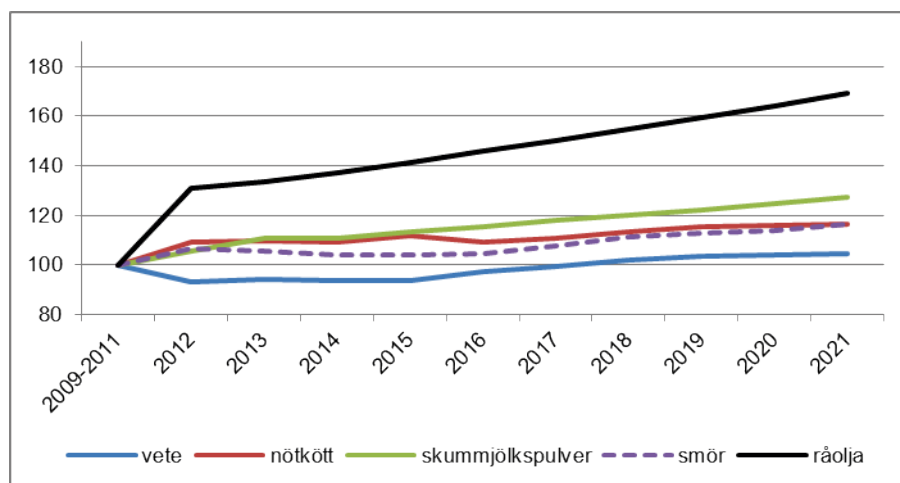
Till följd av låga mjölkpriser under 2012 är det dock osäkert om den positiva utvecklingen för 2012 står sig.

För grisar har trenden varit avtagande under den senaste tioårsperioden. Under 2011 förprövades knappt en tredjedel av antalet förprövade platser åren strax efter 2000. Investeringarna har de senaste åren varit klart otillräckliga stora för att långsiktigt behålla produktionen av griskött. Inom mjölkproduktionen är dock balansen bättre.

Utvecklingen av jordbruket i Sverige på längre sikt

OECD/FAO redovisar årligen bedömningar av utvecklingen ett decennium framåt i tiden. Jordbruksverket har gjort en bearbetning för olika produktområden av denna bedömning för att anpassa den till svenska förhållanden. OECD/FAO bedömer att de nominella priserna kommer att stiga de närmaste åren. I figuren nedan redovisa exempel på några olika produkter. I figuren har basen satts till genomsnittet för åren 2009-2011. Spannmålspriserna har de senaste åren legat högt och förväntas inte komma att stiga så snabbt framöver. Även om utvecklingen av vetepriset enligt figuren förefaller svag så ligger nivån högt, jämfört med hur utvecklingen varit för de animalieprodukter som redovisas. Att märka är emellertid att oljepriserna förutses öka betydligt mer. Detta kan givetvis också få starka återverkningar för andra insatsvaror, varav kvävegödselmedel är ett viktigt exempel. Om inflationen räknas bort från utvecklingen av de nominella priser som framgår av figuren, blir de priser som redovisas oförändrade eller svagt fallande.

Figur 11 Nominella priser enligt OECD/FAO-Outlook för vete, nötkött, skummjörkspulver, smör och råolja, 2009-2011=100

Källa. OECD/FAO Outlook. Egen bearbetning, 2009-2011=100

Jordbruksverket har löpande under en längre tid gjort bedömningar om hur det svenska jordbrukets konkurrenskraft förhåller sig till konkurrenskraften i andra länder. För närvarande sträcker sig dessa bedömningar fram till 2020. Bedömningarna visar att odlingen av höstsäd kan komma att upprätthållas medan odlingen av vårsäd kan komma att minska. Minskningen av vårsädsodlingen det närmaste decenniet kan, trots de relativt goda prognoserna om priser, komma att uppgå till 20 % jämfört med dagens nivå. Detta innebär att den totala spannmålsodlingen skulle kunna minska från dagens nivå om ca 1 miljon hektar till ca 900 tusen hektar. Odlingen av oljevaxter bedöms komma att hävda sig väl och kan komma att uppgå till runt 150 tusen hektar, vilket i stort är i nivå med situationen före EU-inträdet. Trots minskat antal nötkreatur ökar den redovisade arealen vall och som uppgår nu till ca 1,1 miljoner hektar. Med hänsyn till beräknat djurantal 2020 skulle drygt halva denna vallareal vara tillräcklig.

Jordbruksverkets bedömning är att spannmål och oljevaxter även framöver har en självklar plats i slättbygderna. Förutsättningarna är förmodligen goda även på många håll i mellanbygderna, särskilt om spannmålen används för foder i egen animalieproduktion.

Odlingen av energigrödor har länge haft en marginell betydelse. Efter hand har bättre sorter kommit fram och kunskaperna har ökat om hur odlingen bör ske för att få ett gott

utbyte. Det finns kalkyler som visar att salix lönsamhetsmässigt kan stå sig väl mot spannmål. Men samtidigt ökar ändå inte odlingen. Av avgörande betydelse tycks vara att få till effektiva hanteringskedjor från odlingen och fram till värmeverket. Viktigt är också att transportavståndet inte blir för långt. En förutsättning för en framgångsrik odling är alltså i hög grad att hanteringen efter odlingen blir effektiv.

Förutsättningarna i skogsbygd är i många fall besvärliga. I norra Sverige är vegetationsperioden kort och generellt gäller att arronderingen i dessa områden medför högre kostnader än vid god arrondering. Alternativen till annan markanvändning än för odling av grovfoder saknas i många fall.

En av förutsättningarna för en god utveckling av hållbarheten i mjölkproduktionen och även i annan animalieproduktion är att arbetsförhållandena blir goda. En konkretisering av detta kan vara att strukturutvecklingen tydligt går i riktning mot företag som är så stora att de kräver kanske uppåt två-tre verksamma personer för att tillräckligt attraktiva arbetstidsförhållanden ska kunna uppnås. Det kan finnas exempel på att gårdsstödssystemet kan bidra till en konservering av strukturen eftersom jordägaren i vissa fall kan se egen drift som mera lönsam än att arrendera ut marken. Ytterligare ett problem kan vara tillgången till kompetent arbetskraft.

Baserat på de bedömningar som verket har gjort kan en fortsatt minskning av mjölkproduktionen inte uteslutas. Samtidigt syns nu goda initiativ för att lösa övergången från en äldre företagare till en yngre företagare. Under 2012 bromsade minskningen av mjölkinnvägningen in. Om denna tendens kommer att stå sig är ännu är det dock för tidigt att uttala sig om. En nödvändig förutsättning för en vändning av trenden är att lönsamheten uttrycks till exempel som mjölkintäkt minus foder förbättras.

Konsumtionen av nötkött och kyckling har ökat starkt under den senaste 10-årsperioden. För båda produktslagen har nettoimporten ökat starkt. Efterfrågeökningen inom landet har alltså inte kunnat pareras med ökat utbud. Detta kan vara en god indikation på att konkurrenskraften inte är tillräcklig och att fortsatta förluster av marknadsandelar kan befaras, särskilt för nötkött.

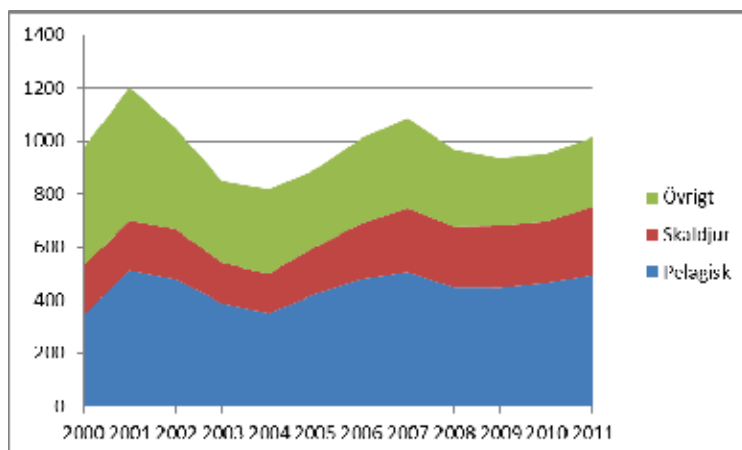
Sett i ett par decenniers perspektiv har även produktionen av griskött minskat. Emellertid är inte importandelen så hög som för nötkött. En rimlig bedömning är att EU-området även i fortsättningen får vidkännas stark konkurrens.

Bland annat mot bakgrund av utvecklingen av djurantalet och inte minst antalet jordbrukare som håller nötkreatur, finns det en risk för att det på sikt kommer att bli svårt att upprätthålla skötseln av betesmarkerna på nuvarande nivå. I områden med sämre förutsättningar för jordbruk är sannolikt denna risk större. Av avgörande betydelse blir i vilken utsträckning djuren utnyttjas för att beta på dessa marker.

Utvecklingen inom fiskeri och vattenbruk

Såväl den svenska fiskeflottan som det svenska fisket har minskat under de senaste tio åren. Under 2011 landades drygt 172 tusen ton fisk och skaldjur (vilket är en minskning med ca 40 procent jämfört med 2002) till ett värde av drygt 1 miljard kr i första försäljningsled, se figur nedan. Det pelagiska fisket, dvs. sill/strömming, makrill, skarpsill och foderfisk dominerar den landade fångsten sett till volym, och värdemässigt står dess andel för cirka 50 procent. Andra viktiga arter för det svenska fisket är torsk, kokräka och havskräfta framförallt när det gäller värde.

Figur 12 Fångstvärden 2000-2011, miljoner kronor

Källa: Sveriges fiskares PO samt Havs- och vattenmyndigheten, egen bearbetning.

Priserna på kokräka har stigit under 2012 beroende på minskade fångstkvoter och ökad efterfrågan i Norge. Däremot har priserna på havskräfta minskat på grund av minskad global efterfrågan. Priserna på industrisill och konsumtionssill har stigit under året. Prisökningen på industrisill beror på ökad efterfrå-

gan. Torskpriserna har sjunkit till följd av att storleken på torsken har varit mindre än tidigare.

EU:s reglering av fiskerisektorn omfattar ett stöd till återtag, dvs. offentligt uppköp till ett garanterat minimipris. Under 2011 avsåg

återtagen framförallt kolja och rödspotta. Återtagen kvantitet har successivt minskat och uppgick 2012 till 4 ton.

En minskad kapacitet av EU:s fiskeflotta är ett uttalat mål inom EU:s fiskeripolitik. Stöd inom ramen för EU:s fiskefond har understött skrotning av fartyg. Den svenska flottans kapacitet som mäts genom motorstyrka och

bruttoton har gradvis minskat, i synnerhet under 2008-2011 vilket syns i tabellen nedan. Kapaciteten ökade emellertid 2012 om än marginellt. Under innevarande programperiod för fiskerifonden som inleddes 2007 har totalt 29 svenska fartyg skrotats och till en kostnad av 147 miljoner kronor.

Tabell 14 Antal svenska fartyg samt flottans kapacitet

	2002	2008	2009	2010	2011	2012
Antal fartyg	1 809	1 466	1 406	1 356	1 366	1 377
kW	224 318	207 137	192 889	177 913	169 549	172 514
Bruttoton	45 654	41 600	37 619	32 938	29 491	30 563

Källa: Havs- och vattenmyndigheten

Svenskt vattenbruk kan delas upp i olika delar. Odling av fisk brukar delas upp i produktion av matfisk samt produktion av sättfisk. Vid produktion av matfisk föds fisk upp för att säljas som livsmedel medan produktion av sättfisk antingen syftar till att förse matfiskodlare med yngel eller till att förstärka naturliga fiskbestånd eller sportfiske. En annan del av vattenbruk är odling av blötdjur, dvs. blåmusslor och ostron. Kräftodling är också en del av vattenbruket där det förekommer odling av både matkräftor och sättkräftor. Vattenbruket är en typisk glesbygdsnäring. Odlingar är spridda över hela landet och finns i både kustområden och i inland, den största delen dock i de norrländska kraftverksdammarna.

Idag finns det ca 450 företag med tillstånd för att odla vattenbruksdjur, dvs. fisk och skalldjur. Enligt uppgifter från Fiskhälsan produceras idag ca 12-13 tusen ton fisk. Huvuddelen är matfisk. Vidare odlas normalt ca 1 400 ton musslor per år men produktionen sjönk 2011 till ca 800 ton.

Enligt den analys som gjordes inom utredningen ”Det växande vattenbrukslandet”

(SOU 2009:26) har det skett stora förändringar inom näringen de senaste 10-15 åren. Matfiskodlingen har expanderat och produktionen har flyttat till regleringsmagasin och norra ostkusten. Tidigare låg tyngdpunkten i odlingen på södra ostkusten samt syd- och västkusten. Utvecklingen är ett resultat av att det är ytterst olämpligt med konventionell fiskodling i områden med redan hög näringsbelastning, därför ges heller inga nya tillstånd i de områdena.

Sverige har stor potential att öka sin produktion av matfiskodling, främst röding och regnbåge i norrländska vattenkraftsmagasin. Under de senaste åren har odlingsvolymerna i de reglerade norrländsälvarna mångdubblats. I till exempel Jämtlands län har odlingen av matfisk ökat från 350 till 3580 ton under den senaste femårsperioden. Majoriteten av denna produktion utgörs av regnbåge. I Västernorrlands län har utvecklingen varit likartad. I Västerbotten odlas idag ca 6 000 ton fisk och det finns planer på ytterligare ca 2 000 ton inom en snar framtid. Här utgörs en stor del av röding.

DYNAMISKT OCH
KONKURRENSKRAFTIGT
NÄRINGSLIV

Dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv som präglas av öppenhet och mångfald

I detta avsnitt redovisar Jordbruksverket arbetet med analyser, producerad statistik, hur den administrativa bördan har minskat och verksamheten inom landsbygdsprogrammets axlar 1,3 och 4 och fiskeriprogrammet. Axel 2 i landsbygdsprogrammet redovisar Jordbruks-

verket i avsnittet om miljö- och resurseffektiva näringar. Jordbruksverkets kostnader för verksamheten som Jordbruksverket redovisar under detta avsnitt var under 2012 knappt 181 miljoner kronor (13 procent av de totala kostnaderna.)

Mål	Måluppfyllelse
<i>Att bidra till goda kunskaper om utvecklingen i jordbruket och på landsbygden och att ta fram underlag inför översyn av politik och regelverk.</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
<i>Att ta fram och publicera officiell statistik enligt uppsatt plan.</i>	<i>Fullt uppfyllt (4)</i>
<i>Kommunikation och hantering av stöd inom Matlandetsatsningen.</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
<i>Att minska den administrativa kostnaden för Jordbruksverkets kunder.</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
<i>Målen angivna för åtgärder i det svenska landsbygdsprogrammet är uppfyllda eller på väg att uppfyllas under programperioden.</i>	<i>Axel 1 Fullt utnyttjande (4)</i> <i>Axel 3 Fullt utnyttjande (4)</i> <i>Axel 4 Fullt utnyttjande (4)</i>
<i>Målen angivna för åtgärder i det svenska fiskeriprogrammet är uppfyllda eller på väg att uppfyllas under programperioden.</i>	<i>Axel 1 Fullt uppfyllt (4)</i> <i>Axel 2 I huvudsak uppfyllt (3)</i> <i>Axel 3 Fullt uppfyllt (4)</i> <i>Axel 4 Delvis uppfyllt (2)</i>
<i>Förutsättningar för jordbruk i norra Sverige är goda.</i>	<i>Fullt uppfyllt (4)</i>
<i>Att bidra till att ett fullgott utsäde används inom jordbruk och trädgård samt till odling av sorter anpassade till svenskt jordbruk</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>

Analyser och utredningsverksamhet

En viktig roll för Jordbruksverket är att genomföra och redovisa analyser som visar styrkor och svagheter för svenskt jordbruk och landsbygdföretagande, att följa upp och utvärdera åtgärder som genomförts och att utveckla kunskapsunderlaget. Utrednings- och analysarbetet är en viktig grund inte minst då lämpliga utvecklingsvägar ska identifieras och strategier för att uppnå en positiv och hållbar utveckling ska utarbetas. Resultaten av Jordbruksverkets analysarbete presenteras i vissa fall i form av rapporter som publiceras i verkets rapportserie, men i många fall är de en bas för remissyttranden som verket lämnar inför exempelvis möten i olika EU-arbetsgrupper och kommittéer.

Publicerade rapporter

I Jordbruksverkets rapportserie har under 2012 42 rapporter publicerats. Flera av dessa har varit inriktade på analyser med kopplingar till ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv. Speciellt kan i sammanhanget pekas på följande rapporter:

Rapporten *Kraven kostar – Jordbruksföretagarens administrativa kostnader för myndighets- och branschkrav* (rapport 2012:31) innehåller en sammanställning av de krav på att dokumentera, rapportera, redovisa uppgifter m.m. som ställs på jordbruksföretagare. Sammanställningen täcker krav som ställs såväl av myndigheterna Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Livsmedelsverket som av branschorganisationer, mejerier, slakterier, spannmålsuppköpare, handeln och kvalitetsprogram. Utifrån uppgifter från genomförda intervjuer med jordbruksföretagare beräknas i rapporten de administrativa kostnaderna för representativa gårdar (mjölk, slaktgris, kyckling, spannmål och tomat).

Rapporten *Vilka faktorer bestämmer priset på jordbruksmark?* (rapport 2012:17) studerar regionala skillnader i betalningsviljan för jordbruksmark i Sverige. Analysen fokuserar dels på jordbrukspolitikens betydelse för markpriserna, dels på hur konkurrens om mark från andra sektorer påverkar betalningsviljan för jordbruksmark.

Rapporten *Vart går investeringsstödet – en kartläggning för perioden 2007–2009* (rapport 2012:38) omfattar en kartläggning av verksamheter till vilka investeringsstöd utbetalas. Uppgifter om investeringarnas och stödets storlek och förväntad effekt på arbetsbehov, redovisas i rapporten liksom storlek på företagen mätt i omsättning i de fall det rör sig om annat än jordbruk. Innehållet i rapporten är i huvudsak hämtat från affärsplaner och annat underlag som den sökande lämnar i samband med sin ansökan.

Rapporten *EU:s fiskerireform och WTO-förhandlingarna* (rapport 2012:8) jämför kommissionens förslag till reform av fiskeripolitiken med det förslag som ordföranden i WTO:s fiskeförhandlingar lade fram 2007. Syftet är att se hur förslagen förhåller sig till varandra och om EU:s reform kan påverka agerandet i WTO.

Under året har tre produktområdesinriktade marknadsöversikter publicerats i Jordbruksverkets rapportserie. Marknadsöversikterna bygger på tillgänglig officiell statistik och fokuserar på att beskriva och kort analysera priser och marknadssituationen för vegetabilier, mjölk- och mejeriprodukter samt får- och lammkött. Rapporterna innehåller också analyser av utvecklingen på kort sikt. Jordbruksverket har under året även publicerat en global marknadsöversikt. I denna beskrivs den globala marknadssituationen för jordbruksprodukter och livsmedel. Huvudsakliga trender lyfts fram och påverkan på Sveriges jordbruk analyseras.

Under året har tre ytterligare rapporter publicerats i Jordbruksverkets rapportserie som beskriver olika aspekter av Sveriges 15 första år i EU på jordbruks och livsmedelsområdet. Publicerade rapporter redovisar utvecklingen för livsmedelskonsumtionen, djurskyddet och foder.

Kortanalyser

Under året har också en serie kortanalyser publicerats på Jordbruksverkets webbplats. Cirka en gång per månad presenteras en kortare analys av en aktuell frågeställning rörande jordbruks-, handels- och statistikfrågor. Under året har kortanalyserna bland annat gällt jordbrukets ekonomi, producentorganisationer på fiskeområdet, export av smör till Norge,

effekter av EU:s nya djurskydds krav och effekter av ett avskaffande av sockerkvoterna.

Fortlöpande under året har analyser och andra underlag tagits fram till bland annat olika remissyttrandena. Detta har inte minst gällt underlag till EU:s förvaltningskommittéer där Jordbruksverket deltar, till pågående översyner av EU:s jordbrukspolitik respektive fiskepolitik samt till anpassningen av jordbrukslagstiftningen till Lissabonfördraget.

Utgångspunkterna för arbetet i förvaltningskommittéer och rådsarbetsgrupper har liksom tidigare varit fortsatta förenklingar och minskad administrativ börda för företagen, minskning av marknadspåverkande stöd som intervention och exportbidrag samt en ansvarsfull förvaltning av EU:s budgetmedel. I anslutning till ordinarie kommittéarbete har verket också tillsammans med Landsbyggsdepartementet haft möten med EU-kommissionen på olika nivåer för att ytterligare trycka på om viktiga frågor för Sverige.

Analys om landsbygdsutveckling och fiskerifrågor

Sedan 2011 har Jordbruksverket även ansvar för frågor som rör fiskeriprogrammet. Analysverksamheten präglas främst av krav från EU. Det handlar dels om underlag som årligen sammanställs (årliga rapporter) som speglar utvecklingen av landsbygds- respektive fiskeriprogrammen, dels olika särskilda fördjupade analyser om politikens resultat och påverkansförmåga i relation till uppställda mål för politiken. Under 2012 har analysverksamheten i stor utsträckning präglats av arbete med de tekniska underlag som sammanställts i syfte att bilda en grund för utformningen av landsbygds- respektive fiskeriprogrammen kommande planeringsperiod (2014-2020).

Redan 2011 startade arbetet med framtagande av ett tekniskt underlag för landsbygdsprogrammet. Arbetet var klart under 2012 och rapporterades till Landsbyggsdepartementet. Dataunderlag och analyser har tagits fram i syfte att uppskatta den samhällsekonomiska effektiviteten för ett stort antal av de möjliga åtgärderna, givet de begränsningar som tillgängliga dataunderlag m.m. medger.

Vid sidan av arbetet med det tekniska underlaget har ett antal olika fördjupande studier genomförts

med olika inriktning och med koppling till landsbygdsprogrammet. Dessa studier har genomförts av analytiker vid Jordbruksverket eller av externa forskare/analytiker. En sådan studie är ”Kvinnor och företagsstöd” se vidare rubriken jämställdhet. Andra studier som genomförts har varit inriktade mot frågor om riskkapitalförsörjning för företag som är verksamma på landsbygden, resultat och effekter av vissa projektstöd inom axel tre och resultat av ”Norrlandsstödet”.

Andra arbeten som genomförts under 2012 är exempelvis rapporten Arbete och liv på landsbygden – Landsbygdens förutsättningar i kunskapsökningen som togs fram inför ”Almedalsveckan”, Rapporten speglar olika perspektiv på geografiska utvecklingsmönster som präglat den svenska ekonomin det senaste decenniet ur ett landsbygds perspektiv. Vidare har frågan om dödvikt berörts, dvs. om investeringen/åtgärden ändå skulle genomförts utan stödsats från landsbygdsprogrammet. I studien om dödviktseffekter kan utläsas att den relativa storleken på problemet förefaller vara lägre i norra Sverige. Detta för att stöden där utgör en större andel per investering/insats. Under senare delen av 2012 har ett arbete påbörjats kring LFA-stödets framtida utformning.

Under 2012 har Jordbruksverket fortsatt det arbete som inleddes 2011 som innebär ett ansvar för frågor om utveckling av fisket, fisketurismen, vattenbruket samt EU-stöd till dessa näringar. Framtagande av ett tekniskt underlag för kommande havs- och fiskeriprogram har under 2012 varit helt centralt för analyser på dessa verksamhetsområden. Arbetet har fokuserats på att analysera föreslagna åtgärders effekter för samhället. Dessa analyser har genomförts utifrån ett flertal perspektiv, såsom samhällsekonomisk kostnadseffektivitet och samlad miljöfokus, dels i förhållande till nationella miljökvalitetsmål och dels gentemot målen för den gemensamma fiskeripolitiken inom EU.

Jordbruksverket har bistått Havs- och vattenmyndigheten (HaV) i deras uppdrag med anledning av upphörande av 1966 års Skagerrakavtal. Vid förhandlingar om ett nytt Skagerrakavtal enades Sverige, Norges och Danmarks ministrar om att införa ett utkastförbud i Skagerrak från den 1 januari 2013. Den tekniska arbetsgruppen gavs mandat att ta fram en rekommendation för hur utkastförbudet

ska genomföras. Med anledning därav fick HaV i uppdrag av regeringen att efter samråd med bland annat Jordbruksverket förbereda införandet av ett nytt avtal inklusive ett utkastförbud i Skagerrak. Vår analys bestod i detta uppdrag av en ekonomisk analys av det nya avtalets förväntade konsekvenser för näringen, marknaden och samhället.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för arbetet med analyser och utredningsverksamhet för 2012 med kopplingar till Dynamisk konkurrenskraftigt näringsliv beräknas för 2012 till 25,9 miljoner kronor (varav indirekta kostnader 12,5 miljoner kronor).

Måluppfyllelse

Jordbruksverket har med genomförda analyser och utredningar bidragit till att förmedla goda kunskaper om utvecklingen i jordbruket, fisket och på landsbygden. Analyserna har visat på styrkor och svagheter för svenskt jordbruk och landsbygdföretagande. De har också följt upp och utvärderat åtgärder som genomförts samt utvecklat kunskapsunderlaget. Analyserna har varit viktiga underlag inför översyner av politik och regelverk. Under året har detta inte minst gällt översynerna av jordbrukspolitiken respektive fiskepolitiken.

Jordbruksverkets analys- och utredningsverksamhet är en del av Sveriges långsiktiga agerande för en anpassning av EU:s politik på jordbruks-, landsbygds- och fiskeområdet till svenska önskemål. Effekterna kan därför främst avläsas i en långsiktig ändring av politiken och tillämpningsreglerna. Ett exempel på där EU:s politik ändrats i linje med svenska önskemål är den allt mer begränsade användningen av exportbidrag.

En mer direkt effekt av ett aktivt svenskt agerande under året är att den svenska fiskberedningsindustrins tillgång till fiskråvara av rätt kvalitet säkrades vid översynen av rådsreglerna på fiskeområdet.

Utifrån de direkta och mer långsiktiga effekterna av Jordbruksverkets analys- och utredningsverksamhet bedömer vi att målet för denna verksamhet i huvudsak är uppfyllt.

Statistikproduktion

Jordbruksverket är en av Sveriges 27 statistikansvariga myndigheter och ansvarar för att utveckla och publicera officiell statistik inom jordbruksområdet.

Verkets mål är att ta fram och publicera officiell statistik enligt uppsatt plan. Den statistik som produceras ska vara relevant, lättillgänglig och ha god kvalitet. I arbetet följer Jordbruksverket SCB:s riktlinje ”Tillräcklig kvalitet”. Merparten av den statistik som tas fram är reglerad av EU. Det innebär att verket, förutom att publicera statistik i rapporter och i databaser på Jordbruksverkets webbplats, också levererar statistik till EU:s statistikmyndighet Eurostat. Under året har EU-arbetet fokuserats på utformningen av framtida strukturundersökningar.

Totalt publicerade Jordbruksverket under året 48 statistiska meddelanden samt Jordbruksstatistisk årsbok. Under året har vi arbetat med att utöka statistiken på det ekologiska området. Ett av de statistiska meddelandena var inriktat på ekologisk produktion. Under året genomförde Jordbruksverket en omfattande användarstudie. Denna visar bland annat att användarna efterfrågar tidsserier med basstatistik gärna på så låg regional nivå som möjligt. Statistik om priser är det mest efterfrågade området.

Under året har också sju fördjupande statistikrapporter tagits fram. Dessa har bland annat varit inriktade på försäljning av mineralgödselmedel, nötsektorn, farsektorn, energianvändningen i växthus och jordbrukets investeringar i maskiner.

Syftet med att ta fram statistiken är att öka kunskaperna om jordbruket i Sverige genom att ge ett lättillgängligt och objektivt underlag för information, utredningar och forskning. På EU-nivå används statistiken för att utforma och utvärdera EU:s jordbrukspolitik.

Årligen publiceras också rapporten ”Konsumtionen av livsmedel och dess näringsinnehåll”. Rapporten syftar till att redovisa storleken på konsumtionen av olika livsmedel per person och år i Sverige, samt hur konsumtionen förändras över tid.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för statistikproduktion uppgick 2012 till 30 151 tkr (varav indirekta kostnader om 4 351 tkr).

Måluppfyllelse

Jordbruksverket har under året publicerat officiell statistik enligt fastlagd plan (totalt 49 rapporter), som bland annat bygger på gällande EU bestämmelser. Vid framtagandet av statistiken har SCB:s riktlinjer ”Tillräcklig kvalitet” följts. Den samlade bedömningen är att målet att ta fram och publicera officiell statistik enligt uppsatt plan är fullt uppfyllt.

Konkurrenskraftigt företagande på landsbygden

Sverige – det nya matlandet

Det övergripande målet för Matlandet är Jobb och tillväxt i hela landet. Målen för Matlandet har av regeringen preciserats som:

- Fördubblad export av livsmedel.
- Ökning av antalet livsmedelsföretag med 20 procent fram till år 2020.
- 20 000 nya jobb ska skapas i hela landet fram till 2020.
- Ökning av antal turistnätter på landsbygden med 20 procent fram till år 2020.
- Livsmedelsproduktionen och dess lönsamhet ska öka.

Landsbygdsprogrammet och stödet för insatser på livsmedelsområdet är de verktyg som Jordbruksverket ansvarar för och som används för att realisera dessa mål. Därutöver har vi ett kommunikationsuppdrag.

Kommunikation

Jordbruksverket har tillsammans med Visit Sweden, Exportrådet och Livsmedelsverket ett kommunikationsuppdrag kopplat till visionen Sverige – det nya matlandet. I uppdraget ansvarar vi för kommunikationen nationellt och då främst till primärproducenter och förädlingsföretag. Verket har under 2012

bland annat haft ansvar för flera av matlandets satsningens digitala kanaler:

- Matlandet.se som under 2012 har bytt utseende och fått nya funktioner.
- Twitterkontot Matlandet som 2012 kom upp i ca 1 550 följare.
- Facebookgruppen Vi älskar svensk mat som under 2012 har ökat från cirka 15 000 till 30 000 följare.

Jordbruksverket har arrangerat ett seminarium i Almedalen, samarbetat med den internationella kongressen för lantbruksjournalister IFAJ och vi har medverkat med utställningar och seminarium på Borgeby Fältdagar.

Främja export

I visionen om Sverige – det nya matlandet finns även en satsning på exportfrämjande insatser. Jordbruksverket ingår i styrgruppen som leds av Exportrådet. I satsningen ingår en resursförstärkning på 2,5 miljoner kronor för arbetet med export till tredje land av djur, avelsmaterial, djurprodukter och livsmedel. Jordbruksverket har betalat ut 13 miljoner kronor till Exportrådets branschprogram - Food From Sweden- och 2 miljoner kronor till ALMI företagspartner för deras satsning på ett exportmentorprogram.

Stöd

Jordbruksverket och länsstyrelserna har under 2012 inom landsbygdsprogrammet beviljat stöd till 340 projekt om 144 miljoner kr för insatser som kan hänföras till Matlandet. I stödet till särskilda insatser på livsmedelsområdet som enbart förvaltas av Jordbruksverket har vi beviljat stöd med 24 miljoner kronor till 45 olika projekt. Tabell 15 visar hur mycket pengar som satsats på stöd inom Matlandet fördelat på år och de fokusområden som utpekats för matlandet. Totalt har 169 miljoner kronor beviljats i stöd för 2012. Landsbygdsdepartementet har beställt en extern utvärdering av Matlandet som kommer att vara klar under 2013.

Tabell 15 Beviljade stöd inom landsbygdsprogrammet och för insatser på livsmedelsområdet fördelade på fokusområden (tkr)

Fokusområden	2010	2011	2012	2007-2012 ¹
Offentlig mat	10 255	16 949	9 427	42 981
Primärproduktion	33 979	51 988	38 037	141 874
Förädlad mat	107 123	106 082	98 271	528 466
Matturism	68 229	52 567	7 472	191 832
Restaurang	14 538	10 732	15 631	54 061
Summa	234 125	238 319	168 838	959 215
Antal beviljade stöd	450	556	385	2 232

1. Beviljade stöd för 2007 avser endast Landsbygdsprogrammet

Källa: Jordbruksverket

Måluppfyllelse

Jordbruksverkets roll inom Matlandetsatsningen är i första hand kommunikation och hantering av stöd. Mot bakgrund av de insatser som gjorts under året bedömer vi att målet är i huvudsak uppfyllt.

Förnybar energi

Jordbruksverket har under året startat ett eget projekt med särskild inriktning på kompetensutveckling inom energigrödor och energiefektivisering. Det presenterades bland annat på Borgeby fältdagar.

Landsbygdssäkra Sverige

För att landsbygder ska fungera i samspel med tätorter och kunna bidra till en hållbar tillväxt i Sverige behövs mer kunskap och kompetens om landsbygden hos aktörer på olika nivåer. Under 2012-2013 driver Jordbruksverket ett kunskaps- och kommunikationsprojekt med målet att samla, bygga och sprida kunskap om landsbygden. Syftet med projektet är att Jordbruksverket och andra aktörer som kan påverka landsbygden har tillfredsställande kunskap för att ta hänsyn och utforma samhällslösningar som både passar och tar tillvara landsbygdens potential.

En uppgift är att inventera och ta fram modeller och metoder för landsbygdssäkring. Landsbygdssäkring betyder att insatser, uppdrag och aktiviteter är analyserade utifrån dess

påverkan på landsbygden. Under året har projektet gjort en utredning för att inventera vilka olika typer av modeller och metoder för landsbygdssäkring som andra myndigheter använder både i Sverige och i andra länder.

Projektet har även låtit en forskare göra en sammanställning av vilken forskning som finns om landsbygd. Resultatet finns publicerat i rapporten Den nygröna människan, som finns på Jordbruksverkets webbplats.

Leader

Jordbruksverket har även under 2012 fortsatt med att bedriva utbildningar inom Leader.

Verket har utbildat verksamhetsledare och ordförandena i att arbeta målinriktat med sina strategier. Varje LAG (leadergrupp) har under året genomfört en uppföljning och analys av utfall av strategins mål och indikatorer till och med 2011.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för prestationer som redovisas under matlandet, förnybar energi och klimat, landsbygdssäkra Sverige och Leader uppgår 2012 till cirka 8,8 miljoner kronor (varav indirekta kostnader om 2,5 miljoner kronor)

Landsbygdsnätverket

Jordbruksverket är medlem i det nationella Landsbygdsnätverket och svarar för att upprätthålla nätverkets kansli.

För att stärka kapaciteten bland landsbygdsprogrammets genomförare har Landsbygdsnätverket under 2012 arbetat med följande:

Landsbygdsnätverket har samlat in och visat på lärande exempel inom ett antal viktiga områden. I åtta arbetsgrupper har närmare 50 olika intresseorganisationer och myndigheter samverkat genom att samla in, analysera och sprida kunskaper om metoder för landsbygdsutveckling. Grupperna har verkat inom områdena kapitalförsörjning, stöd till entreprenörer för att ta sin idé till handling, samverkan mellan Leadergrupper, integration, stärka konkurrenskraften i gröna näringar, förnybar energi, natur och kulturinsatser i sammanhängande landskapsområden och fysisk planering i landsbygder.

En särskilt satsning för att öka ungas inflytande i landsbygdsutveckling har genomförts genom fem lokala "Engagemangsträffar" runt om i landet. Ett vetenskapligt råd inom nätverket har verkat för att stärka forskningsfältet om landsbygdsutveckling och öka erfarenhetsutbytet mellan forskare och praktiker. Under året har insatser också gjorts för att dra igång ett nätverk för kommunala landsbygdsutvecklare. Bl. a. genomfördes två virtuella tankesmedjor, en nätverksträff och en enkätundersökning. En arbetsgrupp med kommunala landsbygdsutvecklare har utsetts.

Genom fem nätverksträffar och tre virtuella tankesmedjor har närmare 800 deltagare samlats för erfarenhetsutbyte och dialog. Handläggande myndigheter, tillsammans med Leadergrupperna, har dessutom nominerat sina bästa satsningar till årets Ullbaggepris. De lärande exemplen har rönt stor uppmärksamhet via media.

Ett antal internationella samarbetskontakter har knutits genom årets nätverksaktiviteter. Leadergrupper har genomfört studieresor till Leadergrupper i andra medlemsstater. Svenska nätverksaktörer har medverkat i europeiska nätverkets fokusgrupper för miljö tjänster samt innovation och kunskapsförmedling. Bland annat har svenska nätverket varit värd för ett av fokusgruppsmötena för miljö tjänstgruppen.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för landsbygdsnätverket var för 2012 13,2 miljo-

ner kronor (varav indirekta kostnader 3,6 miljoner kronor).

Regionalt tillväxtarbete

Jordbruksverket har under året lämnat en rapport till Regeringskansliet om verkets medverkan i genomförandet av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013.

Landsbygdsprogrammet och fiskeriprogrammet är det största enskilda verktygen i detta arbete men vi arbetar också med främjande-frågor för att förbättra förutsättningarna för företagande på landsbygden. Även vårt arbete med förnybar energi och klimatfrågor tas upp i rapporten.

Verket har också varit med på möten med de som har ansvaret för de regionala tillväxtfrågorna. Syftet med dessa möten, som arrangerades av Tillväxtverket, var att med varje region diskutera på vilket sätt Jordbruksverket skulle kunna underlätta regionernas arbete med kommande strukturfondsprogram.

Verket har på regeringens uppdrag tagit fram en intern strategi som ska vägleda myndigheten i dess arbete med regionala tillväxtfrågor. Strategin har sin utgångspunkt i att landsbygdens resurser och potential ska tas tillvara. Det handlar bland annat om att verka för en ökad konkurrenskraft i primärproduktionen så att den kan fortsätta att leverera mat och energi utifrån de markbundna fysiska resurserna samt landsbygdssäkring i det offentliga arbetet.

Främjande av vattenbruk och fiskerifrågor

Fritidsfiske och fisketurism

Jordbruksverket har tillsatt en rådgivande grupp för fritidsfiske och fisketurism bestående av representanter från berörda myndigheter, intresseorganisationer och bransch. Gruppens initiala uppdrag har varit att i samverkan staka ut vägen för det framtida främjandearbetet. Under året har ett flertal möten hållits. Hinder och möjligheter för utveckling har identifierats samtidigt och beslut har tagits

om att ta fram en nationell strategi och en handlingsplan för främjandearbetet. Strategin ska ligga till grund för Jordbruksverkets och Havs- och vattenmyndighetens framtida arbete med fritidsfiske och fisketurism. Arbetet med handlingsplanen påbörjas under våren 2013 och planeras pågå till våren 2014.

Under 2012 har Jordbruksverket även deltagit vid ett flertal seminarier, möten, mässor och konferenser med koppling till fritidsfiske och fisketurism. Bland annat har samarbete med Havs- och vattenmyndigheten inletts avseende samordning av datainsamlingen från fritidsfisket och det fisketuristiska företagandet. Vi har lämnat synpunkter på EU:s förslag till ny laxförvaltningsplan för Östersjölaxen. Vi har yttrat oss över ett flertal förslag på nya föreskrifter med konsekvenser för fritidsfisket och fisketurismen.

Vattenbruk

Verket har varit med och arrangerat en nationell vattenbrukskonferens i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet, Göteborgs universitet samt Vattenbrukarnas riksförbund.

Under 2012 ledde Jordbruksverket arbetet med att ta fram en vattenbruksstrategi för Sverige. Strategin togs fram tillsammans med representanter för näringen, forskare, intresseorganisationer och andra myndigheter. Strategin presenterades under Almedalsveckan på två seminarier. Dessa hölls i samarbete med både Sveriges lantbruksuniversitet och Göteborgs universitet.

Vi har aktivt deltagit i arbetet med den nya gemensamma fiskeripolitiken, marknadsordningen och Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). Vattenbruket har fått ett ökat fokus både nationellt och internationellt.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för arbetet med fritidsfiske, fritidsturism och vattenbruk, var för 2012 5,6 miljoner kronor (varav indirekta kostnader 2,4 miljoner kronor).

Samverkan vatten- och fiskeri-frågor

Jordbruksverket har under 2012 haft ett nära samarbete med bl.a. Havs- och Vattenmyndigheten (HaV) och länsstyrelser.

Under år 2012 har samråd skett kontinuerligt med HaV i reformarbetet, bl.a. när underlag har lämnats till Landsbygdsdepartementet inför rådsarbetsgrupper gällande förslag till ny Europeisk havs- och fiskerifond (EHFF) och marknadsordning (MO). Inför möten med FAO och OECD har myndigheterna tagit fram gemensamma yttranden. Samråd har även skett vid andra tillfällen, t.ex. gällande förordningsförslag om handelssanktioner riktade mot länder som tillåter ett ohållbart fiske. Utöver detta har HaV varit delaktigt i de två marknadsråd för havs- och sjömat som verket arrangerat under året.

Samarbetet har även omfattat flera regeringsuppdrag. Följande uppdrag har Jordbruksverket haft under 2012 att i samråd med bl.a. HaV:

- Ta fram av ett tekniskt underlag för EHFF 2014-2020. I detta arbete har även länsstyrelserna deltagit.
- Jämföra EU:s fiskerireform och WTO-förhandlingarna samt hur de förhåller sig till varandra. Uppdraget gjordes även i samråd med Kommerskollegium.
- Utredda producentorganisationernas (PO:s) ökade ansvarsområde inom reformen av den gemensamma fiskeripolitiken (GFP-reformen).
- Ta fram en nationell vattenbruksstrategi. I detta arbete har samverkan skett med ett stort antal aktörer, bl.a. HaV och länsstyrelserna.

På motsvarande sett har ett uppdrag lämnats till HaV att efter samråd med Jordbruksverket förbereda införandet av en harmonisering av tekniska regleringar och kontrollåtgärder samt ett förbud mot utkast av fisk i Skagerrak. Verket har dessutom lämnat underlag till HaVs resultatredovisning av genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken.

Förenklingar för Jordbruksverkets kunder

Minskning av den administrativa kostnaden

Inom Landsbygdsdepartementets ansvarsområden är målet att de administrativa kostnaderna ska minska med 50 procent till och med utgången av 2014. Minskningen ska uppgå till minst 25 procent för varje lagstiftningsområde.

Tillväxtverket har inte genomfört någon mätning av de administrativa kostnaderna sedan 2010, men enligt Jordbruksverkets egna beräkningar har de förenklingar som genomförts under 2012 bidragit till en minskning av de administrativa kostnaderna med knappt 2 500 tkr. Tillsammans med tidigare genomförda förenklingar motsvarar årets genomförda förenklingar en minskad administrativ kostnad om knappt 12 procent sedan 2006.

Många av de förenklingar som genomförs får inte genomslag i Tillväxtverkets mätningar av de administrativa kostnaderna, men bidrar ändå till en enklare vardag för våra kunder. Under 2012 har exempelvis förprovningen av djurstallar förenklats och det har blivit enklare att korrigera uppgifter om nötkreatur i Centrala djurdata-basen. Vi har också lanserat en ny e-tjänst för överföring av stödrätter och byggt en ny webbutik på Jordbruksverkets webbplats med rapporter, informationsmaterial, broschyrer och blanketter.

Under 2012 har Jordbruksverket fokuserat mycket av arbetet med förenklingar för våra kunder på åtgärder som ligger inom ramen för arbetet med den kommande jordbruks- och fiskeripolitiken. Förslagen på åtgärder omfattar både regelförenklingar och satsningar på ökad service och tillgänglighet.

Ökad service och tillgänglighet

Det arbete som startade redan 2010 för att öka service och tillgänglighet till myndigheterna formaliserades i ett regeringsuppdrag under

2011. Projektet drivs under arbetsnamnet ”de fyra initiativen” och kommer att pågå fram till 2014. Varje lantbrukares handlingar hos Jordbruksverket och länsstyrelsen kommer att samlas i en digital akt som lantbrukaren själv kan nå via ”mina sidor”. De digitala akterna skapar ökade möjligheter till service i samband med lantbrukarens kontakter med myndigheterna, bland annat förbereds möjligheterna att inrätta en gemensam kundtjänst med länsstyrelsen. En pilotverksamhet kring att arbeta med digitala akter har genomförts under 2012 i Örebro län. Det är en förberedelse för att införa detta på alla länsstyrelser under 2013.

Kostnaderna för projektet de fyra initiativen 2012 uppgick till ca 9,8 miljoner kronor (varav indirekta kostnader ca 1,2 miljoner kronor).

Måluppfyllelse

Årets minskning av den administrativa kostnaden motsvarar tillsammans med tidigare förenklingar en total minskning av de administrativa kostnaderna på 11,7 procent sedan 2006. Jordbruksverkets delmål för 2012, 15 procents minskning, är därmed i huvudsak uppfyllt.

Förberedelser inför kommande jordbruks- och fiskeripolitik

Arbete med tekniska underlag

Jordbruksverket har under 2012 besvarat två uppdrag från regeringen som gällt att utarbeta tekniska underlag inom landsbygdspolitiken (jordbrukspolitikens pelare 2) och inom fiskeripolitiken. Vidare har verket lämnat tekniska underlag gällande pelare 1 inom jordbrukspolitik. Verket har medverkat vid de rådsarbetsgrupper som arrangerats.

I en parallell process har verket också deltagit i arbetet med den så kallade partnerskapsöverskottsmöten som är ett gemensamt strategiskt ramverk för regional fonden, socialfonden

den, landsbygdsfonden och havs- och fiskerifonden med syfte att samordna möjligheterna i fonderna.

Kostnaderna för arbetet med de tekniska underlagen har under 2012 uppgått till ca 7,2 miljoner kronor (varav indirekta kostnader 3,5 miljoner kronor).

Införandeprojekt ProCAP

Under våren 2012 startade Jordbruksverket ett projekt (program) med uppgift att hantera införandet av jordbrukspolitiken. Programmet har det interna namnet ProCAP. Vid arbetets start var planen att politiken i sin helhet kommer att införas från början av 2014. Efter hand som tiden har gått har det visat sig att sannolikheten minskat för ett införande från 2014 och att istället ökad klarhet har nåtts om att införandet blir först 2015. Verket har således arbetat med hög beredskap om olika utfall om införandetidpunkt.

Analysen har visat att nyutveckling krävs både eftersom regelverken om stöd förändras och eftersom tekniska lösningar behöver arbetas om. Även de interna arbetsprocesserna behöver ses över. Jordbruksverket och länsstyrelserna men även Skogsstyrelsen och Samesamfundet står således inför ett betydande arbete med ett program för införandet av reformen av jordbruks- och fiskeripolitiken.

Programmet ProCAP är indelat i fyra projekt:

- Regler
- Process
- Förändring
- IT-utveckling

Programmet har i sin helhet under detta första verksamhetsår etablerat sin organisation och vuxit i storlek samtidigt som de ingående projekten har gått fram på olika områden. Inom ProCAP hanteras också det regeringsuppdrag som avser höjd servicenivå mot kunderna benämnt "De fyra initiativen". Dessa beskrivs i avsnittet om förenklingar för Jordbruksverkets kunder.

Projekt Regler har börjat skapa enkla och logiska modeller över regelverk, både befint-

liga och de förslag till nya som har kommit fram genom arbetet med de tekniska underlagen inom landsbygds- och fiskeripolitiken.

Projekt Process har kartlagt ett stort antal processer, både befintliga, tänkbara nya och förslag på förbättrade.

Projekt Förändring har tolkat de politiska förslag som har funnits och informerat till externa intressenter men också hanterat den interna informationen som behövs när ett stort projekt (program) håller på att etableras.

Slutligen har det fjärde projektet, IT-utveckling, startat sitt arbete med utveckling av gemensamma grunder och delar som inte är direkt kopplade till kommande regelverk.

Kostnaderna för ProCAP-programmet uppgick 2012 till ca 21,7 miljoner kronor (varav indirekta kostnader 4,1 miljoner kronor).

Tjänsteexport

På statistikområdet har Jordbruksverket deltagit i projekt för att utveckla jordbruksstatistiken i Makedonien, Albanien, Kosovo och Turkiet.

I Georgien arbetar Jordbruksverket med projektet Capacity Building Agriculture - Georgia (CBA-G). Projektet är ett "twinning"-liknande projekt som syftar till kapacitetsutveckling av National Food Agency (NFA) som är ansvarig myndighet inom jordbruks- och livsmedelsområdet i Georgien. Projektstyrning sker från Jordbruksverkets PGU-kansli. Som underkonsulter till projektet ingår bland annat Livsmedelsverket och en extern konsult från universitetet i Tartu, Estland. Projektet har initierats på direkt begäran från den georgiska regeringen och är finansierat av Sida med full kostnadstäckning.

I projektgruppen ingår åtta experter. Enligt gällande tjänsteöverenskommelse med Sida, löper projektet under tre år (2011-2014) med möjlig förlängning. Projektet genomförs inom ramen för Jordbruksverkets tjänsteexport och bidrar till de mål som finns för Sveriges Politik för Global Utveckling, PGU. Kvalitetssäkring, rapportering och extern revision följer de av Sida anvisade metoderna och processerna.

Under 2012 har CBA/G förstärkt samarbetet med EU-kommissionens nystartade projekt; Comprehensive Institutional Building, CiB. Effektmålen för CiB inkluderar främst kapacitetsutveckling och investering inom infrastruktur och informationsverksamhet vid NFA. Jordbruksverket finns representerade i styrgruppen för CiB. Även inom området juridisk rådgivning sker ett nära samarbete mellan CBA/G och KOM. Arbetet avser tillnärmning av Georgiens SPS-lagstiftning till EU:s lagstiftning. TAIEX ("Technical Assistance and Information Exchange") utbildningar ingår som en komponent i detta samarbete med KOM. Även internationellt inom ramen för EU:s arbetsgrupp Potsdam, bistår Sverige (som enda EU-medlemsland) kommissionen vid förhandlingarna om ett omfattande frihandelsavtal (DCFTA) med Georgien inom SPS ("Sanitary and Phytosanitary Measures") området. Med start under 2013 kommer CBA/G att utökas för att även inkludera rådgivning och kapacitetsutveckling inom växtskyddsområdet. Jordbruksverkets verksamhetskostnader för projektet 2012 uppgår till ca 7,5 miljoner kronor. Under projektperioden 2011-2014 har verket en budget om närmare 30 miljoner kronor.

Jämställdhet

I Sverige är jämställdhetsintegrering den huvudsakliga strategi som används för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetsintegrering innebär att beslut inom alla politikområden ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

En del av vår verksamhet är att genomföra den gemensamma landsbygdspolitiken. När det gäller landsbygdspolitiken finns det uttalanden om jämställdhet i både Rådets och Kommissionens förordningar. Enligt det svenska landsbygdsprogrammet är "Ökad jämställdhet mellan kvinnor och män är en viktig utvecklingsfråga för landsbygden och lantbruket och utgör en horisontell prioritering i den svenska strategin och programmet för landsbygdsutveckling".

Under nuvarande programperiod har vi gjort uppföljningar av hur stor andel av företagsstö-

den som har gått till kvinnor respektive män. Företagsstöd är kanske den stödför form som är mest meningsfull att följa upp i detta hänseende. Antalet företagsstöd, som har gått till kvinnor har varierat mellan 15 och 18 procent. Vi har gjort en kartläggning och analys av om kön har betydelse för att få sin ansökan beviljad. Den undersökta perioden 2008-2010 var antalet ansökningar 6 433 och andelen kvinnor 23 procent. Av männens ansökningar bifölls 85 procent medan motsvarande siffra för kvinnor var 79 procent. Det faktum att kvinnor står för en lägre andel ansökningar behöver inte vara en könsfråga. Det kan också vara ett resultat av att stöden riktar sig mer mot företag och verksamheter inom sektorer där män utgör en större andel. Den andel av ansökningarna som avsåg fiske samt jord- och skogsbruk var 59 procent. I denna bransch var andelen beviljade något högre för män. Å andra sidan för branschen tillverkning var den andel som beviljades något högre för kvinnor. Tillverkning svarade dock för enbart 7 procent av ansökningarna.

Likaväl som bransch kan påverka ansöknings- och bifallsmönster kan län där ansökan inkommit också påverka. Andelen anställda kvinnor i de företag där man sökt är på en konstant lägre nivå än andelen män i samtliga län. Andelen kvinnor som söker stöd är också på en konstant lägre nivå än vad gruppen utgör som andel av arbetskraften alternativt chefspositioner i samtliga län. Det enda län där andelen kvinnliga sökanden är i paritet med andel kvinnor som är chefer är i Norrbotten. De analyser som gjorts visar att det i de allra flesta län inte finns en signifikant skillnad i sannolikheten att få sin ansökan beviljad som beror på om det är en kvinna eller man. Några län visar en annan bild där sannolikheten för att få företagsstöd är lägre om det är en kvinna som söker. Län där denna bild är särskilt tydlig är Gotland, Halland, Jönköping, Kronoberg och Skåne. Det finns anledning att gå vidare och titta närmare på vad som är förklaringen till detta. Jordbruksverket kommer under 2013 att göra en kvalitativ studie för att söka förklaringar till varför det ser ut som det gör och vad vi kan göra för att undanröja risken för att det skulle kunna handla om diskriminering.

Tabell 16 Ansöknings- och bifallsstruktur (företagsstöd) inom några branscher i procent 2008-2010

Bransch	Andel ansökningar per bransch	Andel bifall av ans i resp bransch	% bifall där stödsök är kvinna /man
Fiske, jordbruk, skog	59	86	82/87
Tillverkning	7	80	86/79
Standardiserade tjänster	17	78	78/79
Kunskap	4	73	70/75
Övrigt ¹	13	-	-
Total	100%	-	79%/85%

1. Branscher som inte omfattades av kartläggningen.

Källa: Jordbruksverket

Jordbruksverket presenterar löpande individbaserad statistik med kön som indelningsgrund ifråga om sysselsättningen i bland annat redovisningen av strukturundersökningen om jordbruket (JO 34 SM 1101). Den senaste undersökningen som avser 2010 visar att av totalt 171 000 sysselsatta var 69 000 kvinnor. I ett statistiskt meddelande från 2011 om jordbruksföretag och företagare 2010 (JO 34 SM 1101) redovisas bland annat antal företagare i enskild firma efter kön. Av totalt 66 000 företagare var 10 000 kvinnor. I ett annat statistiskt meddelande från 2011 om heltidsjordbruket i Sverige 2010 (JO 65 SM 1101) redovisas antal företagare på heltidsjordbruk med enskilda ägare uppdelat efter kön. Av redovisningen framgår bland annat antalet heltidsföretagare enligt den tillämpade definitionen uppgick till 14 000 varav knappt 1 000 var kvinnor.

I statistikrapport 2007:3 Jordbruksföretagets kombinationsverksamheter och jordbrukarhushållets inkomster som avser 2005 redovisas bland annat antal årsverken i kombinationsverksamhet samt jordbruket på jordbruksföretag. Den undersökningen gav vid handen att av totalt 25 000 årsverken svarade kvinnor för nästan 6 000 årsverken. Motsvarande uppgifter för sysselsättningen i jordbruksverk-

samhet uppgick till totalt 72 000 årsverken varav kvinnor svarade för 19 000.

Landsbygdsprogram met 2007-2013

Jordbruksverket mäter och redovisar måluppfyllelsen löpande under programperioden med utgångspunkt från EU-kommissionens riktlinjer beträffande indikatorer. Här redovisar vi måluppfyllelse utifrån de så kallade omfattningsindikatorerna, det vill säga antal beviljade stöd, antal hektar, antal deltagare med mera. Som förvaltningsmyndighet för landsbygdsprogrammet lämnar Jordbruksverket varje år en detaljerad årsrapport till EU-kommissionen, regeringen och övervakningskommittén. I årsrapporten beskriver vi programmets genomförande avseende omfattning och resultatindikatorer. Delar av utbetalningar avseende miljöersättningar och kompensationsbidrag för stödåret 2012 kommer att ske under 2013. Därför kommer de slutliga siffrorna för miljöersättningarna under stödåret 2012 redovisas i årsrapporten som är klar i slutet av juni 2013.

En tredje form av indikatorer är effektindikatorer som mäter effekter som beror på landsbygdsprogrammet, till exempel påverkan på landsbygden och minskat kväveläckage. I samband med halvtids- och slututvärderingar, som görs av oberoende utvärderare, används bland annat effektindikatorerna. Sveriges lantbruksuniversitet har på regeringens uppdrag utvärderat landsbygdsprogrammet för Sverige 2007-2013 efter halva programperioden. Utvärderingen färdigställdes under hösten 2010 (Redovisning av uppdrag om halvtidsutvärdering av Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013, Sveriges lantbruksuniversitet.) En slututvärdering av landsbygdsprogrammet kommer att göras efter programperiodens slut.

År 2012 är det sjätte året i denna programperiod vilket innebär ett fortsatt fokus på budgetnyttjandet i programmet. För att inte riskera att få inlåsnings effekter har verket under året låtit länsstyrelserna att flytta pengar inom grupper av åtgärder med liknande mål och

indikatorer. Under året har Jordbruksverket också genomfört en omfördelning av pengar mellan LAG-grupper inom Leader. Regeringen beslutade i november 2011 om en nionde version av programmet som i allt väsentligt infördes i början av 2012. Nyheterna i denna version av programmet var bland annat ytterligare stöd till bredband och införandet av en ny åtgärd för djurvälstånd i programmet. Den stora efterfrågan på stöd till bredband gjorde att 375 miljoner kronor öronmärktes till bredbandsåtgärder tillfördes i och med programändring nio. I det förslag till programversion tio som Sverige överlämnade till EU-kommissionen under hösten 2012 ingår, förutom tekniska justeringar i programmets finansiella tabeller, ytterligare en satsning på bredband med 600 miljoner kronor.

Axel 1 Förbättra konkurrenskraften i jord- och skogsbruket

Syftet med åtgärderna i axel 1 är att stärka konkurrens- och utvecklingskraften hos företagen inom jord- och skogsbruk, rennäring, livsmedelsproduktion och förädling på grundval av ett hållbart naturresursutnyttjande.

Måluppfyllelse och budgetutnyttjande

I nedanstående tabeller redovisas beviljade stöd för 2010-2012 samt ackumulerade siffror för sexårsperioden. Måluppfyllelsen redovisas enligt de omfattningsindikatorer som anges i programmet och budgetutnyttjande det vill säga beviljade stöd i förhållande till budgetramen för hela programperioden 2007-2013.

För att målet ska vara fullt uppfyllt bör måluppfyllelsen och budgetutnyttjande vara

drygt 85 procent (6/7 år). Den samlade bedömningen för axel 1 är att målet är fullt. Denna bedömning utgår från att budgetutnyttjandet är 91 procent.

Efterfrågan på kompetensutveckling bedöms av flera län vara god. Projektet Greppa näringen, som hjälper lantbrukare att uppfylla statens miljömål, har fått en allt större spridning. En del av kompetensutvecklingen sker också inom ramen för satsningen på Matlandet.

Efterfrågan på startstöd har varit god, vilket även visas av att målvärdet för startstödet är uppfyllt för programperioden.

Modernisering av jordbruksföretag utgör den budgetmässigt största åtgärden inom axel 1. Flera län har rapporterat att deras budget är in-tecknad och att ytterligare pengar behöver skjutas till för att uppfylla behovet av investeringsstöd. Vid uppföljning av utbetalt belopp visar det sig att det framförallt har gått till investeringar inom mjölkproduktion (ca 50 %), nötköttproduktion (16 %) och grisproduktion (6 %).

Åtgärden **högre värde i jord- och skogsbruksprodukter** har överträffat målet för antal företag som fått stöd, även om inte hela budgeten utnyttjats ännu. Vid uppföljning av utbetalt belopp visar det sig att det framförallt har gått till förädling av frukt, grönsaker och bär (30 %), kött, chark och vilt (26 %), biobränsle (9 %) bageri och bröd (8 %), mejeri och ost (7 %) samt trä och förädling (5 %).

Åtgärderna för **stöd till samarbete för utveckling av nya produkter och stöd till förbättrad infrastruktur** stängdes för ytterligare ansökningar under 2011 på grund av få ansökningar och krångligt regelverk.

DYNAMISKT OCH KONKURRENSKRAFTIGT
NÄRINGS LIV SOM PRÄGLAS AV ÖPPENHET OCH MÅNGFALD

Tabell 17 Axel 1 Förbättra konkurrenskraften i jord- och skogsbruk

	Omfattnings- indikator/ Budget	Mål	Utfall				Budgetutnyttjande /Måluppfyllelse 2007-2012	
			2007-2013	2010	2011	2012	Utfall tkr ^{3,4,5} / antal	Målvärde 85 %
Stödåtgärd			2007-2013	2010	2011	2012	2007-2012	2007-2012
Kompetensutv. jordbruk och skogsbruk	Antal deltagare ¹	576 900	178 036	161 843	188 591		734 298	127%
	Antal utbildningsdagar ¹	658 350	87 596	80 049	110 657		421 627	64%
	Budget/Beviljat stöd, tkr ²	1 986 500	323 544	392 863	275 428		1 886 965	95%
Startstöd	Antal personer som fått stöd	1 400	1 224	1 460	982		1 308	93%
	Budget/Beviljat stöd, tkr ²	345 000	43 500	47 699	32 244		264 038	77%
Modernisering av jordbruksföretag	Antal företag som fått invest.stöd	7 400	1 224	1 460	982		6 618	89%
	Budget/Beviljat stöd, tkr ²	2 855 752	508 123	617 281	399 877		2 601 617	91%
Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter	Antal företag som fått invest.stöd	630	208	239	198		1 035	164%
	Budget/Beviljat stöd, tkr ²	442 000	68 036	89 657	82 658		358 983	81%
Stöd till samarbete för utveckling av nya produkter	Antal samarbetsinitiativ	200	16	18	-		59	30%
	Budget/Beviljat stöd, tkr ²	31 400	9 481	10 610	0		25 731	82%
Infrastruktur	Antal verksamheter som fått stöd	2 100	150	146	8		612	29%
	Budget/Beviljat stöd, tkr ²	55 200	11 501	14 465	365		39 001	71%
Summa	Budget/Beviljat stöd, tkr ²	5 715 852	964 185	1 172 574	790 573		5 176 335	91%

1. Indikatorerna visar utfallet efter det att beslutade insatser är avslutade.

2. Budget inklusive annan offentlig finansiering enligt det godkända programmet (version 9) omräknat till kursen 9,00 kr/euro.

3. Jordbruksverket har beviljat medel om 725 miljoner kronor. Se tabell nedan. Resterande del har länsstyrelsen fattat beslut om.

4. Utfallen för tidigare år har reviderats. Detta beror på uppdaterade beslut. Tilläggs/ändringsbeslut hänförs till året då grundbeslutet fattades.

5. Det ackumulerade beloppet för 2007-2012 är reducerat med 259 miljoner kronor: Detta på grund av att slutförda projekt utnyttjat mindre än beslutad budget.

Källa: Jordbruksverket

Nationella projekt axel 1

Jordbruksverket disponerar en egen budget inom landsbygdsprogrammet för att besluta om projekt som har betydelse för hela landet och inte är knutna till ett enskilt län. Tabellen visar den del av kompetensutvecklingen för jordbruk som Jordbruksverket har beviljat medel till. Utöver detta har länsstyrelserna beviljat medel för kompetensutveckling.

Totalt för åren 2007-2012 har Jordbruksverket beviljat stöd till 425 projekt om totalt 725 miljoner

kronor. Jordbruksverkets nu pågående projekt Kompetensutveckling för hållbart brukande och Minskad klimatpåverkan berör flera målområden. Bland pågående projekt med andra projektägare inom företagsutveckling axel 1 kan nämnas kompetensutveckling inom mjölkproduktionen med Svensk Mjök, LRF konsult och Hushållningssällskapet som projektägare. Exempel på projekt inom målområdet djurens välfärd är Läkemedel vid kastrering av smågrisar.

Tabell 18 Nationella Projekt, kompetensutveckling inom axel 1, av Jordbruksverket beviljade stöd 2007-2012, fördelning per målområde

Målområde	Jordbruksverket är projektägare, tkr	Andra projektägare, tkr	Totalt, tkr
Begränsad klimatpåverkan	8 454	15 799	24 253
Djurens välfärd	10 033	24 929	34 962
Ekologisk produktion	56 109	18 091	74 201
Ett rikt odlingslandskap	22 017	11 733	33 750
Företagsutveckling axel 1	23 283	214 342	237 625
Gifrfri miljö	172 214	6 983	179 196
Ingen övergödning	91 853	5 535	97 388
Tvär villkor/jordbruksrådgivning	3 475	40 225	43 700
Summa	387 438	337 637	725 075

Källa: Jordbruksverket

Axel 3 Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden

Målet för axel 3 är att främja en ökad diversifiering av landsbygdens näringsliv, i syfte att främja sysselsättning, ge högre livskvalitet för dem som bor på landsbygden och ett hållbart nyttjande av landsbygdens samlade resurser.

Måluppfyllelse och budgetutnyttjande

I nedanstående tabeller redovisas beviljade stöd för 2010-2012 samt ackumulerade siffror för sexårsperioden. Måluppfyllelsen redovisas enligt de omfattningsindikatorer som anges i programmet och budgetutnyttjande det vill säga beviljade stöd i förhål-

lande till budgetramen för hela programperioden 2007-2013.

För att målet ska vara fullt uppfyllt bör måluppfyllelsen och budgetutnyttjande vara drygt 85 procent (6/7 år). Den samlade bedömningen för axel 3 är att målet är fullt uppfyllt. Denna bedömning utgår från att budgetutnyttjandet är 84 procent.

För att inte låsa in pengar i åtgärder där budgetutnyttjandet varit lågt har länsstyrelserna haft möjlighet att flytta pengar mellan olika åtgärder och Jordbruksverket har även omfördelat pengar mellan länen för att öka användningen av pengarna i programmet. Indikatorerna kan i huvudsak endast mätas på företagsstöd och inte på projektstöden eftersom de är mer förutsättningsskapande och nyttan inte går att mäta på ett enskilt företag. I en fördjupad uppföljning av projektstöden som Internation-

DYNAMISKT OCH KONKURRENSKRAFTIGT NÄRINGS LIV SOM PRÄGLAS AV ÖPPENHET OCH MÅNGFALD

ella Handelshögskolan (IHH) i Jönköping utfört har 60 procent av berörda företag uppgivit att det bidragit till nya nätverk och samarbeten, 49 procent har uppgivit att det bidragit till vidareutveckling av företaget till nya affärsområden. Totalt har 27 procent av budgeten används till företagsstöd och 73 procent till projektstöd. Antalet företagsstöd uppgår till 59 procent, vilket innebär att de i medeltal uppgått till lägre belopp.

Stöd till biogas ingår i åtgärderna **diversifiering och mikroföretag**. Under året ändrades reglerna så att stödet till biogas kan uppgå till högre belopp än gränsen för stöd av mindre betydelse (200 000 euro). Det innebär att många fler ansökningar kom in och att Jordbruksverket gjorde en fördelning mellan de län som hade ansökningar för att använda anslagen budget på bästa sätt.

Utmärkande för året är annars den stora satsningen på bredband till landsbygden. Budgeten inom åt-

gården **grundläggande tjänster** har utökats med 375 miljoner kronor. Ansökningar till länsstyrelserna från bredbandsföreningar har överskridit anslagna medel och regeringen har därför anslagit ytterligare 600 miljoner kronor från och med 2013 inom åtgärden grundläggande tjänster.

Vanliga satsningar inom axel 3 för ökad diversifiering och livskvalitet på landsbygden är verksamhet inom häst och hästturism, mat och boenden, produktion av förnybar energi, livsstil och hälsa. Det är tydligt att kvinnors delaktighet i landsbygdsprogrammet har stimulerats genom satsningar inom denna axel.

Utfallet för antalet utbildningsdagar inom utbildning och information ligger på en nivå som innebär att det är osäkert om målet kommer att nås under programperioden även om det finns eftersläpningar i registrering av deltagare i pågående projekt.

DYNAMISKT OCH KONKURRENSKRAFTIGT
NÄRINGS LIV SOM PRÄGLAS AV ÖPPENHET OCH MÅNGFALD

Tabell 19

Axel 3 Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden

						Budgetutnyttjande /Måluppfyllelse 2007-2012	
	Omfattningsindikator/ Budget	Mål	Utfall			Utfall ^{3,4,5} tkr/antal	Målvärde 85 %
		2007-2013 ²	2010	2011	2012	2007-2012	2007-2012
Stödätgård							
Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk	Antal personer som fått stöd	2 960	243	206	180	1 134	38%
	Totalt Budget/beviljat stöd, tkr¹	700 300	117 230	94 860	114 635	493 018	70%
Affärsutveckling i mikroföretag	Antal mikroföretag med stöd som startat eller utvecklat sin verksamhet	3 720	374	375	243	1 776	48%
	Budget/beviljat stöd, tkr¹	811 500	174 518	139 938	87 461	653 763	81%
Främjande av turistnäringen	Antal nya turistverksamheter som fått stöd	3 100	246	195	169	1 205	39%
	Budget/beviljat stöd, tkr¹	625 200	147 536	90 790	86 665	568 387	91%
Grundläggande tjänster	Antal aktiviteter som fått stöd	1 225	141	181	172	599	49%
	Budget/beviljat stöd, tkr¹	935 068	196 665	199 224	378 480	825 689	88%
Förnyelse och utveckling av byarna	Antal byar eller lokala grupper som genomfört verksamheter	600	55	51	35	287	48%
	Budget/beviljat stöd, tkr¹	127 300	32 977	30 088	16 171	129 457	102%
Bevarande och uppgradering av kulturarvet	Antal aktiviteter som fått stöd	600	52	53	29	226	38%
	Budget/beviljat stöd, tkr¹	119 000	43 223	32 936	8 936	116 717	98%
Utbildning och information	Antal ekonomiska aktörer som deltagit	82 000	14 106	20 264	13 354	74 546	91%
	Antal utbildn.dagar	160 000	11 721	16 031	9 846	65 630	41%
	Budget/beviljat stöd, tkr¹	405 192	83 227	83 738	50 278	353 632	87%
Förberedelse och genomförande av lokala utvecklingsstrategier	Antal aktiviteter som fått stöd	200	-	-	-	1 101	551%
	Antal deltagare	10 000				13 527	135%
	Budget/beviljat stöd, tkr	15 000	-	-	-	15 263	102%
Summa	Budget/beviljat stöd, tkr¹	3 738 560	795 376	672 375	742 625	3 155 927	84%

DYNAMISKT OCH KONKURRENSKRAFTIGT NÄRINGS LIV SOM PRÄGLAS AV ÖPPENHET OCH MÅNGFALD

1. Inkl. annan offentlig medfinansiering avser medfinansiering av projekt från kommuner, länsstyrelser, landsting, statliga myndigheter etc. utöver det stöd som beviljas av stödmyndigheterna.
 2. Budget inkl. offentlig finansiering enligt det godkända programmet (version 9) omräknat till kursen 9,00 kr/euro.
 3. Jordbruksverket har beviljat medel om 251 miljoner kronor. Se tabell nedan. Resterande del har länsstyrelsen fattat beslut om.
 4. Utfallen för tidigare år har reviderats. Detta beror på uppdaterade beslut. Tilläggs/ändringsbeslut hänförs till året då grundbeslutet fattades
 5. Det ackumulerade beloppet för 2007-2012 är reducerat med 160 miljoner kronor: Detta på grund av att slutförda projekt utnyttjat mindre än beslutad budget.
- Källa: Jordbruksverket

Nationella projekt axel 3

Jordbruksverket har även för åtgärder inom axel 3 en budget för att besluta om projekt som har betydelse för landsbygdsutvecklingen i hela landet. Här redovisas den del av respektive åtgärd som Jordbruksverket har beviljat pengar till. Jordbruksverket har under året beviljat 27 projekt om totalt 40 miljoner kronor. Totalt har Jordbruksverket för åren

2007-2012 beviljat 186 projekt om totalt 251 miljoner kronor.

Exempel på projekt som beviljats stöd under året är Branschriktlinjer för utomhusmåltider, flera projekt inom förnybar energi som salix, terminalhantering och hästgödsel samt Jordbruksverkets projekt Svea. Projektet Svea ska ta fram metoder för landsbygds-säkring och öka landsbygdskompetensen hos olika aktörer.

Tabell 20 Nationella projekt, inom axel 3 av Jordbruksverket beviljade stöd 2007-2012, fördelade per åtgärd, tkr

Åtgärd	Budget 2007-2013	2010	2011	2012	2007-2012 ^{1,2}	Målvärde 85%
Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk	82 165	29 255	7 156	13 828	58 092	71%
Affärsutveckling i mikroföretag	83 437	18 814	11 833	5 379	73 815	88%
Främjande av turistnäringen	50 500	6 725	6 063	1 894	33 853	67%
Grundläggande tjänster	11 500	-	-	341	8 324	72%
Förnyelse och utveckling av byarna	13 247	3 181	3 646	-	15 256	115%
Bevarande och uppgradering av kulturarvet	5 458	4 923	-	200	6 905	127%
Utbildning och information	63 153	9 961	7 880	18 053	54 590	86%
Summa	309 460	72 858	36 577	39 695	250 834	81%

1. Inkl. annan offentlig medfinansiering avser medfinansiering av projekt från kommuner, länsstyrelser, landsting, statliga myndigheter etc. utöver det stöd som beviljas av stödmyndigheterna.
 2. Utfallen för tidigare år har reviderats. Detta beror på uppdaterade beslut. Tilläggs/ändringsbeslut hänförs till året då grundbeslutet fattades
- Källa: Jordbruksverket

Axel 4 Leader

Det övergripande målet för Leader är att främja ett effektivt genomförande av Landsbygdsprogrammet genom det mervärde som följer av förankring, inflytande och samverkan på lokal nivå. Leadermetoden tillämpas i hela landet och omfattar programmets alla insatsområden med särskilt fokus på axel 3 Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden.

Måluppfyllelse och budgetutnyttjande

I tabellerna nedan redovisas måluppfyllelsen enligt de omfattningsindikatorer som anges i programmet och budgetutnyttjande i form av beviljade stöd i förhållande till budgetramen för programperioden 2007-2013. Utfallen 2010, 2011, 2012 redovisas dels separat, dels ackumulerat för sexårsperioden. För att målet ska vara fullt uppfyllt bör måluppfyllelsen och

DYNAMISKT OCH KONKURRENSKRAFTIGT
NÄRINGS LIV SOM PRÄGLAS AV ÖPPENHET OCH MÅNGFALD

budgetutnyttjande vara drygt 85 procent (6/7 år). Den samlade bedömningen för axel 4 är att målet är fullt uppfyllt. Denna bedömning utgår från att budgetutnyttjandet är 86 procent.

Under 2012 har leadergrupperna beslutat om större delen av sina budgetar.

Jordbruksverket har genomfört omfördelning av pengar mellan LAG-grupperna för att i så hög grad som möjligt använda medlen till landsbygdsutveckling under programperioden. Omfördelningen grundades på utnyttjandegrad, detta gjorde att beslutstakten ökade inom vissa åtgärder under våren. På uppdrag av Jordbruksverket genomförde MIND research en utvärdering av framgångsfaktorer och fallgropar kring genomförandet av Leader. Undersökningen blir

en del av utvärderingen av Leader i pågående programperioden och en viktig input inför arbetet med Leader i den nya programperioden 2014-2020.

Utvärderingen konstaterar bland annat att med hjälp av Leader enas man kring områdets utveckling, vilket leder till mer hållbara satsningar. Leaderområdena lyckas med att öka det lokala engagemanget och coachar projekten att utveckla sina idéer. Utvärderingen pekar på en lång rad framgångsfaktorer så som trepartnerskapet, aktivt LAG och förmågan att få med sig kommunerna. Fallgroparna är främst regelverket, höga krav på redovisning, långa handläggningstider samt att det finns för lite resurser på leaderkontoren.

Tabell 21 Axel 4 Leader

Stödåtgärd	Omfattningsindikator	Mål 2007-2013	Utfall			Måluppfyllelse	
			2010	2011	2012	Utfall 2007-2012	Målvärde 85 %
Genomförande lokala utvecklingsstrategier	Antal LAG-grupper	60	-	-	-	63	105%
	Antal projekt	4 500	823	873	684	3 197	71%
Samarbete	Antal projekt	300	33	31	82	163	54%
Driftskostnader LAG m.m.	Antal informationsinspirationsinsatser	10 000	1 349	1 486	2 482	7 699	77%
	Antal deltagare aktiviteter	210 000	20 633	18 858	34 111	114 676	55%

Källa: Jordbruksverket

DYNAMISKT OCH KONKURRENSKRAFTIGT
NÄRINGSLIV SOM PRÄGLAS AV ÖPPENHET OCH MÅNGFALD

Tabell 22 Axel 4 Leader, programbudget 2007-2013 och beslut om stöd (inkl. offentlig medfinansiering) 2007-2012, tkr

Stödåtgärd	Budget ¹ 2007-2013	Utfall			Budgetutnyttjande /Måluppfyllelse 2007-2012 ¹⁰	
		2010	2011	2012	Utfall ³ 2007-2012 ²	Målvärde 85 %
Projekt inom Leader 1 Förbättra konkurrenskraften i jord- och skogsbrukssektorn	99 977	18 950	28 039	29 529	84 439	84%
Projekt inom Leader 2 Förbättra miljön och landskapet	466 283	44 736	78 944	93 602	251 934	54%
Projekt inom Leader 3 Diversifiering och livskvalitet	1 233 617	325 344	334 953	275 186	1 226 311	99%
Samarbetsprojekt	100 000	13 921	17 230	46 301	80 592	81%
Driftskostnader LAG mm	474 966	101 327	43 735	8 850	388 812	82%
Summa	2 374 849	504 279	502 900	453 468	2 032 087	86%

1. Budget inkl. annan offentlig finansiering enligt det godkända programmet (version 8) omräknat till kurs 9,00 kr/ euro.

2. Utfallen för tidigare år har reviderats. Detta beror på uppdaterade beslut. Tilläggs/ändringsbeslut hänförs till året då grundbeslutet fattades.

3. Det ackumulerade beloppet för 2007-2012 är reducerat med 78 miljoner kronor: Detta på grund av att slutförda projekt utnyttjat mindre än beslutad budget.

Källa: Jordbruksverket

Axel 5 Tekniskt stöd

Tekniskt stöd, så kallade TA-medel, är en del av Landsbygdsprogrammet. För programperioden är den totala budgeten för TA 128,3 miljoner euro eller 1 155 miljoner kronor vilket är 3 procent av den totala programbudgeten.

Användningen av TA -medel regleras i rådets förordning (EG) nr 168/2005, artikel 66. Enligt förordningen kan EJFLU finansiera förberedelser, administration, övervakning, utvärdering, information och kontroller. Användningen regleras också i kapitel 16 i landsbygdsprogrammet samt i regleringsbrevet för jordbruksverket. I årsrapporten för landsbygdsprogrammet 2007-2013 som årligen lämnas till EU-kommissionen, regeringen och övervakningskommittén redovisas TA-medlen. Se utfall över kostnader för tekniskt stöd under 2012 i den Finansiell redovisning – Notförteckning, noterna 56 och 58.

Budgetutnyttjandet av tekniskt stöd till och med 2012 ligger på ca 81 procent av programbudgeten.

Fiskeriprogrammet 2007-2013

Fiskeriprogrammet sträcker sig över åren 2007-2013 och har en total budget på ca 492 miljoner kronor i EU medel, vilka ska matchas med motsvarande summa svenska offentliga medel.

Fiskeriprogrammets övergripande mål är att:

- Kapaciteten i den svenska fiskeflottan ska minska så att fiskeansträngningen anpassas till en långsiktigt hållbar beståndssituation
- Lönsamheten i fiskerinäringen ska öka
- Främja sysselsättning på landsbygden i anslutning till fiskerinäringen

- De negativa miljöeffekterna orsakade av svensk fiskerinäring ska minska.
- Hållbar miljö och naturliga fiskebestånd

I fiskeriprogrammet är målsättningen att insatser som bidrar till en hållbar utveckling av fiskerinäringen prioriteras (hållbar tillväxt genom miljö och sysselsättningsaspekter, utbildningsinsatser, nyrekrytering och jämställdhet). Den övergripande visionen för fiskeriprogrammet är således ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske. Visionen om ett hållbart fiske innebär:

- Att skapa en balans mellan fiskresursen och flottans kapacitet,
- Att stimulera en långsiktig företagsekonomisk lönsamhet,
- Att bidra till en hållbar utveckling av landsbygden,
- Att bidra till att uppnå miljömålen,
- Att bidra till en ökad jämställdhet.

Målgrupper för programmet är ägare till fartyg av varierande storlek och art, företagare inom vattenbruksnäring, kommuner samt andra offentliga organisationer, exempelvis myndigheter, branschorganisationer, producentorganisationer, intresseorganisationer och företag.

Programändringar

Kommissionen godkände i maj 2012 en första programändring av det svenska fiskeriprogrammet. Anledningen till programändringen var främst resultat från halvtidsutvärderingen. Programändringen innebär att åtgärderna definitivt upphörande av fiskeverksamhet, tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet och omställning av fiskefartyg stängdes. Vissa av prioriteringarna för axel 1 och 2 i fiskeriprogrammet förändrades:

Axel 1 - Skrotning av fiskefartyg och stöd för tillfälligt upphörande får inte längre stöd. I stället prioriteras selektivt fiske, diversifiering av verksamhet, höjd yrkeskompetens hos yngre fiskare samt uthålligt och miljöanpassat fiske.

Axel 2 - Åtgärder för att främja diversifiering av verksamhet, vattenbruket, selektivt fiske, förebyggande av skador orsakade av vilda predatorer, en

förbättrad arbetsmiljö, säkerhet, produktkvalitet och hygien ombord kommer att prioriteras.

Under slutet av 2012 utarbetades ett andra förslag till programändring. Anledningen till detta var ett lågt budgetutnyttjande i axel 4.

Utllysning inom åtgärden investeringar ombord

Under en dryg månads tid i slutet av 2012 genomförde Jordbruksverket en utlysning inom åtgärden investeringar ombord i fiskeriprogrammets axel 1. Utlysningen vände sig till yrkesfiskare, som fiskar i Skagerrak, och som ville byta till selektiva redskap. Dessa ansökningar fick extra prioritet för att stötta de svenska yrkesfiskare som berörs av nya krav till följd av Skagerrak-avtalet. Den 4 juli 2012 undertecknade EU och Norge ett avtal om införandet av bland annat utkastförbud i Skagerrak, alltså att det inte längre ska vara tillåtet att kasta oönskad fisk överbord. Idén är att EU-länderna ska reglera vad och hur mycket fisk som fångas i Skagerrak i stället för vad som landas, en så kallad resultatbaserad förvaltning. Kommissionen har lagt fram ett förslag om hur fisket i Skagerrak ska regleras som syftar till att införa de överenskomna bestämmelserna i EU:s lagstiftning. Förslaget innehåller bland annat nya regler för vilka fiskeredskap som ska tillåtas i Skagerrak.

Måluppfyllelse

I nedanstående tabell redovisas beviljade medel 2010-2012 samt ackumulerade siffror. I beloppen ingår såväl den EU-finansierade delen som den svenska delen samt övrig offentlig nationell finansiering. Det uppskattade målvärdet för beviljade stöd till och med år 2012 är 85 procent.

Den samlade bedömningen av fiskeriprogrammet är att det näst intill har nått målvärdet (80 procent). Sett per axel skiljer sig dock måluppfyllelsen åt.

Utöver den indikator som redovisas här tas också resultat- och effektindikatorer fram. Dessa indikatorer redovisas efter samma mönster som gäller inom landsbygdsprogrammet.

Axel 1 Anpassning av gemenskapens fiskeflotta

Åtgärderna inom axel 1 syftar till att anpassa fiskeansträngningen till beståndssituationen samt att förbättra lönsamheten i berörda företag. Ett annat mål är att höja kunskapsnivån inom yrkeskåren och skapa säkrare arbetsplatser.

Måluppfyllelse

I nedanstående tabell redovisas beviljade medel 2010-2012 samt ackumulerade siffror för sexårsperioden. I beloppen ingår såväl den EU finansierade delen som den svenska delen samt övrig offentlig nationell finansiering. För att målen ska vara fullt uppfyllda bör måluppfyllelsen vara drygt 85 procent (det vill säga 6år/7år).

Bedömningen av axel 1 är att målet är fullt uppfyllt. Denna bedömning utgår från att budgetutnyttjandet är 92 procent av programperiodens budget.

Tabell 23 Axel 1 Anpassning av gemenskapens fiskeflotta 2007-2012 (tkr)

Stödåtgärd	Mål				Utfall	
	2007-2013	2010	2011	2012 ²	Utfall 2007-2012	Målvärde 85 %
Definitiv upphörande av fiskeverksamhet	-	92 755	3 745	-	150 600	
Tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet	-			-	18 268	
Investeringar ombord på fiskefartyg och selektivitet	-	520	3 064	-265	7 702	
Småskaligt kustfiske	-	529	420	1 561	2 835	
Socioekonomisk kompensation för förvaltning av flottan	-	4 610	3 148	-185	9 577	
Summa	204 933¹	98 414	10 377	1 111	188 982	92 %

1. Budget inklusive annan offentlig finansiering enligt det godkända programmet omräknat till kursen 9,00 kr/euro.

2. Återkrav, d.v.s. avdrag på beviljade medel görs på det år som slutbetalningen sker d.v.s. oavsett vilket beslutsår.

Källa: Jordbruksverket och Fiskeriverket

Axel 2 Vattenbruk insjöfiske, beredning och saluföring

Åtgärderna inom axel 2 syftar till att utveckla livskraftiga företag som kan producera livsmedel av hög kvalitet och skapa sysselsättning under miljömässigt goda former.

Måluppfyllelse

I nedanstående tabell redovisas beviljade medel 2010-2012 samt ackumulerade siffror för perioden

2007-2012. I beloppen ingår såväl den EU finansierade delen som den svenska delen samt övrig offentlig nationell finansiering. För att målen ska vara fullt uppfyllda bör måluppfyllelsen vara drygt 85 procent (d.v.s. 6år/7år).

Bedömningen av axel 2 är att målet i huvudsak är uppfyllt. Denna bedömning utgår från att budgetutnyttjandet är 74 procent av programperiodens budget.

DYNAMISKT OCH KONKURRENSKRAFTIGT
NÄRINGSLIV SOM PRÄGLAS AV ÖPPENHET OCH MÅNGFALD

Tabell 24 Axel 2 Vattenbruk, insjöfiske, beredning och saluföring (tkr)

Stödåtgärd	Mål	Utfall			2007-2012	Målvärde 85 %
	2007-2013	2010	2011	2012		
Vattenbruk		4 695	16 165	19 144	74 903	
Inlandsfiske		115	464	1 964	3 552	
Beredning och saluföring av fisk		9 367	11 513	20 572	66 255	
Summa¹	196 793	14 177	28 142	41 650	144 711	74 %

1. Budget inklusive annan offentlig finansiering enligt det godkända programmet omräknat till kursen 9,00 kr/euro.
Källa: Jordbruksverket och Fiskeriverket

Axel 3 Åtgärder av gemensamt intresse

Åtgärderna inom axel 3 syftar till att skydda och utveckla miljön, stärka konkurrenskraften, näringen och forskningen. Åtgärderna ska vara av en sådan art att resultaten kommer fler än enskilda fiskare eller företag till del.

perioden. I beloppen ingår såväl den EU finansierade delen som den svenska delen samt övrig offentlig nationell finansiering. För att målen ska vara fullt uppfyllda bör målnyttjelsen vara drygt 85 procent (d.v.s. 6år/7år).

Bedömningen av axel 3 är att målet är fullt uppfyllt. Denna bedömning utgår från att budgetutnyttjande är 88 procent av programperiodens budget.

Målnyttjelse

I nedanstående tabell redovisas beviljade medel 2010-2012 samt ackumulerade siffror för sexårs-

Tabell 25 Axel 3 Åtgärder av gemensamt intresse (tkr)

Stödåtgärd	Mål	Utfall			Utfall 2007-2012	Målvärde 85 %
	2007-2013	2010 ²	2011	2012		
Gemensamma åtgärder		22 596	11 586	15 115	68 102	
Skydd och utveckling av den akvatiska faunan och florin		46 562	27 360	3 351	98 804	
Fiskehamnar och landningsplatser		-127	14 357	3 267	43 830	
Utveckling av nya marknader och avsättningsfrämjande åtgärder		4 912	1 170	8 930	23 425	
Pilotprojekt		8 566	6 977	15 364	61 959	
Omställning av fiskefartyg		-	-	-	8 540	
Summa	344 388¹	82 509	61 450	46 027	304 660	88 %

1. Budget: inklusive annan offentlig finansiering enligt det godkända programmet omräknat till kursen 9,00 kr/euro.

2. Minusbelopp 2010 beror på att återkrav, d.v.s. avdrag på beviljade medel görs på det år som slutbetalningen sker d.v.s. oavsett vilket beslutsår.

Källa: Jordbruksverket och Fiskeriverket

Axel 4 Hållbar utveckling i fiskeområden

Axel 4 är ett komplement till de övriga gemenskapsinstrumenten för att utveckla fiskerinäringen. Särskilt fokus läggs på socioekonomiska åtgärder och skapande av nya arbetstillfällen genom lokal förankring och integrerade strategier. Stödet ska företrädesvis inriktas på område med låg befolkningstäthet, områden där fiske är på tillbakagång eller små fiskesamhällen både vid kust och vid inland.

Måluppfyllelse

I nedanstående tabell redovisas beviljade medel 2010-2012 samt ackumulerade siffror för sexårsperioden. I beloppen ingår såväl den EU-finansierade delen som den svenska delen samt övrig offentlig nationell finansiering. För att målen ska vara fullt uppfyllda bör måluppfyllelsen vara drygt 85 procent (d.v.s. 6år/7år).

Tabell 26 Axel 4 Hållbar utveckling i fiskeområden (tkr)

	Mål		Utfall			Målvärde 85 %
	2007-2013	2010	2011	2012	2007-2012	
Utveckling av fiskeområden		10 273	21 306	37 457	72 236	
Summa	147 595¹	10 273	21 306	37 457	72 236	49 %

1. Budget inklusive annan offentlig finansiering enligt det godkända programmet omräknat till kursen 9,00 kr/euro.
Källa: Jordbruksverket och Fiskeriverket

Axel 5 Tekniskt stöd

Tekniskt stöd, så kallade TA-medel, ingår i Fiskeriprogrammet. För programperioden uppgår det till fem procent av programbudgeten.

För att underlätta programmets genomförande kan stöd lämnas till förberedelse, förvaltning, övervak-

ning, utvärdering, kontroll, revision m.m. Under 2012 har stöd lämnats för bland annat revision av det operativa programmet, utveckling av datasystem, löpande uppföljning av programmet etc.

Budgetutnyttjandet av tekniskt stöd t.o.m. 2012 ligger på 91 procent av programbudgeten.

- Bedömningen av axel 4 är att målet delvis är uppfyllt. Denna bedömning utgår från att budgetutnyttjande är 49 procent av programperiodens budget.
- Att målet för axel 4 är långt ifrån uppnått beror på ett flertal orsaker:
- Tillgången till medfinansiering.
 - Svårigheter att få igång projekt, svårt att nå ut till potentiella målgrupper.
 - Problem med likviditet.
 - Fungerande FOG och kanslier. Fiskeområdena bildades under åren 2009 och 2010 så de kom inte igång med verksamheten förrän nästan halvvägs in i programmet.
 - Liten driftsbudget.
 - Långa handläggningstider vid ansökan om stöd och ansökan om utbetalning.

Förutsättningar för jordbruk i norra Sverige

Norra Sverige, som täcker stödområde 1-3, har sämre förutsättningar för att bedriva jordbruk jämfört med södra Sverige. Det beror delvis på ett svårare klimat. Det beror också på de långa avstånden som gör transporter dyrare.

Sverige har ett nationellt stöd som riktar sig till lantbrukare i norra Sverige i stödområde 1-3. Syftet med det nationella stödet är att kompensera för sämre produktionsförutsättningar och att främja fortsatt och traditionell jordbruksproduktion i mindre gynnade områden för att på så sätt bidra till att en levande landsbygd bibehålls. Stödet till mjölkproduktion utgör den största delen av stödet. Under 2011 fick 989 mjölkföretag ersättning. En ny ekonomisk analys visar att 26 procent av mjölkföretagen på sikt skulle sluta med sin mjölkproduktion om inte stödet fanns. Den ekonomiska analysen återfinns i rapporten om Landsbygdens utveckling i norra Sverige från 2012 och visar att det är i första hand de små företagen som skulle lägga ner. I rapporten sägs också att 20 procent av antalet mjölkkor skulle försvinna i norra Sverige utan stödet.

Analysen visar att produktionen ökar i kustnära områden med goda produktionsförutsättningar. Lantbrukarna i de kustnära områdena ökar storleken på sina besättningar samtidigt som de små företagen i inlandet upphör med sin mjölkproduktion. För hela det nationella stödområdet gäller att det genomsnittliga koantalet per besättning ökar i samma takt som i resten av landet men från en lägre nivå. Det nationella stödet riktar sig, förutom till mjölkproducenter, till get-, slaktsvin-, smågris- och äggproducenter, samt till företag med bär, grönsaker och potatis. Antalet företag som fick stöd för dessa övriga produktionsriktningar uppgick år 2011 till 311 stycken (exkl. potatisproducenter).

Jordbruksverket bedömer att måluppfyllelsen är fullt uppfyllt då utbetalningarna för 2012 uppgår till 95 procent av referensnivå.

Tabell 27 Utbetalt nationellt stöd i jämförelse med referensnivå 1)

Produktionsform	Ref. Nivå	2010 Utbetalt	2011 Utbetalt	2012 Utbetalt
Mjök		240 670	272 082	269 413
Transport mjök		14 745	14 502	14 599
Getter		1 385	1 358	1 215
Delsumma	295 670	256 530	287 942	285 227
Slaktsvin		10 064	11 669	9 846
Smågrisar		2 418	2 248	1 987
Ägg		2 210	1 964	2 164
Delsumma	20 970	14 692	15 881	13 997
Bär/gröns	2 030	1 018	1 049	1 034
Potatis	-	4 251	4 291	3 930
Summa	318 670	276 491	309 163	304 188

1. Referensnivån är utbetald stödnivå under 1993-1994

Källa: Jordbruksverket

Utsäde – sundhet, kvalitet och sorter

Fullgott utsäde

Certifierat utsäde uppfyller EU:s gemensamma minimikrav och räknas som ett fullgott utsäde. En bedömning av om fullgott utsäde används i Sverige sker utifrån andelen certifierat utsäde.

Tabell 28 Certifierade kvantiteter utsäde, ton

	2009/2010 ²	2010/2011 ²	2011/2012 ²
Fröburna växtslag			
Jordbruksverket	124 600	127 100	120 338
FMAB ¹	30 700	39 200	45 875
Summa	155 300	166 300	166 213
Potatis	21 195	20 025	18 767

1. FMAB = Frökontrollen Mellansverige AB

2. Växtodlingsperiod dvs. höst och vår.

Källa: Jordbruksverket samt Frökontrollen Mellansverige AB

Vi har beräknat andelen certifierat utsäde för stråsäd och potatis genom att jämföra ett beräknat utsädesbehov mot den faktiska mängden certifierat utsäde. Det beräknade utsädesbehovet baseras på uppgifter om åkerarealens

användning och en uppskattad utsädesmängd per hektar. Kvantiteten certifierat utsäde omfattar för spannmål nationellt certifierat utsäde och certifierat utsäde som har förts in från annat EU-land eller importerats. Andelen certifierat utsäde för stråsäd under växtodlingsåret 2011/2012 har varit cirka 78 procent av den totala utsädesanvändningen i landet. Jordbruksverket bedömer att detta är tillfredsställande.

För potatis redovisas bara utsäde producerat i Sverige eftersom uppgifter om införda kvantiteter inte finns tillgängliga på samma sätt. För utsädespotatis har andelen certifierat utsäde legat runt 30 procent de senaste åren. För övriga växtslag (vall baljväxter, vall- och grönytegräs, oljeväxter) kan vi inte beräkna andelen certifierat utsäde på grund av att mycket utsäde överlagras mellan åren. För dessa växtslag har dock andelen certifierat utsäde historiskt varit mycket hög och inget tyder på att andelen certifierat utsäde skulle ha minskat under senare år.

Tabell 29 Certifierat utsäde – andel av den totala utsädesanvändningen (procent)

Växtslag	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012
Spannmål	73	77	78
Potatis	32	29	30

Källa: Jordbruksverket

Sortlista och sorter i odling

Inom EU får endast utsäde och annat förökningsmaterial av lantbruksväxter och köksväxter av godkänd sort saluföras. Det innebär att sorten ska finnas med i den svenska sortlistan eller i EU:s gemensamma sortlista för lantbruksväxter och köksväxter.

Sorter som utvecklats i Sverige har i regel tagits in på den svenska sortlistan som i sin tur är en del av EU:s gemensamma sortlista.

För det svenska lantbrukets konkurrenskraft är det viktigt att ha tillgång till sorter som är väl anpassade till svenska odlingsförutsättningar, oavsett om dessa har förädlats i Sverige eller utomlands. Svenska utsädesföretag saluför

utsäde från EU:s gemensamma sortlista i stor utsträckning oaktat vilket EU-lands lista sorten ursprungligen är intagen på.

Värdering av sorters odlingsegenskaper i Sverige görs genom sortförsök finansierade av utsädesföretagen. Kompletterande sortförsök för ekologisk odling har under 2012 finansierats av Jordbruksverket.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för regelutveckling av utsädeslagstiftning och arbete med sortfrågor uppgick 2012 till 8 333 tkr.

Måluppfyllelse

Mot bakgrund av de andelar certifierat utsäde som används i Sverige bedömer Jordbruksverket att målet om att ett fullgott utsäde används sammantaget i huvudsak är uppfyllt.

STARKT DJURSKYDD
OCH GOD DJURHÄLSA

Starkt djurskydd och god djurhälsa

I detta avsnitt redovisas Jordbruksverkets arbete inom djurskydd och djurhälsa. Jordbruksverkets verksamhetskostnader har under som redovisas i detta kapitel.

året uppgått till 69 miljoner kronor (5 procent av hela resursåtgången) för den verksamhet

Mål <i>Starkt djurskydd</i> <i>God djurhälsa</i>	Måluppfyllelse <i>I huvudsak uppfyllt (3)</i> <i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
---	---

Djurskydd - Lagstiftning

Förbättrade djurskyddsbestämmelser

För att stärka djurskyddet har Jordbruksverket under 2012 bland annat gjort om och förbättrat sina djurskyddsbestämmelser på ett antal olika områden. Syfte har varit att förenkla och uppdatera djurskyddsbestämmelserna utifrån ny forskning och beprövad erfarenhet, samt att i vissa fall införliva nya EU-bestämmelser.

Några exempel på områden där bestämmelserna har omarbetats under 2012 är djurskyddskontroll, pälsdjurshållning och beteshållning av nötkreatur för mjölkproduktion. De nya bestämmelserna kring djurskyddskontroll innebär bland annat en förenkling av hur avgiften för extra offentlig kontroll ska sättas. När det gäller de nya pälsdjursbestämmelserna har syftet varit att höja djurvälståndet och tydliggöra de krav som ställs i djurskyddslagen. De nya bestämmelserna innebär till exempel att minkar ska hållas i etageburar med tillgång till ligghyllor och att neddragning av minkens utfodring under vissa tidsperioder inte tillåts.

När det gäller de nya bestämmelser kring beteshållningen av nötkreatur för mjölkproduktion var syftet att utan att försämra djurskyddet skapa ökad flexibilitet för djurägaren att anpassa beteshållningen till sina förutsättningar. Ändringarna innebär bland annat att betessäsongen förlängs i Syd- och Mellansverige samtidigt som kravet på sammanhängande betestid förkortas i dessa regioner. Stallperioden kan därmed göras kortare vilket är positivt från bland annat klövhälsosynpunkt.

Andra exempel på bestämmelser som ändrats under 2012 är bestämmelser gällande förprovning av djurstallar och bestämmelser gällande försöksdjur. Förändringarna i förprovningsbestämmelserna innebär bland annat att förprovning inte får ta mer än åtta veckor och att den administrativa bördan som förprovningen medför kan minskas med upp till 30 procent. Förändringarna förväntas även innebära att smittskyddet på gårdarna stärks. När det gäller försöksdjursbestämmelserna har förändringarna framförallt gjorts för att införliva ett nytt direktiv¹ som träder i kraft 1 januari 2013. En nyhet är till exempel att det till all försöksdjursverksamhet ska kopplas ett djurskyddsorgan som ska ge råd i djurskyddsfrågor och övervaka verksamheten från djurskyddssynpunkt. I revisionen av försöksdjursbestämmelserna har Jordbruksverket bland annat använt sig av sitt Försöksdjursråd och dess två utskott, Brukarutskottet samt Etik och utbildningsutskottet för råd och förankring.

Djurskydd - Kontroll

En mer effektiv och likvärdig djurskyddskontroll

Under 2012 har Jordbruksverket tillsammans med länsstyrelserna på uppdrag av regeringen inrättat ett samverkansråd för bättre och effektivare djurskyddskontroller. Rådet kallas Rådet för djurskyddskontroll och ska ha till uppgift att löpande samordna strategiska frågor som rör djurskyddskontroller så att djurskyddskontrollen utvecklas mot att bli mer rättssä-

¹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2010/63/EU av den 22 september 2010 om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål.

ker, likvärdig och effektiv. Under 2012 har rådet träffats tre gånger och bland annat träffat branschorganisationer för att få deras bild av hur djurskyddskontrollen fungerar. Rådet har identifierat områden där samsyn och samordning behöver förbättras och initierat arbetet med prioriterade områden.

Jordbruksverket har också haft i uppdrag av regeringen att under 2012 i samråd med länsstyrelserna bestämma en tidsplan för att utveckla sitt IT-system och flödet mellan Jordbruksverkets och länsstyrelsernas administrativa system. Tidsplanen är färdig och under 2013 kommer djurskyddskontrollregistret att utvecklas och uppgifter om kontrollobjekten uppdateras.

För att ytterligare stärka djurskyddskontrollen har Jordbruksverket under 2012 tillsammans med länsstyrelserna påbörjat ett riskklassificeringsprojekt av djurskyddsobjekt. Syftet är att ta fram en gemensam modell för riskklassificering så att länsstyrelserna ska kunna rikta djurskyddskontrollerna dit det finns störst behov av dem. Syftet är även att djurhållare med jämförbara djurvälståndsrisker ska kontrolleras i likvärdig omfattning i hela landet. Modellen för riskklassificering är tänkt att börja användas under 2013.

Antalet djurskyddskontroller

Tabell 30 Djurskyddskontroller

	2010	2011	2012 ¹
Årsarbetskrafter (operativ kontroll)	185	193	193
Genomförda kontroller	12 882	14 574	14 323
Beslut om föreläggande	1 441	1 423	1 210
Beslut om omhändertagande	1 115	1 022	1 186
Beslut om djurförobud	186	223	223

1. Uppgifterna är preliminära. För slutliga uppgifter hänvisas till rapporteringen inom ramen för nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan
Källa: Jordbruksverket

Under 2012 har antalet djurskyddskontroller minskat något jämfört med 2011. Precis som tidigare år rörde de allra flesta omhändertaganden sällskapsdjur. Under 2012 gjordes totalt 1 186 omhändertaganden och 1 058 av dessa gällde omhändertaganden av sällskapsdjur.

Jordbruksverkets bedömning är att djurskyddskontrollernas effektivitet och rättsäkerhet ständigt förbättras tack vare länsstyrelsernas kontinuerliga arbeten med samordning och riskbaserad kontroll av kontrollobjekten. I förlängningen kan riskbaseringen leda till ett bättre djurskydd eftersom de största djurskyddsproblemen uppmärksammas och åtgärdas. Jordbruksverket har under 2012 bistått länsstyrelserna i detta arbete genom att bland annat skapa och uppdatera vägledningar och checklistor.

Jordbruksverkets vägledningsansvar på djurskyddsområdet

Jordbruksverket har under 2012 sett över sitt vägledningsansvar mot länsstyrelserna på djurskyddsområdet och även infört ett gemensamt handläggarsråd. Syftet har varit att förtydliga Jordbruksverkets roll och ansvar och ge svar på djurskyddsfrågor på ett sätt som tillförsäkrar att vägledningen blir rättsäker, tillförlitlig och enhetlig. Målet har också varit att få fram uppgifter om behovet av vägledning i olika frågor för att kunna sätta in resurser där de bäst behövs.

Djurskydd - Uppdrag från regeringen m.m.

Kastrering av smågrisar

Jordbruksverket har under 2012 haft i uppdrag av regeringen att medverka till att utveckla en kostnadseffektiv teknik och ett system för att göra det överflödigt att kastrera smågrisar utan föregående bedövning. Att kastrera smågrisar utan bedövning är ett djurvälståndspåverkande och i dag kan man undvika det genom att till exempel bedöva innan kastrering eller vaccinera hanggrisarna mot galtlukten. För att främja dessa metoder har det under 2012 gjorts möjligt att få ersättning för arbetskostnader och kostnader för läkemedel och sprutor. Det stöd som är möjligt att få för dessa kostnader är totalt 6,80 kr per smågris vid bedövad kastrering och 31,60 kr per gris vid vaccinering (upp till ett högsta belopp på 7 500 euro per besättning under en treårsperiod). Jordbruksverket har beräknat att den totala kostnaden för administration och ersättning till smågrisprodu-

centerna under perioden 1 september 2012 fram till 2018 kommer att uppgå till 19,2 miljoner kronor.

Regeringen har föreslagit ett förbud mot kastrering av gris utan föregående bedövning från och med 2016. Inom EU är målsättningen att kirurgisk kastrering av grisar helt bör upphöra senast år 2018. Jordbruksverket har tillsammans med djurhållare och näring fört kontinuerliga diskussioner under året för att finna gemensamma lösningar som gör det möjligt att leva upp till kraven inom dessa tidsramar.

Alternativa metoder till djurförsök

Tillsammans med Vetenskapsrådet och Sveriges lantbruksuniversitet genomförde Jordbruksverket under 2012 ett regeringsuppdrag om hur det framtida nationella arbetet med alternativa metoder till djurförsök bör bedrivas. Med alternativa metoder avses de så kallade 3Rn vilket på svenska står för minska, förfinas och ersätta djurförsök. I uppdraget föreslog de tre myndigheterna bland annat att ett Nationellt kompetenscenter för 3R-frågor borde inrättas och att detta center skulle ge råd och vägledning till djurskyddsorganen och övriga myndigheter med försöksdjursanknytning.

Antalet etiska prövningar av djurförsök ökar och ansökningsförfarandet förenklas

I Sverige finns det 7 regionala djurförsöksetiska nämnder som utför den etiska prövningen av djurförsök. Nämnderna är en del av Jordbruksverket och antalet etiska ansökningar har succesivt ökat under den senaste tioårsperioden. År 2000 prövades till exempel 1 559 ärenden, medan år 2012 var antalet uppe i 2602 ärenden. Antalet använda försöksdjur har däremot varit relativt konstant under samma tidsperiod. Att antalet etiska ansökningar om prövning av djurförsök ökar medan antalet försöksdjur är konstant kan vara ett tecken på att användningen av försöksdjur kontinuerligt minskas, förfinas och ersätts.

På uppdrag av regeringen har Jordbruksverket under 2012 startat arbetet med att införa ett

elektroniskt ansökningssystem för etiskt godkännande av djurförsök. Syftet har varit att göra ansökningsprocessen och hanteringen av ansökningarna enklare för alla parter. Med en elektronisk hantering kan även vissa uppgifter som följer av det nya försöksdjursdirektivet hanteras på ett effektivare sätt. Arbetet har utförts i samråd med de djurförsöksetiska nämnderna och företrädare för övriga berörda parter. Projektet beräknas vara färdigt i december 2013.

I tabellen nedan redovisas antalet ärenden i de djurförsöksetiska nämnderna.

Tabell 31 Ärenden i de djurförsöksetiska nämnderna

	2010	2011	2012
Inkomna ärenden	1 909	2 254	2 602
Godkända ärenden	1 614	1 627	1 707
Godkända ärenden med villkor	397	458	517
Avslagna ärenden	30	22	11
Ärenden med reservationer	244	283	262

Källa: Jordbruksverket

Förbättringar för ban- och tävlingsveterinärerna

Varje år arbetar mer än 400 veterinärer som ban- och tävlingsveterinärer på de drygt 3 000 tävlingsdagar som anordnas årligen i Sverige. Veterinärernas huvuduppgift är att kontrollera djur- och smittskydd. För ban- och tävlingsveterinärer finns det särskilda arbetsordningar och Jordbruksverket har under 2012 börjat uppdateringen av dessa. För att nå ut till veterinärerna med information på ett bättre sätt har vi även påbörjat utvecklandet av en webbutbildning. Vi bedömer att detta både kan stödja och likrikta veterinärernas arbete vid tävlingar.

Under 2012 inledde Jordbruksverket även arbetet med att göra det möjligt för ban- och tävlingsveterinärer att rapportera in uppgifter om startförbud, olycksfall m.m. elektroniskt. Syftet är dels att förenkla arbetet för veterinärerna, dels att göra uppgifterna mer lättillgängliga för både länsstyrelserna och Jordbruksverket.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för ban- och tävlingsveterinärerna uppgick 2012 till 15 147 tkr.

Utsättning av varg i Sverige

Tillsammans med Naturvårdsverket har Jordbruksverket uppdrag av regeringen att stärka den genetiska variationen hos den svenska vargstammen. För att göra detta har myndigheterna under 2012 bland annat genomfört flytt av tre vilda vargar från renskötselområdet till den mellansvenska vargpopulationen. Flyttarna av varg har djurskyddsmässigt och tekniskt fungerat väl, men vargarna har vandrat norrut efter flyttarna i samtliga fall. Eftersom ingen av de flyttade vargarna har fått avkomor i det vilda bedömer myndigheterna att ingen genetisk förstärkning av den svenska vargstammen hittills har skett som följd av uppdraget. Myndigheterna har dock fått omfattande erfarenheter och kunskap som ökar möjligheten att i framtiden genomföra en genetisk förstärkning av den svenska vargstammen.

Transport av djur

I januari 2012 anordnade Jordbruksverket utbildning för länsstyrelsernas djurskyddshandläggare om regelverk och praktiskt genomförande av kontroll av djurtransporter. Utbildningen har bidragit till att länsstyrelserna har kontrollerat betydligt fler djurtransporter, vilket har efterfrågats under flera år.

Jordbruksverket presenterade i maj 2012 ett regeringsuppdrag om minskad stress för djur vid djurtransporter tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet. Uppdraget bestod bland annat av att sammanställa relevant forskning och en studie av hur förhållandena under transport, samt vid i- och urlastning kan förbättras för att minska stressen för djuren.

En faktor som har stor betydelse för djurskyddet vid transport är transporttiden. En nyligen genomförd studie som har finansierats med hjälp av djurskyddsbefrämjande medel från Jordbruksverket har visat att transporttiden kan minskas genom en god planering av transportlogistiken. Studien är ett tydligt exempel på hur de djurskyddsbefrämjande

forskningsmedel har kunnat användas på sätt som har betydelse för djurskyddet.

Risken för takras ska minska

Jordbruksverket har tillsammans med Boverket under 2012 haft i uppdrag av regeringen att genom förebyggande insatser minska risken för framtida takras på ekonomibyggnader. För att öka kunskapen och medvetenheten hos lantbrukarna i dessa frågor har Sveriges lantbruksuniversitet i samråd med bland annat Jordbruksverket och Boverket tagit fram utbildningspaketet *Bygg säkert*. I arbetet har Jordbruksverket bidragit med kompetens i byggfrågor samt finansiellt stöd via landsbygdsprogrammet.

Hotade djur

I världen finns det över 5 000 djurarter och 28 000 växtarter som är starkt hotade av handel. För att skydda dessa arter och den biologiska mångfalden finns det en internationell överenskommelse som 175 av världens länder har antagit. Denna överenskommelse kallas för CITES vilket står för Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora. I Sverige är Jordbruksverket administrativ myndighet för CITES vilket betyder att det är vi som fattar beslut, utfärdar tillstånd och sköter kontakterna med CITES sekretariatet. Under 2012 har Jordbruksverket satsat på utbildning i artskyddslagstiftningen och fördjupade kontakter med de myndigheter som ansvarar för verkställigheten på området, dvs. länsstyrelserna, Polisen, Tullverket och Kustbevakningen. För att lösa artskyddsbrott krävs det ofta att dessa myndigheter samarbetar eftersom ansvarsfördelningen i dessa frågor är komplicerad. Jordbruksverket har därför skapat en myndighetsgemensam grupp som ska förbereda och analysera aktiviteter för att bekämpa artskyddsbrott. Vi har även ökat informationen om dessa frågor på webben för att förbättra kunskapen i dessa frågor.

Djurskydd - Måluppfyllelse

Jordbruksverkets roll för att skapa ett starkt djurskydd i Sverige är bland annat att se till att lagstiftningen är effektiv, tydlig och ändamålsenlig. Jordbruksverket ska även vägleda

och samordna länsstyrelserna för att bidra till att den offentliga djurskyddskontrollen blir så effektiv och ändamålsenlig som möjligt. Måluppfyllnaden görs utifrån båda dessa uppgifter. Under 2012 har vi i nära samarbete med berörda myndigheter, bransch- och intresseorganisationer uppdaterat och förbättrat våra djurskyddsbestämmelser. Vi har även stärkt djurskyddskontrollen genom vår vägledning till länsstyrelserna, inrättandet av Rådet för djurskyddskontroll och arbetet med riskklassificeringsmodellen. Vi bedömer därför att våra prestationer och våra mål på djurskyddsområdet i huvudsak är uppfyllda.

Djurhälsa - Arbeta för bättre djurhälsa

Aktivt arbete för att motverka antibiotikaresistens hos djur

Att minska användningen av antibiotika till djur och att motverka spridning av antibiotikaresistenta bakterier är ett högprioriterat område för Jordbruksverket. För att vidmakthålla Sveriges goda antibiotikaresistenssituation krävs dock ett fortsatt stort gemensamt arbete av djurägare, djurhälsopersonal, näringsorganisationer och myndigheter. För att öka användningen av smittskyddsåtgärder på gårdsnivå och på så sätt begränsa spridning av antibiotikaresistenta bakterier beviljade Jordbruksverket under 2012 särskilda medel till näringsorganisationer för att utveckla ett smittskyddsåtgärdsprogram.

Under 2012 införde Jordbruksverket även restriktioner för vissa särskilt skyddsvärda antibiotika så att dessa reserveras för människor. För att minska risken för att smittor sprids mellan djur och människor har vi också infört en del nya bestämmelser och utrett hur spridning av antibiotikaresistenta bakterier i djurpopulationen kan motverkas på bästa sätt. Arbetet mot antibiotikaresistens har skett i samverkan med andra myndigheter inom folkhälso- och djurhälsoområdet i Sverige.

Försäljningen av antibiotika minskar kontinuerligt

Före 1986 fick man i Sverige använda antimikrobiella medel, dvs. antibiotika, utan veterinärmedicinska skäl och då såldes cirka 45 ton antibiotika för användning till djur. Efter 1986 har antibiotika till djur endast sålts för behandling av veterinärmedicinska skäl men även denna användning har minskat kontinuerligt. Mellan 2007 och 2011 har försäljningen av antibiotika minskat med 26 procent, från 17,3 ton år 2007 till 12,8 ton år 2011. Försäljningen av antibiotika till livsmedelsproducerande djur domineras av penicilliner och tetracykliner.

Under 2012 färdigställde den Europeiska läkemedelsmyndigheten en rapport med statistik över försäljning av antibiotika för djur. Rapporten gällde försäljningen under 2010 i 19 olika europeiska länder och visade att användningen av antibiotika till djur skiljer sig mycket åt mellan de 19 länderna. Island, Norge och Sverige hade den lägsta försäljningen av antibiotika i relation till antal djur. Att vi i Sverige kan använda mindre antibiotika i vår djurhållning än många andra länder bedömer Jordbruksverket beror på att Sverige under lång tid har arbetat med att på olika sätt förebygga sjukdom hos djur. I detta ingår såväl djurskydd som smittskyddsarbete. När djur ges en god djurmiljö och möjlighet att till exempel uttrycka naturliga beteenden leder det till friskare djur vilket i sin tur ger en värdefull samhällsvinst i form av till exempel låg antibiotikaresistens och säkra livsmedel för konsumenterna. Ett gott djurskydd och god djurhälsa är alltså viktiga även ur ett folkhälso- och djurhälso- perspektiv.

Tabell 32 Total mängd försålda antimikrobiella medel (kg aktiv substans)

	2009	2010	2011
Tetracykliner	1 201	1 136	1 093
Penicillin G och V	7 680	7 605	6 737
Aminopenicilliner	1 145	993	781
Övriga betalactamer	780	617	525
Aminoglykosider och polymiciner	614	589	506
Sulfonamider	2 148	2 130	1 904
Trimetopriner	384	365	346
Makrolider och linkosamider	1 000	753	648
Flourkinoloner	161	150	122
Pleuromutiliner	398	174	140
Summa	15 511	14 512	12 802

Källa: Jordbruksverket

Djurhälsa - Uppdrag från regeringen m.m.

Villkorad läkemedelsanvändning i mjölkproducerande besättningar

Under 2012 har Jordbruksverkets projekt om villkorad läkemedelsanvändning i mjölkproducerande besättningar fortgått. Villkorad läkemedelsanvändning innebär att en djurhållare efter en veterinärs instruktioner själv kan inleda behandling av vissa symtom. Den studie som Sveriges Lantbruksuniversitet har genomfört på uppdrag av Jordbruksverket har visat positiva resultat. Baserat på detta och synpunkter från berörda instanser har Jordbruksverket under 2012 påbörjat arbetet med att möjliggöra villkorad läkemedelsanvändning i mjölkproducerande besättningar. De nya bestämmelserna beräknas bli färdiga under 2013.

Framtidens djursjukvård

Jordbruksverket har under 2012 påbörjat arbetet med att se över hur den svenska hälso- och sjukvårdens utveckling för djur bör se ut inom de närmsta tio åren. Arbetet är ett uppdrag från regeringen och i detta ingår bland annat att bedöma vilka krav djurhållningen kommer att ställa på hälso- och sjukvården i framtiden.

Det ingår även att bedöma vilket resursbehov som kommer att finnas inom olika yrkeskategorier samt hur många utbildningsplatser som kommer att behövas för veterinärer och djursjukskötare. Jordbruksverket ska också undersöka om det kommer att behövas nya yrkeskategorier i framtiden och vilka insatser som behöver göras för att säkerställa det eventuella behovet. Regeringsuppdraget ska redovisas senast den 1 april 2013.

Under 2012 utfärdade Jordbruksverket legitimationer och godkännanden av djurhälsoperational enligt tabellen nedan.

Tabell 33 Antalet utfärdade legitimationer och godkännanden

Djurhälsopersonal	2010	2011	2012
Veterinär	192	207	193
Djursjukskötare	365	190	242
Hovslagare	92	20	30
Legitimerad sjuksköterska	14	29	10
Legitimerad tandläkare	4	8	1
Legitimerad sjukgymnast	17	16	13

Källa: Jordbruksverket

Upphandling av jourverksamheten

Jordbruksverket ansvarar för att vidta åtgärder så att djur i människans vård kan beredas veterinärmedicinsk sjukvård. Tillgången till veterinär för sjukvård gäller oavsett tidpunkt på dygnet om det föreligger djurskyddsskäl. För årets upphandlingsomgång har ersättningen för jourberedskapen höjts, därtill har även officiella uppdrag och smittskyddsarbete ingått. Detta i syfte för att öka intresset från privatpraktiserande veterinärer och därmed öka konkurrensen på marknaden. Under 2012 har Jordbruksverket genomfört 26 upphandlingar av jourverksamheten i 18 olika områden. Distriktsveterinärerna har tilldelats samtliga uppdrag. Jordbruksverkets verksamhetskostnader för upphandlingar 2012 beräknas uppgå till högst 100 tkr.

Djurhälsa - Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen bedöms utifrån förebyggande djurhälsoarbete och trenden för användning av

STARKT DJURSKYDD OCH GOD DJURHÄLSA

antibiotika. Jordbruksverket har tillsammans med djurägare, djurhälsopersonal, näringsorganisationer och andra myndigheter bedrivit ett förebyggande djurhälsoarbete under många år. Som effekt av detta minskar antibiotikaanvändningen kontinuerligt och uppgifter från

Europeiska läkemedelsmyndigheten visar att Sverige har en av den lägsta försäljningen av antibiotika i relation till antal djur. Målet för en god djurhälsa bedöms därför vara i huvudsak uppfyllt.

A close-up photograph of a person's arm and hand feeding a sheep. The person is wearing a red shirt and khaki pants, and has a black watch on their wrist. The sheep is brown and woolly, with its eyes closed as it eats. The background is a bright green field with some blurred trees in the distance.

LÅGT SMITTRYCK
OCH GOD KRISBEREDSKAP

Lågt smittryck och god krisberedskap

I detta avsnitt redovisas Jordbruksverkets arbete inom smittbekämpning och krisberedskap. Jordbruksverkets verksamhetskostnader

har under året uppgått till 125,6 miljoner kronor (9 procent av hela resursåtgången) för den verksamhet som redovisas i detta kapitel.

Mål

*Lågt smittryck på djurområdet
Gott sundhetsläge på växtområdet
God krisberedskap
Kvalité i djurregister*

Måluppfyllelse

*Fullt uppfyllt (4)
I huvudsak uppfyllt (3)
Fullt uppfyllt (4)
I huvudsak uppfyllt (3)*

Lågt smittryck - arbete mot smittsamma djursjukdomar

Strategidokument för hantering av zoonoser

Zoonoser är sjukdomar eller smittämnen som kan spridas mellan djur och människor. Jordbruksverket har under 2012 stärkt djurhälsoarbetet genom att bland annat ta fram strategidokument för hantering av *Campylobakter*, *Salmonella*, *Yersinia* och *Listeria*. Skapandet av strategidokument är en del av det samarbetsprojekt som bedrivs mellan Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Smittskyddsinstitutet, Statens veterinärmedicinska anstalt och Socialstyrelsen i dessa frågor. I projektet har myndigheterna bland annat sammanställt vetenskapliga rön och utifrån detta bestämt vilka åtgärder som bör prioriteras under de kommande fem åren. Strategidokumentet för *Campylobakter* färdigställdes under 2012 medan strategidokumentet för *Salmonella*, *Yersinia* och *Listeria* beräknas vara klara under våren 2013.

Arbete mot salmonella

Salmonellabakterien finns i naturen hos till exempel fåglar och gnagare och i många fodderråvaror. Detta gör att det är omöjligt att helt utrota salmonella. I Sverige har dock få av våra livsmedelsproducerande djur salmonella och risken att smittas via svenska livsmedel är

därför mycket liten. Sverige har ett salmonellakontrollprogram som innebär att salmonella bekämpas i alla led, från foder till färdigt livsmedel. Övervakningsmetoderna skiljer sig åt mellan olika djurslag, till exempel finns det en obligatorisk övervakning av alla fjäderfäbesättningar där regelbundna provtagningar sker på gården. För nöt och gris görs bland annat stickprovskontroll i samband med slakt och provtagning av unga djur i samband med obduktion.

Jordbruksverket har under 2012 också ändrat bekämpningsstrategi för hantering av en viss typ av salmonella, *Salmonella diarizonae* som förekommer nästan uteslutande hos får. En studie från Statens veterinärmedicinska anstalt visar att närmare en femtedel av svenska fårbesättningar bär på denna bakterie men trots detta är det mycket sällsynt att människor blir smittade. Eftersom bakterien inte heller orsakar sjukdom hos får i någon större utsträckning har Jordbruksverket bedömt att statens resurser istället bör användas till allvarigare djursmittor som även utgör ett hot mot människors hälsa. Smittan fortsätter dock att vara rapporteringspliktig.

Kunskapsseminarium om ehec och folkhälsa

Ett par hundra svenskar drabbas årligen av Ehec (enterohemorragisk *E.coli*) vilket är bakterier som via sitt gift orsaka blodiga diarréer och buksmärtor med njursvikt som komplikation. Människor kan smittas genom direkt eller indirekt kontakt med gödseln från djur som bär på bakterien. Människor kan också smittas via livsmedel, till exempel av grönsa-

ker som vattnats med förorenat vatten, av köttprodukter som inte har hettats upp tillräckligt eller av opastöriserad mjölk. Hygienen vid slakt och matlagning är central för att stoppa spridning av ehec-bakterier. Den 23 mars 2012 anordnade Jordbruksverket ett kunskapsseminarium om ehec och folkhälsa hos Sveriges konsumenter i Stockholm. Syftet var att höja kunskaperna om vad ehec är och hur man blir smittad. Jordbruksverket har även under 2012 gett cirka 5 miljoner kronor till kunskapssökande inför arbetet med ett kontrollprogram för ehec.

Schmallenbergviruset, ett nytt virus

Under året har ett nytt virus, Schmallenbergviruset, spritt sig i norra Europa. Viruset orsakar bland annat att kalvar och lamm föds med missbildningar eller dör som foster. Viruset sprids med svidknott och symptomen hos vuxna nötkreatur är bland annat feber och nedsatt mjölkproduktion och matlust hos djuret. Djuren tillfrisknar dock inom ett par dagar och European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC) har bedömt att sannolikheten för att viruset gör människor sjuka som mycket liten. Hittills finns inga rapporter på att människor insjuknat.

I november 2012 visade provtagningar att viruset hade fått en omfattande spridning i Sverige. Viruset hittades hos både foster och i svidknott men det är oklart var smittan ursprungligen kommer från. Vaccin håller på att tas fram. I slutet av 2012 rapporterades det att ett antal fårbesättningar hade missbildade lamm och tackor som förlorat sina lamm. Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt kommer därför att göra studier på vilka effekter viruset har haft på djurens dräktighet.

Utökad övervakning av dvärgbandmask

Dvärgbandmask är en parasit som under 2011 för första gången påvisades i Sverige. Hittills har dvärgbandmasken bara påträffats på tre platser i Sverige men för att få en bättre bild av hur vanlig dvärgbandmask är hos räv i Sverige beslutade Jordbruksverket under 2012

att 4 000 prover av rävspillning skulle analyseras. Svenska Jägareförbundet och Statens veterinärmedicinska anstalt har genomfört arbetet och resultaten beräknas vara klara i mitten av 2013. Jordbruksverkets bedömning är att risken för att människor utsätts för smitta av dvärgbandmask är mycket liten i Sverige eftersom förekomsten av denna bedöms som låg. På kontinenten är dvärgbandmask däremot vanligare och Jordbruksverkets har därför gått ut med rekommendationer om att hundar som kommit i kontakt med smågnagare utomlands bör avmaskas.

Nya regler för resande hundar och katter

Från och med den 1 januari 2012 ändrades bestämmelserna för att resa med hund och katt. Jordbruksverket har därför under året informerat om detta vid till exempel mässor och genom information på vår webbplats och broschyrer. En informationsfilm om vad som gäller och vad som är bra att tänka när man reser med hund och katt har också gjorts och finns på bland annat YouTube. För att resa till Sverige inom EU och även från vissa andra länder utanför EU krävs nu id-märkning, rabie vaccination och sällskapsdjurspass.

Lågt smittryck - förekomst av smittsamma sjukdomar

Jordbruksverkets mål är att Sverige ska hållas fritt från allvarliga smittsamma djursjukdomar som kan utgöra ett hot mot människors eller djurs hälsa. Dessa sjukdomar brukar kallas epizootiska sjukdomar. Om sådana sjukdomar ändå kommer in i landet är målet att upptäcka och utrota dessa så fort som möjligt. Ett stort antal misstankar om epizootiska sjukdomar uppkommer varje år. Dessa utreds av veterinär som anmäler misstanken till länsstyrelsen och Jordbruksverket och kontaktar Statens veterinärmedicinska anstalt i frågor om symptom och diagnostik. Antalet misstankar och faktiska fall av epizootiska sjukdomar redovisas i tabellerna 34 och 35.

Tabell 34 Antal misstankar¹ av epizootiska sjukdomar

Sjukdom	2010	2011	2012
Blåtunga - klinisk	11	10	9
Blåtunga - tankmjölk	7	0	0
BSE hos nötkreatur	3	4	3
Paratuberkulos	6	2	9
PRRS hos gris	9	7	10
Scrapie	1	1	0
SVD	7	0	1
IBR	1	3	13
Mjältbrand	6	11	20
Svinpest	4	11	11
Tuberkolos	5	4	2
MK	-	-	2
Brucellos	-	-	9
Aviär influensa/Newcastlesjuka	11	19	10
VHS -fisk	0	1	0

1. En misstanke kan uppstå på grund av sjukdomsbild hos djur och/eller vid diagnostisk undersökning. I samtliga fall har misstankarna kunnat avskrivas.
Källa: Jordbruksverket

Tabell 35 Antal fall¹ av epizootiska sjukdomar

Sjukdom	2010	2011	2012
NOR 98 hos får	4	3	3
Newcastle hos fjäderfå	0	3	0
Mjältbrand	0	2	0
Summa	4	8	3

1. Med antalet fall avses de antal besättningar i vilket aktuellt smittämne har påvisats. Det behöver inte vara liktydligt med kliniskt symptom på sjukdom.
Källa: Jordbruksverket

Lågt smittryck – Måluppfyllelse

Bedömningen av måluppfyllelsen görs utifrån hur arbetet med att minska riskerna för att Sverige ska drabbas av allvarliga smittsamma djursjukdomar genomförts. Däri ingår till exempel handlingsplaner och strategier för hantering av olika sjukdomar och smittor och samarbete med andra berörda myndigheter i dessa frågor. Bedömningen av måluppfyllelsen görs också utifrån antal utbrott. Utifrån detta bedömer Jordbruksverket att målet för ett effektivt förebyggande arbete för lågt smittryck är fullt uppfyllt.

Växters sundhet

Sundhetsläget i landet

Vissa växtskadegörare omfattas av krav på bekämpning enligt växtskyddslagen. I Sverige har under 2012 jämfört med år 2010 och 2011 påträffats ett något färre antal sådana skadegörare. Antalet påträffade fall i samband med årets importkontroller av växter och växtprodukter har varit av ungefär samma omfattning som tidigare.

Utbredningen av tallvedsnematoder i skogen i Portugal fortsätter att oroa. I Spanien finns det numera tre avgränsade mindre områden där man hittat tallvedsnematod. Den förekomst som Spanien rapporterade hösten 2008 anses vara utrotad och förekomsten december 2010 bedöms efter omfattande åtgärder vara under kontroll. Under våren 2012 har Spanien rapporterat en ny förekomst. När Jordbruksverket undersökt träemballager under 2011 och 2012 har varken tallvedsnematoder eller andra skadegörare kunnat påvisas.

Trots att Sverige är skyddad zon för bomullsmjöllus, *Bemisia tabaci*, fortsätter denna skadegörare att påträffas på förökningsmaterial av julstjärna som levererats till landet, dock i mindre omfattning än tidigare. Skadegöraren har hittats i fyra företag som producerar julstjärna. Denna art av bomullsmjöllus är vektor för ett stort antal virussjukdomar på tomat och det är därför angeläget att hindra att *Bemisia tabaci* etablerar sig i landet.

Virussjukdomen pepinomosaikvirus har under året konstaterats i en tomatodling.

Svampsjukdomen *Phytophthora ramorum* som har en lång rad värdväxter har hittills bara konstaterats på rhododendron i Sverige. Två fall har konstaterats i plantskolor under 2012. I Storbritannien och på Irland har den under 2011 påvisats på japansk lärk, *Larix kaempferi*, vilket lett till omfattande avverkningar. I Norge har skadegöraren hittats på blåbärsris i anslutning till odling av rhododendron. Detta visar tydligt på sjukdomens förmåga att angripa en rad vedartade växter och möjligen också på en god anpassningsförmåga till nya förhållanden.

I Jordbruksverkets kontroller har inga exemplar av långhorningarna *Anoplophora chinensis* och *A. glabripennis* påvisats. Ett exemplar av *A. glabripennis* påträffades år 2009. Eftersom insekten har en livscykel som sträcker sig över flera år, fortsätter kontrollarbetet för att följa upp detta fall. Förekomst av *A. glabripennis* har under 2012 rapporterats av flera EU länder. I flera fall antas introduktionen till Europa ha skett genom att larver följt med i obehandlat trä som följt med importerade varor, i första hand sten.

Ett fall av bakteriesjukdomen ljus ringröta har under 2012 hittats i svensk potatisodling. Vidare konstaterades två fall av potatiskräfta, ras 1 respektive ras 18. Sex fall av potatis-scystnematoder hittades vid jordprovtagning, varav tre i odlingar av utsädespotatis. Inga fall av mörk ringröta, koloradoskalbagge eller jordloppor *Epitrix* har konstaterats.

Under 2012 har även skadeinsekter, som inte får förekomma, hittats vid kontroll av växter och växtprodukter från land utanför EU. I första hand har det varit minerarflugor i sändningar av bladgrönsaker från Sydostasien.

Förebygga spridningen av allvarliga växtskadegörare

I EU:s Ständiga Kommitté för fytosanitära frågor har under året diskuterats fortsatta åtgärder för att hindra spridning av tallvedsnematoder från Portugal, Madeira och Spanien. Det anses inte längre möjligt att utrota tallvedsnematoden i Portugal. Från och med 2010 gäller att allt träemballage som lämnar Portugal ska vara behandlat och märkt enligt den internationella fytosanitära standarden ISPM15. Dessutom gäller skärpta krav för

utförelse från Portugal av plantor, virke, bark, flis m.m. av barrträd.

Under 2012 har Kommissionens beslut om nödatgärder för att förhindra spridning av tallvedsnematoder utvidgats till att gälla alla EU länder. Reglerna gynnar beredskapen i händelse av framtida nya påträffande av tallvedsnematod utanför Portugal.

Cirka 770 tillverkare av träemballage är nu godkända av Jordbruksverket för att få märka träemballage enligt standarden ISPM15. Dessa är därmed väl rustade att möta en kommande efterfrågan på sundhetsmässigt säkert träemballage även för handeln inom EU.

Under 2012 har nya regler tagits fram i syfte att förhindra en vidare spridning av vissa arter av jordloppor (*Epitrix*) som gör skador på potatisknölar och potatisväxter. Inom EU förekommer denna skadegörare i Portugal och Spanien men utan kontrollåtgärder kan de spridas till andra potatisodlingar i Europa.

Under året har import och handel inom EU med olika arter äppelsnäckor *Pomacea* stoppats. Syftet är att förhindra introduktion och en vidare spridning av snäckorna som kan orsaka skador i våtmark. För närvarande vet man att snäckorna finns i risodlingar i Spanien. Det är osäkert om det är möjligt för snäckorna att etablera sig i norra Europa men det kan inte uteslutas.

Den vanligaste anledningen till anmärkning i Jordbruksverkets tillsyn av sundheten i handeln med växter är brister i märkningen av växter med växtpass. När det gäller träemballage är den vanligaste orsaken brister avseende märkningen samt dokumentationen.

Tabell 36 Antal påträffade fall av allvarliga växtskadegörare.

Antal påträffade fall av allvarliga växtskadegörare	2010	2011	2012
I svensk växtproduktion	41	36	28
I sändningar av växter och växtprodukter från andra länder	50	49	55

Källa: Jordbruksverket

Växters sundhet - Måluppfyllelse

Eftersom få reglerade skadegörare hittas vid inventering bedömer Jordbruksverket att målet att upprätthålla ett gott sundhetsläge i landet i huvudsak är uppfyllt. Liksom för flertalet av övriga EU-länder är dock Sveriges systematiska kartläggning av nya skadegörare mycket begränsad. Det finns därför en risk för att allvarliga växtskadegörare sprids utan upptäckt inom landet eller inom EU i övrigt. Utifrån detta bedömer Jordbruksverket att målet om växters sundhet i huvudsak är uppfyllt.

God krisberedskap

Stärkning av den fasta krisorganisationen

Jordbruksverket har under 2012 förbättrat krisberedskapen genom att bland annat stärka sin fasta krisorganisation med utbildning och samverkan med andra myndigheter såväl nationellt som internationellt.

Sedan 2010 har Jordbruksverket en fast krisorganisation bestående av en krisledning och underordnade stabsgrupper. Vårt ansvar är att planera och vidta förberedelser för att hantera kriser inom vårt ansvarsområde enligt förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap. I uppdraget ingår att hantera kriser inom sektorn och organisationen står därför i ständig beredskap för att kunna hantera kriser som till exempel utbrott av smittor eller naturkatastrofer. För att upprätthålla organisationens kompetens och förbättra hanteringen vid kris genomförs varje år utbildnings- och övningsverksamhet. Under 2011 och 2012 har krisorganisationen bland annat genomgått utbildning i stabs- och ledningsmetodik för att öka förmågan till ett gemensamt, effektivt och ändamålsenligt arbetssätt i kris.

Tjänsteman i beredskap

En del av krisorganisationen är Tjänsteman i beredskap (TiB) som tar emot larm utanför ordinarie kontorstid. Under 2012 mottog TiB 219 larmsamtal från framförallt distriktsveterinärerna, Tullverket, och gränskontrollstat-

ionerna. Huvuddelen av larm har berört införsel av hundar, katter och hästar.

Samverken mellan myndigheter nationellt och internationellt

Jordbruksverket deltar aktivt tillsammans med flera andra myndigheter inom det svenska krisberedskapssystemet. Detta sker bland annat genom att delta i Samverkansområdet farliga ämnen (SOFÄ) och under 2012 var Jordbruksverket även ordförande i detta. Vi medverkar också i framtagandet av den svenska strategin för CBRNE-frågor (kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära händelser samt inverkan av explosivämnen) som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ansvarar för.

Under 2012 har Jordbruksverket genom att driva och medverka i olika projekt inom krisberedskap utökat sitt nätverk och förmågan till samverkan. De myndigheter som Jordbruksverket framförallt har samverkat med i smittskyddsfrågor är Statens veterinärmedicinska anstalt, Smittskyddsinstitutet, Socialstyrelsen och Livsmedelsverket.

Jordbruksverket har även anslutit sig till samverkansplattformen för arbete med naturolyckor vilket gör att vi kan vara med och arbeta koordinerat med frågor kring hur naturolyckor påverkar vår sektor. Vi har även ökat samverkan med Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och länsstyrelserna inom området växtskydd.

Inom till exempel smittskyddsområdet har Jordbruksverket under 2012 även deltagit i internationell samverkan. Ett exempel är medverkan i Nordisk-Baltiska veterinära beredskapsgruppen där möten, seminarier och konferenser gav en bra grund för omvärldsbevakning, samverkan och samarbete över gränserna.

För hela området krisberedskap är kommunikationsfrågorna av stor vikt och Jordbruksverket har stor nytta av deltagande i olika kommunikationsnätverk. För att utbyta erfarenheter kring kriskommunikation besökte Jordbruksverket under 2012 bland annat Storbritanniens Department for Environment, Food and Rural Affairs (DEFRA) som är ansvariga

för frågor kring miljö, mat och landsbygd i Storbritannien.

Studiebesök

Under 2012 deltog Jordbruksverket i en observatörsresa till Japan. Jordbävningen som inträffade 2011 utanför Japans kust och den flodvåg som jordbävningen gav upphov till orsakade stor förödelse och bland annat ett kärnkraftshaveri som i efterhand klassats till 7 på INES-skalan. Syftet med resan var framförallt att studera hur sanering av åkermark och betesmark har hanterats efter kärnkraftshaveriet. Japan jobbar fortfarande med att försöka återställa samhället efter kärnkraftsolyckan vilket innebär sanering av stora arealer och stora mängder material att ta omhand om. Om motsvarande händelse skulle hända i vårt närområde skulle Sverige stå inför samma problematik och vid studiebesöket studerades såväl sanering som hantering av frågor kring foder, djurskydd och djurhälsa.

Stärkt beredskap inom växtområdet

Jordbruksverket har under 2012 drivit beredskapsprojektet "Utveckling av nationell kapacitet inom växtskyddsområdet – fokus på tallvedsnematod och praktisk tillämpning genom samverkan". Det övergripande målet för projektet är att förbättra samhällets förmåga att hantera ett större angrepp av växtskadegörare i svensk skog. Vi gör en beredskapsplan utifrån modellorganismen tallvedsnematod. Jordbruksverket har utvecklat samverkan med berörda myndigheter för att lägga grunden för en hållbar, koordinerad beredskapsplan. Främst gäller detta Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Projektet har även med hjälp av SLU börjat kartlägga landets analyskapacitet vid ett bekämpningsarbete av tallvedsnematod och ta fram ett kostnadsunderlag för bekämpning av tallvedsnematod.

För att ytterligare stärka beredskapen inom växtområdet och möta risken med otillräcklig pollinering har Jordbruksverket under 2012 startat beredskapsprojekt "Utveckling av övervakningssystem och beredskapsstruktur

mot allvarliga skadegörare på bin för att förebygga brist av pollinatörer".

God krisberedskap - Måluppfyllelse

Enligt förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap ska myndigheten planera och vidta förberedelser för att kunna hantera kriser inom sektorn, snabbt kunna upptäcka och verifiera händelser samt vid behov omgående kunna upprätta en ledningsfunktion. Jordbruksverkets övergripande mål om en god beredskap omfattar dessa krav. Jordbruksverkets arbete med beredskap, omvärldsbevakning, larmkedja med tjänsteman i beredskap och Jordbruksverkets krisorganisation säkerställer dessa krav och vi anser att målet är fullt uppfyllt.

Kvalité i djurregister

Jordbruksverkets register, som innehåller uppgifter kring djur och de platser där de vistas, är en viktig del i arbetet med lågt smitttryck och god krisberedskap. En ständig övervakning av dessa register och hur och på vilket sätt rapporteringen till dessa sker, är en viktig del av arbetet för att upprätthålla och förbättra kvalitén i registren. Visionen är "felfria register".

Kvalitetsförbättringar

Produktionsplatsregistret

Under de senaste två åren har ett brevutskick genomförts till alla registrerade och aktiva produktionsplatser i landet. Detta har skett för att kunna uppdatera registret gällande uppgifter kring platsen. Utskicken har skett vid fem tillfällen, uppdelat på olika län. De sista breven skickades ut under 2012. Det totala antalet utskick som gjorts är 22 180. Av dessa är det 18 987 produktionsplatser som har svarat efter utskicket och antingen bekräftat att uppgifterna är korrekta i registret eller uppdaterat de uppgifter som fanns sedan tidigare.

Centrala nötkreatursregistret (CDB)

Alla förändringar gällande nötkreatur på en produktionsplats, exempelvis födsel, försäljning och slakt, ska rapporteras till Centrala

nötkreatursregistret (CDB) senast 7 dagar efter det att händelsen ägt rum. Målet 2011 var att 93 procent av rapporteringarna skulle komma in i tid till CDB. Under 2012 har målet varit 94 procent.

Tabell 37 Andel rapporteringar i tid CDB (procent)

	2008	2009	2010	2011	2012
Rapportering i tid	87	89	91	93	91

Källa: Jordbruksverket

Under 2012 har siffran för rapporteringar i tid sjunkit. Jordbruksverket analyserar orsakerna. En möjlig anledning kan vara avskaffandet av handjursbidraget. Jordbruksverket följer utvecklingen och om siffran fortsätter att sjunka planeras insatser för att åter höja antalet rapporteringar i tid.

e-slakt

Under början av 2012 driftsattes även en tjänst som går under namnet e-slakt. Denna e-tjänst

har utvecklats och byggts för att underlätta för slakterierna att rapportera slaktade djur, enligt de regler slakterierna styrs av.

Kvalité i djurregister - Måluppfyllelse

De uppsatta målen gällande kvalité i djurregister har i huvudsak uppnåtts under 2012. En genomförd uppdatering av uppgifterna i produktionsplatsregistret bidrar till att upprätthålla och förbättra kvalitén i registren. Inrapporteringen i tid av uppgifter till Centrala nötkreatursregistret har dock sjunkit något mot föregående år. Vidare har det ständiga arbetet fortsatt med att förenkla för företagen genom översynen av de regelverk som styr och utbyggnad av olika tjänster, såsom e-tjänster.

MILJÖ- OCH RESURSEFFEKTIVA
GRÖNA NÄRINGAR

Miljö- och resurseffektiva gröna näringar

I detta avsnitt redovisar vi utvecklingen av olika indikatorer för de miljökvalitetsmål där Jordbruksverket har ett sektorsansvar samt för målen för ekologisk produktion. Dessutom redovisas genomförandet av landsbygdsprogrammet axel 2.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för den verksamhet som redovisas i detta kapitel har under året varit 139,6 miljoner kronor (10 procent av hela resursåtgången).

Mål	Måluppfyllelse
Effektivt arbete för miljö- och resurseffektiva gröna näringar	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
Ett rikt odlingslandskap	
<i>Åkermarkens egenskaper och processer</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
<i>Jordbruksmarkens halt av föroreningar</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
<i>Ekosystemtjänster</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
<i>Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation</i>	<i>Delvis uppfyllt (2)</i>
<i>Hotade arter och naturmiljöer</i>	<i>Delvis uppfyllt (2)</i>
<i>Variationsrikt odlingslandskap</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
<i>Kultur- och bebyggelsemiljöer</i>	<i>Delvis uppfyllt (2)</i>
<i>Bevarade natur- och kulturmiljövärden</i>	<i>Delvis uppfyllt (2)</i>
<i>Växt- och husdjursgenetiska resurser</i>	<i>Växter: Fullt uppfyllt (4)</i> <i>Djur: I huvudsak uppfyllt (3)</i>
<i>Främmande arter och genotyper</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
<i>Genetiskt modifierade organismer*</i>	<i>Fullt uppfyllt (4)</i>
<i>Friluftsliv</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
Begränsad klimatpåverkan	
<i>Koncentration</i>	<i>Fullt uppfyllt (4)</i>
Giftfri miljö	
<i>Användningen av särskilt farliga ämnen.</i>	<i>Fullt uppfyllt (4)</i>
<i>Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper.</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
Ingen övergödning	
<i>Påverkan på havet</i>	<i>Ej uppfyllt (1)</i>
<i>Påverkan på landmiljön</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
Myllrande våtmarker	<i>Delvis uppfyllt (2)</i>
Ekologisk produktion	
<i>Minst 20 procent av Sveriges åkermark bör vara ekologisk vid utgången av 2013</i>	<i>I huvudsak uppfyllt (3)</i>
Miljöersättningarna	
<i>Målen för åtgärderna i landsbygdsprogrammet är uppfyllda eller på väg att uppfyllas.</i>	<i>Fullt uppfyllt (4)</i>

* Samma precisering finns till målen rikt odlingslandskap, rikt växt- och djurliv, myllrande våtmarker, levande skogar, storslagen fjällmiljö, levande sjöar och vattendrag samt hav i balans.

Arbete för miljö- och resurseffektiva gröna näringar

Under året har Jordbruksverket gjort insatser främst i form av rådgivning, bestämmelser och tillsynsvägledning samt utvärdering och analys.

Måluppfyllelse

Baserat på den interna uppföljningen av verksamheten har planerade insatser i stort kunnat genomföras enligt plan. Målsättningarna för Jordbruksverkets insatser på området bedöms därför i huvudsak vara uppfyllt.

Nya preciseringar för miljömålen

Regeringen har 2012 beslutat om reviderade preciseringar för alla miljökvalitetsmål utom till Begränsad klimatpåverkan, som ligger fast eftersom den är beslutad av riksdagen.

Jordbruksverkets arbete med miljömålen har gjorts med helhetsperspektiv och det är inte möjligt att skilja ut kostnaderna för de enskilda prestationerna.

Ett rikt odlingslandskap – prestationer

Rådgivning

Rådgivning och kompetensutveckling om ett rikt odlingslandskap har länge varit inriktat på åtgärder kopplade till slätter- och betesmarker. Det finns dock ett stort behov av att rikta åtgärder även mot slättbygdslandskapet. Jordbruksverket driver därför projektet Mångfald på slätten. Projektet fokuserar på ekosystemtjänster, synergier med andra miljömål och på åtgärder som kan ge vinst för brukarna. Mångfald på slätten är ett samarbetsprojekt mellan Jordbruksverket och näringen. Bland annat finns demonstrationsgårdar i olika delar av landet som visar åtgärder för att gynna den biologiska mångfalden.

Fåglar är en viktig indikator för utvecklingen av biologisk mångfald i odlingslandskapet. Jordbruksverkets app LärKvitter visar hur de vanligaste fåglarna i odlingslandskapet kan

gynnas. Appen har utökats med 14 fåglar och nu laddats hem av över 30 000 användare.

Tillsammans med POM (Programmet för odlad mångfald) och projektet Matlandet har vi dessutom haft aktiviteter kring den odlade mångfalden.

Miljöersättningar

Inom landsbygdsprogrammet finns flera miljöersättningar som syftar till att nå ett rikt odlingslandskap.

Miljöersättningen för ängs- och betesmarker omfattade till exempel 2012 cirka 418 000 hektar betesmarker och slätterängar. Betesmarkerna omfattar betesmarker med allmänna värden inklusive skogsbete, alvarbete, fåbodbete och mosaikbeten samt betesmarker med särskilda värden.

Av betesmarkernas totalt 408 800 hektar är 147 100 hektar betesmark med särskilda värden. Av totalt 8 900 hektar slätterängar är 6 600 hektar slätterängar med särskilda värden.

Miljöersättningen för hållande av hotade husdjursraser samt projektstödet till rasbevarande husdjursföreningar syftar till att bevara den genetiska resurs som våra husdjur är. 2012 fanns 17 aktiva rasbevarande husdjursföreningar.

Försöks- och utvecklingsverksamhet

Vi har under 2012 beviljat 775 tkr till fyra projekt inom Programmet för odlad mångfald. I beslutet har vi prioriterat projekt om bevarande och nyttjande av äpplen, rosor och pe-renner. Dessutom har vi beviljat ytterligare 900 tkr till projekt, bland annat om mångfald på slätten.

Ängs- och betesmarksinventering

Ängs- och betesmarksinventeringen har fortsatt under 2012. Kompletterande inventeringar har genomförts i 20 län. Under året har databasen Tuva på Jordbruksverkets webbplats uppdaterats med nya inventeringsdata. Tuva uppdateras nu kontinuerligt.

Genetiskt modifierade växter

Jordbruksverket beslutar om tillstånd för innesluten användning (växthus, laboratorier) och avsiktlig utsättning (fältförsök) av genetiskt modifierade växter. När vi prövar tillstånden ligger tyngdpunkten på bedömning av miljörisken av den verksamhet som ansökan gäller. Vi tar också fram underlag till svenska ståndpunkter om kommersiell användning av genetiskt modifierade organismer, särskilt odling av genetiskt modifierade växter. Under 2012 har fyra ärenden om odling varit aktuella i olika faser av den EU-gemensamma hanteringen.

Utvärdering och analys

Övervakningssystem för odlingslandskapets natur- och kulturvärden

Jordbruksverket har utvärderat de övervakningssystem som finns för odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Det är viktigt att prioritera analys av redan insamlade data framför att starta nya övervakningsprojekt. Pågående nationella övervakningsprogram bör fortsätta. Om övervakningen utökas prioriterar Jordbruksverket en förbättrad övervakning av åkerlandskapets biologiska mångfald och odlingslandskapets kulturmiljöer.

Hur påverkas natur- och kulturvärden av en striktare betesmarksdefinition?

Jordbruksverket har utrett hur betesmarker och slätterängar påverkas av dagens betesmarksdefinition och regler. Miljöersättningarna fångar upp merparten av de betesmarker med höga natur- och kulturvärden, som inte kan få gårdsstöd. Men regelsystemet är komplext och anslutningen minskar.

Ett rikt odlingslandskap – effekter

Regeringen beslutade i april 2012 om nya preciseringar för Ett rikt odlingslandskap. Miljömålet har nu 12 preciseringar.

Möjligheten att nå miljökvalitetsmålet är tätt sammankopplad med jordbrukets utveckling.

Åkermarkens egenskaper och processer

Arealen jordbruksmark fortsätter att minska samtidigt som exploateringstakten av svensk åkermark ökat mellan 2006–2010. Mellan 2000 och 2011 minskade åkermarksarealen med cirka 87 000 hektar (cirka 3,2 procent) och preliminär statistik för 2012 visar att arealen har minskat med ytterligare cirka 14 000 hektar det senaste året. Trenden är stabilt negativ även om den årliga arealförändringen är relativt liten.

Jordbruksmarkens halt av föroreningar

Exponering för kadmium genom livsmedel påverkar människors hälsa. Kadmium tas upp av grödor och vid höga koncentrationer utgör det en hälsorisk. Kadmiumhalterna i åkermark har i stort sett varit oförändrade de senaste 25 åren. (se vidare under rubriken Giftfri miljö).

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är ekosystemens bidrag till människors välbefinnande. Begreppet används för de tjänster som naturen ger människan. Miljöåtgärder som görs inom landsbygdsprogrammet bidrar till att bevara ekosystemtjänster. Även Jordbruksverkets rådgivningsprojekt Mångfald på slätten syftar till förstärkt biologisk mångfald på slätten och bidrar därmed till förbättrade ekosystemtjänster.

Det finns en risk för sämre pollinering av vissa grödor inom jordbruket när antalet bin minskar. En fortsatt nedläggning av jordbruksföretag påverkar bland annat odlingslandskapets kulturella, upplevelsebaserade ekosystemtjänster negativt.

Biologisk mångfald

- Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation
- Hotade arter och naturmiljöer
- Variationsrikt odlingslandskap

EU:s jordbrukspolitik, med minskad produktionskoppling av stöden och riktade miljö-satsningar med landsbygdsprogram, gynnar odlingslandskapets biologiska mångfald. Samtidigt medför nedläggning av jordbruk i vissa områden och mer intensivt jordbruk i andra områden negativa effekter för mångfalden och odlingslandskapets variationsrikedom.

Miljöersättningarna ger bättre möjligheter att sköta ängs- och betesmarker så att deras värden bevaras. Betydande ängs- och betesmarksarealer sköts med hjälp av landsbygdsprogrammets ersättningar. Sedan 2005 har dock betesmarksarealen inom landsbygdsprogrammet långsamt minskat och minskningen fortsatte även 2012.

Traditionella betesmarker med skyddsvärda träd och brynmiljöer fångas upp sämre av miljöersättningarna än mer lättskötta marker. Bland marker i ängs- och betesmarksinventeringen ökar andelen som inte har miljöersättning. Uppföljning av hur kvalitén i ängs- och betesmarker utvecklas pågår inom NILS-programmet (Nationell inventering av landskapet i Sverige).

Inom landsbygdsprogrammet finns flera åtgärder för att öka mängden småbiotoper i åkermark. Det råder dock en fortsatt brist av småbiotoper framför allt i slättbygd.

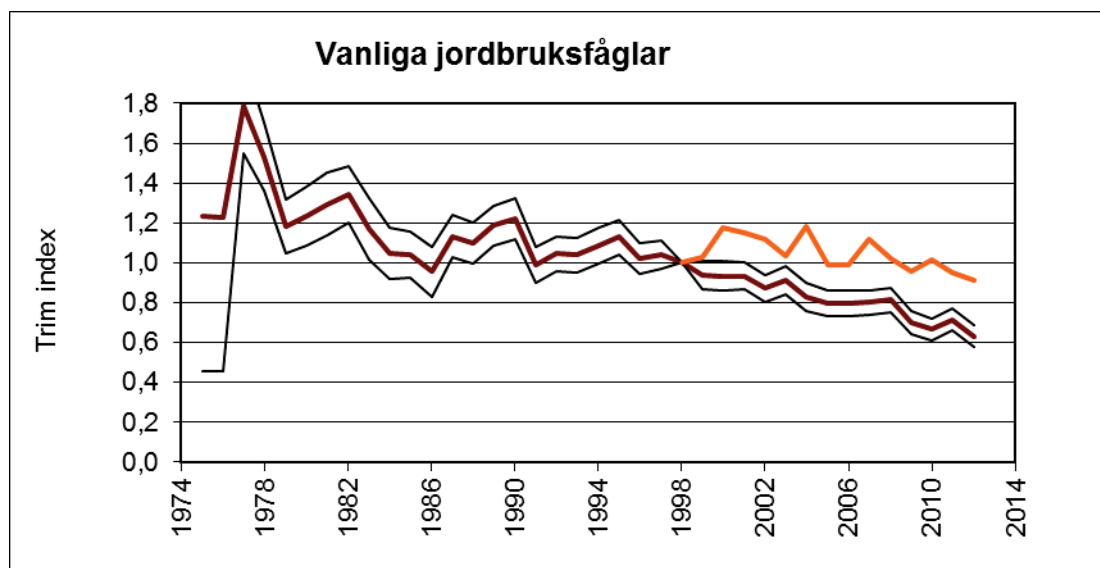
Efter en längre tids minskning har det för odlingslandskapets vanliga fåglar funnits tecken på att trenden har planat ut. Nu är trenden åter svagt minskande. Många av odlingslandskapets rödlistade arter är också fortsatt hotade. I figuren 13 redovisas utvecklingen för 14 vanligt förekommande fågelarter i odlingslandskapet. Fåglar är en viktig indikator för utvecklingen av biologisk mångfald i odlingslandskapet.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Landsbygdsprogrammets åtgärder för natur- och kulturmiljöer bidrar i hög grad, tillsammans med kulturmiljövårdens ekonomiska och juridiska styrmedel, till förvaltningen och synliggörandet av kulturarvet i odlingslandskapet. Trots detta är lantbrukets traditionella markanvändning och lantbrukets traditionella bebyggelse fortsatt hotad av att brukningsmönstret ändras. Detta gäller i synnerhet småskiftet och överloppsbyggnader på längre avstånd från brukningscentra.

Andelen linjeelement (diken, renar, stenmurar m.m.) och punktelement (odlingsrösen, åkerholmar, småvatten m.m.) som vårdas inom ramen för miljöersättningarna har minskat kraftigt sedan 2005. Längden av linjeelement inom miljöersättningen har minskat med cirka 3 000 kilometer (5,8 procent) mellan 2011 och 2012, medan punktelementen minskade med cirka 20 000 (4,9 procent) under samma period.

Figur 13 Index för jordbruksfåglar 1975–2011. Indikatorn bygger på punktrutter. För jämförelsens skull är motsvarande indikatorer baserat på standardrutterna inritade (orange linje, start 1998).

Källa: Lindström, Å. m.fl. 2012. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2011. Svensk Fågeltaxering, Lunds universitet.

Växt- och husdjursgenetiska resurser

Det nationella programmet för odlad mångfald (POM) är utbyggt. Mellan 2002 och 2010 har odlingsvärda sorter av traditionella kulturväxter inventerats och samlats in. Fokus har nu förskjutits mot bevarande och nyttjande av den odlade mångfalden. Ett ökat nyttjande av traditionella kulturväxter är angeläget för att långsiktigt kunna bevara den odlade mångfalden.

För husdjursraserna är utvecklingen i stora delar positiv eller stabil mätt som antal djur inom de olika raserna. Undantaget är hundraserna som inte omfattas av några åtgärder i landsbygdsprogrammet.

Främmande arter och genotyper

När det gäller odlingslandskapet har Sverige hittills i relativt liten utsträckning drabbats av invasiva främmande arter. Ett förslag till nationell strategi och handlingsplan finns för hur Sverige ska hantera dessa frågor.

Genetiskt modifierade organismer

Under 2012 odlades ingen genetiskt modifierad växt kommersiellt i Sverige. Däremot gjordes forskningsförsök med en insektsresistent majssort som är godkänd för kommersiell odling. Fältförsök med genmodifierade grödor bedrevs på sammanlagt sju hektar och med åtta olika växtarter. Det finns 30 anläggningar som har tillstånd för innesluten användning. Verksamhetsutövare är både universitet, högskolor och företag.

Friluftsliv

Landsbygdsprogrammets åtgärder som bidrar till att bland annat behålla stora arealer betesmarker i hävd samt åtgärder för kulturmiljön är viktiga för friluftslivet. Allemansrätten medför att odlingslandskapet i stora delar är tillgängligt för allmänheten.

Måluppfyllelse – Ett rikt odlingslandskap

När det gäller åkermarkens egenskaper och processer bedömer Jordbruksverket att nuva-

rande förhållanden för jordbruksmarkens produktionsförmåga (arealer, markpackning och mullhalt) är godtagbar och målet i huvudsak uppfyllt. Det samma gäller jordbruksmarkens halt av föroreningar.

Vi bedömer att tillstånden för odlingslandskapets ekosystemtjänster är godtagbara och målet i huvudsak uppfyllt. Tillstånden är dock inte långsiktigt bevarade. Bedömningen grundar sig bland annat på att många vanliga arter, vilka står för en stor del av ekosystemtjänsterna, sannolikt fortfarande minskar och att flera naturtyper ännu inte har gynnsam bevarandestatus.

Måluppfyllelsen för arealen ängs- och betesmarker är god. Trots detta bedömer Jordbruksverkets det som fortsatt svårt att nå målen kring odlingslandskapets biologiska mångfald och därmed preciseringarna om gynnsam bevarandestatus och hotade arter och naturmiljöer. Målen bedöms vara delvis uppfyllda. Många av odlingslandskapets rödlistade arter är fortsatt hotade. På landskapsnivå bedömer vi att odlingslandskapet är variationsrikt, även om detta varierar regionalt. Målet bedöms vara i huvudsak uppfyllt. På längre sikt leder jordbrukets strukturrationalisering sannolikt till ett mer enformigt landskap med försämrade möjligheter för en del av dess arter.

Jordbruksverkets bedömer att det är svårt att nå preciseringarna om kultur- och bebyggelsemiljöer samt om bevarande av natur- och kulturmiljövärden. Målen bedöms vara delvis uppfyllda. För att nå preciseringarna är det bland annat angeläget att anslutningen till miljöersättningen för kulturbärande landskapselement åter ökar.

Regeringens satsning på Matlandet Sverige kan leda till ett ökat intresse för traditionella livsmedelsråvaror och givet att ersättningarna för hotade husdjursraser finns kvar i kommande programperiod finns goda förutsättningar att nå preciseringen för hotade växt- och husdjursgenetiska resurser. Målet för växter bedöms vara fullt uppfyllt och målet för djur vara i huvudsak uppfyllt.

Preciseringen om främmande arter och genotyper bedöms som i huvudsak uppfyllt. Handel med främmande arter är till vissa delar reglerad, men luckor finns.

Mot bakgrund av våra miljöriskbedömningar och de skyddsåtgärder som tillämpas vid verksamhet med genetiskt modifierade växter bedömer vi att skadlig användning av genetiskt modifierade växter har förhindrats och att målet är fullt uppfyllt.

Preciseringen som rör friluftsliv är i huvudsak uppfyllt. Tillgängligheten till odlingslandskapet bedöms som god med undantag för slättbygderna där förbättringar behövs.

Begränsad klimatpåverkan – prestationer

Rådgivning

Greppa näringens arbete med att effektivisera kväveanvändningen bidrar till att minska jordbrukets klimatpåverkan genom att utsläppen av lustgas minskar. Under 2012 har också flera kurser om energi och det nya beräkningsverktyget energikollen genomförts för rådgivare. Greppa näringen har nått 337 lantbrukare med rådgivning om energi-effektivisering.

Stöd till projekt och investering

Jordbruksverket har inom landsbygdsprogrammet gett stöd till projekt för att minska utsläppen av växthusgaser och till investeringar som rör minskade utsläpp, energi-effektivisering eller förnybar energi. Investeringar i biogasanläggningar bidrar till utsläppsminskning av växthusgaser från jordbrukssektorn. Under 2012 har alla de öronmärkta pengarna för biogasanläggningar i landsbygdsprogrammet delats ut. Sedan 2009 har 49 biogasanläggningar beviljats medel. Lantbrukare kan även få investeringsstöd för att kunna starta en odling av energiogrödor.

Utvärdering och analys

Jordbruksverket har 2012 tagit fram ett underlag för jordbrukets roll i en färdplan mot ett Sverige utan nettoutsläpp av växthusgaser 2050. Underlaget omfattar både åtgärder som kan minska utsläppen av växthusgaser samt styrmedel.

Jordbruksverket har under året även utrett marknadsförutsättningarna och reglerna för att

introducera fabriksnya arbetsmaskiner med metandiesel-teknik (dual fuel) i Sverige. Nästa steg är att konvertera de utvalda arbetsmaskinerna. Under 2012 har intresserade konverterare sammanförts med maskinanvändare och maskinägare.

Begränsad klimatpåverkan – effekter

Det finns två preciseringar för miljömålet Begränsad klimatpåverkan. Den om koncentration är mest aktuell för jordbruket. Enligt preciseringen ska Sveriges klimatpolitik utformas så att den bidrar till att koncentrationen av växthusgaser i atmosfären på lång sikt stabiliseras på nivån högst 400 miljondelar koldioxidekvivalenter. Dessutom finns ett fastställt delmål till år 2020. Då ska utsläppen av växthusgaser i Sverige, från verksamheter som ligger utanför systemet för handel med utsläppsätter, minska med 40 procent jämfört med 1990. Detta innebär att utsläppen av växthusgaser från dessa verksamheter ska vara cirka 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre jämfört med 1990 års nivå. Jordbrukets andel av växthusgasutsläppen i den icke handlande sektorn är ca 18 procent.

Jordbrukets utsläpp av CO₂-e i Sverige var 2011 drygt 7,8 miljoner ton. Jordbruket svarar bara för ett par procent av utsläppen av koldioxid, medan det svarar för 60 procent av metanutsläppen och 70 procent av lustgasen. Sedan 1990 har utsläppen minskat med cirka 14 procent. Det beror främst på att antalet nötkreatur och tillförseln av kväve har minskat. Om produktiviteten och effektiviteten i jordbruket ökar med tiden och fossila bränslen byts ut mot förnybara, minskar jordbrukets utsläpp av växthusgaser för samma mängd producerad produkt.

Utsläpp av växthusgaser från energianvändningen i jordbruket redovisas i den nationella klimatrapporeringen under energisektorn och uppgår till drygt en miljon ton CO₂-e.

Landsbygdsprogrammets miljöersättningar är viktiga motiv för att effektivisera kväveanvändningen. Greppa Näringens utbildning och rådgivning kan föra över aktuell kunskap till producenterna både för kväveeffektivi-

tering, minskade utsläpp av växthusgaser, markvård och energieffektivisering.

Måluppfyllelse – Begränsad klimatpåverkan

Konjunkturinstitutet bedömer att klimatmålet för 2020 ser ut att nås med nuvarande bedömning av den ekonomiska utvecklingen och med befintliga nivåer på klimatpolitiska styrmedel som exempelvis koldioxidskatten. Jordbruksverket gör bedömningen att de insatser och projekt som har utförts har lett till en ökad medvetandegrad och minskad klimatpåverkan från jordbruket. Målet bedöms vara fullt uppfyllt.

Giffri miljö – prestationer

Rådgivning

Växtskyddscentralerna finns på fem platser i landet, Alnarp, Kalmar, Linköping, Uppsala och Skara. Målgruppen är rådgivare, tjänstemän och säljare som arbetar med den yrkesmässiga jordbruks- och trädgårdsodlingen, exempelvis länsstyrelsen, hushållningssällskapen och övriga aktiva handelsföretag inom näringen. Genom dem når vi ut med budskapet till odlarna.

Växtskyddscentralerna har samordnat rådgivningen för att minska påverkan på miljön. Ett nyckelord har varit behovsanpassad bekämpning. Genom att leda verksamheten med prognos- och varning, ta fram bekämpningsstrategier och rådgivningsmaterial samt medverka i kurser har genomslagskraften till rådgivarna varit stor. Information har spridits till lantbrukarna genom växtskydsbrev, Jordbruksverkets webbplats och via mobilappar. En ny app Växtskydsinfo trädgård om växtskydd i trädgårdsgrödor har presenterats.

Inför införandet av integrerat växtskydd har vi fått möjlighet att satsa extra medel på prognos och varning för behovsanpassad bekämpning av ekonomiskt betydelsefulla grödor, bland annat av potatisbladmögel. Vi har också kunnat ge medel till flera utvecklingsprojekt.

Projektet Greppa Växtskyddet har fått resurser för arbetet med att öka säkerheten för lantbru-

kare i samband med användning av växtskyddsmedel.

Bestämmelser

Jordbruksverket har fortsatt arbetet med att genomföra direktivet om hållbar användning av bekämpningsmedel. Det har inneburit fokus på följande delar i direktivet:

- en ny handlingsplan för hållbart växtskydd
- arbetet med att införa integrerat växtskydd (IPM) i rådgivningen och i behörighetsutbildningar
- en e-utbildning för att underlätta genomförandet av behörighetsutbildningen
- arbetet med obligatoriska funktionstester
- en ny kursplan för behörighetsutbildningen

Under 2012 har Jordbruksverket hållit en grundutbildning för funktionstestare. Verket har också medverkat i standardiseringsarbetet kring spridningsutrustning i samarbete med de övriga nordiska och baltiska länderna.

Försöks- och utvecklingsverksamhet

Totalt har vi beviljat cirka 2,3 miljoner kronor för försöks- och utvecklingsverksamhet inom området Giftfri miljö 2012. Vi har prioriterat skyddszoner i medelstilldelningen, liksom integrerad bekämpning. Bland annat tilldelades medel för att undersöka resistens hos ogräs.

Effektivitetsbedömningar av växtskyddsmedel

Jordbruksverket har under 2012 utvärderat 35 växtskyddsmedel. Jordbruksverket har bedömt effektivitet, fytotoxicitet samt behov av växtskyddsmedel. Kemikalieinspektionen har sedan använt bedömningarna tillsammans med annat underlag i beslut om nya ansökningar om godkännande av växtskyddsmedel, fortsatta godkännanden och ömsesidiga godkännanden.

Växtskyddsrådet

Växtskyddet i Sverige står inför stora utmaningar. Jordbruksverket har under 2012 fortsatt arbetet med att sprida kunskap om ett bra växtskydd via arbetet i växtskyddsrådet. Växtskyddsrådet har även fungerat som ett forum för dialog och erfarenhetsutbyte om växtskyddsfrågor. Under året har fem möten hållits och avgörande frågor för framtidens växtskydd har diskuterats. Aktuella problem som till exempel hanteringen av bladlöss i stråsäd har också lyfts fram.

Utvärdering och analys

Om färre växtskyddsmedel

Under året har Jordbruksverket arbetat med ett uppdrag att använda och vidareutveckla den redan framtagna strategin för växtskyddsmedel. Syftet med strategin är att få en framförhållning och kunna hantera de problem som kan uppstå om växtskyddsmedel försvinner från marknaden.

Jordbruksverket har även genomfört en analys av konsekvenserna för jordbruks- och trädgårdsnäringen om vissa växtskyddsmedel inte får användas. Utredningen visar att ett eventuellt förbud skulle leda till fortsatt låga risker för miljö och hälsa men högre produktionskostnader och risk för försvagad konkurrenskraft.

Växtskyddet i framtidens klimat

Med ett varmare klimat ökar problemen med skadegörare, växtsjukdomar och ogräs. Lantbruket behöver metoder som hanterar dessa och samtidigt stärker näringens konkurrenskraft och tar hänsyn till miljön. Jordbruksverket har därför tagit fram ett underlag och föreslagit ökad samordning och förbättring av bevakningssystemen för växtskadegörare samt en utökad omvärldsbevakning. Vi har också föreslagit en satsning på tillämpad forskning och att en expertfunktion för riskvärdering av växtskadegörare skapas.

Kadmium

Jordbruksverket har under 2012 utrett ytterligare sänkt gränsvärde för kadmium i mineralgödsel och vilka konsekvenser detta skulle få på svenskt jordbruk. Jordbruksverket har före-

slagit att gränsvärdet för kadmium i fosforgödselmedel i ett första steg kan sänkas till 46 mg Cd/kg P och därefter vid behov kompletteras med ett avgifts- eller skattesystem.

Gifrfri miljö – effekter

Två av preciseringarna för miljömålet Gifrfri miljö är särskilt aktuella för jordbruket; att kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper ska vara tillgänglig och tillräcklig för riskbedömning, och att användningen av särskilt farliga ämnen så långt som möjligt har upphört. Bland annat kadmium räknas som särskilt farligt ämne. Kadmium tillförs jordbruksmarken bland annat via luften och via gödselmedel som innehåller fosfor.

Att EU-kommissionen inte godtar att Sverige sänker sitt gränsvärde för kadmium bedöms i nuläget få liten effekt på tillförseln. Tillförseln via gödselmedel har varit relativt låg, och konstant under 2000-talet eftersom källorna till råfosfaten har en naturligt låg halt av kadmium. Kadmiuminnehållet i sålda gödselmedel som innehåller fosfor beräknades till totalt 59 kg under 2010/2011.

Särskilt farliga ämnen omfattar få substanser som används i växtskyddsmedel.

Måluppfyllelse–Gifrfri miljö

Genom ovan nämnda prestationer bedömer verket att målet om att kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper ska vara tillgängliga i huvudsak är uppfyllt.

Målet att användningen av särskilt farliga ämnen har så långt som möjligt upphört bedöms vara fullt uppfyllt.

Ingen övergödning – prestationer

Rådgivning

Jordbruksverket har regional verksamhet och rådgivare inom växtnäring i Alnarp, Skara, Linköping och Uppsala.

Greppa Näringen erbjuder lantbrukare kunskap och verktyg för att de ska kunna genomföra kostnadseffektiva miljö- och klimatåtgär-

der. Arbetet utförs med hjälp av rådgivare från en stor del av lantbrukets rådgivningsföretag. Greppa Näringens verksamhet har pågått i 11 år med stöd och intresse från LRF, länsstyrelserna och rådgivningsföretagen.

Arbetet med att minska växtnäringens förluster har varit framgångsrikt. Nu får 8 000 lantbrukare återkommande rådgivning. Utöver detta har 1 570 har fått rådgivning om våtmarker eller vattenskydd och cirka 1 050 är anmälda för att utnyttja beräkningsfunktioner på Greppas webbplats. Cirka 1090 lantbrukare har tidigare deltagit i rådgivningen, men slutat som aktiva lantbrukare. Totalt motsvarar det 11 700 lantbrukare som fått rådgivning inom Greppa näringen. Sammantaget brukar medlemmarna mer än 827 000 hektar, vilket motsvarar ca en tredjedel av Sveriges åkerareal.

Under 2012 har rådgivarna genomfört cirka 4 000 rådgivningar hos lantbrukare varav 600 startbesök till nya medlemmar. Därutöver har många gruppträffar ordnats för åtgärdsarbete intill övergödda vattendrag och om energieffektivisering.

Miljöersättningar och investeringar

Flera miljöersättningar i landsbygdsprogrammet bidrar till att nå målet Ingen övergödning. Skydds-zoner minskar de totala fosforförlusterna från åkermark. Målet 9 000 hektar skydds-zoner längs vattendrag är uppnått med god marginal. Anslutningen till miljöersättningen minskat kväveläckage (fånggrödor och vårbearbetning) var cirka 145 600 hektar 2012. Det är fortfarande en bit kvar till målet 180 000 hektar. Även miljöersättningen miljöskyddsåtgärder innebär åtgärder inom växtnäringssområdet. Anslutningen har minskat kraftigt från cirka 312 400 hektar till cirka 73 000 hektar och är långt ifrån målet 600 000 hektar.

Våtmarker kan fånga upp kväve och fosfor. Miljöersättning för skötsel gick till cirka 7 500 hektar våtmarker. Inom utvald miljö har fattats beslut om att anlägga eller restaurera 769 hektar våtmark. Inom utvald miljö finns det dessutom ersättningar för anpassade skydds-zoner, reglerbar dränering och damm som samlar fosfor. Möjligheten tillkom 2010 och

fortfarande är det relativt få brukare som har ansökt om sådan ersättning.

Jordbruksverket har under året arbetat mot verksamhetsmålet att under perioden 2009–2013 så ska kväveläckaget minska med 600 ton. Vi har under året gjort det möjligt att få ersättning för fler fånggrödor. Vi har även gjort en extra informationsinsats inför SAM-ansökan 2012 för att öka antalet hektar med miljöersättning för minskat kväveläckage. T.o.m. 2012 har kväveläckaget minskat med 500 ton. Jordbruksverket bedömer att det finns förutsättningar att nå verksamhetsmålet till 2013.

Försöks- och utvecklingsverksamhet

Under 2012 har cirka 3,5 miljoner kronor beviljats till nio projekt för ett minskat växtnäringsläckage. Tre av projekten är nya för året och undersöker bland annat nya fånggrödor och hur skyddszoner kan placeras i landskapet för att bli mer effektiva. Övriga projekt är fleråriga och har beslutats före 2012.

Utvärdering och analys

Jordbruket och vattenkvaliteten

Enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram ska Jordbruksverket utveckla styrmedel och ta fram underlag om styrmedel för att minska jordbrukets inverkan på vattenkvaliteten. Jordbruksverket har tagit fram ett underlag om åtgärder som kan förbättra vattenkvaliteten, till exempel strukturkalkning och tvåstegsdiken. Sådana åtgärder finns också med i Jordbruksverkets tekniska underlag för landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Gröda mellan grödorna

På senare år har intresset för att odla fånggrödor minskat. Jordbruksverket har därför beställt ett underlag om hur fånggrödor kan utnyttjas mest effektivt. Artval och odlingsmetoder behöver utvecklas för att förstärka även andra fördelar för odlingssystemet än minskat kväveläckage. Tidigare brytning minskar risken att överlevande fånggröda blir ett ogräs i nästa gröda, men ger sämre effekt på läckaget. Brassica-fånggrödor verkar lovande för

stora delar av södra Sverige om de sås tidigt och etableringen lyckas.

Ingen övergödning - effekter

Preciseringarna för miljömålet Ingen övergödning handlar om påverkan och miljötillstånd och är kopplade till åtaganden i internationella överenskommelser och krav på att vatten ska nå god status:

- den svenska och den sammanlagda tillförseln av kväve och fosfor till omgivande hav ska vara lägre än vad som fastställs genom internationella överenskommelser,
- sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten ska uppnå minst god status för näringsämnen enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön,
- havet har minst god miljöstatus med avseende på övergödning enligt havsmiljöförordningen (2010:134),
- atmosfäriskt nedfall och brukande av mark leder inte till skadliga effekter av övergödande ämnen.

För preciseringarna om tillstånd (status) i sjöar, vattendrag, kustvatten, grundvatten och hav är det svårt att särskilja jordbrukets betydelse. Därför redovisas effekterna bara som påverkan på havet och landecosystem.

Påverkan på havet

Fosforläckage

Den senaste beräkningen från 2011 visar att den totala belastningen av fosfor från svenska källor till omgivande hav har minskat med 11 procent från 1995 till 2009. Belastningen från jordbruksmark har minskat med 7 procent under samma period. Sveriges åtagande i Baltic Sea Action Plan (BSAP) är att belastningen av fosfor till den del av Östersjön som kallas Egentliga östersjön ska minska med 290 ton. Minskningen 2000–2009 har beräknats till 50 ton. En indikation på att fosforförlusterna från jordbruket har minskat är de nationella växtnäringsbalanser som beräknas av Statistiska centralbyrån (SCB). Enligt beräkningarna har fosforeffektiviteten ökat från 45 procent

till 86 procent mellan 1995 och 2009 vilket visar att det skett en tydlig förbättring av fosforutnyttjandet i jordbruket.

Kväveläckage

Enligt den senaste beräkningen från 2011 har den totala belastningen av kväve från svenska källor till omgivande hav minskat med cirka 11 procent från 1995 till 2009. Belastningen från jordbruksmarkens minskat med 10 procent under samma period.

Sverige åtagande i BSAP är att minska belastningen av kväve till havsbassängerna Kattegatt, Öresund och Egentliga östersjön med cirka 20 800 ton. Minskningen 2000–2009 har beräknats till cirka 4 700 ton.

Växtnäringsbalanser som beräknas av SCB visar också på att kväveeffektiviteten har ökat från 31 till 44 procent i jordbruket mellan 1995 och 2009, vilket stödjer bilden av en minskad utlakning.

Påverkan på landmiljön

Påverkan på landekosystemen baseras på luftburna kväveföreningar samt gödsling av skogsbruk. Till största delen kommer de luftburna kväveföreningarna från andra länder. Mellan 1995 och 2009 hade ammoniakavgången från jordbruket i Sverige minskat med cirka 25 procent. Den minskade ammoniakavgången beror på åtgärder som förbättrad gödselhantering och spridningsteknik. Det beror också på övergång från fast till flytgödselhantering, och att antalet djur i jordbruket minskat. Trots att jordbrukets påverkan på landekosystemen har minskat har den totala kritiska belastningen på landekosystemen minskat marginellt.

Måluppfyllelse – Ingen övergödning

Bedömningen av Påverkan på havet baseras på den sammanlagda tillförseln av kväveföreningar och fosforföreningar till Östersjön via luft och vatten. Målsättningar har inte angivits för enskilda sektorer. Trots att jordbrukets påverkan på havet har minskat bedöms målet som ej uppfyllt eftersom den sammanlagda tillförseln till Östersjön inte har minskat tillräckligt.

Preciseringen om Påverkan på landmiljön bedöms vara i huvudsak uppfyllt.

Myllrande våtmarker – prestationer

Rådgivning

Under 2012 har Jordbruksverket anordnat en våtmarkskurs med fokus på vattenverksamhet och juridiska frågor. Syftet var att öka kunskapen hos rådgivare och handläggare på länsstyrelserna och därigenom öka antalet anlagda våtmarker.

Inom Greppa Näringen har 289 lantbrukare fått rådgivning om anläggning av våtmark.

Miljöersättningar och investeringar

Inom landsbygdsprogrammet finns möjlighet till ersättning för kostnader för anläggning och restaurering av våtmarker, för att rensa våtmarker samt miljöersättning för skötsel av våtmarker. I landsbygdsprogrammet fanns under 2012 cirka 7 500 hektar våtmarker med miljöersättning för skötsel av våtmarker.

Under 2012 fattades beslut om anläggning eller restaurering av cirka 769 hektar våtmarker och 52 hektar fuktiga våta slätterängar och betesmarker. Därutöver fattades beslut om skötsel av 80 hektar våtmarker som anlagts eller restaurerats utanför landsbygdsprogrammet.

Myllrande våtmarker – effekter

Preciseringarna för myllrande våtmarker med koppling till jordbrukssektorn omfattar bland annat ekosystemtjänster, återskapade av våtmarker och bevarade natur- och kulturmiljövärden.

Miljöersättningarna och investeringarna inom landsbygdsprogrammet har tillsammans med bland annat förbättring av vattenkvaliteten och åtgärdsprogram för hotade arter gynnat många sötvattensarter.

Måluppfyllelse – Myllrande våtmarker

Även om skötseln och anläggning av våtmarker har ökat är den totala omfattningen så låg att målet bedöms bara delvis uppfyllt.

Ekologisk produktion – prestationer

Ekologisk produktion är inget eget miljömål i miljömålssystemet, men har ändå stor betydelse för miljön.

Rådgivning

Jordbruksverket har fortsatt driva utvecklingen av ekologisk produktion genom kompetensutveckling av rådgivare och lantbrukare. Jordbruksverkets experter arbetar ute i olika regioner i landet i nära samarbete med rådgivningsorganisationer och forskare.

Vi har erbjudit nya rådgivare ett utbildningspaket inom ekologisk produktion. För erfarna rådgivare erbjuds mer fördjupade aktiviteter kring utvecklingsmöjligheter och problemlösning. För att underlätta kompetensutvecklingen för lantbrukare tar verket dessutom fram kursmaterial och lättillgänglig information om ekologisk odling och djurhållning. Under 2012 har vi fokuserat på högre skördar i vårstråsäd och på samverkan i ekologisk produktion. Över 300 rådgivare har deltagit på fortbildningskurserna.

Jordbruksverket har även fördelat nästan 2 miljoner kronor till olika organisationer för projekt med kompetensutveckling för att underlätta omställning till eller utveckla ekologisk produktion.

Försöks- och utvecklingsverksamhet

Under 2012 har Jordbruksverket beviljat försöks och utvecklingsbidrag till ekologisk produktion inom djurhälsa, husdjur, trädgård och växtodling. Totalt har cirka 3,9 miljoner kronor fördelats till projekt om ekologisk produktion. Dessutom finansierades den ekologiska sortprovningen av ett antal jordbruksgrödor.

Mål för ekologisk produktion

Jordbruksverket har på regeringens uppdrag lämnat förslag på nya mål och åtgärder för ekologisk produktion inför nästa landsbygdsprogram för perioden 2014–2020.

Jordbruksverket har föreslagit att målet om att minst 20 procent av den svenska jordbruksmarken ska odlas ekologiskt ska vara kvar. Jordbruksverket föreslår också riktade åtgärder för att öka andelen ekologisk produktion i slättbygd. Detta för att få största miljönytta av de pengar som satsas på att främja ekologisk produktion.

Ekologisk produktion – effekter

I landsbygdsprogrammet finns målet att 20 procent av Sveriges jordbruksmark ska var certifierad mark eller mark under omställning vid utgången av 2013. Den totala arealen jordbruksmark (åkermark och betesmark) som antingen var omställd eller var under omställning till certifierad ekologisk produktion uppgick år 2011 till knappt 481 000 hektar eller 14,2 procent av den totala arealen jordbruksmark. Det motsvarar en ökning med 41 700 hektar eller 9,5 procent jämfört med år 2010.

Siffrorna för 2012 kommer att bli klara i juni 2013. Utvecklingen för certifierad areal baseras på uppgifter från de kontrollorgan som kontrollerar ekologisk produktion eftersom miljöersättningen inte inkluderar betesmark.

Målet för antal djurenheter som får miljöersättning för ekologisk certifierad produktion, 150 000 djurenheter, uppnåddes redan 2009.

Måluppfyllelse

Målet avseende certifierad ekologisk odling bedöms vara i huvudsak uppfyllt.

Landsbygdsprogram met Axel 2

Åtgärderna inom axel 2 ska hjälpa till att bevara och utveckla ett attraktivt landskap och en levande landsbygd. Syftet är också att stimulera omställningen till en resurseffektiv och

hållbar produktion med minskad miljöpåverkan. Åtgärderna ska bidra till att nå gemensamma och nationella miljömål. En helhetssyn ska utvecklas där landskapet betraktas som en resurs för rekreation, utveckling och tillväxt, boende och som bärare av ett natur- och kulturarv.

Inom axel 2 finns både miljöersättningar, ersättning för djurvälstånd, kompensationsbidrag, miljöinvesteringar och skogliga insatser. Miljöersättningarna är den största delen. För att få en miljöersättning måste lantbrukaren söka ett åtagande. Ett åtagande innebär att lantbrukaren åtar sig att sköta mark och djur enligt vissa villkor i fem år. Miljöinvesteringar är stöd för tidsbegränsade projekt, till exempel anläggning av våtmarker.

Flera av de stora åtgärderna har en måluppfyllelse på över 80 procent. Det gäller kompensationsbidrag, miljöersättning för vallodling, miljöersättning för betesmarker och slätterängar och miljöersättning för natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet.

Vi närmar oss slutet av programperioden och vissa åtgärder har fortfarande låg måluppfyllelse. För några åtgärder har målet justerats i år utifrån de erfarenheter man fått under programperioden. Till exempel har målet för miljöersättningen för minskat kväveläckage sänkts. Målet för miljöinvestering för att bygga stängsel mot rovdjur omkring betesmarker har höjts. Även ersättningsnivån har höjts för denna miljöinvestering.

Miljöersättningen för skötsel av våtmark har en relativt låg måluppfyllelse. Målet har justerats i år med ett högre mål vad gäller antal företag och ett lägre mål vad gäller arealen. Fler brukare anlägger våtmark som är mindre i storlek än vad det tidigare målet hade förutsett.

Miljöersättningen för miljöskyddsåtgärder syftar till att minska riskerna vid hantering av växtskyddsmedel och att minska läckaget av växtnäringsämnen. Få företag har anslutit sig till ersättningsformen jämfört med målet. Ingen nyanslutning till denna miljöersättning är möjlig från 2012. Många brukares femåriga åtaganden gick ut 2011 och det har inte heller gått att förlänga sitt åtagande. Detta innebär att det finns få företag kvar 2012.

För miljöersättningen för skyddszoner är målet uppfyllt och ersättningsformen stängdes därför för nyanslutning 2012.

En ny ersättningsform infördes i år: ersättningen för extra djuromsorg för suggor. Ersättningen riktar sig till djurhållare med suggor för produktion av smågrisar. Ersättningen ska bidra till en mer anpassad skötsel och omvårdnad av djuren, förbättra hälsoläget i besättningarna och främja gott smittskydd. På sikt ska ersättningen ha en positiv påverkan på djurens hälsa och välbefinnande. Många företag har anslutit sig och åtgärden har nått målet redan första året.

Måluppfyllelse

För att målet för hela axeln 2 ska vara uppfyllt bör budgetutnyttjandet vara 86 procent (det vill säga 6 år/7 år). Bedömningen av axel 2 är att målet kommer att nås. Denna bedömning utgår ifrån att budgetutnyttjandet är 86 procent av programbudgeten om 23 348 miljoner kronor. Målet bedöms vara fullt uppfyllt.

Det redovisade utfallet i tabell 38 visar slutligt utfall för stödåren 2010, 2011 samt preliminära värden för 2012. Måluppfyllelsen för alla miljöinvesteringar inom utvald miljö anges ackumulerade.

Ifråga om resultat- och effektindikatorer hänvisas till redovisningen av landsbygdsprogrammets övriga axlar.

Kommande program

Hur kan Landsbygdsprogrammets miljöersättningar förbättras?

För att lära av andra har Jordbruksverket tittat närmare på andra länders lösningar för landsbygdsprogram och dragit slutsatserna att pedagogiskt presenterade ersättningar kan lösa många av problemen med det svenska systemet. Regionalisering av ersättningarna kan skapa större tydlighet och precision, men måste vägas mot krav på lika behandling och administrationskostnader. Flexibla lösningar som system för återkoppling, värdebaserade ersättningar och möjlighet att gå ur åtagandet i

förtid kan också skapa större acceptans för ersättningarna.

Ett grönare CAP

Jordbruksverket har analyserat kommissionens förslag till förgröning av den gemensamma jordbrukspolitiken. Miljöeffekterna av förgrö-

ningen blir små i förhållande till kostnaderna och de administrativa konsekvenserna. Om de mer effektiva åtgärderna inom landsbygdsprogrammet måste ändras på grund av förgröningen, kan programmets positiva miljöeffekter minska.

MILJÖ- OCH RESURSEFFEKTIVA GRÖNA NÄRINGAR

Tabell 38 **Axel 2 : Förbättra miljön och landskapet.**

Stödåtgärd	Omfattningsindikator	Mål år	Utfall		Prognos	Måluppfyllelse %	
		2013	2010	2011	2012	2012	
Kompensationsbidrag	Antal ha	530 000	549 574	551 021	540 136	102 %	
	Antal företag	20 200	19 314	18 866	18 255	90 %	
Vallodling	Antal ha	900 000	916 838	929 628	913 490	101 %	
	Antal företag	41 000	38 189	38 146	37 171	91 %	
Betesmarker och slåtterängar	Antal ha	500 000	440 632	426 618	417 687	84 %	
	Antal företag	38 000	34 318	34 388	32 314	85 %	
	Antal fåbodar	230	222	224	227	99 %	
Skötsel av våtmarker	Antal ha	10 000	6 892	7 159	7 479	75 %	
	Antal företag	3 000	1 929	1 998	2 097	70 %	
Ekologiska produktionsformer	Antal ha	700 000	530 662	544 767	Uppgift i juni 2013		
	<i>Varav ha som får ersättning</i>	-	423 529	429 296	432 059		
	Antal ha (certifierad)	610 000	438 877	480 626	Uppgift i juni 2013		
	<i>Varav ha som får ersättning</i>	-	331 744	365 155	376 898		
	Antal djurenheter (certifierade eller under omställning)	150 000	186 611	208 010	211 042	141 %	
	Antal djurenheter (totalt)	160 000	214 924	226 167	225 633	141 %	
	Antal företag (certifierade eller under omställning)	12 000	5 052	5 350	5 379	45 %	
	Antal företag (totalt)	21 000	8 742	7 627	7 419	35 %	
	Natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet	Antal ha	600 000	563 144	553 215	514 934	86 %
		Antal företag	12 500	12 022	11 977	11 191	90 %
Natur- och kulturmiljöer i renskötselområdet	Antal ha	2 500	3 100	3 165	2 878	115 %	
	Antal företag	200	337	341	314	157 %	

MILJÖ- OCH RESURSEFFEKTIVA GRÖNA NÄRINGAR

Stödåtgärder	Omfattnings-indikator	Mål år	Utfall		Prognos	Måluppfyllelse (%)
		2013	2010	2011	2012	2012
Minskat kväveläckage	Antal ha	180 000	143 340	145 169	145 609	81 %
	Antal företag	8 200	6 418	6 310	5 821	71 %
Skyddszoner	Antal ha	9 000	10 117	11 339	11 652	129 %
	Antal företag	4 500	3 942	4 478	4 414	98 %
Miljöskyddsåtgärder	Antal ha	600 000	296 850	312 443	73 013	12 %
	Antal företag	10 000	2 681	2 711	604	6 %
Bruna bönor, Öland	Antal ha	700	614	671	448	64 %
	Antal företag	70	44	48	41	59 %
Traditionella husdjursraser	Antal djurenheter	5 000	6 421	6 801	5 142	103 %
	Antal företag	1 000	1 083	1 184	1 193	119 %
	Antal rasföreningar	15	12	12	15	100 %
Extra djuromsorg för suggor	Antal suggor	77 000	-	-	113 258	147 %
	Antal företag	350	-	-	517	148 %
Utvald miljö						
Anläggning och restaurering av våtmarker*	Antal ha	6 000 ¹	1 693	2 769	3 538	59 %
	Antal företag	1 100	467	644	798	73 %
Damm som samlar fosfor*	Antal ha	200	2	9	16	8 %
	Antal företag	1 000	6	11	23	2 %
Betesmarker och slåtterängar, restaurering*	Antal ha	18 000 ²	5 810	7 651	9 156	51 %
	Antal företag	650	1 050	1 298	1 642	253 %
Betesmark som är stängslad med stängsel för rovdjur*	Antal ha	3 300	578	1 420	3 323	101 %
	Antal företag	550	94	190	449	82 %
Regerbar dränering*	Antal ha	400	-	35	65	16 %
	Antal företag	20	-	4	4	20 %
Mångfaldsträda	Antal ha	5 000	554	1 104	1 475	30 %
Anpassade skyddszoner	Antal ha	5 000	88	190	234	5 %
Skogliga åtgärder	Antal skogsägare	6 700	1 836	3 213	4 847	72 %

* Målet avser hela programperioden. Utfall anges ackumulerande.

Källa: Jordbruksverket och Skogsstyrelsen (Skogliga åtgärder, antal beslut).

A photograph of a woman in a black polo shirt smiling at a customer at a fruit stand. The customer has long, dark, curly hair and is wearing a plaid shirt. The stand is filled with fresh produce, including strawberries and apples. The background shows a wooden structure and other people, suggesting an outdoor market setting.

KONSUMENTASPEKTERNA
FÅR ÖKAT GENOMSLAG

Konsumentaspekterna får ökat genomslag

I detta avsnitt redovisas Jordbruksverkets arbete som är inriktat på att beakta och lyfta fram konsumentperspektivet och på att förmedla kunskaper som underlättar konsumenternas val. Konsumentaspekterna ska beaktas i all verksamhet. Kostnaderna kan därför inte

särredovisas utan är inkluderade i kostnaderna för verksamheterna som redovisas under övriga fokusområden i årsredovisningen.

Mål

Att ta fram och förmedla kunskap som underlättar för konsumenterna att göra medvetna val ur ett hållbarhetsperspektiv.

Att beakta och lyfta fram konsumentperspektivet.

Måluppfyllelse

I huvudsak uppfyllt (3)

I huvudsak uppfyllt (3)

Beakta och utvärdera konsumentaspekterna

Jordbruks- och livsmedelspolitiken i vid bemärkelse får många olika effekter för medborgare/ konsumenter. Konsumenteffekterna brukar ofta endast redovisas i bemärkelsena priser och kvalitet på livsmedel. Konsumenteffekterna måste emellertid ses i ett betydligt bredare perspektiv, nämligen effekterna på de olika samhällsmål som lagts fast. Syftet med politiken är ytterst att uppnå en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion inklusive en rad kollektiva nyttigheter i form av bland annat säkra livsmedel och miljövården.

Konsumentaspekterna på de centrala delarna av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) och fiskepolitiken (CFP) utvärderas och beaktas kontinuerligt av Jordbruksverket. Detta sker till exempel i utredningsarbetet om inriktningen på den kommande politiken och om utformningen av regelverk inom CAP och internationella organisationer såsom WTO. Vid sidan om de rent prismässiga aspekterna på livsmedel kommer även i detta perspektiv olika hälsoaspekter in.

Utöver det löpande arbetet med att beakta konsumentaspekterna vid genomförandet av

jordbrukspolitiken har Jordbruksverket under 2012 speciellt satsat på ett antal konsumentinriktade aktiviteter/åtgärder som presenteras nedan.

Konsumentwebben

Under senare år har intresset för konsumentfrågor relaterade till jordbruket ökat. Konsumenterna är en viktig målgrupp för Jordbruksverket och det finns hos konsumenterna ett stort intresse för frågor som rör djurens välfärd, vår miljö och klimatets förändring. För att möta det ökade konsumentintresset och för att underlätta för konsumenterna tillhandahåller Jordbruksverket särskilda konsumentidor på webbplatsen. På dessa sidor samlas material som rör Jordbruksverkets verksamhet och som är speciellt viktiga för konsumenterna. Det kan röra sig om hur den gemensamma jordbrukspolitiken påverkar jordbruket och landsbygden i Sverige och vilken effekt detta i sin tur kan ha på konsumenterna. Det kan även handla om användandet av genetiskt modifierade organismer eller hur mycket vi konsumerar av olika livsmedel.

Jordbruksverkets konsumentråd

För att ytterligare stärka arbetet med konsumentfrågor inrättade Jordbruksverket under

2011 ett råd för konsumentfrågor. Konsumentrådets uppgift är främst att ge synpunkter som underlag till Jordbruksverkets ställningstaganden och agerande i frågor som är viktiga för konsumenterna. Ytterligare en viktig uppgift är att identifiera eventuella målkonflikter.

Rådet har under året hållit två möten. Vid dessa möten har speciellt diskuterats Jordbruksverkets arbete med konsumtionsstatistik, frågor kring landsbygden och landsbygdsutveckling, hållbar köttkonsumtion samt visionen om Sverige som det nya matlandet.

Rapporter och information på webben

Under 2012 presenterade Jordbruksverket ett antal rapporter och promemorior med direkt konsumentkoppling.

I serien *Svenska matvanor och matpriser* har två kortrapporter publicerats som båda bygger på Jordbruksverkets statistik över livsmedelskonsumtionen. I kortrapporten *Konsumtionen av kött och annan proteinrik mat fortsätter att öka* (2012-02-07) diskuteras den senaste utvecklingen av matkonsumtionen i Sverige. I kortrapporten *Trender i matkonsumtionen – folkhälsoaspekter* (2012-10-19), som Jordbruksverket publicerade i samband med Folkhälsoinstitutets folkhälsovecka ”Ett friskare Sverige” i oktober 2012, beskrivs och analyseras den senaste konsumtionsutvecklingen ur ett folkhälsoperspektiv. Dessutom görs en jämförelse mellan svenska matvanor och matvanorna i ett par andra länder – Grekland och USA. Dessa båda rapporter syftar bland annat till att bidra med ett lättillgängligt underlag och att ge uppslag till fortsatta analyser i den allmänna debatten om livsmedelspriser och livsmedelskonsumtion.

I serien om hållbar konsumtion av jordbruksvaror har Jordbruksverket under året publicerat rapporten *Hållbar samhällsutveckling - vad innebär det?* (rapport 2012:40). Rapporten är en del av ett pågående projekt om ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar konsumtion av jordbruksvaror. Syftet med detta projekt är att sprida information om de effekter som konsumtion av jordbruksvaror har på miljö, klimat och samhälle och att härigenom underlätta för konsumenten att göra medvetna val. Inom

projektet har Jordbruksverket under året även arbetat med en rapport om en hållbar köttkonsumtion. Denna rapport kommer att publiceras under 2013.

Inom ramen för Jordbruksverkets rapportserie Sveriges första femton år som medlem i EU har rapporten *Förändringar i konsumtionsmönstret* (rapport 2012:11) publicerats. Denna rapport redovisar hur livsmedelskonsumtionen utvecklats under Sveriges första 15 år som medlem i EU. I samma serie har även publicerats en rapport om djurskyddet i Sverige och hur detta har påverkats under de första 15 åren i EU (*rapport 2012: 28 Djurskydd – Sveriges första 15 år som medlem i EU*). Denna senare rapport tar bland annat upp vad som skiljer Sverige från andra EU länder när det gäller djurskyddet, exempelvis strängare bestämmelser för djurtransporter och bedövning vid slakt. Ur ett internationellt perspektiv har Sverige ett starkt djurskydd, vilket också ger en god grund för en god djurhälsa som även är viktigt ur ett folkhälsoperspektiv.

Miljöarbete för konsumenter

Som ansvarig myndighet för miljömålet Ett rikt odlingslandskap, och myndighet med sektorsansvar inom andra miljömål har Jordbruksverket i första hand arbetat för att åtgärder ska genomföras inom jordbruket. Arbetet med målen går att följa på webbplatsen www.miljomal.se.

Effekterna av åtgärderna ger konsumenterna ett tillgängligt och öppet landskap med bevarad biologisk mångfald och kulturmiljö. Minskade växtnäringstjänster påverkar vattenkvaliteten i sjöar och hav. Genom bättre gödselhantering och mer energieffektiv produktion minskar också jordbrukets klimatpåverkan. Minskade risker med växtskyddsmedel och låg föroreningshalt av kadmium innebär mindre risk för rester i livsmedlen och mindre påverkan på människors hälsa. Åtgärderna för att öka den ekologiska produktionen bidrar utöver miljöeffekten även till att konsumenternas efterfrågan på ekologiskt producerade livsmedel i större utsträckning kan tillgodoses av inhemska produkter.

Jordbruksverket har också varit med och tagit fram regler för klimatmärkning av mat. Pro-

jektet har avslutats 2012 och resultatet används nu i handeln.

Djurskydd och djurhälsa

Jordbruksverket har under 2012 ökat informationen om djurskydd och djurhälsa till konsumenterna på Jordbruksverkets hemsida. Som exempel kan nämnas att Jordbruksverket tagit fram en informationsfilm som vänder sig till dem som väljer att ta med sig sin hund eller katt på resan. Filmen tar upp vilka bestämmelser som gäller och ger även en mängd tips som kan vara bra att veta när man reser utomlands med sin hund eller katt.

För att ytterligare förbättra informationen om djurskydd och nå ut till konsumenterna anordnade Jordbruksverket under hösten 2012 ett djurskyddsseminarium för journalister. Hur vi människor tar hand om våra djur och hur djuren mår väcker ofta mycket känslor hos människor och skapar därför ofta nyheter. Syftet med seminariet var dels att höja journalisternas kunskap om djurskydd, dels att förmedla en aktuell bild av djurskyddsläget i Sverige. Under 2012 anordnade Jordbruksverket även en djurskyddskonferens som var öppen för allmänheten. Temat för konferensen var avel och uthållig djurhållning och den besöktes av ca 300 personer.

Landsbygdssäkring

För att landsbygder ska fungera i samspel med tätorter och kunna bidra till en hållbar tillväxt i

Sverige behövs mer kunskap och kompetens om landsbygden hos aktörer på olika nivåer. Under 2012-2013 driver Jordbruksverket ett projekt inriktat på att samla, bygga och sprida kunskap om landsbygden. Syftet med projektet är att Jordbruksverket och andra aktörer som kan påverka landsbygden har tillfredsställande kunskap för att ta hänsyn och utforma samhällslösningar som både passar och tar tillvara landsbygdens potential.

En uppgift för projektet är att inventera och ta fram modeller och metoder för landsbygdssäkring. Landsbygdssäkring betyder att insatser, uppdrag och aktiviteter är analyserade utifrån dess påverkan på landsbygden. Baserat på detta har Jordbruksverket arbetat fram en guide för hur myndighetens beslut ska landsbygdssäkras. Guiden tillämpas från år 2013.

Måluppfyllelse

Jordbruksverket har med genomförda aktiviteter under 2012 tagit fram och förmedlat kunskaper som underlättar för konsumenterna att göra medvetna val ur ett hållbarhetsperspektiv. Konsumentaspekterna har också beaktats och lyfts fram i såväl det löpande arbetet som vid ett antal särskilda satsningar. Målen bedöms därför vara i huvudsak uppfyllda.

KORREKT HANTERING
AV STÖD OCH EFFEKTIV
KONTROLLVERKSAMHET

Korrekt hantering av stöd och effektiv kontrollverksamhet

I detta avsnitt redovisas Jordbruksverkets arbete med hantering av stöd från garantifonden (EGFJ), landsbygdsutvecklingsfonden (EJFLU), fiskerifonden (EFF) och med kontrollverksamheten. Kontrollverksamheten omfattar kontroll av jordbrukarstöd, ersättningar inom lands-

bygdsprogrammet, marknadsstöd, växtskydd, handelsnormer, foderanläggningar med mera.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader har under året uppgått till 332,5 miljoner kronor (23 procent av hela resursåtgången) för den verksamhet som redovisas i detta kapitel.

Mål

Ett kostnadseffektivt, enhetligt och korrekt genomförande av EU-stöden som betalas ut i rätt tid.

Rätt kontroll på rätt sätt i rätt tid.

Måluppfyllelse

*Kostnadseffektivt genomförande – I huvudsak uppfyllt (3)
 Enhetligt genomförande – I huvudsak uppfyllt (3)
 Korrekt genomförande EGFJ - Fullt uppfyllt (4)
 Korrekt genomförande EJFLU – I huvudsak uppfyllt (3)
 Korrekt genomförande EFF – I huvudsak uppfyllt (3)
 I rätt tid – Fullt uppfyllt (4)
 Kontrollverksamheten – I huvudsak uppfyllt (3)*

Hantering av stöd

Under 2012 har Jordbruksverket fokuserat på att minska andelen fel i de ansökningsuppgifter som stödsökare sänder till myndigheterna. Detta har genomförts genom fortsatt satsning på SAM Internet (samordnad ansökan om jordbrukarstöden) och ytterligare förbättrad information. År 2012 använde 99,5 procent av lantbrukarna e-tjänsten SAM Internet.

Tabell 39 SAM – Andel ansökningar via e-tjänster

SAM	2010	2011	2012
SAM Internet	30 770	43 798	67 372
SAM EDI	16 678	10 230	0
SAM-blankett	24 950	15 863	332
SAM total	72 398	69 891	67 704
Andel e-tjänst	66%	77%	99,5%

Källa: Jordbruksverket

Ansträngningarna att effektivisera och kvalitets-säkra behandlingen av ansökningshandlingar har också fortsatt. Bland annat har e-handläggning – ett helt elektroniskt sätt att hantera ansökningarna – införts i ett pilotlän.

Förutom detta har uppföljnings- och styrningssystemen förbättrats genom tydligare mål och uppföljning och de omfattar både direktstöden och samtliga stödformer i landsbygdsprogrammet.

Jordbruksverket har under 2012 genomfört en genomgång av ackrediteringsvillkoren enligt rådets förordning (EG) nr 1290/2005 och kommissionens förordning (EG) nr 885/2006 samt de kontrollsystem som erfordras under de sektorspecifika förordningarna avseende EGFJ och EJFLU. Uppdraget syftade primärt till att säkerställa att Jordbruksverket som utbetalande organ för Sverige uppfyller ackrediteringsvillkoren enligt EUs förordningar (bilaga 1 av förordning (EG) nr 885/2006). Uppdraget syftade också till att ge rimliga garantier för att de sektorspecifika kontrollsystemen som krävs för att administrera och kontrollera jordbruksutgifterna under EGFJ och EJFLU är av adekvat standard och uppfyller kraven enligt EU lagstiftningen.

Den interna genomgången identifierade brister i Jordbruksverkets organisation, vilket resulterat i en organisationsförändring. Ändringen innebär att sedan 1 september har Jordbruksverkets ansvar som utbetalande organ organiserats inom Utbetalningsfunktionen, som består av tre avdelningar med ca 180 anställda.

Den interna genomgången har också identifierat brister hos Jordbruksverket avseende intern styrning och kontroll. Jordbruksverket ska utveckla processen för intern styrning och kontroll genom att utarbeta en komplett process som kontinuerligt identifierar, rapporterar, åtgärdar och korrigerar eventuella fel och brister vad

gäller EGFJ och EJFLU. Detta ska ske utifrån en kombination av regelbundna system- och substansgranskningar. Systemgranskningen går ut på att pröva hur väl strukturer, system och rutiner fungerar och substansgranskningen innebär en stickprovsmässig legalitetsprövning för att pröva utbetalningarnas korrekthet.

Dessutom har brister uppmärksammats i organisationen på nationell nivå avseende hanteringen av stöd från EGFJ och EJFLU. Jordbruksverket har därför lämnat ett förslag till regeringskansliet som går ut på att ge Jordbruksverket det ansvar och de befogenheter som krävs för att på ett effektivt sätt kunna styra och kontrollera EU-stödhanteringen i Sverige. Jordbruksverkets målsättning med de ändringar som föreslås är inte bara att säkerställa den beslutanderätt som ska ligga hos det utbetalande organet utan även att ändringarna innebär möjligheter att balansera arbetsflöden hos de myndigheter som hanterar olika ärenden. Förslaget bedöms vara kostnadsneutralt totalt sett, men påverkar kostnaderna inom respektive berörd myndighet. Totala merkostnaden för Jordbruksverket redogörs för i det budgetunderlag som tagits fram för 2014-2016 och består av två delar; en obligatorisk del (uppgifter som ska ligga på Jordbruksverket) och en icke obligatorisk del (uppgifter som kan ligga på Jordbruksverket).

Måluppfyllelsen för korrekt hantering av stöd är bedömd utifrån följande fyra indikatorer: kostnadseffektivitet, enhetlighet, korrekthet samt i rätt tid.

Kostnadseffektivitet

Den totala hanteringskostnaden för EU-stöd 2012 vid Jordbruksverket, länsstyrelserna, Tullverket med flera myndigheter kommer att redovisas i en särskild rapport i mars 2013.

Jordbruksverkets kostnader för hantering av EU-stöden uppgick 2012 till preliminärt 306 miljoner kronor, vilket är en ökning med ca 11 miljoner kronor i jämförelse med 2011. Kostnadsökningen beror främst på det förberedande arbetet med införandet av den nya jordbrukspolitik som bedrivs i programmet ProCAP samt på ökade kostnader för återkravshantering.

Tabell 40 Kostnadsindex¹ för hanteringskostnader av EU-stöd för Jordbruksverket

	2010	2011	Prel 2012 ⁵
Hanteringskostnad EU-stöd, mnkr ²	266 ³	295	306
Index	120	133	138
PLO-index ⁴ utan produktivitetsavdrag	114	119	120
PLO-index ⁴ med produktivitetsavdrag	107	111	111

1. Basår 2005-hanteringskostnader 222 mnkr.
2. Korrigeringar har skett av kostnader avseende köpta tjänster till andra myndigheter om knappt 50 mnkr för 2012, ca 19 mnkr för 2011 samt ca 13 mnkr för 2010.
3. I beloppet är kostnader för blockinventering om 32 mnkr exkluderade.
4. PLO-indexserien utgår från de generella PLO-talen med viktningen löner 70 procent, lokaler 10 procent och övriga förvaltningskostnader 20 procent. Produktivitetsavdraget ingår i komponenten löner.
5. Hanteringskostnad och index för 2012 är preliminära siffror.

Källa: Finansdepartementets budgetavdelning och Jordbruksverket

Kvalitetsarbetet har under 2012 liksom 2011 bedrivits tillsammans med länsstyrelserna inom ramen för uppföljnings- och styrningssystemen i samverkan för jordbrukarstöden. Syftet med arbetet är att öka enhetligheten i genomförande och handläggning av SAM-ansökningarna, högre kostnadseffektivitet och att utbetalningarna av gårdsstödet kan ske den första vardagen i december. År 2012 fick 97 procent av lantbrukarna sin utbetalning den 3 december.

Även för landsbygdsstöden i landsbygdsprogrammet har ett projekt för uppföljnings- och styrningssystemen i samverkan mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna bedrivits under 2012. Projektet har bland annat levererat en tidsplan och ett system för uppföljning av målen. Detta kommer att leda till ökad effektivitet i administrationen av stöden och ökad enhetlighet. Mer om detta projekt finns under rubriken ”Enhetlighet”.

IT-systemen som krävs för hanteringen av stöden fungerar avseende korrekthet i huvudsak bra. Dock måste stora resurser satsas på förvaltning av dessa system eftersom de är komplexa och komplexiteten dessutom ökar över tiden, särskilt gäller detta systemet för gårdsstödet stödträter.

Kraven på hanteringen av stöden ökar ständigt. Det framförs bland annat vid revisioner som

riktar sig mot Jordbruksverkets ansvarsområden. Jordbruksverkets ansvar enligt regleringsbrevet att minimera risken för finansiella korrigeringar innebär också att mycket resurser måste läggas på förebyggande, kvalitetshöjande insatser och åtgärder. Detta gäller både IT-system och verksamhetsutveckling och märks inte minst i programmet ProCAP som ska ta fram ett nytt system för hantering av stöden i den kommande programperioden.

Måluppfyllelse

Kostnadsökningen (index) de senaste åren är delvis hänförlig till speciella projekt, vilket ligger utanför ordinarie verksamhet. Under 2012 har fokus legat på att utbetalningarna ska kunna göras i tid med rätt belopp. Detta har varit en utmaning i kombination med frikoppling av handjursbidraget med flera stödformer, återkravshantering på grund av inventeringen av blockdatabasen 2008-2010 och ett intensivt arbete inom programmet ProCAP som förbereder införandet av den nya politiken. Samantaget bedöms målet vara i huvudsak uppfyllt.

Enhetlighet

Jordbruksverket målsättning är att hanteringen av stöden och ersätningarna ska vara enhetlig samt genomföras genom en korrekt tillämpning av regelverket. Svårigheter finns dock att styra de myndigheter som hanterar EU-stöden då de är självständiga myndigheter, åtskilda från Jordbruksverket. De viktigaste verktygen som Jordbruksverket använder i arbetet för ökad enhetlighet är; föreskrifter, IT-system, rutiner och processtyrning i form av fastställda tidsplaner. Utöver detta kommer också utbildningar och information.

Handläggningen sker i IT-systemen som tillhandahålls av Jordbruksverket. I systemen finns inbyggda kontrollpunkter som handläggaren måste hantera innan ärendet kan avgöras.

Handläggningen av ärenden blir enhetlig genom att vi har föreskrivna gemensamma rutiner inom landet vilket även ökar likabehandlingen för de stödsökande. Rutinerna är fastställda av Jordbruksverket och uppdateringen av rutinerna sker årligen. För att ytterligare säkerställa enhetlighet i handläggningen fastställer Jordbruksverket

instruktioner för kontroller på plats och för redigering av jordbrukarblock.

För jordbrukarstöden har uppföljningar gjorts kontinuerligt och för landsbygdsstöden har en rad åtgärder genomförts för att nå det övergripande målet att effektivisera handläggningen. Åtgärderna resulterar i en mer likriktad handläggningsprocess och mer likabehandling för kunderna.

De mål som fastställts i projektet för uppföljnings- och styrningssystemen för landsbygdsstöden är att 90 procent av ärendena som kommit in från och med januari 2012 ska ha en handläggningstid på högst 4 månader för ansökan om stöd och högst 3 månader för ansökan om utbetalning, räknat från ankomstdatum till beslut. Genom en processanalys och benchmarking i Tyskland och i Spanien kunde Jordbruksverket identifiera potential för effektiviseringar.

Projektet för uppföljnings- och styrningssystemen för landsbygdsstöden har utvecklat ett uppföljningssystem som ger stödmyndigheterna och Jordbruksverket möjlighet att följa upp handläggningstid, handläggningskontroller och besiktningar samt intecknad budget.

Utveckling av systemet för landsbygdsstöden har haft fokus på de åtgärder som enligt nyttokalkylen för projektet visat ha mest effekt på handläggningstiden.

Stöd- och utbetalningsbesluten för landsbygdsstöden har skrivits om till klarspråk, vilket ska resultera i att kunderna lättare tar till sig alla villkor som gäller för stöden. På så vis minskar risken för sanktion vid utbetalning.

Åtgärderna har resulterat i sparad tid hos stödmyndigheterna samt minskad belastning av support hos Jordbruksverket. Till detta kan den tid som vi sparar vid revisioner och kontroller läggas till eftersom dokumentationen av ärendena blir mer samlad och lättare att ta fram, vilket gör att ärendena blir lättare att följa.

Måluppfyllelse

Under de senaste åren har Jordbruksverket tillsammans med stödmyndigheterna startat och permanenterat arbetet med att använda förbättrade interna styr- och uppföljningssystem. Detta

gäller från och med 2012 både för landsbygdsstöden och för de arealbaserade stöden. Till sammans med fastställda enhetliga rutiner ökar likabehandling och möjligheten till tidiga utbetalningar. På grund av att effekterna av dessa två förändringar ännu inte fullständigt infunnit sig anses målet om enhetlighet i huvudsak uppfyllt.

Korrekt genomförande av EU-stöden

De indikatorer som Jordbruksverket identifierat för att mäta hur korrekt EU-stöden genomförs är vilka finansiella korrigeringar som riktats mot Sverige, vilka felfrekvenser som Jordbruksverket och det attesterande organet Ekonomistyrningsverket rapporterar till EU-kommissionen och vilken revisionskritik som riktats mot genomförandet och antalet korrigeringar av stöd-rätter. I avsnittet redogörs också något för de förebyggande insatser som Jordbruksverket vidtagit för att minimera risken för finansiella korrigeringar.

Finansiella korrigeringar

Sverige har i jämförelse med andra medlemsländer haft en förhållandevis låg procentsats beslutade finansiella korrigeringar. I bilaga 2 framgår beslutade finansiella korrigeringar rörande jordbruksfonden för överskridna tidsgränser och brister i tillämpningen av gemenskapslagstiftningen fördelat på medlemsstatsnivå.

Den andel av de totala finansiella korrigeringarna för samtliga medlemsstater på grund av överskridna tidsgränser för perioden 1996-2012 uppgår för Sverige till 0,01 procent. Motsvarande andel för de finansiella korrigeringarna på grund av brister i tillämpningen av gemenskapslagstiftningen för perioden 1999-2012 uppgår till 1,45 procent (1 115 miljoner kronor). Under 2012 har kommissionen beslutat om finansiella korrigeringar för Sverige på grund av bristande tillämpning av gemenskapsreglerna på sammanlagt 193 miljoner kronor. Den största delen av dessa finansiella korrigeringar, ca 175 miljoner kronor, beror på brister i blockdatabasen år 2008. Vidare har korrigeringar gjorts motsvarande ca 17 miljoner kronor för utbetalningar 2007 till 2010 till följd av felaktigt tilldelade stöd-rätter 2005 och ca 1 miljon kronor för handjursbidraget.

Sverige har under hösten 2011 och under 2012 haft ett flertal revisioner från kommissionen med påpekanden av varierande grad. En del brister har påtalats vilket kommer att medföra finansiella korrigeringar. Revisionerna är inte avslutade och Jordbruksverket har invändningar på flera punkter. Se vidare i avsnitt "Finansiell redovisning – Inledning".

Fiskeriverket skickade in slutrapporter för "Fonden för Fiskets Utveckling 2000-2006" under våren 2010. Under 2012 har Jordbruksverket besvarat vissa kvarvarande frågor gällande avslutet. Under 2013 förväntas detta program avslutas. Det kan resultera i finansiella korrigeringar i form av att Sverige inte får ersättning för vissa utgifter.

Rapporterade felfrekvenser

I tabellen nedan visas de felfrekvenser som rapporteras till Kommissionen i försäkran som utbetalningsställets direktör lämnar för 2012. Felfrekvensen visar den andel fel som kontroller på plats av slumpmässigt utvalda ansökningar upptäckt och är följaktligen ett mått på hela populationens felfrekvens. Kontroller på plats görs för ett urval av samtliga ansökningar.

I tabellen visas också de felfrekvenser (mest sannolika fel) som Ekonomistyrningsverket (ESV) hittat vid de revisioner som utförts i huvudsak avseende räkenskapsåret 2012.

Tabell 41 Felfrekvenser – Garantifonden (EGFJ²), Landsbygdsutvecklingsfonden (EJFLU²) och Fiskerifonden (EFF³)

	EGFJ IAKS ¹	EGFJ ej IAKS ¹	EFLU IAKS ¹	EJFLU ej IAKS ¹	EFF
Jordbruksverket – kontroller på plats	0,42 %	0,80 %	3,20 %	0,14 %	-
Jordbruksverket – utökad granskning	-	-	-	3,32 %	-
ESV	0,00 %	0,04 %	0,00 %	3,48 %	3,13 %

1. IAKS står för det integrerade systemet för administration och kontroll. Bl.a. gårdsstödet och de arealbaserade miljöersättningarna ingår i IAKS. EJ IAKS består av marknadsstöd och icke arealrelaterade åtgärder inom landsbygdsprogrammet.
2. Räkenskapsåret 16/10-11 - 15/10-12.
3. Perioden 1/7-11 – 30/6-12.

Källa: Jordbruksverket och Ekonomistyrningsverket

Felfrekvensen för EJFLU-IAKS i populationen överstiger 2 procent. Korrigerande åtgärder har vidtagits för att minska arealfelet och det ger effekt på felfrekvenserna i kontrollen. Villkorsfelen är dock fortfarande höga. Att villkorsfelen är höga för just denna population har även noterats av Revisionsrätten, som i sin årsrapport för 2012 skriver att felen sannolikt beror på de ofta komplexa regelverken och stödvillkoren.

Några av de åtgärder som kommer att vidtas inom ramen för innevarande landsbygdsprogram är en ökad kontrollfrekvens samt förbättrad information om reglerna.

Under hösten 2012 har Jordbruksverket genomfört en utökad granskning av ärenden som avser utbetalningar av EU-medel från Europeiska Jordbruksfonden för Landsbygdsutveckling (EJFLU-EJ IAKS). Resultatet av granskningen summerar upp till finansiella fel motsvarande 3,32 procent i felaktigt beslutade utbetalningar av stöd. För att hantera den finansiella risken som granskningsresultatet visar har Sverige korrigerat sina räkenskaper. Se vidare under rubriken ”Förebyggande arbete”.

Revisionskritik – Europeiska fiskerifonden (EFF) 2007-2013

ESV är reviderande myndighet för Europeiska fiskerifondens operativa program för fiskerinäringen i Sverige. I sin årliga kontrollrapport som avser perioden 1 juli 2011 till 30 juni 2012 anger ESV sammanfattningsvis att systemgranskningarna fungerar men att vissa förbättringar behövs. Vid revision av ett urval av insatser har ESV beräknat felprocenten till 3,13 och denna överstiger kommissionens fastställda toleransnivå på två procent. Jordbruksverket har i flera fall en avvikande uppfattning gentemot reviderande myndigheten.

Revisionskritik – Producentorganisationer

Vid en revision utförd av kommissionen i september 2011 konstaterades brister i Sveriges hantering av stödet till producentorganisationer för frukt och grönsaker. Bristerna gällde Sveriges hantering av hur kontroller utförs vid erkännande av producentorganisationer, verksamhetsprogram och inför utbetalningarna av stödet. Kritiken gäller såväl kontroller på plats som administrativa kontroller. För att få till stånd ett nytt system för hanteringen av producentorgani-

sationer för frukt och grönsaker påbörjade Jordbruksverket ett projekt i januari 2012. Projektet har avslutats under året. Målet med projektet har varit att ta fram ett nytt handläggnings- och kontrollsystem med tydliga rutiner för hur kontroller ska genomföras. Projektet hade även till uppgift att klargöra vilken del av Jordbruksverket som ansvarar för de olika aspekterna i hanteringen. De nya rutinerna har redan implementerats vid handläggning och kontroller av producentorganisationernas ansökningar.

Jordbruksverket har konstaterat att det finns brister i iakttagande av erkännandekriterier hos producentorganisationer. Detta gäller främst producentorganisationer för fisk men även producentorganisationer för frukt och grönsaker. Arbetet med att komma till rätta med problemen har skett löpande. Arbeta pågår med att kartlägga hur producentorganisationerna inom fiskområdet följer erkännandekriterierna. Producentorganisationerna meddelas efterhand och Jordbruksverket kommer att följa upp att reglerna följs.

Revisionskritik – Skolmjölkstöd

Vid ett revisionsbesök i september 2011 konstaterade kommissionen brister i hanteringen av skolmjölkstödet i Sverige. Kommission hade synpunkter på hur kontroller genomförs och då framför allt inför utbetalning. Jordbruksverket har därför analyserat nuvarande rutiner för handläggning och kontroll av stödet. Ett projekt har sedan tagit fram förslag på nytt arbetssätt som ska införas.

Revisionskritik – Tvärvillkor

Kommissionen reviderade Sveriges system för genomförande av tvärvillkor under 2011. Revisionen konstaterade vissa brister i införandet. Allvarligast bland dessa är att de anser att Sverige saknar kontrollpunkter för växtföljkravet samt att tvärvillkoren gällande grundvattendirektivet inte kontrolleras på samtliga lantbruksföretag som söker stöd. Under 2012 hölls ett bilateralt möte med Kommissionen. Deras ställningstagande kommer tidigast under 2013.

Revisionskritik – Miljöersättning och kompensationsbidrag

I juni 2012 utförde kommissionen en revision i Sverige av de arealbaserade miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet (EJFLU/IAKS). Kommissionen har bett Sverige visa att vissa

åtaganden kopplade till djur kontrolleras på ett korrekt sätt.

Andra revisioner m.m.

Några exempel på revisioner från EU-kommissionen där resultatet i huvudsak varit positivt gäller den så kallade mjölkpengen som betalades ut till mjölkproducenter som särskilt stöd till mejerisektorn samt de fem stödformer som inrättades som följd av sockerreformen. Vidare har ajourhållningen av blockdatabasen ytterligare förbättrat kvaliteten på arealuppgifterna. Denna grund för att säkerställa korrekta utbetalningar leder sannolikt till att inga finansiella korrigeringar till följd av felaktiga arealer blir aktuella för gårdsstödet 2009 och 2010 (se vidare nedan avsnittet Förebyggande arbete – Ajourhållning jordbruksblock).

Korrigerig av stödrätter

Under 2012 har arbete med att korrigera stödrätter efter inventeringen av jordbruksmark fortsatt. Drygt 500 ärenden har handlagts efter att lantbrukare lämnat synpunkter på eller överklagat sina återkrav för utbetalt gårdsstöd under åren 2005-2007.

Förebyggande arbete

Jordbruksverket har under 2011 och 2012 satsat extra på att samtliga lantbrukare ska använda e-tjänsten SAM Internet. Lantbrukaren kan antingen själv använda tjänsten eller ta hjälp av EU-stödrådgivare. Fördelen med e-tjänsten är att lantbrukaren får ett bättre underlag för sin ansökan och att vissa fel inte kan uppstå. Andelen som använde elektronisk ansökan ökade under 2012 till 99,5 procent vilket är en ökning med 23 procentenheter.

Flera aktiviteter har inletts för att minska risken för framtida finansiella korrigeringar. Bland dem kan lyftas fram införande av den nya utbetalningsfunktionen och en särskild granskning av stöd i axlarna 1, 3 och 4 i landsbygdsprogrammet. Arbete för att skapa ett system för analyser av orsaker till höga felfrekvenser har pågått under 2012 men inte nått tydlig framgång. De orsakssamband som hittats har varit få och svaga. Detta är förmodligen ett tecken på att sambanden är många och komplexa.

För att säkerställa en korrekt hantering av EU-stöden har Jordbruksverket under hösten 2012

genomfört ett projekt för utökad granskning av ärenden som avser utbetalningar av EU-medel från Europeiska Jordbruksfonden för Landsbygdsutveckling (EJFLU-EJ IAKS). Granskningen omfattar 24 beslutsmyndigheter, samtliga länsstyrelser, Sametinget, Skogsstyrelsen och Jordbruksverket.

Utöver att resultatet av substansgranskningen summerar upp till finansiella fel motsvarande 3,32 procent i felaktigt beslutade utbetalningar av stöd visar också resultaten från systemgranskningen på allvarliga brister i delar av handläggningen. De huvudsakliga områden som har uppvisat brister vid systemgranskningen rör kontroll av att den sökta åtgärden är i överensstämmelse med de urvalskriterier som finns i Landsbygdsprogrammet eller i den regionala strategin, beträffande kontroll av sökandens tillförlitlighet, eventuell dubbelfinansiering och medfinansiering, bedömning av kostnaders rimlighet samt kontroll av kostnader, fakturor och betalningsbevis.

Resultaten från granskningen har presenterats för respektive beslutsmyndighet genom en myndighetsövergripande ledningsrapport samt en mer fördjupad verksamhetsrapport. De sammanvägda resultaten från granskningen ska användas under 2013 för att säkerställa dels korrekt framtida hantering av EU-stöden, dels effektivt införande av den nya politiken.

Förebyggande arbete – Stödrätter för gårdsstöd

Vid arrende eller köp av jordbruksmark överför lantbrukarna också stödrätter. Handel med stödrätter mellan lantbrukare, utan överlåtelse av mark, sker också i hög grad. Omkring 65 procent av de cirka 12 500 överföringar av stödrätter som gjordes under 2012 gällde handel med stödrätter. Resten av ärendena gällde uthyrning eller återlämning av hyrda stödrätter.

Målet, att 95 procent av överföringarna skulle vara klara till vecka 39, nåddes redan i början av september. Omkring 26 procent av överföringarna gjordes via e-tjänsten på Mina sidor på Jordbruksverkets webbplats. Att tjänsten inte utnyttjades till mer än 26 procent kan bero på de störningar som uppstod i samband med genomförandet av återkravsprojektet.

De stödrätter som lantbrukarna innehar måste användas vid utbetalning av gårdsstöd minst

varannat år. Om stödrätterna inte används på detta sätt riskerar lantbrukaren att de dras in till nationella reserven. Under 2012 handlades drygt 12 500 indragningsärenden.

Under 2012 har vissa lantbrukare fått ett ökat värde på sina stödrätter. Det har berört cirka 14 000 lantbrukare som tidigare fått handjursbidrag. Värdet av detta bidrag har lagts som ett tilläggsbelopp på lantbrukarens ägda stödrätter. Dessutom har cirka 460 lantbrukare som tidigare haft stöd för kontrakterad stärkelsepotatis fått ett ökat värde på sina stödrätter.

Under 2012 fick mjölkproducenter i vissa län möjlighet att ansöka om tilläggsbelopp på sina ägda stödrätter. Omkring 1 200 ansökningar har kommit in till Jordbruksverket. Systemutveckling för att öka värdet på stödrätterna pågår och tilldelningen beräknas ske i början av 2013.

Förebyggande arbete – Ajourhållning jordbruksblock

Arbetet med den systematiska uppdateringen av blockdatabasen som påbörjades 2010 fortsätter. Jordbruksverkets uppgift är att ajourhålla blockdatabasen samt utföra löpande och årligen återkommande kvalitetskontroll av blockdatabasen.

Förändringar i blockdatabasen initieras av brukaranmälda ändringar via SAM, efter länsstyrelsernas fältkontroller, systematisk granskning av nya flygfoton, även annan information från lantmäteri och fjärranalyser används som indikation på att blocken kan behöva uppdateras.

Jordbruksverkets kostnad för ajourhållningen av jordbruksblock under 2012 uppgick till cirka 34,6 miljoner kronor (2011 var kostnaden 33,5 miljoner kronor).

Det finns för närvarande begränsade möjligheter till automatisk uppdatering vilket innebär att detta arbete även i framtiden kommer att förbruka relativt stora personella resurser.

Under 2012 har ca 550 000 jordbruksblock granskats. Detta antal motsvarar närmare 50 procent av totala antalet block. Granskningen har utförts av Jordbruksverkets personal samt inhyrd personal från ett antal länsstyrelser. Jordbruksverket och länsstyrelsen har under året ingått enskilda överenskommelser om granskning och uppdatering av blockdatabasen. Detta samarbete har utökats något under 2012 jämfört med tidigare år. Tillsammans med länsstyrelser-

nas fältkontroller har ca 80 000 fältvalideringar gjorts under 2012.

Tabell 42 Gjorda granskningar 2012

Ägoslag	i fält	på skärm	Totalt antal granskade block
Åker	54 252	388 633	442 885
Bete	25 204	79 332	104 536
Övrigt	263	562	825
Summa	79 719	468 527	548 246

Källa: Jordbruksverket

Tabell 43 Granskning per granskningsorsak 2012

Granskningsorsak	Antal block Skärmgranskning	Antal block Fältvalidering
Förändringar anmälda av lantbrukare	12 263	5 771
Uppdatering efter kontroll	2 540	59 429
Granskning av ortofoton	445 998	11 040
Övrigt	7 726	3 479
Summa	468 527	79 719

Källa: Jordbruksverket

Uppdatering av blockdatabasen har lett till förändringar i det antal block som databasen innehåller samt i hur stor areal som dessa block representerar. Antalet block har ökat med 1 822 under 2012 vilket är en ökning med 0,16 procent. Den totala arealen har minskat med 15 672 hektar, vilket är en minskning med 0,5 procent.

Tabell 44 Förändringar i blockdatabasen

Antal block	2010	2011	2012
Åkermark	898 869	898 703	903 598
Betesmark	232 704	232 374	230 288
Miljöersättning	34 767	38 270	37 283
Summa	1 166 340	1 169 347	1 171 169

Källa: Jordbruksverket

Tabell 45 Förändringar i blockdatabasen

Areal [ha]	2010	2011	2012
Åkermark	2 692 500	2 671 392	2 658 902
Betesmark	414 326	410 435	407 839
Miljöersättning	79 241	85 039	84 454
Summa	3 186 067	3 166 867	3 151 195

Källa: Jordbruksverket

En kundservice (Blocksupport) finns som serverar brukare, länsstyrelser och ajourhållare anställda av Jordbruksverket kring frågor rörande blockdatabasen. Blocksupport tillsammans med övriga ajourhållare i Jönköping bemannar också SAM-supporten under ansökningstiden i SAM Internet.

Jordbruksverket bedömer att den kvalitetshöjning som kommer av kontinuerliga uppdateringar av blockens arealer avsevärt minskar risken för felaktiga utbetalningar och därmed risken för stora finansiella korrigeringar.

Alla medlemsländer ska årligen göra en kvalitetsbedömning av sina system för identifiering av jordbruksskiften (i Sveriges fall blockdatabasen) och rapportera resultatet till kommissionen. Bedömningen görs genom sju mått som beskriver olika kvalitetsaspekter.

Det viktigaste måttet är ”en korrekt kvantifiering av maximal stödberättigande areal”, där resultatet för 2012 är 99,75 procent vilket är ett godkänt resultat. Godkänt intervall är 98-102 procent. För fem av de övriga sex måtten uppnås ett godkänt resultat för 2012 vilket är samma utfall som för 2011.

Förebyggande arbete – Projekt GÅS (Gårdsstöd, Återkrav och Stödrätter)

Projektet GÅS startade 2011. GÅS står för Gårdsstöd, Återkrav och Stödrätter. Projektet förvaltar dels IT-system inom direktstöden där bland annat gårdsstöds- och stödrättssystemet ingår. Den andra stora delen är att ta fram IT-system och rutiner för återkrav för att ge länsstyrelserna förutsättningar att verkställa återkrav av gårdsstöd för åren 2005-2010 efter resultaten från blockinventeringen som utfördes 2008-2010.

Projektets återkravsdel har under 2012 levererat IT-stöd och rutiner för hanteringen av återkrav 2008, 2009 och 2010. För 2009 har drygt 7 800 ärenden beslutats till ett belopp av 55,1 miljoner kronor. För 2010 har drygt 4 800 ärenden beslutats till ett belopp av 21,2 miljoner kronor och för 2008 har drygt 3 800 ärenden beslutats till ett belopp av 33,9 miljoner kronor. Återkravsdelen av projektet avslutades den 31 oktober.

Måluppfyllelse

Brister har upptäckts vid revisioner utförda under 2012. Dock har åtgärder vidtagits som leder till att bristerna med tiden elimineras. Därutöver har Jordbruksverket genomfört en utökad granskning av landsbygdsstöden. Vid sammanställning av samtliga felfrekvenser som hittats 2012 konstateras att andelen fel i utbetalningar ur EJFLU och EFF är högre än den accepterade felfrekvensen 2 procent. Motsvarande andel fel för utbetalningar ur EGFJ är lägre än 2 procent. Den sammantagna felfrekvensen för den granskade räkenskapsperioden ligger dock under 2 procent.

Mot bakgrund av de fortsatta framsteg som gjorts under 2012 vad gäller framförallt e-tjänsten SAM internet och blockdatabasen och de låga felfrekvenser som noterats anses för EGFJ att målet om korrekt genomförande är fullt uppfyllt.

För EJFLU och EFF anses målet om korrekt genomförande endast i huvudsak uppfyllt.

Utbetalningar i rätt tid

Gårdsstödet, miljöersättningarna och kompensationsbidraget

I såväl Jordbruksverkets som länsstyrelsernas regleringsbrev för 2012 finns uppdrag kring den process som hanterar EU:s direktstöd. Det övergripande syftet med uppdraget är att säkerställa att EU:s direktstöd och stöd till landsbygdsåtgärder i så hög grad som möjligt ska betalas ut så tidigt som möjligt. Jordbruksverket har tillsammans med länsstyrelserna arbetat utifrån en gemensam tidsplan för att säkerställa utbetalningen.

Målet för utbetalning av gårdsstödet sattes till att 95 procent av stödet skulle betalas ut den 3 december. Målet för miljöersättningarna och

kompensationsbidraget är att 90 procent skulle betalas före årsskiftet. Resultatet blev att gårdsstödet betalades ut den 3 december till 97 procent av företagen och till ytterligare 1,4 procent den 27 december. Den 11 oktober betalades delutbetalningen av miljöersättningarna och kompensationsbidraget ut, med 75 procent av ansökt belopp, till 90 procent av företagen. Den 27 december betalades 94 procent av antalet ansökningar om utbetalning av miljöersättningar och kompensationsbidrag ut.

Landsbygdsstöden

Projektet för uppföljnings- och styrningssystemen för landsbygdsstöden har under hösten 2012 inlett uppföljning av handläggningstider för projekt- och företagsstöden. För ansökan om stöd ska beslutet nå den som ansökt inom 120 dagar efter att ansökan inkommit. Motsvarande mål för ansökan om utbetalning är 90 dagar. Resultatet visar att flertalet myndigheter har svårt för att nå målen.

För de nationella projekten som i sin helhet handläggs på Jordbruksverket har handläggningstiden minskat, vilket framgår av nedanstående tabell. I januari 2012 fanns det 68 ärenden kvar att handlägga från föregående år. I januari 2013 hade detta antal minskat till 28 ärenden. En åtgärd för att minska den totala ledtiden har varit att sätta en tidsbegränsning för kompletteringar.

Tabell 46 Utbetalningshantering för nationella projekt

	2010	2011	2012
Ledtid	162 dagar	121 dagar	114 dagar
Faktisk handläggningstid	44,5 h	20,4 h	17,3 h
Oavslutade ärenden	134	68	28

Källa: Jordbruksverket

Måluppfyllelse

För gårdsstödet, miljöersättningar och kompensationsbidrag överstiger prestationen utbetalningsmålet med cirka 7 200 utbetalningar. För övriga stödformer infördes ett mål för hanteringstiden under hösten 2012 och kommer att

ingå i bedömningen av måluppfyllelse först 2013. Målet får därför anses vara fullt uppfyllt.

Effektiv kontrollverksamhet

Jordbruksverket ansvarar både för att genomföra operativa kontroller och för samordning av kontrollområden. Målen för kontrollverksamheten är rätt kontroller, på rätt sätt och i rätt tid.

Genomförande av kontroller

Jordbruksverket genomför operativ tillsyn inom områdena fytosanitära kontroller, kvalitetskontroller av frukt och grönsaker, kontroller av retursystemen (PET), utsäde, GMO, foder, animaliska biprodukter samt äggmärkning. Dessutom genomförs kontroller på plats för stöd för landsbygdsutveckling och marknadsregleringar.

Jordbruksverket genomför varje år cirka 11 000 kontroller. Av dessa utgörs den största delen, cirka 6 000 st., av fytosanitära kontroller.

Jordbruksverket ansvarar även för kontroller av marknadsreglering på fiskeområdet. Det åtagandet innebär kontroller av återtag av fisk samt kontroll av saluföring, då bland annat genom kontroller av korrekt märkning, storlek och färskhet. Kontrollerna genomförs av Havs- och vattenmyndigheten som en del i deras ordinarie kontrollverksamhet.

Rätt kontroller

Med begreppet avses att rätt kontrolluppdrag, rätt urval samt rätt nivå på antal kontroller genomförs.

För den operativa tillsynen fattas varje år beslut om en samlad tillsynsplan. Planen baseras på riskanalyser och anger inriktning och antal kontroller som planeras genomföras kommande år. Även kontrollerna av landsbygdsstöd och stöd inom vissa marknadsregleringar baseras på riskanalyser. För de områden där urval görs flera gånger under året används alltid uppdaterad och samlad information i den riskanalys som föregår varje urval. Detta betyder att vi till exempel analyserar statistik från tidigare genomförda kontroller. Riskerna för innevarande år baseras stor del på utfallet i föregående års kontroller. För importkontroller, såväl växtskydds-kontroller som kvalitetskontroll av frukt och

grönsaker, finns EU-gemensamma regler som anger att samtliga sändningar ska kontrolleras. För vissa varukategorier finns dock undantag från huvudregeln och då sker kontrollerna med reducerad frekvens. Endast då det är frågan om reducerade frekvenser kan ett riskurval av kontrollobjekt göras vid importkontroller.

Jordbruksverket har under de senaste åren aktivt arbetat för att hålla nere kontrollkostnaderna. En av grunderna för den samlade tillsynsplanen är därför att antalet kontroller inom de olika kontrolltyperna ska ligga på en så låg nivå som möjligt, dock utan att syftena med kontrollerna äventyras. Kontrollfrekvenserna baseras därför på riskanalys. Kontrollfrekvenserna i den samlade tillsynsplanen understiger dock aldrig de lagstiftade frekvenserna som finns för vissa kontrolltyper.

För de kontroller som utförs inom marknadsregleringarna har en strategi för miniminivå på antal kontroller tillämpats. Detta gäller samtliga marknadsregleringar förutom stödet till producentorganisationer. Efter revision från Kommissionen i september 2011 konstaterades brister i kontrollsystemet. Till följd av revisionskritiken genomfördes översyn av rutiner kopplat till administrativa kontroller och på plats kontroller. Detta har resulterat i att ett nytt och mer omfattande kontrollsystem har tagits i bruk under 2012. Samtliga producentorganisationer omfattas av utökade kontroller och detta arbete beräknas vara klart under första kvartalet 2013.

Beträffande kontroller av stöd för landsbygdsutveckling kräver regelverket att behörig myndighet kontrollerar minst fyra procent av det stödbelopp som Sverige deklarerar till kommissionen för året i fråga och minst fem procent för hela programperioden 2007-2013.

Rätt sätt

Begreppet innebär bland annat att kontrollarbetet ska ske enligt fastställda riktlinjer och fast-

ställd kontrollprocess. I de fastställda riktlinjerna för kontrollarbetet ingår bland annat riktlinjer för riskanalys och urval, checklistor, kontrollinstruktioner, kontrollrapport, beslutsvägledning, verksamhetsstatistik, avisering och rutin för kvalitetskontroll.

För att kvalitetssäkra kontrollerna används en kvalitetsplan med delmoment som utbildning, kalibrering, efterkontroller samt övervakade kontroller.

Under 2012 har flera studiebesök gjorts i andra medlemsstater med särskilt fokus på kvalitets-säkring av kontrollverksamheten.

Rätt tid

Begreppet innebär att kontrollerna sker enligt fastställda tidplaner.

Under 2012 har kontrollerna genomförts i rätt tid enligt regelverk och fastställda tidplaner med undantag för kontroller av äggmärkning, utsäde samt foder och animaliska biprodukter.

Många av de kontroller som utförs har tydliga slutdatum. Detta gäller till exempel kontroller som utförs i enlighet med den samlade tillsynsplanen. Utöver att kontrollerna enligt samlad tillsynsplan ska vara genomförda under kalenderåret finns det inom vissa kontrolltyper även krav på när under året kontrollen ska ske. Ofta rör det sig om att kontrollen måste ske vid en ur vegetationssynpunkt lämplig tidpunkt.

Ett annat exempel där det finns tydliga slutdatum är kontroller rörande stöd till landsbygdsutveckling och stöd inom marknadsregleringarna. Dessa kontroller ska utföras omgående eller inom en begränsad tid för att utbetalning till stödmottagaren ska kunna göras utan onödigt dröjsmål.

Tabell 47 Antalet utförda kontroller jämfört med planerat antal 2010-2012

Kontrollobjekt	2010		2011		2012		
	Plan	Utfall	Plan	Utfall	Plan	Utfall	%
Efterhandskontroller marknadsstöd ¹	12	13	20	13	10	4	40%
Kontroller landsbygdsprogrammet	231	196	200	217	220	213	97%
Marknadskontroller ²	295	276	219	234	207	174	84%
Animaliska biprodukter ³	212	198	207	185	82	54	66%
Foder ³	205	198	179	173	201	173	86%
Fytosanitär ⁴	7 000	7 207	3 480	5 228	8 700	6 129	70%
Genetiskt modifierade grödor ⁵	45	40	50	56	40(65)	37	92%
Kvalitetskontroll av frukt och grönt ⁶	3 450	3 358	2 850	3 959	1 850	2 179	118%
Retursystem (PET)	1 200	868	1 200	1 205	1 200	1 204	100%
Utsäde ⁷	3 610	3 220	1 030	695	450	218	48%
Äggmärkning ⁸	100	25	85	43	80	34	42%
Summa	16 360	15 599	9 520	12 008	13 000	10 419	80%

Alla fotnoter avser år 2012.

1 För perioden 2011/2012 är det gjorda 10 stycken kontroller. Fyra av dessa blev klara under 2012.

2 Omfattningen av en del marknadskontroller har ökat vilket gjort att antalet kontroller inte nåtts. Kontrollperioderna fortsätter in i 2013 vilket gör att vi kommer att nå kraven enligt förordningar.

3 Antal kontroller för foder och Animaliska biprodukter har inte nåtts under 2012. Aktiviteter inför 2013 är vidtagna för att nå målen.

4 Samliga kontroller inom det fytosanitära området har genomförts. Differensen mellan planen och utfallet beror på felaktig uppskattning av antalet importsändningar inför 2012.

5 Antal kontroller av kommersiell odling av GMO uppskattades till ca 25 stycken, dessa utgick.

6 Differensen beror på felaktig uppskattning av antalet sändningar.

7 Minskningen beror på förändrad kontrollmetodik.

8 Det lägre utfallet av äggkontroller beror på att andra kontroller har prioriterats under året. Kontrollfrekvensen för ägg ska uppfyllas under en rullande 4-årsperiod.

Källa: Jordbruksverket

Tabell 48 Kostnader¹ per kontroll 2010-2012, tkr

Kontrollobjekt	2010	2011	2012
Efterhandskontroller marknadsstöd ²	42,2	60,6	117,8
Kontroller landsbygdsprogrammet	26,8	20,7	19,3
Marknadskontroller	17,5	20,5	18,7
Animaliska biprodukter ³	2,1	3,7	10,5
Foder ⁴	8,3	7,8	11,8
Fytosanitært ^{5,6}	1,2	1,7	1,7
Genetiskt modifierade grödor	5,2	4,9	4,9
Kvalitetskontroll av frukt och grönt ⁶	0,6	0,6	1,2
Retursystem (PET)	0,7	0,7	0,6
Utsäde ⁷	0,3	1,5	3,0
Äggmärkning	1,2	6,5	5,9
Genomsnitt	1,6	2,2	2,4

1 Indirekta kostnader har beräknats till 93 procent på lönekostnader enligt tidredovisningen. Kontrollerna finansieras dels av förvaltningsanslag och dels av avgifter. Eftersom redovisningen skiljer sig åt avseende indirekta kostnader beroende på vilken finansiering det gäller så har i denna tabell lönekostnader från tidredovisningen använts eftersom det ger en bättre jämförelse mellan kontrollkostnaderna än bokförda kostnader för respektive verksamhet.

2 Efterhandskontroller dyrare, beror på att vi har gjort många revisioner inom Frukt och Grönt och dessa är de som tar längst tid, i synnerhet under 2012, efter den kritik som kommissionen levererat vid sitt revisionsbesök året innan. Vi har dessutom fått påpekande från kommissionen att den tid vi lägger ner på dessa kontroller är väldigt mycket mindre än i andra medlemsländer varför de ifrågasätter om vi gör dem så ingående och noggrant som vi borde. Det har också gjort att vi lade fler timmar på detta jämfört med tidigare år.

3 Färre kontroller gjordes 2012 än tidigare år. Detta medförde att overheadkostnaderna blivit högre per kontroll. Under 2012 har färre inspektörer jämfört med tidigare år gjort ABP-kontroller vilket medfört ökade reskostnader per kontroll. Den största förklaringen är dock redovisningsteknisk. Historiskt har ABP-kontrollerna varit den enda kontrolltyp som genomförts av inhyrda konsulter (veterinärer). Under 2012 gjordes till skillnad mot tidigare år dock merparten av kontrollerna av egen personal. Kostnader för inhyrda konsulter ej finns med i sammanställningen vilket medfört att en för låg kostnad per kontroll tidigare redovisats för ABP-kontrollerna

4 Kontrollerna av företagets HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) har ökat vilket medför att varje kontroll tar längre tid.

5 Många enklare och snabba kontroller som gjorts som uppdrag räknades med fram till 2010. Från 2011 redovisas de som särskilda uppdrag.

6 Kostnaden per kontroll har ökat då ett importkontrollsystem införts. Kvaliten i kontrollerna har ökat liksom dokumentationen.

7 Förändring av kontrollmetodik har medfört att färre kontroller men mer omfattande kontroller nu görs.

Källa: Jordbruksverket

Den dyraste kontrolltypen är efterhandkontrollerna av marknadsstöd med en kostnad på 118 tkr per kontroll. Det som gör kostnaden hög är att mycket tid går åt till granskning av dokumentation. Den billigaste kontrolltypen är retursystemkontrollerna (PET) med en kostnad på 0,6 tkr per kontroll. Det som gör dessa kontroller billiga är att de är enkla att kontrollera med minimalt behov av förarbete samt att många kontroller görs inom ett begränsat område vid samma tillfälle.

Även antal kontroller mellan åren skiljer sig väsentligt inom några områden. För animaliska biprodukter har en uppdaterad riskvärdering gjort att riskklassificeringen har ändrats på företagen och därmed en lägre kontrollfrekvens. För kvalitetskontroll av frukt och grönt har riskana-

lyst gett en lägre kontrollfrekvens än tidigare år. Inom utsädesområdet har en förändrad metodik inneburit att antal kontroller redovisas på ett förändrat sätt 2012.

Jordbruksverkets kostnader för den egna kontrollverksamheten har de senaste åren legat på drygt 25 miljoner kronor årligen.

Samordning av kontroller

Jordbruksverket samordnar fältkontroller av jordbrukarstöd i form av direktstöd och miljöersättningar. Samordningen innefattar också länsstyrelsernas fältkontroller av tvärvillkor och djurmärkning. Fältkontrollerna av jordbrukarstöd genomförs av länsstyrelserna och varje år kontrolleras cirka 4 500 gårdar.

Jordbruksverket har även ett samordningsansvar för fysiska exportbidragskontroller. Dessa kontroller utförs av Tullverket på uppdrag av Jordbruksverket.

Rätt kontroller

Med begreppet avses att rätt kontrolluppdrag samordnas, att rätt urval av kontrollobjekt sker för att övervaka kontrollprocesserna samt att det är rätt nivå på antalet kontroller.

För att rätt antal kontroller ska genomföras för jordbrukarstöden fastställer Jordbruksverket kontrollfrekvenser, som används för urval av kontrollobjekt. Kontrollfrekvensen anger hur många kontroller som ska utföras i ett område i förhållande till antalet stödansökningar.

Kontrollfrekvenserna för gårdsstödet har under 2012 varierat mellan 5 och 6,25 procent. Snittet per län låg på 5,4 procent under 2012, att jämföra med 5,6 procent 2011. Uppdateringen av blockdatabasen är en viktig faktor som bidragit till den låga och jämna nivån på kontrollfrekvenserna. Under året utförde länsstyrelserna 4 050 kontroller av gårdsstöd, jämfört med 4 544 under 2011. Den relativt stora minskningen trots genomsnittligt högre kontrollfrekvenser beror bland annat på att både Skåne och Västra Götaland fick sänkt frekvens.

För miljöersättningarna varierar kontrollfrekvenserna mellan 6,25 och 10 procent. Snittet per län låg 2012 på 7,2 procent att jämföra med 7,0 procent 2011. Anledningen till att kontrollfrekvenserna är högre för miljöersättningarna är främst att även skötsel fel ligger till grund för kontrollfrekvenserna. Även för miljöersättningarna har det faktiska antalet utförda kontroller minskat beroende på vilka län som fått förändrade kontrollfrekvenser och 2012 utfördes 3 874 kontroller av miljöersättning jämfört med 4 327 året innan.

För att rätt kontroller ska genomföras för jordbrukarstöden, tvärvillkoren och identifiering och registrering av djur beslutar Jordbruksverket en riskanalys som utgör underlag för länsstyrelsernas arbete med att genomföra urval av kontrollerna. Riskanalysen grundar sig på EU:s regelverk. Urvalet som görs utifrån riskanalysen består av tre delar. En del görs slumpmässigt, en del görs automatiskt av systemet utifrån förutbestämda kriterier och en del kan länsstyrelsen

manuellt välja utifrån en rad olika fastställda kriterier.

För de fysiska exportbidragskontroller som Tullverket utför, enligt avtal mellan myndigheterna, sker urval av kontrollobjekt med utgångspunkt i en riskanalys. Denna riskanalys har Jordbruksverket full insyn i och har även påverkat utformningen.

Rätt sätt

Begreppet innebär att riktlinjer och kontrollprocesser fastställs.

För att jordbrukarstödskontrollerna ska utföras på rätt sätt genomförs utbildningar och revisionsbesök ute på länsstyrelserna.

Under året har Jordbruksverket anordnat totalt fyra utbildningar för fältkontrollanter av jordbrukarstöd. Deltagandet från länsstyrelserna har varit bra på kurserna och i de fall något län inte har deltagit har orsaken följts upp.

Jordbruksverket har också genomfört 20 revisioner av länsstyrelsernas kontrollverksamhet. Arealrevisionerna genomförs i fält med omkontroller av kontrollantens bedömningar och djur- och tvärvillkorsrevisioner genomförs som parallellkontroller.

Jordbruksverket beslutar årligen om kontrollinstruktioner för de olika kontrolltyperna samt rutinbeskrivningar för de olika kontrollmomenten. Dessa publiceras elektroniskt på en gemensam webbplats. Vidare deltar Jordbruksverket på gemensamma kalibreringsövningar tillsammans med länsstyrelserna, besvarar frågor från länsstyrelsernas kontrollanter samt förvaltar och utvecklar IT-system för kontrolladministrationen.

Under de senaste åren har Jordbruksverket aktivt deltagit i arbetet med att utveckla mobila applikationer för genomförande av fältkontroller. Vi har även deltagit i arbetet med att ta fram en handdatorapplikation för djurkontroller till den redan befintliga handdatorn för arealkontroller.

Under året har jordbrukarstöden granskats avseende axel 2 av bland annat EU kommissionen och revisionsrätten avseende korrekta utbetalningar. I detta arbete har Jordbruksverket deltagit aktivt.

Tullverket utför fysiska kontroller av exportbidrag med mera i enlighet med överenskommelse med Jordbruksverket. På grund av minskande exportbidrag har exportbidragskontrollerna minskat kraftigt under senare år för att under andra halvåret 2012 i princip upphöra. Däremot har Tullverket genomfört ett hundratal kontroller av utomkvotssocker som exporterats utan bidrag ut ur EU. Att styrande dokument följs i det operativa arbetet har följts upp av Jordbruksverkets personal vid så kallade uppföljningsbesök under året.

Rätt tid

Begreppet innebär att uppgifter och uppdrag levereras i rätt tid.

För att inspektioner, information och beslut ska levereras i rätt tid krävs att verksamheten planeras och att tidplaner upprättas samt att dessa kontinuerligt följs. Målkort används för att följa upp verksamheten varje månad. För att följa upp

samordningen av jordbrukarstödskontroller används begreppet samordningskvalitet dvs. i vilken utsträckning Jordbruksverket har lyckats leverera bland annat instruktioner, riskanalyser och revisioner för jordbrukarstödskontroller. Under 2012 har det uppsatta målet väl uppfyllts för samordningskvaliteten.

Uppföljningen av genomförandet av fältkontrollerna av jordbrukarstöden har skett i samarbete mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna.

Måluppfyllelse

Vid bedömningen av måluppfyllelsen har genomförandet och samordningen av kontrollerna prövats mot kriterierna rätt kontroller, rätt sätt och rätt tid. Sammanfattningsvis har kontrollerna skett på rätt sätt i rätt tid men inte i rätt antal på en del av kontrollområdena. Målet bedöms därför som i huvudsak uppfyllt.

KONKURRENSNEUTRAL
UPPDRAKSVERKSAMHET

Konkurrensneutral uppdragsverksamhet

I detta avsnitt redovisas Jordbruksverkets arbete inom de områden som är avgiftsfinansierade. Detta gäller distriktsveterinärerna, utsädeskontroll, vattenhushållning och köttklassificering.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader har under året uppgått till 561,5 miljoner kronor exklusive interna uppdrag om totalt 3,2 miljoner kronor (40 procent av resursåtgången) för den verksamhet som redovisas under detta kapitel.

Mål	Måluppfyllelse
<i>Distriktsveterinärerna ska svara för kostnadseffektiv rikstäckande akut djursjukvård, epizootiberedskap och förebyggande djurhälsovård primärt för jord- och skogsbrukets djur.</i>	<i>Kostnadseffektivitet - I huvudsak uppfyllt (3) Rikstäckande akut djursjukvård - Fullt uppfyllt (4) Epizootiberedskap – Fullt uppfyllt (4)</i>
<i>Alla djur får djursjukvård om det finns djurskyddsskäl eller där annan veterinärvård inte kan anvisas, oavsett tidpunkt på dygnet.</i>	<i>Förebyggande djurhälsovård - I huvudsak uppfyllt (3)</i>
<i>Säkerställa att det finns utsädeskontroll för alla aktörer.</i>	<i>Fullt uppfyllt (4)</i>
<i>Tillhandahålla kompetens om odlingslandskapets vattenhushållning</i>	<i>Fullt uppfyllt (4)</i>
<i>Rätt kontroll på rätt sätt i rätt tid (Köttklassificering)</i>	<i>Fullt uppfyllt (4)</i>

Distriktsveterinärerna

Kostnadseffektivitet

Tabell 49 Kostnadsindex¹ per behandling

	2008	2009	2010	2011	2012
Antal behandlingar samtliga djurslagstyper ³	478 250	459 208	454 195	454 740	434 330
Kostnader ^{3,4} , tkr	468 607	496 679	487 647	499 281	492 859
Kostnad per behandling, kr	980	1 082	1 074	1 098	1 135
Index	126	139	138	141	146
PLO-index ² utan produktivetsavdrag	122	124	127	132	134
PLO-index ¹ med produktivetsavdrag	114	115	117	120	122

1. Basår är 2001.

2. PLO-indexserien utgår från de generella PLO-talen med viktningen löner 70 procent, lokaler 10 procent och övriga förvaltningskostnader 20 procent. Produktivetsavdraget ingår i komponenten löner. Källa: Finansdepartementets budgetavdelning

3. Vaccinationer mot blåtunga ingår inte i statistiken

4. Kostnader för foder samt förmedlade tjänster ingår inte i beloppen.

Källa: Jordbruksverket

Under det senaste året har kostnadsindex stigit mer än PLO-index. Stor försiktighet bör användas vid jämförelsen med PLO-index eftersom indexen har olika kostnadsstrukturer. Antalet behandlingar fortsätter minska. Minskningen under 2012 är 4 procent och antalet behandlingar har sjunkit på samtliga djurslag. En orsak till de minskade kostnaderna 2012 är distriktsveterinärernas effektiviseringsarbete med att optimera bemanningen för varje praktikområde under dygnets alla timmar. Detta har bland annat resulterat i nedläggning av en mottagning och att omkringliggande praktikområden servar kunderna. I dag har flera praktikområden en säsongsmässig beredskapsbemanning som avspeglar kundernas behov. Arbetsmiljökraven inom verksamheten gör det dock svårt att kostnadsoptimera samtliga områden. Det krävs minst fyra veterinärer per beredskapsområde vilket gör att de fasta kostnaderna inom verksamheten är höga. Kostnad per behandling påverkas också av att behandlingarna har blivit mer omfattande. Besök inom ramen för förebyggande djurhälsovård kan omfatta en stor del av dagen och höjer då snittkostnaden per behandling. Ökad användning av diagnostiska hjälpmedel (till exempel blodanalys, ultraljud och röntgen) förbättrar kvaliteten i det kliniska arbetet. Till följd av detta ökar även kostnaden. Det bör även noteras att kvaliteten på utfört arbete inte heller har vägts in.

Behandlingar per djurslag

Djurhållningen fortsätter att minska inom alla grenar, allt från antalet grisar till antalet mjölkkor. Under de senaste fem åren har antalet behandlingar på animalieproducerande djur minskat kontinuerligt men tidigare år har det kunnat kompenseras av ökat antal behandlingar på andra djurslag. Lågkonjunkturen i samhället påverkar även den veterinära verksamheten framför allt på häst och sällskapsdjur. En ökning av antalet legitimerade veterinärer och en förändrad struktur på veterinärmarknaden med riskkapitalbolag som nya ägare till många djursjukhus och kliniker kommer sannolikt att öka konkurrensen framöver, framför allt på sällskapsdjur och häst.

Tabell 50 Antal behandlingar per djurslag

Djurslag	2010	2011	2012
Lantbrukets djur ¹	142 976	137 780	125 148
Hästar	93 218	93 583	88 620
Sällskapsdjur	214 662	219 371	217 071
Ej angivet djurslag ²	3 339	4 006	3 491
Totalt	454 195	454 740	434 330

1. Vaccinationer mot blåtunga ingår inte i statistiken.

2. Ej angivet djurslag består av officiella uppdrag, uppdrag till djurhälsoorganisationer och uppdrag till andra myndigheter.

Källa: Jordbruksverket

Måluppfyllelse

Målet för kostnadseffektivitet är i huvudsak uppfyllt mot bakgrund av kvalitets- och effektivitetsförbättrande åtgärder som redovisas ovan.

Rikstäckande akut djursjukvård

Distriktsveterinärerna täcker huvuddelen av landet för officiella uppdrag och smittskyddsberedskap. För akut djursjukvård finns det privata aktörer i flera distrikt och en del även med beredskap för akuta sjukdomsfall. I vissa fall har Jordbruksverket under beredskap behövt ta uppdrag i distrikt där praktiken normalt upprätthålls av privata aktörer.

Kundundersökning

Kundundersökningen från 2012 visar att kunderna är fortsatt mycket nöjda med Distriktsveterinärerna. Det gäller för alla kunder, oavsett vilket djurslag de har och oavsett vilken tidpunkt på dygnet de anlitar Distriktsveterinärerna. Generell nöjdhet mäts med NKI som är ett standardiserat index. Här får Distriktsveterinärerna mycket bra betyg jämfört med andra branscher.

I kundundersökningen har intervjuerna gjorts så att det går att utvärdera varje län separat för att kunna utveckla verksamheten på bästa sätt regionalt. Undersökningen har genomförts på samma sätt åren 2010-2012.

Tillgänglighet är ett av organisationens ledord och en viktig del av vårt uppdrag, därför redovisas i tabell nedan hur kunderna uppfattar detta i kundundersökningen.

Under 2012 har ett projekt arbetat med målsättningen att förenkla för kunderna att på olika sätt komma i kontakt med verksamheten, till exempel via ett nytt landsomfattande växelsystem och en ny webbplats.

Tabell 51 Kundundersökning 2012, Nöjd Kund Index (NKI)¹ och Tillgänglighet²

	2010	2011	2012
Nöjd Kund Index	78	78	77
Tillgänglighet	63	65	66

1. NKI byggs upp av tre fasta frågor som fokuserar på: nöjdhet allmänt sett, nöjdhet i relation till förväntningarna och nöjdhet i relation till en ideal leverantör. Skalan är 1-100, där 100 är högst betyg. 2. Tillgänglighet byggs upp av fyra frågor; de har hög tillgänglighet, det är lätt att komma i kontakt med dem under telefontid respektive efter telefontid och de har bra telefontider.

Källa: Centrum för marknadsanalys AB samt Svenskt Kvalitetsindex

Bemanning

Bemanningen har upprätthållits i alla praktikområden året runt, dygnet runt. Det har under 2012 varit lättare att rekrytera veterinärer än tidigare. Rekrytering av veterinärstudenter för att lösa bemanningen under semesterperioden har stor betydelse och för att öka rekryteringsbasen samt för att ge studenterna en värdefull extramural praktik, erbjuds studenter i klinikundervisningen, praktik hos Distriktsveterinärerna. Distriktsveterinärerna har deltagit i utbildningen av de utländska veterinärer som behöver tilläggsutbildning, den så kallade TUVE-utbildningen.

Måluppfyllelse

Målet för rikstäckande akut djursjukvård är fullt uppfyllt. Den bedömningen gör Jordbruksverket utifrån den kundundersökning som gjorts samt att få kundklagomål avseende bemanningen har kommit in från kunder och medarbetare över hela landet.

Epizootiberedskap

Under 2012 har Distriktsveterinärerna bidragit till ett gott smittskyddsläge i landet genom att ha en god beredskap för utbrott av smittsam sjukdom för att kunna delta i bekämpningen av dessa

Måluppfyllelse

Målet ” att svara för epizootiberedskap” bedömer jordbruksverket som fullt uppfyllt. Under 2012 har Distriktsveterinärerna bidragit till ett gott smittskyddsläge i landet genom att ha en beredskap för utbrott mot smittsam sjukdom samt delta i bekämpningen av dessa.

Förebyggande djurhälsovård

Målet att svara för "förebyggande djurhälsovård" bedömer Distriktsveterinärerna som i huvudsak uppfyllt. Bedömningen görs utifrån de satsningar som Distriktsveterinärerna gjort på Besättnings-service Nöt och Gris under 2012. Distriktsveterinärerna har i samarbete med Svensk Mjolk förbättrat kompetensen inom förebyggande djurhälsovård.

På mjölkkor arbetar nu Distriktsveterinärerna med besättningsarbete på två nivåer. Dels en genomtänkt service på besättningsnivå, Besättnings-service, där fokus ligger på de så kallade riskdjuren. Det är alltså de djur som vi genom delvis ny kunskap och nya metoder vet löper ökad risk att utveckla sjukdom och nedsatt mjölkproduktion. Cirka 100 Besättnings-servicebesök per månad gjordes under 2012. På ett stort antal av dessa gårdar gjordes betydande framsteg inom djurväl-färd, smittskydd och ekonomiskt resultat som går att avläsa bland annat ur kokontrollredovisningar.

Den andra nivån är en övergripande djurhålsrådgivning som heter Hålsopaket Mjolk (HPM) och som har utvecklats av Svensk Mjolk.

Under året har även en tjänst för förebyggande arbete i grisbesättningar, Besättnings-service gris, tagits fram. Tjänsten innebär att Distriktsveterinärerna kan erbjuda hälso- och salmonellakontroll, villkorad läkemedelsanvändning, rådgivning samt en försäkringslösning.

Måluppfyllelse

Målet att svara för ”förebyggande djurhälsovård” bedömer jordbruksverket som i huvudsak uppfyllt. Bedömningen görs utifrån de fortsatta satsningar som gjorts under 2012.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för Distriktsveterinärerna uppgår 2012 till 525 055 tkr.

Utsädeskontroll

För att bland annat säkerställa att det finns tillgång till utsädeskontroll för alla aktörer i Sverige ska Jordbruksverket inom ramen för uppdragsverksamheten tillhandahålla sådan kontroll på den fria marknaden.

Uppdragsverksamheten inom utsädesområdet innefattar såväl åtgärder inom ramen för det obligatoriska certifieringssystemet (fältbesiktning, provtagning, analysering, kontrollodling) som kvalitetskontroll av utsäde i övrigt (lantbrukares eget utsäde, råvaruanalyser, kontroll av nya sorter, m.m.).

Verksamheten bedrivs för fröburna växtslag i konkurrens med andra certifierande organ och med möjligheter för utsädesproducenter att utnyttja auktoriserade laboratorier samt auktoriserad personal för fältbesiktning och provtagning. Utsädeskontrollen är helt självfinansierad.

Tabell 52 Antal delanalyser - fröburna växtslag

Verksamhetsår	2010	2011	2012
Certifieringsanalyser	19 353	17 715	15 366
Övriga analyser	16 025	17 455	16 783
Summa	35 378	35 170	32 149

Källa: Jordbruksverket

Jordbruksverkets ambition är att fortlöpande anpassa arbetsrutiner och metoder till kundernas behov för att därigenom kunna upprätthålla en kompetent och kostnadseffektiv kvalitetskontroll. I nuläget pågår ett antal olika förändringsprojekt av vilka följande kan nämnas:

- Möjligheter att lämna analysresultat i elektronisk form
- Möjlighet att beställa certifiering och andra uppdrag elektroniskt
- Elektronisk kommunikation i samband med fältbesiktning i syfte att minska en omfattande pappershantering hos såväl Jordbruksverket som hos kunder

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för uppdragsverksamheten inom utsädesområdet uppgår 2012 till 23 808 tkr.

Måluppfyllelse

Jordbruksverket har under året säkerställt att det finns utsädeskontroll tillgänglig för alla aktörer på marknaden och därför är målet fullt uppfyllt.

Vattenhushållning

Avvattningen av det svenska landskapet sker i stor utsträckning genom ledningar, diken och kanaler. Anläggningarna ägs och förvaltas av enskilda markägare eller samfälligheter och är av avgörande betydelse, inte bara för odlingsmark utan också för bebyggd mark, vägar och järnvägar. Det offentliga åtagandet är inriktat på att skapa regelverk som gör att anläggningarna förvaltas och utformas både ändamålsenligt och miljömässigt.

Tillstånd för markavvattning hanteras av länsstyrelserna och mark- och miljödomstolen. Domstolen har i vissa fall möjlighet att förordna en markavvattningssakkunnig för att bereda markavvattningsmål. De sakkunniga måste behärska både de juridiska, hydrotekniska, agrara och miljömässiga aspekterna av markavvattning. Jordbruksverket ansvarar för utbildning av sakkunniga och flertalet som är verksamma som sakkunniga arbetar på verket.

Jordbruksverket har märkt ett ökat intresse för markavvattningsfrågorna. Ökade livsmedelspriser och stigande markpriser innebär att intresset för markanläggningar ökar. Eftersatt underhåll har skapat ett uppdämt underhållsbehov. Klimatförändringar innebär att anläggningarna behöver ses över. Dessutom diskuteras åtgärder för att uppfylla Sveriges åtagande inom vattendirektivet.

Vattenenheten har ett tiotal medarbetare på tre kontor, Jönköping, Alnarp och Linköping. Enheten utför uppdrag åt enskilda företag, kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter. De huvudsakliga arbetsområdena är markavvattning och bevattning. Utöver uppdragen har verket även en omfattande telefonrådgivning.

Uppdrag under 2012

Under det gångna året har enheten haft drygt 180 externa uppdrag som så gott som uteslutande rör jordbrukets vattenhushållning. Flertalet uppdrag är små. Drygt två tredjedelar av uppdragen omfattar mindre än en veckas arbetstid.

Bland de större uppdragen återfinns några stora infrastrukturprojekt. I Slussenprojektet i Stockholm utreder Jordbruksverket hur en ändrad reglering av Mälaren påverkar jordbruksmarken runt sjön. I tunnelprojektet genom Hallandsås följer verket upp hur skörden påverkas av den grundvattnensänkning som tunnelarbetena orsakar. Båda dessa uppdrag har pågått under flera år. Vid Svenska kraftnäts utbyggnad av elnätet Nordbalt, en elkabel som ska knyta ihop det svenska elnätet med elnätet i Baltikum och sydvästlänken som ska förstärka elnätet i Sverige har enheten tagit fram förslag på hur markavvattningsanläggningar ska hanteras.

Bland övriga större projekt märks framförallt ett antal ansökningar om legalisering av uttag av vatten för bevattning i Skåne och några uppdrag inom markavvattning.

De mindre uppdragen omfattar bland annat omräkning av andelstal i dikningsföretag, dimensionering av broar, frågeställningar vid anläggning av våtmarker samt rådgivning och kurser inom framförallt markavvattningsjuridik. Enheten har även medverkat i flera kurser och informationskvällar inom markavvattningsområdet.

Vattenenheten har arbetat med ett uppdrag från regeringen om Vattenanläggningar i jordbrukslandskapet för att utreda hur förväntade klimatförändringar påverkar jordbrukets anläggningar för markavvattning och ge förslag på åtgärder. Enheten har också medverkat i vattenverksamhetsutredningen som ser över miljöbalkens vattenbestämmelser och har medverkat i svaren på ett flertal remisser och frågor om vattenhushållning från regeringen och andra myndigheter.

Jordbruksverkets verksamhetskostnader för uppdragsverksamheten uppgår 2012 till 12 176 tkr.

Måluppfyllelse

Jordbruksverket har som mål att tillhandahålla kompetens om odlingslandskapets vattenhushållning. Detta har under 2012 gjorts genom telefonrådgivning, uppdragsverksamhet och som

Jordbruksverkets sakkunniga i vattenhushållningsfrågor. Målet bedöms vara fullt uppfyllt.

Köttklassificering

Jordbruksverket övervakar klassificeringen av slaktkroppar på slakterierna genom att säkerställa att bedömningen sker likadant i hela landet. Slakterierna besöks kontinuerligt och Jordbruksverkets inspektörer kontrollerar att klassningen sker enligt EU:s gemensamma regler- EUROP.

Jordbruksverkets verksamhetskostnad för uppdragsverksamheten uppgår 2012 till 3 576 tkr.

Måluppfyllelse

Vid bedömningen av måluppfyllelsen har genomförandet och samordningen av kontrollerna prövats mot kriterierna rätt kontroller, rätt sätt och rätt tid. Sammanfattningsvis har kontrollerna skett på rätt sätt i rätt tid och i rätt antal. Målet bedöms därmed som fullt uppfyllt.

Tabell 53 Klassificering av slaktkroppar 2010-2012

	2010	2011	2012
Planerade kontroller	285	328	336
Utförda kontroller	291	328	381
Kostnad¹ för utförda kontroller, tkr	2 917	2 939	3 181
Kostnad¹ per kontroll, tkr	10,0	9,0	8,3

1 Indirekta kostnader har beräknats till 93 % på lönekostnader enligt tidredovisningen. Kontrollerna finansieras dels av förvaltningsanslag och dels av avgifter. Eftersom redovisningen skiljer sig åt avseende indirekta kostnader beroende på vilken finansiering det gäller så har i denna tabell lönekostnader från tidredovisningen använts eftersom det ger en bättre jämförelse mellan kontrollkostnaderna än bokförda kostnader för respektive verksamhet.

Källa: Jordbruksverket

ENGAGERADE MEDARBETARE
MED RÄTT KOMPETENS

Engagerade medarbetare med rätt kompetens

I Jordbruksverkets strategiska plan för 2010-2013 framgår vad som ska prioriteras under kommande år. Ett av fokusområdena är ”Engagerade medarbetare med rätt kompetens” där Jordbruksverket särskilt ska arbeta för:

- Rätt kompetens
- Inkluderande synsätt
- Agerande enligt våra värderingar
- Ökad helhetssyn
- Attraktiva förutsättningar för arbetet
- Delaktighet och inflytande

Rätt kompetens

En insats under året har varit fortsatt implementering och utveckling av kompetensbaserad rekrytering. Chefer utbildas kontinuerligt i en metod som ska öka kvalitén i rekryteringsarbetet och motverka diskriminering. Projekt- och workshopledning, kommunikation i form av bland annat medieträning och retrorik samt EU-juridik är exempel på andra centralt arrangerade utvecklingsåtgärder.

Jordbruksverket säkerställer en god kompetensförsörjning i huvudsak med egna anställda och kompletterar med inhyrd personal samt samverkar med andra aktörer. Lokala beredskapsavtal säkerställer kompetens dygnet runt inom smittskydd, gränskontroll, information och IT-drift.

Under 2012 har Jordbruksverket rekryterat 123 tillsvidareanställda medan 90 tillsvidareanställningar har upphört. Nettoökningen beror främst på att 26 ajourhållare, som tidigare haft tidsbegränsade anställningar, under året tillsvidareanställts på Jordbruksverket. Inom Distriktsveterinärerna hanteras ett stort antal vikarier, bland annat för att upprätthålla dygnetruntbemanning under jour och beredskap. För övrig verksamhet har visstidsanställd personal utgjort cirka 10 procent av de anställda. Detta är minskning med 4 procentenheter eller 29 personer jämfört med föregående år.

Personalrörligheten har minskat från åtta till sju procent under 2012. Se tabell 55.

Medelåldern på Jordbruksverket är 44 år vilket är något lägre än föregående år. Det är första gången på många år som medelåldern minskar.

Pensionsavgångarna 2012 motsvarar cirka 2 procent av de tillsvidareanställda. Under 2013 kommer 19 anställda (8 kvinnor och 11 män) bli 65 år. Det motsvarar 2 procent av de tillsvidareanställda. En tydlig trend är att många arbetstagare väljer att arbeta kvar efter 65 årsdagen. Se åldersfördelningar m.m. tabell 56.

Varje avdelningschef har årligen en dialog med verksledningen, i samband med verksamhetsplaneringen om resurser, kompetensförsörjning och utveckling av verksamheten. Vi genomför kompetensanalys på olika nivåer där utgångspunkten är verksamhetens mål, uppgifter och uppdrag samt hur omvärlden påverkar oss.

De partsgemensamma medel som friställts genom ”Avtal om aktivt omställningsarbete” har bland annat använts till verksamhetsplanering, benchmarking, teambildning och att ge nyanställda möjlighet att arbeta parallellt med en erfaren medarbetare.

75 procent av de anställda är akademiker. De vanligaste utbildningarna är veterinär-, ekonom- eller agronomexamen. Respektive avdelning ansvarar för kompetensuppbyggnad inom sakområdet. Centralt anordnas utvecklingsåtgärder som riktar sig till alla medarbetare inom bland annat projektledning, medieträning, lantbrukskunskap, skriva bättre rapporter samt på klimatområdet.

Antalet utbildningsdagar har det senaste året legat på 4,2 dagar per anställd vilket är en minskning med 0,8 dagar jämfört med 2011. Kvinnorna har i genomsnitt 4,6 medan männen har 3,4 dagar.

Distriktsveterinärernas regionala organisation påverkar kompetensförsörjningen som utgår från regionens och praktikområdenas behov. En hög kompetensnivå hos medarbetarna är en förutsättning för att distriktsveterinärernas tjänster ska vara attraktiva. Möjlighet till utveckling är ett viktigt mervärde för den anställda vid valet av arbetsgivare.

Distriktsveterinärernas kompetensutveckling omfattar egenutvecklade kurser och deltagande i externa kurser. Den förebyggande djurhälsovården spelar en allt

större roll och omfattar nu också sällskapsdjur och häst där ett omfattande behov av veterinär rådgivning har synliggjorts. Satsningen på utvecklingstjänster för nyutbildade veterinärer har fortsatt och är en viktig åtgärd för en god kompetensförsörjning. Dessa tjänster innebär att veterinärerna under två år deltar i utbildning 25 procent av tiden. Under 2012 har elva utvecklingstjänster funnits i organisationen. Syftet med tjänsterna är att förebereda nyutexaminerade veterinärer för yrkeslivet. Huvuddelen av dessa är med inriktning på allmänpraktik.

Under 2012 tillkom en ny personalkategori i form av legitimerade djursjukskötare. Distriktsveterinärerna har under året erbjudit veterinärassistenter som vill söka legitimation diverse olika tilläggsutbildningar samt handledning i djursjukvård.

Likaså har en gemensam konferens för alla anställda berört ämnena kommunikation, kundvård, förändringsbenägenhet och livsbalans i yrkeslivet.

Chefsförsörjning

Chefer ska inrikta sig på ledaruppgiften vilket innebär att ta tillvara varje medarbetares kompetens, fokusera på resultat och utveckling samt återkoppling i arbetet. Cheferna ska visa resultat, verka för en helhetssyn och utveckling av verksamheten. Vidare ska de agera med kundperspektivet för ögonen. Chefer har ett särskilt ansvar för att agera enligt Jordbruksverkets värdeord framåt, trovärdig och professionell.

Enligt senaste medarbetarenkäten har förtroendet för cheferna ökat jämfört med tidigare år och Jordbruksverket arbetar kontinuerligt med att utveckla ledar- och chefskapet inom organisationen.

Jordbruksverket har under året rekryterat 6 nya chefer. Förutom detta finns en intern rörlighet bland befintliga chefer. Jordbruksverket har chefer inom olika ämnesområden och med olika erfarenheter av att arbeta som chef och ledare. Chefsförordnanden är tidsbegränsade.

Utvecklingsinsatser för chefer har till stor del varit individanpassad men även gemensamma möten om aktuella ämnen har genomförts under året.

Jordbruksverket har gjort en översyn av ställföreträdande chefers roll, ansvar och villkor som innebär att rollen ska utvecklas till att, förutom att ersätta ordinarie chef vid dennes frånvaro, vara en resurs i det dagliga arbetet och i strategiska överväganden.

Distriktsveterinärerna har under året haft ett antal klinikchefsträffar. Dessa möten innehåller diskussioner om verksamhetens utveckling och erfarenhetsutbyte. Under året har ledarskaps-utbildningen av klinikchefer fortsatt där extern konsult coachar klinikcheferna i deras ledarroll.

Inkluderande synsätt

Mångfald ökar vår förmåga att vara så kreativa och effektiva som vårt uppdrag kräver. Mångfald av personliga egenskaper, kompetenser, bakgrund, arbetsätt, erfarenheter, intressen och idéer ska tillhöra Jordbruksverkets styrkor. Vår vision är att detta perspektiv på mångfald ska genomsyra verksamheten på alla nivåer.

Specifikt under året har vi fortsatt utveckla rekryteringsprocessen för ökad mångfald.

Vid mätning från 2011 har medarbetarna med utländsk bakgrund utgjort 9,3 procent av verkets anställda, varav 6 procent har utomnordisk bakgrund.

Könsfördelningen bland tillsvidareanställda är 67 procent kvinnor och 33 procent män, vilket är oförändrat jämfört med 2011. Könsfördelningen är jämn bland chefer. Se tabell 54.

Agerande enligt våra värderingar

Jordbruksverket har fortsatt att arbeta med medarbetarpolicyn och värdeorden framåt, trovärdig och professionell. Värdeorden har arbetats in i riktlinjer för lönesättning och i mallen för resultat- och utvecklingsdialog mellan medarbetare och chef.

Ökad helhetssyn

För att öka helhetsförståelsen bland Jordbruksverkets medarbetare har verket lunchseminarium som riktar sig till alla anställda. Under 2012 har de handlat om Jordbruksdepartementets resa mot ett Landsbygdsdepartement, På väg mot ny jordbrukspolitik i EU – vart står vi nu? Jordbruksverkets processer, Hur kan vi skapa förutsättningar för fler innovationer på landsbygden, Globala landsbygder, USA:s framtida och nuvarande jordbrukspolitik med mera.

Introduktionsutbildningen för alla nyanställda ska ge en bild av Jordbruksverket, dess uppdrag och roll i samhället samt skapa en gemensam kultur kring värdeorden framåt, trovärdig och professionell. Med-

arbetarna ska vidare få förståelse för vad statligt arbete innebär. Verksledningen tar aktiv del i introduktionen vilket visat sig vara värdefullt. Introduktionen genomförs i fyra steg om vardera en dag, där steg 3 och 4 är kurs i offentlighetsprincipen respektive förvaltningsrätt.

Nyanställda distriktsveterinärer och veterinärasistenter har fått regionala introduktionsutbildningar. Alla nya veterinärer får genomgå en obligatorisk, strategisk kompetensutveckling under de fyra första anställningsåren.

Attraktiva förutsättningar för arbetet

Det övergripande målet är att skapa en fysisk, organisatorisk och psykosocial arbetsmiljö som förebygger ohälsa och olycksfall samt främjar goda arbetsresultat, trivsel och utveckling.

För att nå målen arbetar Jordbruksverket med regelbundna medarbetarundersökningar och arbetsmiljökartläggningar, riskanalyser vid organisationsförändringar, introduktion av nyanställda, arbetsmiljökommittéer, rehabilitering, friskvårdsförmåner samt avgångssamtal. Under året har vi upphandlat och tecknat ett nytt avtal för företagshälsovård med Previa som levererar tjänsten från den 1 juli. Tyngdpunkten ligger på förebyggande åtgärder. Jordbruksverkets medarbetare får fri sjukvårdrådgivning och verksamheten får tidiga signaler på ohälsa.

Under 2012 har vi genomfört arbetsmiljöronder som en del i Jordbruksverkets systematiska arbetsmiljöarbete. Arbetsmiljöronderna syftar till att uppmärksamma fysiska och psykosociala arbetsmiljöfrågor. En ny handlingsplan för att förebygga hot och våld har publicerats.

Flexitid med ramar som gör det möjligt att anpassa arbetstiden till både verksamhet och privatliv är en viktig förmån. Distriktsveterinärerna och cheferna har i stället förtroende-arbetstid.

Det totala antalet övertidstimmar under året var 7 178, vilket är en ökning med 119 timmar jämfört med 2011 men i samma nivå som 2010.

Jordbruksverket arbetar strategiskt med lön som styrmedel, för en resultatbaserad och saklig lönesättning till stöd för verksamheten. Lönerrevisionen 2012 genomfördes i två omgångar p.g.a. olika avtalsperioder för respektive personalorganisation. Revisionen genomförs enligt lönesättningssamtalsmodellen i dialog mellan lönesättande chef och medarbetare. Jordbruksverket har också infört lönevaxling som en möjligt att öka flexibiliteten i anställningsvillkoren.

Antalet anställda, exklusive distriktsveterinärerna, som arbetar på distans en eller flera dagar i veckan uppgår till 6 procent, vilket är en ökning med en procentenhet jämfört med 2011. Det är i första hand en kompetensförsörjningsåtgärd för att säkerställa att verket har viss kompetens.

Sjukfrånvaron har varit 3,3 procent under 2012. Det är 0,3 procent lägre än under 2011. Det är på distriktsveterinärerna som sjukfrånvaron minskar från 4,8 till 3,9 procent. Jordbruksverkets sjukfrånvaro är oförändrad på 2,9 procent. Distriktsveterinärernas högre sjuktal kan förklaras med högre risker i arbetet och större fysisk belastning jämfört med övriga. Det är långtidssjukfrånvaron som minskar, vilket delvis beror på några avgångar med sjukpension. Se tabell 58.

Jordbruksverket har en överenskommelse med Försäkringskassan som syftar till att minska ohälsotalen genom tidiga rehabiliteringsinsatser.

Delaktighet och inflytande

Verksledning och personalchef träffar regelbundet personalorganisationerna för information och dialog kring aktuella och strategiska frågor. Avdelningar och enheter har också regelbundna möten med samma syfte.

Minst en gång om året har chef och medarbetare resultat- och utvecklingsdialog, med koppling till verksamhetens utveckling, som utmynnar i en utvecklingsplan för varje medarbetare.

ENGAGERADE MEDARBETARE MED RÄTT KOMPETENS

Tabell 54 Antal tillsvidareanställda vid Jordbruksverket den 31 december

	Jordbruksverket			Uppdragsverksamhet			Jordbruksverket exkl. Uppdragsverksamhet		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Tillsvidareanställda	1 211	1 234	1 263	530	531	530	681	703	733
- kvinnor	796	822	849	384	389	396	412	433	453
- män	415	412	411	146	142	131	269	270	280
Assistenter	258	246	239	160	162	161	98	84	78
- kvinnor	215	211	207	138	139	141	77	72	66
- män	43	35	32	22	23	20	21	12	12
Handläggare	549	590	628	25	25	30	524	565	598
- kvinnor	317	346	371	12	12	13	305	334	358
- män	232	244	257	13	13	17	219	231	240
Distriktsveterinärer	304	302	297	304	302	297			
- kvinnor	216	219	220	216	219	220			
- män	88	83	77	88	83	77			
Chefer	100	96	99	41	42	42	59	54	57
- kvinnor	48	46	51	18	19	22	30	27	29
- män	52	50	48	23	23	20	29	27	28
- Varav verksledning	4	4	5				4	4	5
- kvinnor	1	1	2				1	1	2
- män	3	3	3				3	3	3
- Varav avdelningschefer	9	9	12	1	1	1	8	8	11
- kvinnor	5	6	7				6	6	7
- män	4	3	5	1	1	1	2	2	4
- Varav enhetschefer	47	43	41	2	3	3	45	40	38
- kvinnor	24	20	19	1	1	1	23	19	18
- män	23	23	22	1	2	2	22	21	20
- Varav regionchefer	4	4	4	4	4	4			
- kvinnor	3	3	3	3	3	3			
- män	1	1	1	1	1	1			
- Varav klinikchefer	31	31	31	31	31	31			
- kvinnor	14	15	18	14	15	18			
- män	17	16	13	17	16	13			
- Varav övriga chefer	5	5	6	3	3	3	2	2	3
- kvinnor	1	1	2				1	1	2
- män	4	4	4	3	3	3	1	1	1

Distriktsveterinärerna, utsädesenheten, vattenenheten och köttklassificeringen inom växtkontrollenheten.

Källa: Agresso

Tabell 55 Personärlighet, procent

	Jordbruksverket			Uppdragsverksamhet			Jordbruksverket exkl Uppdragsverksamhet		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Personärlighet ¹	7	8	7	10	9	10	5	8	6
- kvinnor	6	8	7	9	10	8	5	6	6
- män	7	9	8	12	8	13	5	10	6

1. Personärlighet bland tillsvidareanställda enligt Nyckeltalsinstitutets definition, det vill säga lägsta talet av nyanställda eller avslutade dividerat med genomsnittligt antal anställda under året.

Källa: Agresso

Tabell 56 Åldersfördelning i procent, och medelålder

	Jordbruksverket			Uppdragsverksamhet			Jordbruksverket exkl Uppdragsverksamhet		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Åldersfördelning									
- 29 år och yngre	5	6	7	8	9	10	3	5	6
- 30 – 39 år	30	29	29	35	33	33	26	26	26
- 40 – 49 år	30	30	30	24	25	25	35	34	34
- 50 – 59 år	25	25	25	22	21	22	27	27	26
- 60 år eller äldre	10	10	9	11	12	10	9	8	8
Medelålder	45	45	44	44	44	43	46	45	45
- kvinnor	43	43	43	41	41	41	45	44	44
- män	48	48	48	50	50	50	47	47	47

Källa: Agresso

Tabell 57 Nöjd medarbetarindex (NMI) - medarbetarenkät, genomsnittsvärden

	Jordbruksverket		Uppdragsverksamhet		Jordbruksverket exkl Uppdragsverksamhet	
	2009	2011	2009	2011	2009	2011
Nöjd medarbetarindex (NMI)	3,7	3,7	3,5	3,6	3,8	3,8

Anm.: Svartalternativen har fem grader varav positiva andelar är svartalternativ fyra= stämmer i hög grad och fem = stämmer helt.

Källa: Jordbruksverket

ENGAGERADE MEDARBETARE MED RÄTT KOMPETENS

Tabell 58 Sjukfrånvaro, procent

	Jordbruksverket			Uppdragsverksamhet			Jordbruksverket exkl Uppdragsverksamhet		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Total sjukfrånvaro	3,4	3,6	3,3	4,4	4,8	3,9	2,9	2,9	2,9
- kvinnor	4,0	4,1	3,9	5,1	5,3	4,3	3,4	3,3	3,5
- män	2,1	2,3	2,2	2,6	3,4	2,6	2,0	2,1	1,8
- 29 år och yngre	2,4	2,1	2,6	3,5	2,2	2,9	1,8	2,0	2,3
- 30 – 49 år	3,5	3,8	3,3	4,6	5,3	4,1	2,8	2,8	2,6
- 50 år eller äldre	3,6	3,9	3,7	4,5	5,0	4,1	3,2	3,2	3,4
Andel sjukfrånvaro sammanhängande 60 dagar eller mer	52	60	36	-	-		-	-	

Uppdragsverksamhet: Distriktsveterinärerna, utsädesenheten, vattenenheten och köttklassificeringen.

Källa: Agresso

SUPPORT

STÖDJANDE PROCESSER
FÖR KÄRNVERKSAMHETEN

Stödjande processer för kärnverksamheten

Process för intern styrning och kontroll

Enligt förordningen om intern styrning och kontroll avses med intern styrning och kontroll den process som syftar till att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör de krav som framgår av 3§ myndighetsförordningen.

Av 3§ myndighetsförordningen framgår att myndighetens ledning ansvarar för att:

- Verksamheten bedrivs effektivt
- Verksamheten bedrivs enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen
- Verksamheten redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt

På Jordbruksverket har vi valt COSO-ramverket (Committee of Sponsoring Organizations) som utgångspunkt i vårt arbete med intern styrning och kontroll. COSO identifierar fem kontrollkomponenter som är väsentliga för att god intern styrning och kontroll ska kunna uppnås och vidmakthållas.

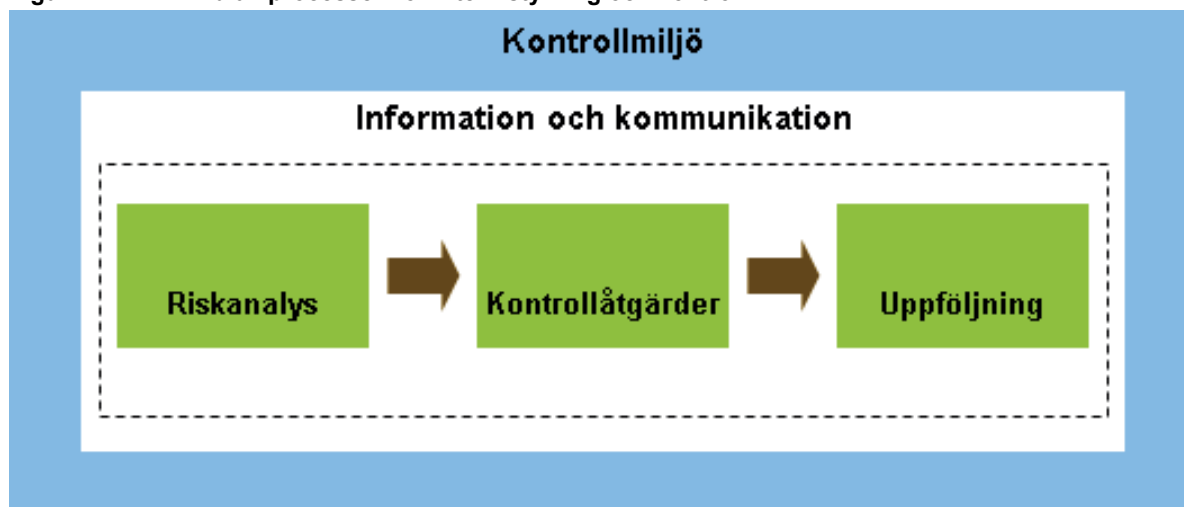
Dessa är:

- Kontrollmiljö
- Riskanalys
- Kontrollåtgärder
- Information och kommunikation
- Uppföljning och utvärdering

Kontrollmiljön är basen för den interna styrningen och kontrollen. Med kontrollmiljö avses de faktorer som anger tonen i verksamheten och därmed påverkar styr- och kontrollmedvetandet. Hit hör områden såsom kultur, integritet, etik och ledarskapsstil samt engagemang och styrning från ledningen på olika nivåer. Jordbruksverkets värdeord framåt, trovärdig och professionell hjälper oss att bedöma hur vi ska handla i enskilda situationer. Kontrollmiljön påverkas även av tydliga mål, styrande dokument, ansvarsfördelning och organisatorisk uppbyggnad. Härutöver behövs tydliga interna informations- och kommunikationskanaler.

Förordningen om intern styrning och kontroll reglerar tre (riskanalys, kontrollåtgärder samt uppföljning) av de fem komponenterna. Dessa tre komponenter beskriver också processen för intern styrning och kontroll.

Figur 14 Bild av processen för intern styrning och kontroll

Jordbruksverket genomförde inför 2012 en riskanalys inför verksamhetsplaneringen för att identifiera, och hantera värdera risker för att vi inte når våra mål med beaktande av verksamhetskraven i myndighetsförordningen.

Kontrollåtgärder är de konkreta åtgärder som vidtas för att förebygga, reducera eller i vissa fall undvika risker. Det kan även handla om att säkerställa beredskap för att kunna hantera eller reagera på situationer som uppstår till följd av olika händelser. Vi inkluderar kontrollåtgärderna i verksamhetsplanen för Jordbruksverket.

Uppföljningen ska omfatta myndighetens process för intern styrning och kontroll och är ledningens verktyg för att regelbundet få återkoppling om gjorda framsteg och/eller områden som behöver utvecklas ytterligare. På Jordbruksverket sker denna uppföljning löpande under året i bland annat tertialuppföljningar och uppföljning av målkort. I uppföljningen ingår att beakta olika revisionsorgans rekommendationer.

Internrevisionen vid Jordbruksverket har under 2012 utfört en revision med syfte att granska om de rutiner som införts för Jordbruksverkets riskanalysprocess bidrar till en ändamålsenlig verksamhetsplanering. Internrevisionens bedömning var att riskanalysprocessen inte är ändamålsenlig utifrån kraven i förordningen om intern styrning och kontroll samt att dess koppling till verksamhetsplaneringen inte i tillräcklig omfattning är kommunicerad till verksamheten. Åtgärder har vidtagits för att förbättra processen, dels i form av uppföljning av 2012 års riskanalys och dess koppling till verksamhetsplanen för 2013 och dels i form av insamling av goda idéer för att förbättra processen inför riskanalysen som ska genomföras nästa år.

Generaldirektören har utvärderat den interna styrningen och kontrollen mot de krav som ställs i förordningen om intern styrning och kontroll samt mot kraven som anges i anslutning till försäkran som lämnas i årsrapporten till EU. Generaldirektören bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Nyttorealiserings

e-delegationen har tagit fram en vägledning för nyttorealiserings som stöd för den verksamhetsutveckling som bedrivs inom offentlig förvaltning. Med nyttorealiserings avses här processen att förverkliga de nyttor som en viss satsning ska leda till. Processen omfattar identifiering av nyttor för en viss satsning, specificering av dessa, planering för hur nyttorna ska realiseras, samt uppföljning för att säkerställa att nyttorna faktiskt ska realiseras.

Jordbruksverket har under året implementerat en nyttorealiseringsprocess baserat på vägledningen. Rutiner inom områdena projektstyrning, IT-styrning, planering och uppföljning har kompletterats.

Ny teknisk plattform och teststrategi

Under 2012 har alla delar av den nya tekniska plattformen; kontorsstödet, utvecklings- och samarbetsdelen, vidareutvecklats. Nya system har också utvecklats och levererats på plattformen.

En ny teststrategi har tagits fram. Strategin gäller all utveckling för hela Jordbruksverket och syftar till att säkerställa kvaliteten i Jordbruksverkets IT-lösningar genom en kombination av ett ändamålsenligt arbetssätt och moderna verktyg. Detta bidrar till en effektiv administration med förvaltningsbara IT-lösningar.

Resursförsörjningsstrategi

Under året har Jordbruksverket också beslutat om en resursförsörjningsstrategi, så kallad ”Sourcingstrategi”. Syftet är att med hjälp av överenskomna strategiska kriterier och ramverk besluta vilken typ av tjänster som skall utföras internt eller externt. Denna strategi uppdateras kontinuerligt och implementation pågår.

E-delegationen

Under året har e-delegationens arbete fått en tydligare struktur och stora delar av arbetet tar sitt ursprung inom förvaltningsgemensamma tjänster. Jordbruksverket deltar inom detta arbete i olika typer av arbetsgrupper. Dessutom har Jordbruksverket stöttat Näringsdepartementet i dess arbete med framtagandet av ”Med medborgaren i centrum”, Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning, som lanserades i december.

Klassificeringsstruktur

Jordbruksverket har under året beslutat om en klassificeringsstruktur. Klassificeringsstrukturen utgår från Riksarkivet nya krav på verksamhetsbaserad arkivredovisning som gäller från 2013 och kommer att ersätta dagens dossierplan.

Strukturen bygger på Jordbruksverkets uppdrag enligt instruktionen och beskriver dels vad vi gör enligt uppdraget, och dels hur vi genomför detta uppdrag.

Klassificeringsstrukturen används inte bara för diarieföring av allmänna handlingar utan till exempel också som struktur för termarbetet på Jordbruksverket och som struktur för verksamhetsutveckling.

Stadsplanen

Som stöd för Jordbruksverkets verksamhetsutveckling har ett arbete med en gemensam stadsplan påbörjats. Stadsplanen är en målar-kitektur som baseras på klassificeringsstrukturen. Stadsplanen utgår från ett gemensamt arbetssätt och fokuserar på samverkan genom gemensamma funktioner och återanvändning av lösningar. Detta ger Jordbruksverket förutsättningar för att:

- utveckla verksamheten utifrån tydliga kundbehov,
- driva en harmonisering och effektivisering av verksamheten,
- konsolidera och standardisera det underliggande IT-stödet och

- på sikt få ett mer flexibelt IT-stöd, en snabbare IT-utveckling och en rimlig kostnad för IT.

Effektiv kommunikation

För att kunna stärka den gröna sektorn för ett hållbart samhälle krävs god service och kommunikation med våra kunder. Kommunikationskanalerna i samhället har blivit fler. Myn-digheten har gått ifrån traditionellt tryckt informationsspridning till att använda webben som kommunikationsyta. Med fler e-tjänster och sociala medier för dialog och informationsspridning har fler hittat till Jordbruksverkets webbplats. www.jordbruksverket.se är vår huvudkanal för våra tjänster med cirka 1 miljon unika besökare per år.

Webbförbättringar

En uppfärskad startsida möter nu besökarna på jordbruksverket.se. Det är ett resultat av höstens webbförbättringsprojekt, som bygger på utvärderingar av besökarnas önskemål. Drygt 1 600 webbesökare har gett oss sina synpunkter. Deras betyg är: Rätt information finns på webbplatsen, men sidorna behöver bli mer lättnavigerade. Som ett resultat har startsidan fått en renare design, webben fler filmer och tydligare navigering.

Vår nya webbutik hanterar årligen cirka 20 000 beställningar via webben. Den nya tjänsten gör det enklare att ladda ner, bläddra och beställa produkter. Nya funktioner ger möjligheten till kortbetalning och så kallade bläddringsbara pdf:er. Fler kundgrupper har fått tillgång till vår beställningstjänst på webben med snabbare handläggningstider som resultat och flera moment som tidigare skötts manuellt görs nu elektroniskt.

Sociala medier och appar

Vår nya landsbygdsstrategi bloggar om landsbygden på Se landet. Bloggen har sedan starten fått 10 000 besök.

Vi twittrade från årets djurskyddskonferens med tema avel och uthållig djurhållning i november med 300 deltagare (#djurskydds-

konferensen 2012). Twitterflödet var uppskattat och användes av flera under dagen.

I bloggen Jordbrukspolitiken från 2014 - ProCAP kan du följa och diskutera arbetet med den kommande jordbruks- och fiskeripolitiken.

Med Jordbruksverkets mobilapp kan våra kunder följa myndighetens nyheter i mobiltelefonen. Fler appar tilltalar våra kunder. Nästan 30 000 har laddat ner mobilappen lärkvitter följd av apparna för ogräsdata och växtskyddsinfo som har cirka 2 000 användare vardera.

98 procent neutrala eller positiva klipp i medierna

Årets medieanalys visade att smittskydd är det område inom Jordbruksverket som var mest omskrivet i riksmidia och större regionala dagstidningar under 2012. Som helhet fortsätter Jordbruksverket att ha en god mediebild med hela 98 procent neutrala eller positiva klipp. Analysen omfattar webbupplagorna av 13 rikstidningar och större regionala dagstidningar. En nyhet för året var att även lantbruksmedier ingick i analysen. I lantbruksmedierna var siffran 97 procent. Genom att vi är öppna och tillgängliga för medierna samtidigt som vi är aktiva i att komma ut med nyheter om vad vi gör ökar möjligheten till att andra ska ha en rättvisande bild av myndigheten.

Interaktivt presseminarium om djurskydd

För att ge journalister förhöjd kunskap om djurskydd och kontroller samt uppslag till nyheter anordnade Jordbruksverket ett presseminarium tillsammans med länsstyrelserna under december. Presseminariet hölls i Stockholm men var även tillgängligt via webben så att journalister var som helst i landet kunde följa seminariet på sin dator och även ställa frågor direkt till experterna som medverkade. Det var första gången som Jordbruksverket anordnade denna typ av presseminarium, som var uppskattat både av deltagare och medverkande.

FINANSIELL
REDOVISNING

FINANSIELL REDOVISNING – INLEDNING

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Särskild dokumentation enligt 2 kap 3 § FÅB har lämnats den 14 februari 2013 till Ekonomi- och styrningsverket.

Brytdag

Löpande redovisning och anslagsredovisning avseende räkenskapsåret har gjorts fram till och med den 4 januari 2013.

Förändrade redovisningsprinciper

Återflödet från EU avseende utbetalda EU-bidrag redovisas på inkomstitlar (6*). I de fall återflödet blir lägre på grund av finansiella korrigeringar kompenseras inkomstitlarna genom att anslag 1:13 Finansiella korrigeringar m.m. belastas. Dock har annan redovisningsprincip tillämpats gällande finansiella korrigeringar för stödåren 2005-2008, se regleringsbrev 2012 anslag 1:13 villkor 3. Enligt detta ska anslagspost 1:13.1 delvis användas för finansiering av de föreslagna finansiella korrigeringarna från EU-kommissionen om ca 870 mnkr för stödåren 2005-2008. Under 2012 ska 425 mnkr belastas anslaget och redovisas mot inkomstitel 2714 Sanktionsavgifter m.m. istället för inkomstitel 6* och nästa år ska ytterligare 115 mnkr belastas anslaget. Resterande fastställda och reglerade korrigeringsbelopp för 2012 ska belastas inkomstitel 2714 och tillföras inkomstitlar 6111 eller 6124. Detta leder till att inkomstitlar 6* inte speglar hela återflödet från EU. Det medför även att den totala kostnaden för finansiella korrigeringar inte framgår under transfereringsavsnittet, se även Finansiella korrigeringar nedan.

Jordbruksverket har tidigare ansett att möbler tillhör ”en fungerande enhet” och har aktiverat samtliga möbelinköp oavsett anskaffningsvärde. Från och med 2012 kostnadsförs möbelinköp som är att anse som ersätt-

ningsmöbler. Dock inte möbelinköp för nya kontorslokaler eller liknande samt enskilda inköp som överstiger 20 tkr.

Även inköp av stationära datorer, skärmar m.m. som avser utbyte/komplettering av befintlig utrustning kostnadsförs numera direkt. Vid större inköp görs individuella bedömningar.

Värdering av fordringar och skulder

Kundfordringar som är förfallna mer än sex månader redovisas som osäkra. Kundfordringar samt utestående fordran i BETAL redovisas efter avdrag för förväntade kundförluster. Värderingsprinciperna avseende pågående arbeten, varulager och förråd framgår av noter till respektive post.

Värdering av anläggningstillgångar

Maskiner, inventarier, installationer m.m. är upptagna till anskaffningsvärde med avdrag för avskrivningar. Maskiner och inventarier med en ekonomisk livslängd på minst tre år och ett anskaffningsvärde överstigande 20 tkr har aktiverats. Avskrivningarna görs på en beräknad livslängd på tre till sju år. Avskrivningstiden på tjänstebilar är individuellt beräknad per bil utifrån förväntad ekonomisk livslängd. Avskrivningstiden kan variera mellan tre och åtta år.

Egenutvecklade IT-system aktiveras som en immateriell tillgång där en bedömd nyttjandeperiod är tre år eller mer och nedlagda kostnader för den aktiveringsbara delen uppgår till minst 5 000 tkr. Den aktiveringsbara delen exkluderar kostnader för utbildning och administrativa kostnader som inte är direkt hänförliga till investeringen. Avskrivningstiden kan variera mellan tre och fem år.

Inköp av programvaror samt licenser aktiveras när en garanterad nyttjandeperiod är tre år eller mer och nedlagda kostnader uppgår till mer än 100 tkr. Avskrivningstiden kan variera mellan tre och fem år.

Förbättringsutgifter på annans fastighet aktiveras när den ekonomiska livslängden uppgår till minst tre år och nedlagda kostnader uppgår till minst 50 tkr per projekt. Av-

skrivningstiden kan variera mellan tre och fem år.

Förskott från EU:s landsbygdsfond (EJFLU 2007-2013)

Förskott har utbetalats 2007 och 2008 från EU motsvarande 7 % av det totala bidraget från EU avseende landsbygdsprogrammet för 2007-2013. Totalt har Jordbruksverket erhållit 1 183 804 tkr (127 795 teuro) vilket har tillgodoförts inkomstitel 6118, EU:s landsbygdsfond 2007-2013. Förskotten från EU kommer att avräknas i samband med avslut av programperioden efter 2015. I balansräkningen redovisas förskottet som en periodavgränsningspost om 1 103 717 tkr, värdering sker till balansdagens kurs (8,637 kr/euro).

Förskott från EU:s fiskerifond (FFU 2000-2006)

Under 2000 erhöll Fiskeriverket förskott om 45 677 tkr (5 185 teuro) från EU. Förskotten från EU avräknas i samband med avslut av programperioden som beräknas ske under våren 2013. Under 2011 och 2012 har Jordbruksverket haft diskussioner med EU om avslutet av programmet. Ej utnyttjat förskott uppgår till 1 627 teuro vilket ska återbetalas till EU. I balansräkningen redovisas detta som en skuld om 14 051 tkr, värdering sker till balansdagens kurs (8,637 kr/euro).

Förskott från EU:s fiskerifond (EFF 2007-2013)

Förskott om 35 832 tkr (3 827 teuro) har utbetalats 2008 till Fiskeriverket från EU motsvarande 7 % av det totala bidraget från EU avseende fiskeriprogrammet för 2007-2013. Förskotten från EU kommer att avräknas i samband med avslut av programperioden efter 2015. I balansräkningen redovisas förskottet som en periodavgränsningspost om 33 048 tkr, värdering sker till balansdagens kurs (8,637 kr/euro).

Potentiella återkrav avseende stödåren 2001 - 2012

Per den 31 december uppgår den pågående handläggningen (vid framförallt länsstyrelserna) av återkrav till ett belopp om ca 49 400 tkr (f.år 54 200 tkr). Uppskattningsvis kommer huvuddelen av beräknat återkravsbelopp att beslutas under 2013. Antal ärenden beräknas till drygt 9 300 st och avser gårdsstöd, miljöersättningar, kompensa-

tionsbidrag och fiskeristöd som till huvuddelen avser stödåren 2007-2012. Cirka 53 % av det uppskattade beloppet om drygt 49 400 tkr utgör EU:s fordran (Jordbruks- och fiskerifonderna) och resterande del utgör statens fordran. Liksom tidigare, med hänvisning till ESV:s föreskrifter 3 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring, utgör inte det skattade beloppet avseende ej beslutade ärenden, en ekonomisk händelse i denna förordnings mening. Med hänvisning till detta redovisas inte denna post i balans- och resultaträkningen. Uppskattningen av de s.k. potentiella återkraven lämnas bara som en ekonomisk upplysning inom linjen som en eventualtillgång.

Kommissionen (KOM) har beslutat om finansiell korrigering avseende anmärkningar mot den svenska tillämpningen av gårdsstödet, miljöersättningar (avser betesmarksstödet) och kompensationsbidraget samt kvaliteten på data om jordbruksmarken för stödåren 2005-2008 (Se vidare under avsnittet ”Finansiella korrigeringar från EU...”). Av besluten från KOM framgår att medlemsstaten kan behålla de EU-belopp som återkrävs på grund av detta. Enligt regleringsbrevet ska återkrävda EU-medel som svenska staten får behålla tillgodoföras inkomstitel 2714 411, Kreditering av förverkade säkerheter m.m. Under 2012 har 39 020 tkr (f.år 27 838 tkr) som avser gårdsstöd för stödåren 2005-2007 tillförts inkomstiteln. Utestående bokförda fordringar per 2012-12-31 omfattar ytterligare gårdsstöd om 38 836 tkr som ska tillföras inkomstiteln. I potentiella återkrav enligt stycket ovan beräknas att inga ytterligare gårdsstöd för stödåren 2005-2008 som är kopplade till den finansiella korrigeringen ska återkrävas av länsstyrelserna under 2013. För att kunna tillföra Sverige EU-delen av återkrävda stöd, som är kopplade till den finansiella korrigeringen, krävs ett särskilt systemstöd vilket är byggt för gårdsstöden åren 2005-2008. Verket har däremot beslutat att inte bygga något systemstöd för miljöersättningar och kompensationsbidrag vilket innebär att återkrävda EU-andelar tillfaller landsbygdsprogrammet och tillförs således inte inkomstitel 2714. Sammanfattningsvis räknar Jordbruksverket med att återkrävda gårdsstöd kommer att uppgå till ca 105 700 tkr i EU-medel som svenska staten får behålla i ca 18 600 st ärenden.

Likvida medel/betalningar

Jordbruksverket har två betalningsflöden, ett räntebärande och ett icke räntebärande. Det räntebärande flödet består av förvaltningsanslaget inklusive sex resultatområden. Det icke räntebärande flödet avser s.k. sakanslag för finansiering av framförallt transfereeringar.

Undantag EA-regler enligt regleringsbrev

Investeringar i anläggningstillgångar som sker under anslaget 1:25 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m. ska inte finansieras med lån i Riksgäldskontoret. Dessa investeringar ska i stället finansieras från anslag.

Jordbruksverket medges undantag från 10, 12 och 14 §§ anslagsförordningen i de delar som rör anslagsavräkningen av myndighetsuppdrag till resultatområde Distriktsveterinärerna på anslaget 1:5 Bidrag till veterinär fältverksamhet. Av anslagsbelastningen om 105 966 tkr har 105 245 tkr bokförts på undantagsregeln.

För fytosanitär verksamhet medges undantag från krav på full kostnadstäckning enligt 5 § avgiftsförordningen. Utgifter som inte finansieras med avgifter ska finansieras med anslaget 1:10 Bekämpande av växtsjukdomar. Totalt har 5 000 tkr i anslagsmedel tillförts resultatområdet Växt. Vidare medges Jordbruksverket undantag från 10, 12 och 14 §§ anslagsförordningen i de delar som rör anslagsavräkningen.

Jordbruksverket medges även undantag från 14 § anslagsförordningen avseende anslaget 1:13 Finansiella korrigeringar m.m. Avräkning får istället göras minst halvårsvis.

Jordbruksverket får under 2012 för anslagsposten 1:19.7 göra åtaganden med stöd av 17 § anslagsförordningen om högst 8 000 tkr. Av detta har 7 453 tkr utnyttjats. De sammanlagda åtagandena på samtliga anslagsposter under anslaget 1:19 får inte överstiga 8 176 tkr. De utestående åtagandena under anslaget uppgår till 7 453 tkr.

Finansiella korrigeringar från EU samt skadestånds- och tvisteärenden

Finansiella korrigeringar från EU – stödåren 2005-2008

Kommissionen (KOM) har i skrivelse den 29 september 2010 föreslagit en finansiell korrigering avseende anmärkningar mot den svenska tillämpningen av gårdsstödet, miljöersättningar och kompensationsbidraget samt kvaliteten på data om jordbruksmarken för stödåren 2005 – 2007. Beloppet uppgick till 242 068 tkr samt 49 391 teuro. Ett slutligt beslut togs av KOM 2011-10-14. Av beloppet återbetalades 3 302 teuro (29 921 tkr) till KOM i december 2011 och i februari 2012 återbetalades resterande 72 345 teuro (644 730 tkr). Totalt uppgick den finansiella korrigeringen till 674 651 tkr.

Enligt regleringsbrevet har 425 000 tkr belastat anslag 1:13.1 Finansiella korrigeringar m.m. år 2012 och redovisats mot inkomsttitel 2714 Sanktionsavgifter m.m. Enligt regeringsbeslut har resterande fastställda och reglerade korrigeringsbelopp om 219 730 tkr belastat inkomsttitel 2714 och tillförts inkomsttitel 6111 Gårdsstöd.

För stödåret 2008 och av samma anledning som ovan har KOM aviserat om finansiell korrigering i en skrivelse den 25 oktober 2010. Slutgiltigt beslut togs av KOM 2012-10-04. Beloppet uppgick till 20 432 teuro. Av detta beloppet har 1 880 teuro (16 282 tkr) återbetalats under hösten. Beloppet har belastat inkomsttiteln 2714 Sanktionsavgifter och tillförts inkomsttitel 6124 Bidrag från EU:s jordbruksfond för landsbygdsutveckling 2007-2013. Återstående belopp om 18 476 teuro, vilket vid värdering till balansdagens kurs (8,637 kr/euro) motsvarar 159 572 tkr, redovisas som en periodavgränsningspost.

Finansiella korrigeringar - utestående revisionsärenden

För Mål 1 Södra Skogslänsregionen som finansierats av EU:s utvecklingssektion har KOM föreslagit en korrigering på grund av höga felfrekvenser avseende start- och förädlingsstöd om 785 teuro. Jordbruksverkets

bedömning är att föreslagen ökning av KOM inte är proportionerlig och motiverad. Efter bilateralt möte i december 2012 har beräkningen ändrats och beloppet har därför sänkts till 406 teuro vilket motsvarar 3 509 tkr på balansdagen och beloppet redovisas som en periodavgränsningspost.

KOM har i skrivelser från den 19 april och 30 juni 2011 lämnat förslag på finansiell korrigerig avseende tre revisioner som utfördes 2007/2008 avseende svagheter i vissa nyckelkontroller rörande direktstöden avseende ansökningsåren 2006–2009. KOM har i beslut under september 2012 bedömt risken för Jordbruksfonden till 1 956 teuro, vilket motsvarar 16 889 tkr till balansdagens kurs. Beloppet redovisas som en periodavgränsningspost.

Jordbruksverket redovisar även periodavgränsningspost avseende avslut av räkenskaperna 2010 och 2011 för Jordbruksfonderna (EGFJ och EJFLU) avseende finansiella fel om drygt 3 teuro (ca 26 tkr) för 2010 och 1 927 teuro (ca 16 647 tkr) för 2011.

Jordbruksverket har granskat LB-stöden under hösten 2012 avseende räkenskapsåret 2012. Denna granskning har lett till att verket korrigerar tidigare rapporterade utgifter inom EJFLU. Beräknat belopp som kommer att dras av uppgår till 3 805 teuro (32 862 tkr). Vid avslutet av räkenskaperna för EGFJ och EJFLU 2012 har ytterligare justeringar gjorts med 131 teuro (1 133 tkr). KOM beslutar om räkenskaperna senast 2013-04-30. Dessa belopp redovisas som periodavgränsningsposter.

Granskningen av Solidaritetsfonden – stormen Gudrun har avslutats och ledde till att 28 teuro (ca 244 tkr) ska återbetalas.

Under december 2011 och januari 2012 har Jordbruksverket skickat uppgifter till KOM om vad kvarvarande skada för jordbruksfonden kan beräknas till för stödåren 2009 och 2010 (av samma anledningar som för stödåren 2005 – 2008) inför de bilaterala samtalen under februari 2012. I skrivelse från KOM 2012-09-18 framgår att korrigeringsbeloppen är föreslagna till 3 391 teuro respektive 1 084 teuro för åren 2009 respektive 2010. Verket räknar dock med att kunna avräkna inbetalda och redovisade återkravsbelopp så

att korrigeringen för båda åren blir noll. Jämfört med delårsrapporten har således periodavgränsningsposten värderats till noll.

För närvarande finns det ytterligare 7 öppna revisionsärenden avseende bland annat avslut Fiskerifonden (FFU 2000-2006), tvärvillkoren och granskning av axel 2 rörande miljöersättningar och kompensationsbidrag. I dessa ärenden har KOM ännu inte tagit ställning till några finansiella korrigeringar och verket har heller inte på KOM:s begäran beräknat eventuella risker för Jordbruks- och fiskerifonderna. Vidare tillkommer en uppskattad tidskorrigerig för beslutade ärenden inom fiskerifonden EFF som beräknas drabbas av ett s.k. automatiskt återtag (n+2). Eftersom ännu inga korrigeringsbelopp har föreslagits alternativt beräknats redovisar Jordbruksverket inga ytterligare periodavgränsningsposter. Dock redovisas ett uppskattat belopp om ca 252 000 tkr som en eventualförpliktelse inom linjen i balansräkningen.

Finansiella korrigeringar från EU - redovisning i årsredovisningen

Under året har totalt 662 191 tkr reglerats mot EU vilket medför att upplupna kostnader har minskat i balansräkningen med motsvarande belopp. Av detta har 426 179 tkr redovisats som finansiella korrigeringar i resultaträkningen under transfereringsavsnittet på anslag 1:13 medan 236 012 tkr har redovisats som en belastning på inkomstitel 2714 i uppbördsavsnittet. Tidigare uppbokad periodavgränsningspost backas under transfereringsavsnittet, se not 8.

Totalt redovisas 26 733 teuro motsvarande 230 882 tkr, vid värdering till balansdagens kurs, som periodavgränsningspost i årsredovisningen.

Produktionsavgift socker

I sockerregleringen ingår att de sockerproducerande företagen som tilldelats produktionskvot ska betala en produktionsavgift. Berört företag har betalat avgiften men samtidigt överklagat produktionsavgiftens storlek för regleringsåren 2002/2003 – 2005/2006. Europeiska Gemenskapernas domstol har i dom ogiltigförklarat aktuella kommissionsförordningar i vilka avgiften fastlagts. Domstolen anser att avgiften har beräknats på ett felaktigt sätt. Länsrätten i

Jönköping har dömt enligt detta och Jordbruksverket har återbetalat 76 145 tkr, se vidare Årsredovisning 2009. Kommissionen beslutade i december 2009 om nya förordningar rörande produktionsavgift socker för regleringsåren 2002/2003-2005/2006. Dessa ändringar ledde till att Jordbruksverket fattade nya beslut i januari 2010 avseende regleringsåren 2002/2003 – 2005/2006 och berört företag skulle betala 74 549 tkr i ny produktionsavgift, vilket till sin helhet bokades som en fordran. Det har under hösten 2012 framkommit att även den nya förordningen är ogiltig. EU-domstolen upphävde förordningen i dom 27 september 2012 varvid förvaltningsrätten upphävde Jordbruksverkets beslut om återkrav. Jordbruksverket har backat fordran och istället hemställt till EU den 8 januari 2013 om att få rätt att belasta EU:s konto hos Riksgäldskontoret med 57 109 tkr avseende berörda regleringsår. Detta belopp motsvara 75% av de belopp som berörda företag har inbetalat för dessa regleringsår och som under tidigare år har redovisats till EU. I årsredovisningen redovisar Jordbruksverket en fordran om 57 109 tkr mot EU.

Ersättning inom växtskyddsområdet

En potatisodlare har under år 2008 ansökt om ersättning enligt växtskyddslagen om ca 1 600 tkr. Ärendet har fått prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen. Ersättning har även sökts år 2012 med ca 1 600 tkr för annan tidsperiod men detta ärende har vilandeförklarats av verket i avvaktan på avgörandet i det andra ärendet. Eftersom det första ärendet är under utredning och verket inte anser att det föreligger skäl för ersättning, har inget belopp tagits med i redovisningen. I det andra ärendet har verket inte prövat ansökan än i avvaktan på avgörande av det första ärendet. Beloppet om totalt 3 200 tkr redovisas som en eventalförpliktelse inom linjen i balansräkningen.

Skadeståndskrav

Två skadeståndskrav om totalt 1 903 tkr har ställt till Jordbruksverket avseende kontroll av utsäde inom RO Utsäde, offentligrättslig verksamhet. Ärendena är överlämnade till Justitiekanslern och är ännu inte avgjorda. Eftersom ärendena är under utredning och att verket inte har kunnat fastställa att något fel har begåtts har inget belopp tagits upp i redovisningen. Dock redovisas beloppet som

en eventalförpliktelse inom linjen i balansräkningen.

Övriga större projekt m.m.

ProCAP

Inför stödsäsongen 2014 och 2015 ska nya reformer införas med tillhörande utveckling av IT-stöd för tre områden; Direktstöd (gårdsstöd), Landsbygdsprogram och ny fiskeripolitik. Vad gäller reformer avseende direktstöd och Landsbygdsprogram så har detta införts vid flera tillfällen tidigare av Jordbruksverket sedan Sverige kom med i EU. Beträffande fiskeripolitiken så är det första gången Jordbruksverket hanterar detta sedan ansvaret fördes över från Fiskeriverket. Det som gör frågan unik och extra stor och svår denna gång är att alla tre reformerna ska genomföras i princip samtidigt. Det finns i dagsläget inte någon detaljerad bild över de regelverk som ska införas och omfattningen av de delar som ska byggas är inte helt kända. Förberedande arbete har gjorts under 2012 och ett införandeprojekt startades i mars 2012. Totalt uppgår nedlagda kostnader till ca 21 700 tkr.

IT-utvecklingsprojekt HIT/Dawa

Under 2008 offentliggjorde EU-kommissionen en strategi för att utvärdera genomförandet av 2003 års reform av jordbrukspolitik, den s.k. hälsokontrollen. Syftet med hälsokontrollen är att göra de ändringar som behövs för att förenkla och göra politiken effektivare samt utnyttja de marknadsmöjligheter som ges. Det har även gjorts anpassningar och nytutveckling för ändringar i befintliga och nya åtgärder i landsbygdsprogrammet. Ändringarna har sin grund dels i Hälsokontrollen och dels i att regeringen har beslutat om ändrade ersättningsnivåer och nya prioriteringar. Utveckling har gjorts för att anpassa IT-systemen till de nya kraven. Systemutvecklingen har skett i flera delprojekt som var för sig har aktiverats som anläggningstillgångar.

Nedlagda kostnader för Dawa etapp II uppgår till 5 477 tkr. I balansräkningen redovisas beloppet under immateriella anläggningstillgångar. Aktivering och upptagning av lån har gjorts i december 2012.

IT-utvecklingsprojekt UPA

Projekt UPA- Kundenpassad webb för utsädesföretag ska optimera utsädesenhetens administrativa service. Målsättningen är att minska den administrativa bördan för utsädesföretag och enskilda brukare. Projektet är uppdelat i tre delar. Fas 1 avslutades i maj 2010. Totalt nedlagda kostnader för fas 2 och 3 för åren 2009-2012 uppgår till 3 130 tkr. I balansräkningen redovisas beloppet under immateriella anläggningstillgångar. Eftersom utvecklingsarbetet inte är avslutat redovisas nedlagda kostnader som en pågående utveckling i årsredovisningen. Aktivering av fas 2 och 3 beräknas ske under 2013 till ett beräknat belopp om ca 4 400 tkr.

IT-utvecklingsprojekt Jordbruksverkets utvecklingsplattform (JUP)

Under hösten 2010 påbörjades arbetet med att ta fram en ny utvecklingsplattform vid Jordbruksverket. Detta för att på ett bättre sätt kunna uppfylla framtida krav och behov. Utvecklingen sker i olika etapper.

I Utvecklingsplattform etapp II har det framkommit att arbetet främst har avsett projekt- och testledning samt metodarbete för alla delprojekt inom utvecklingsplattformen. Utvecklingsmetoden är under ständig utveckling/förbättring och detta arbete har inte handlat om programmering utan om rutiner och riktlinjer för IT-utveckling. Jordbruksverket gör därför bedömningen att nerlagt arbete inte har en ekonomisk livslängd som överstiger 3 år och därför kostnadsförs totalt nedlagda kostnader om 3 161 tkr enligt gällande regelverk.

Ett annat delprojekt inom JUP är Centralt kundsystem (CKS). Detta arbete ska leda fram till ett nytt gemensamt kundregister. Totalt nedlagda kostnader uppgår till 4 415 tkr. I balansräkningen redovisas beloppet under immateriella anläggningstillgångar. Aktivering och upptagning av lån har gjorts under våren 2012.

Arbete har även pågått för att byta ut befintliga verktyg för bland annat databasen. Totalt nedlagda kostnader för projektet SAMi uppgår till 476 tkr. I balansräkningen redovisas beloppet under immateriella anläggningstillgångar. Aktivering och upptagning av lån har gjorts under våren 2012.

Utveckling har också gjorts för att samordna behörighetshanteringsprocessen. Totalt nedlagda kostnader för Nytt eBoB uppgår till 6 734 tkr. I balansräkningen redovisas beloppet under immateriella anläggningstillgångar. Aktivering och upptagning av lån har gjorts under våren 2012.

IT-utvecklingsprojekt Jordbruksverkets samarbetsplattform (JOS)

Under våren 2011 påbörjades arbetet med att möjliggöra effektiva sätt att lösa behoven kring dokumenthantering, samarbetsytor, ledningssystem och enklare ärendehantering. Samarbetsplattformen utgör ett komplement till utvecklingsplattformen JUP. Totalt nedlagda kostnader uppgår till 3 446 tkr. I balansräkningen redovisas beloppet under immateriella anläggningstillgångar. Aktivering och upptagning av lån har gjorts under våren 2012.

Nedskrivning Projekt KILT

Under våren 2008-2009 utvecklade Jordbruksverket sin webbplats med bl.a. Mina sidor. Vid tidpunkten för aktivering bedömdes att den ekonomiska livslängden skulle uppgå till 5 år. Webbplatsen har utvecklats och förändring pågår löpande rörande bl.a. Mina sidor. Jordbruksverkets bedömning är att Projekt KILT inte tillför verket den servicepotential som var tänkt utan restvärdet om 4 690 tkr har skrivits ner vilket innebär att systemet istället har skrivits av på tre år.

Kommentarer till utfall

Resultaträkning

Ökningen avseende *intäkter av bidrag* beror på bidrag från bl.a. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Havs- och vattenmyndigheten. Ökningen av *finansiella intäkter* beror på att räntor avseende fakturerade och krediterade pensionsavgifter från Statens tjänstepensionsverk (SPV) har redovisats brutto vilket leder till att även *finansiella kostnader* har ökat. Större delen av interventionslagret har utlagrats till EU:s hjälpprogram under året vilket leder till att *kostnader för lokaler* samt även frakter som ingår i *övriga driftkostnader* har minskat. Övriga driftkostnader har dock ökat på grund av att arbetet med återkrav och förberedelser inför kommande jordbruks- och fiskeripolitik är konsultintensivt.

Förändringen av saldot för *uppbördsverksamhet* beror till stor del på ökade fordringar mot EU samt återförda orealiserade kursdifferenser. Föregående år redovisades en orealiserad kursförlust om 843 mnkr. Den faktiska kursförlusten vid återfödet i februari blev 226 mnkr. Vid redovisning av fordran EU i årsredovisningen 2011 användes fel eurobelopp. *Saldot för transfereringar* har ökat vilket beror på återförda periodiserade finansiella korrigeringar.

Resultatområde Distriktveterinärerna (Dv)

Resultatet för RO Dv uppvisar för året ett överskott om 4 870 tkr vilket medför att det ackumulerade överskottet ökar till 7 095 tkr. Förbättringen jämfört med föregående år beror främst på lägre personalkostnader, högre uppdragsintäkter samt att anslagsbeloppet har återgått till tidigare års nivå. Antalet för rättningar har minskat med 4 %. Övriga driftkostnader ligger i nivå med föregående år.

Resultatområde Växt

Årsresultatet för resultatområdet slutar på ett underskott på 256 tkr vilket innebär att det ackumulerade överskottet minskar till 1 262 tkr.

Resultatområde Vatten

Årsresultatet slutar på ett överskott om 624 tkr vilket innebär att det ackumulerade underskottet sjunker till 1 196 tkr.

Resultatområde Djur

Årsresultatet för resultatområdet slutar på ett överskott om 1 999 tkr vilket medför att det ackumulerade överskottet ökar till 9 139 tkr. Av överskottet står verksamheten med hundregister för 1 956 tkr och verksamheten med ban- och tävlingsveterinärer för 3 479 tkr. Inom verksamheten med hundregister har överskottet minskat från 2 802 tkr till 1 956 tkr under året. Det ackumulerade överskottet inom verksamheten med ban- och tävlingsveterinärer kommer inom de närmsta åren att sjunka. En del av överskottet kommer att användas till utbildning av veterinärer. Restande del av överskottet om 3 704 tkr för hela verksamhetsområdet fördelar sig på övriga resterande 13 verksamheter.

Resultatområde Tillsyn

Årsresultatet för resultatområdet slutar på ett underskott om 1 039 tkr vilket innebär att det

negativa ackumulerade underskottet ökar till 3 452 tkr. Det ackumulerade resultatet för de olika verksamheterna går med några få undantag mot att vara i balans. Exempelvis har det sedan tidigare upparbetade överskottet för kvalitetskontroll av frukt och grönsaker minskat påtagligt då det tagits i anspråk för utveckling av det sedan länge planerade systemstödet för importkontroller. Under 2012 blev det ett stort underskott för utsädeskontrollerna. Detta beror huvudsakligen på att utsädeskontrollerna under året utvecklats och förändrats bland annat beroende på en förordningsändring. Under 2013 kommer den nya kontrollmetodiken samt nya avgifter att tas i bruk. Avgifterna för tillsyn av genetiskt modifierade växter, kontroll av äggmärkning samt utsäde håller på att revideras och under året kommer även avgifterna för kontroll av foder och animaliska biprodukter att ses över.

Resultatområde Utsäde

Årsresultatet för resultatområdet slutar med ett underskott om 1 014 tkr. Underskottet är huvudsakligen att hänföra till engångsavgift för pensionsersättning i samband med tidigare personalminskning (888 tkr) samt minskade analys- och certifieringsvolymerna. Årsunderskottet leder till att det ackumulerade underskottet ökar till 2 441 tkr.

Balansräkning

Förändringen avseende *immateriella anläggningstillgångar* framgår ovan under IT-utvecklingsprojekt. *Pågående arbete* RO Vatten har ökat. Fordringar *hos andra myndigheter* är lägre, både ingående moms och fakturering andra myndigheter var högre i december föregående år. *Övriga fordringar* har ökat vilket beror på att utbetalningarna i december föregående år av framförallt gårdsstöd var lägre än i december 2012 vilket leder till att fordran EU har ökat. *Förutbetalda kostnader* har ökat något på grund av periodiseringar rörande bl.a. datortjänster. Även *upplupna bidragsintäkter* har ökat vilket beror på ett flertal pågående projekt. *Övriga upplupna intäkter* har stigit något bl.a. på grund av RO Distriktveterinärerna. Minskade interventionslager leder till att *statskapital* har sjunkit. *Leverantörsskulder* har ökat vilket bl.a. beror på ökade konsultkostnader inom projekt ProCAP. Ställda säkerheter har minskat vilket gör att *övriga skulder* är lägre i år. Återförda periodise-

ringar rörande finansiella korrigeringar gör att *upplupna kostnader* har minskat.

Säkerheter

Säkerheter ställda i enlighet med kommissionens förordning (EEG) nr 2220/85 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för systemet med säkerheter för jordbruksprodukter har tidigare redovisats inom linjen som omvänd ansvarsförbindelse. Kriterierna för ansvarsförbindelser är inte uppfyllda.

Säkerheter av bankgarantier och pantföreskrivningar uppgår 2012-12-31 till 73 st. (f.år 83 st.) på sammanlagt 253 615 tkr (f.år 243 939 tkr).

Anslagsredovisning

Årets tilldelning av anslagsmedel enligt regleringsbrevet och regeringsbeslut är 14 438 781 tkr. Det ingående överföringsbeloppet från 2011 uppgår till 2 458 682 tkr. Av detta belopp har Jordbruksverket dispositionsrätt till 1 104 825 tkr. Omdisponerade medel uppgår till 22 618 tkr. Totalt disponibelt belopp under räkenskapsåret uppgår till 15 566 224 tkr. Belastningen på anslagen under året har varit 13 170 324 tkr. Totalt utgående överföringsbelopp uppgår till 2 395 900 tkr. Huvuddelen av det utgående beloppet rör medel inom landsbygdsprogrammet och gårdsstödet.

Bemyndigande

Tilldelad bemyndiganderam uppgår till totalt 6 814 500 tkr och utestående åtaganden totalt uppgår till 7 610 099 tkr.

För anslagsposterna 1:21.9, Landsbygdsprogram 2007-2013 och 1:22.7, Landsbygdsprogram 2007-2013 EU-finansierad del uppgår tilldelade bemyndiganderamar till 3 167 500 tkr respektive 3 337 500 tkr. Utestående åtaganden på dessa poster uppgår till 3 754 543 tkr respektive 3 607 181 tkr. Detta innebär att verket har överskridit bemyndiganderamarna med 587 043 tkr respektive 269 681 tkr på anslagsposterna.

När hemställan om utökade bemyndiganderamar beräknades under juni månad 2012, räknade verket med en högre utbetalningstakt under hösten än vad utfallet blev. Vidare beräknade verket om en mängd nya stödbeslut under hösten 2012 inom programmets ramar. Överskridandet av bemyndiganderamarna beror till stor del på att det hos stödmyndigheterna (Jordbruksverket, länsstyrelserna, Skogsstyrelsen och Sametinget) har varit mer fokus på att ta beslut på ansökningar om stöd än att besluta om utbetalning av stöd i pågående ärenden. Orsaken till detta är bl.a. att beslut om stöd inom nuvarande programperiod får ske t.o.m. år 2013. Under åren 2014-2015 får enbart utbetalningar göras på beviljade stöd. Vidare har det under hösten 2012 beslutats om en programändring som innebär att finansieringsandelarna i programmet har ändrats. Den svenska andelen har blivit högre. Detta innebär att redan fattade beslut har räknats om och överföring har skett från EU-finansierad del till svensk del i samband med framtagandet av utestående åtaganden.

Det utgående anslagssparandet på anslagsposterna 1:21.9 och 1:22.7 uppgår till 564 210 tkr respektive 812 004 tkr. Anslagssparandet totalt som disponeras 31 december 2012 uppgår således till 1 376 214 tkr vilket mer än väl täcker överskridandet om 856 724 tkr. Däremot överstiger överskridandet på anslagsposten 1:21.9 tkr det disponibla sparandet med 22 833 tkr med anledning av att finansieringsandelarna i programmet har ändrats. Jordbruksverket har informerat Landsbygdsdepartementet i mitten av januari om överskridandet av bemyndiganderamarna. Efter att överskridandet har konstaterats bedömer Jordbruksverket att det kan finnas behov av att se över regelverket, kring årliga bemyndiganderamar för fleråriga program.

RESULTATRÄKNING

Tkr	Not	2012-01-01 – 2012-12-31	2011-01-01 – 2011-12-31
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		838 340	785 935
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	533 366	535 138
Intäkter av bidrag		37 189	29 335
Finansiella intäkter	2	3 852	1 366
Summa intäkter		1 412 747	1 351 774
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	3	-821 714	-809 649
Kostnader för lokaler	4	-61 772	-68 797
Övriga driftkostnader		-463 528	-420 713
Finansiella kostnader	5	-5 081	-2 936
Avskrivningar och nedskrivningar		-56 830	-60 170
Summa kostnader		-1 408 925	-1 362 265
Verksamhetsutfall		3 822	-10 491
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten		8 883 898	9 326 159
Finansiella kostnader	6	541 292	-985 419
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet		-8 793 721	-9 056 304
Saldo	7	631 469	-715 564
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		12 329 943	12 255 581
Medel som erhållits från myndigheter		11 034	2 299
Finansiella kostnader	8	237 417	-67 950
Lämnade bidrag		-11 811 442	-12 203 898
Summa		766 952	-13 968
Årets kapitalförändring	9,27,29	1 402 243	-740 023

BALANSRÄKNING

Tkr	Not	2012-12-31	2011-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Pågående utveckling	10	3 130	17 916
Balanserade utgifter för utveckling	11	48 297	56 388
Rättigheter och andra immateriella anl. tillgångar	12	238	848
Summa immateriella anläggningstillgångar		51 665	75 152
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	13	4 524	5 865
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	14	72 646	72 793
Summa materiella anläggningstillgångar		77 170	78 658
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	15	30 012	30 579
Pågående arbeten	16	2 190	1 422
Summa varulager m.m.		32 202	32 001
Fordringar			
Kundfordringar		56 970	57 798
Fordringar hos andra myndigheter		21 316	29 501
Övriga fordringar	17	6 766 350	6 171 503
Summa fordringar		6 844 636	6 258 802
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader		24 413	19 485
Upplupna bidragsintäkter		3 899	1 305
Övriga upplupna intäkter	18	7 050	4 648
Summa periodavgränsningsposter		35 362	25 438
Avräkning med statsverket	19	325 231	285 777
Kassa och Bank			
Kassa och bank		47	48
Summa Kassa och bank		47	48
SUMMA TILLGÅNGAR	28	7 366 313	6 755 876

FINANSIELL REDOVISNING

Tkr	Not	2012-12-31	2011-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	20	201 910	298 015
Balanserad kapitalförändring	21	3 989 337	4 729 360
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		1 402 243	-740 023
Summa myndighetskapital		5 593 490	4 287 352
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	22	1 014	1 893
Summa avsättningar		1 014	1 893
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	23	118 661	128 882
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	24	9 024	790
Skulder till andra myndigheter		45 241	47 772
Leverantörsskulder		67 296	49 455
Övriga skulder		24 958	31 443
Summa skulder m.m.		265 180	258 342
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	25	338 937	1 003 237
Oförbrukade bidrag	26	1 167 692	1 205 052
Summa periodavgränsningsposter		1 506 629	2 208 289
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER	28	7 366 313	6 755 876

Eventualtillgångar

Pågående handläggning av återkrav rörande jordbrukarstöden beräknas till 49 400 tkr varav EU-delen beräknas till ca 26 000 tkr, se vidare Finansiell redovisning – Inledning. Vidare pågår handläggning av återkrav i ärenden som finansierats av fiskerifonderna FFU och EFF om ca 7 800 tkr varav EU-delen beräknas till ca 4 700 tkr.

Eventualförpliktelser

Jordbruksverket har 7 revisioner som KOM ännu inte har tagit ställning till och verket har heller inte på KOM:s begäran beräknat eventuella risker för jordbruks- och fiskerifonden. Vidare ingår även en uppskattad tidskorrigering för beslutade ärenden inom fiskerifonden. Jordbruksverket uppskattar omfattningen av eventuella/möjliga finansiella korrigeringar till ca 252 000 tkr, se vidare Finansiell redovisning - Inledning.

Jordbruksverket har två skadeståndskrav rörande RO Utsäde, offentligtgrättslig verksamhet, om totalt 1 903 tkr samt två ersättningskrav inom växtområdet om totalt 3 200 tkr, se vidare Finansiell redovisning – Inledning. Ärendena är ännu inte avgjorda.

ANSLAGSREDOVISNING

Anslag (tkr)	Benämning	Not	Ingående överföringsbelopp	Arets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp / Utnyttjad del av medgivet överskridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
23 1:9	Statens jordbruksverk	30	3 547	496 588	0	0	500 135	-492 301	7 834
1:9.1	Förvaltningskostnader		3 547	496 588	0	0	500 135	-492 301	7 834
23 1:5.1	Bidrag till veterinär fältverksamhet	31	0	105 966	0	0	105 966	-105 966	0
23 1:6	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	32	382	12 933	0	-382	12 933	-12 654	279
1:6.2	Djurhälsovård		3	9 933	0	-3	9 933	-10 273	-340
1:6.4	Djursjukdata		379	3 000	0	-379	3 000	-2 381	619
23 1:7	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar		10 387	150 349	0	-11 259	149 477	-129 096	20 381
1:7.1	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	33	10 046	73 000	0	-10 046	73 000	-55 633	17 367
1:7.2	Bidrag till bekämpande av djursjukdomar	34	1 106	33 349	0	-1 106	33 349	-32 920	429
1:7.3	Bidrag till obduktionsverksamheten	35	107	7 000	0	-107	7 000	-7 000	0
1:7.4	Bidrag till utveckling och genomförande av sjukdomskontroller		-872	37 000	0	0	36 128	-33 543	2 585
23 1:10.1	Bekämpande av växtsjukdomar	36	8	5 000	0	-8	5 000	-5 000	0
23 1:11	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.		251 488	6 583 000	0	-251 488	6 583 000	-5 922 181	660 819
1:1.1.1	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	37	247 010	6 572 500	0	-247 010	6 572 500	-5 918 079	654 421
1:1.1.4	EU-medfinansierade djursjukdomar	38	4 478	10 500	0	-4 478	10 500	-4 102	6 398

FINANSIELL REDOVISNING

Anslag	Benämning	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp/Utnyttjad del av medgivet över-skridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
23 1:12	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	39	147 147	322 097	0	-148 828	320 416	-175 478	144 938
1:12.1	Offentlig lagring, övrig intervention och exportbidrag		148 828	284 797	0	-148 828	284 797	-151 476	133 321
	- Offentlig lagring	40						-5 380	
	- Övrig intervention							-145 715	
	- Exportbidrag							-381	
1:12.5	Omstruktureringsfond för socker		-1 681	37 300	0	0	35 619	-24 002	11 617
23 1:13.1	Finansiella korrigeringar m.m.	41	27 099	410 472	0	0	437 571	-428 650	8 921
23 1:14	Strukturstöd till fisket m.m.	42	24 421	18 482	1 060	-1 066	42 897	-19 062	23 835
1:14.3	Strukturstöd till fisket m.m. - Europeiska fiskerifonden (EFF) 2007-2013		24 415	18 482	0	0	42 897	-19 100	23 797
1:14.4	Strukturstöd till fisket m.m.		6	0	1 060	-1 066	0	38	38
23 1:15	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	43	118 870	66 263	2 507	-2 525	185 115	-37 333	147 782
1:15.3	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m Europeiska fiskerifonden (EFF) 2007-2013		118 852	66 263	0	0	185 115	-37 544	147 571
1:15.4	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.		18	0	2 507	-2 525	0	211	211
23 1:17.1	Livsmedelsstatistik	44	1 004	23 587	0	-305	24 286	-23 651	635

FINANSIELL REDOVISNING

Anslag	Benämning	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp/Utnyttjad del av medgivet över-skridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
23 1:18.1	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EU-budgeten	45	856	7 356	0	-856	7 356	-6 500	856
23 1:19	Konkurrenskraftig livsmedelssektorer	46	13 350	81 760	0	-13 350	81 760	-71 835	9 925
1:19.1	Exportfrämjande åtgärder	46	510	17 500	0	-510	17 500	-16 496	1 004
1:19.3	Satsningar för att bidra till innovation, utveckling och högre kompetens i livsmedelssektorn	47	5 831	29 660	0	-5 831	29 660	-27 750	1 910
1:19.4	Kommunikation	48	296	7 000	0	-296	7 000	-6 810	190
1:19.7	Jakt och fiske	49	5 893	15 000	0	-5 893	15 000	-8 600	6 400
1:19.9	TSE-tester	50	820	1 600	0	-820	1 600	-1 179	421
1:19.10	Offentliga mätider och utveckling av livsmedelskontroll	51	0	9 000	0	0	9 000	-9 000	0
1:19.11	Mussek kontroll	52	0	2 000	0	0	2 000	-2 000	0
23 1:21	Åtgärder för landsbygds miljö och struktur		749 960	3 111 951	0	-302 562	3 559 349	-3 001 993	557 356
1:21.4	Nationella stöd, stödområdet 1-3	53	-7 023	299 500	0	0	292 477	-306 890	-14 413
1:21.5	Aterföring av handelsgödselmedel	54	24 233	0	0	0	24 233	-16 790	7 443
1:21.6	Aterföring av handelsgödselmedel ej fördelade		0	0	0	0	0	0	0
1:21.8	Honungsprogrammet, nationell medfinansiering	55	31	2 500	0	-31	2 500	-2 384	116
1:21.9	Landsbygdsprogram 2007-2013	56	732 719	2 809 951	0	-302 531	3 240 139	-2 675 929	564 210

FINANSIELL REDOVISNING

Anslag	Benämning	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp/Utnyttjad del av medgivet över-skridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
23 1:22	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur		1 106 363	2 985 447	0	-620 304	3 471 506	-2 659 386	812 120
1:22.3	Honungsprogrammet, EU-finansiering	57	31	2 500	0	-31	2 500	-2 384	116
1:22.7	Landsbygdsprogram för Sverige år 2007-2013, EU-medel	58	1 106 332	2 982 947	0	-620 273	3 469 006	-2 657 002	812 004
23 1:23	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket		923	30 330	0	-923	30 330	-29 236	1 094
1:23.1	Försöks- och utvecklingsverksamhet	59	423	22 830	0	-423	22 830	-22 830	0
1:23.2	Hållbar användning av bekämpningsmedel		0	2 000	0	0	2 000	-1 824	176
1:23.3	Omställningspremie och energieffektivisering	60	500	5 500	0	-500	5 500	-4 582	918
23 1:24.1	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	61	0	2 616	0	0	2 616	-2 616	0
23 1:25.1	Stöd till innehavare av fjällägheter m.m.		0	1 029	0	0	1 029	-1 029	0
27 1:1	Avgiften till Europeiska unionen		2 877	23 555	19 051	0	45 483	-46 357	-874
1:1.2	Socketavgifter	62	2 877	23 555	19 051	0	45 483	-46 357	-874
	ANSLAG TOTALT		2 458 682	14 438 781	22 618	-1 353 856	15 566 225	-13 170 324	2 395 901

Inkomsttitlar

Tkr	Benämning	Not	Utfall 2012-01-01- 2012-12-31	Utfall 2011-01-01- 2011-12-31
2552 505	Övriga offentligrättsliga avgifter, växtsortavgifter		1 485	1 353
2627 001	Offentlig lagring, försäljningsintäkter		0	201 173
2714 411	Sanktionsavgifter m.m., Kreditering av förverkade säkerheter m.m.	63	249 161	33 786
2811 277	Övriga inkomster av statens verksamhet		1 123	619
6111 001	Gårdsstöd		5 608 421	6 028 524
6113 001	Övriga interventioner		150 566	134 797
6114 001	Exportbidrag		570	919
6115 001	Djurbidrag		312 071	306 600
6116 001	Offentlig lagring		62 691	-75 205
6119	Övriga bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket			
6119 001	Övriga bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket		9 128	18 991
6119 002	Kursdifferenser från Europeiska garantifonden för jordbruket	64	-248 107	-244 527
6122	Europeiska utvecklings- och garantifonden- utvecklingssektionen 2000-2006			
6122 011	Utvecklingssektionen, Mål 1 Norra Norrland		0	-3 972
6122 031	Mål 1 Södra skogslänsregionen		0	-7 091
6122 051	LEADER+		0	-8 441
6123 001	Europeiska utvecklings- och garantifonden - ga- rantisektionen 2000-2006		-536	-1 178
6124 001	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2007-2013		2 564 427	2 521 805
6213 002	Bidrag från Fonden för fiskets utveckling 2007- 2013	65	2 257	49 649
6911 003	Övriga bidrag från EU, Jordbruks- och livsmed- delsstatistik		3 239	1 448
6912	Bidrag från EU:s omstrukturingsfond för sockersektorn			
6912 001	Bidrag från EU:s omstrukturingsfond för socker- sektorn		24 002	56 681
6912 002	Kursdifferenser från EU:s jordbruksfonder		-56	-321
9473 011	Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter		53 278	40 694
	SUMMA		8 793 721	9 056 304

BEMYNDIGANDE

Anslag	Anslagsbenämning	Not	Tilldelad bemyndi- ganderam	Ingående åtaganden 2012	Utestående åta- ganden 2012	Prognos över utestående åtagandes fördelning per år										
						2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019-				
Tkr																
23 1:12	Intervention och ex- portbidrag för jord- bruksprodukter		86 000	44 413	69 937	50 000	19 937									
1:12.1	Offentlig lagring, övrig intervention och ex- portbidrag		86 000	44 413	69 937	50 000	19 937									
23 1:14	Strukturstöd till fisket m.m.		41 500	25 882	37 585	19 293	12 513	5 779								
1:14.3	Strukturstöd till fisket m.m. – Europeiska fiskerifonden (EFF) 2007-2013		41 500	25 882	37 585	19 293	12 513	5 779								
23 1:15	Från EU-budgeten finansierade struk- turstöd till fisket m.m.		177 000	97 510	135 945	59 405	58 613	17 927								
1:15.3	Från EU-budgeten fi- nansierade struktur- stöd till fisket m.m. – Europeiska fiskerifon- den (EFF) 2007-2013		177 000	97 510	135 945	59 405	58 613	17 927								
23 1:21	Åtgärder för lands- bygdens miljö och struktur		3 170 000	4 150 904	3 756 997	2 425 662	841 944	396 496	79 383	7 882	2 815	2 815	2 815	2 815	2 815	2 815
1:21.8	Honungsprogrammet, nationell medfinansie- ring		2 500	2497	2 454	2 454										

Anslag	Anslagsbenämning	Not	Tilldelad bemyndiganderam	Ingående åtaganden 2012	Utestående åtaganden	Prognos över utestående åtagandes fördelning per år								
						2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019-	
Tkr														
1:21.9	Landsbyggsprogram 2007-2013	66	3 167 500	4 148 407	3 754 543	2 423 208	841 944	396 496	79 383	7 882	2 815	2 815	2 815	
23 1:22	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur		3 340 000	4 350 093	3 609 635	2 222 806	902 340	412 384	61 617	6 118	2 185	2 185	2 185	
1:22.3	Höningsprogrammet EU-finansiering		2 500	2 497	2 454									
1:22.7	Landsbyggsprogram för Sverige år 2007-2013, EU-medel	67	3 337 500	4 347 596	3 607 181	2 220 352	902 340	412 384	61 617	6 118	2 185	2 185	2 185	
Summa			6 814 500	8 668 802	7 610 099	4 777 166	1 835 347	832 586	141 000	14 000	5 000	5 000	5 000	

FINANSIERINGSANALYS

Tkr	2012	2011	Not
Drift			
Kostnader	-1 351 760	-1 302 095	68
Finansiering av drift			
Intäkter av anslag	838 340	785 935	
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	533 366	534 282	
Intäkter av bidrag	37 189	29 335	
Övriga intäkter	3 852	1 366	
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av drift</i>	1 412 747	1 350 918	
Ökning (-) av lager	567	-1 477	
Ökning (-) av kortfristiga fordringar	40 014	-66 010	69
Ökning (+) av kortfristiga skulder	-658 326	72 434	70
KASSAFLÖDE FRÅN DRIFT	-556 758	53 770	
Investeringar			
Investeringar i materiella tillgångar	-28 321	-28 835	
Investeringar i immateriella tillgångar	-5 762	-14 552	
<i>Summa investeringsutgifter</i>	-34 083	-43 387	
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret	46 429	31 725	
- amorteringar	-56 650	-45 946	
Ökning av statskapital med medel som tillförts statsbudgeten	-96 105	-113 683	
Förändring av kortfristiga fordringar	96 105	113 683	69
Ingående balans från Fiskeriverket	0	-9 244	
Försäljning av anläggningstillgångar	1 893	3 436	71
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar</i>	-8 328	-20 029	
KASSAFLÖDE FRÅN INVESTERINGAR	-42 411	-63 416	

FINANSIELL REDOVISNING

	2012	2011	Not
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	9 425 190	8 340 740	
Förändring av kortfristiga fordringar	-732 645	823 752	69
Förändring av kortfristiga skulder	-41 930	-87 790	70
<i>Inbetalningar i uppbördsverksamhet</i>	8 650 615	9 076 702	
<i>Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet</i>	-8 793 721	-9 056 304	
KASSAFLÖDE FRÅN UPPBÖRDSVERKSAMHET	-143 106	20 398	
Transfereringsverksamhet			
Lämnade bidrag	-11 804 912	-12 210 428	73
<i>Utbetalningar i transfereringsverksamhet</i>	-11 804 912	-12 210 428	
Finansiering av transfereringsverksamhet			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	12 578 394	12 189 930	72
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet</i>	12 578 394	12 189 930	
KASSAFLÖDE FRÅN TRANSFERERINGSVERKSAMHET	773 482	-20 498	
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL			
	31 207	-9 746	
Likvida medel vid årets början			
	285 035	294 781	
Ökning (+) av kassa, bank	-13	1	
Minskning (-) av tillgodohavanden hos Riksgäldskontoret	0	0	
Minskning (+) av räntekontokredit Riksgälden	-8 234	28 201	
Minskning (-) av avräkning med statsverket	39 454	-37 948	
Summa förändring av likvida medel	31 207	-9 746	
Likvida medel vid årets slut	316 242	285 035	

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER

Tkr	2012	2011	2010	2009	2008
Låneram i Riksgäldskontoret					
- beviljad	170 000	165 000	170 000	170 000	180 000
- utnyttjad	118 661	128 882	143 103	156 157	133 332
Kontokrediter hos Riksgäldskontoret					
- beviljad ¹⁾	78 000	78 000	78 000	78 000	168 500
- maximalt utnyttjad	67 598	79 202	74 804	83 660	5 571 407
Räntekonton					
- räntekostnader	139	280	140	43	20 897
- ränteintäkter	83	142	7	44	13 869
Avgiftsintäkter					
- avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen	741	809	788	771	956
- avgiftsbelagd verksamhet, budget ²⁾	519 800	530 200	512 830	506 861	475 506
- avgiftsbelagd verksamhet, faktiskt utfall	519 724	514 912	500 240	477 590	465 698
- övriga intäkter	12 901	19 417	21 294	16 112	12 693
<i>Summa avgiftsintäkter</i>	<i>533 366</i>	<i>535 138</i>	<i>522 322</i>	<i>494 473</i>	<i>479 347</i>
Anslagskrediter ramanslag					
- beviljad	1 373 097	1 344 170	490 489	611 760	525 133
- utnyttjad (på anslagspostnivå)	15 627	9 576	245	20 775	28 406
Anslagssparande (ram)	2 395 900	2 458 682	6 188 549	4 660 142	3 745 153
- därav intecknat för framtida åtaganden (cirka)	1 621 180	2 103 313	4 464 820	4 177 930	3 308 800
Totalt gjorda åtaganden jämfört med summan av tilldelade bemyndigande	7 610 099/ 6 814 500	8 802 256/ 10 023 700	8 328 735/ 8 738 275	7 473 321/ 9 255 275	8 332 168/ 9 529 275
Årsarbetskrafter (ÅAK), st	1 180	1 182	1 190	1 131	1 114
Medelantalet anställda, st ³⁾	1 257	1 223	1 198	1 176	1 169
Driftkostnad/årsarbetskraft, tkr ⁴⁾	1 142	1 099	1 096	1 233	1 153
Årets kapitalförändring	1 402 243	-740 023	-1 247 185	266 349	971 879
Balanserad kapitalförändring	3 989 337	4 729 360	5 985 789	5 719 440	4 711 055

FINANSIELL REDOVISNING

1. Enligt regeringsbeslut 2008-06-26 upphörde det särskilda räntekontot för EU-medel från och med 2008-07-01. Kreditramen 8 100 000 tkr gällde under perioden 2008-01-01 – 2008-06-30 där det maximala utnyttjandet förelåg.

2. Avser verksamhet inom de sex resultatområdena Växt, Vatten, Djur, Utsäde, Tillsyn och Distriktsveterinärerna exklusive myndighetsuppdrag och övriga anslagsfinansierade delar. Budgeterad del har rensats från anslagsmedel från anslagsposterna 1:5.1 Bidrag till veterinär fältverksamhet och 1:10.1 Bekämpande av växtsjukdomar samt budgeterade myndighetsuppdrag om totalt ca 119 500 tkr (f.år 112 100 tkr) för att få en korrekt jämförelse.

3. Av medelantalet tillsvidareanställda 2012 är 840 st. kvinnor (f.år 809 st.) och män 417 st. (f.år 414 st.).

4. Att fördela verksamhetens kostnader på antalet årsarbetskrafter ger ingen rättvisande bild av Jordbruksverkets kostnadsläge. Nedan har en uppdelning gjorts på den veterinära verksamheten (resultatområde Distriktsveterinärerna) samt övrig verksamhet. Från den övriga verksamheten har driftkostnader för interventionslager eliminerats.

	2012	2011	2010	2009
Årsarbetskrafter/antal:				
Resultatområde Distriktsveterinärerna	435	433	437	446
Övrig verksamhet	745	749	753	685
Driftkostnader/årsarbetskraft (tkr/åk)				
Resultatområde Distriktsveterinärerna	1 168	1 183	1 142	1 128
Övrig verksamhet	1 116	1 028	1 032	1 277

I resultatområde Distriktsveterinärerna ingår t.ex. foder- och medicininköp på ca 65 000 tkr årligen. I driftkostnaderna för övrig verksamhet ingår även utbetalningar till andra myndigheters verksamhet, analys- och provtagningskostnader inom vissa övervakningsprogram och bekämpningsinsatser inom djurområdet.

NOTFÖRTECKNING

Not 1 Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen

Specifikation (tkr)	2012	2011
Publikationer	691	778
Övrigt	50	31
Summa	741	809

Avgiftsbelagd verksamhet

Specifikation (tkr)	Enligt regl. brev ¹⁾	2012	2011
RO Växt	5 000	4 784	5 106
RO Vatten	8 000	9 294	7 387
RO Djur	24 900	26 657	25 286
RO Utsäde	32 100	29 994	31 271
RO Tillsyn	30 900	28 877	29 813
RO DV	418 900	420 611	416 049
Summa	519 800	520 217	514 912

1) Exklusive anslag 1:5 Bidrag till veterinärfältverksamhet och 1: 10 Bekämpande av växtsjukdomar samt myndighetsuppdrag om ca 119 500 tkr (f.år 112 100 tkr). Delar av intäkter bokförda under RO Växt interneras mot RO Tillsyn vilket delvis förklarar differensen mellan budget enligt regleringsbrev och utfallet.

Huvuddelen av intäkterna avseende resultat-område Växt, Djur samt Tillsyn avser offentligrättslig verksamhet som Jordbruksverket disponerar.

Övriga intäkter

Specifikation (tkr)	2012	2011
Övriga intäkter ²⁾	12 408	18 561
Reavinst vid försäljning	0	856
Totalt	12 408	19 417

2) Övriga intäkter avser i huvudsak intäkter från utbildningar avseende bl.a länsstyrelser, löneersättningar, m.m.

Totalt

(tkr)	2012	2011
Totala intäkter	533 366	535 138

Not 2 Finansiella intäkter

Specifikation (tkr)	2012	2011
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	83	142
Ränteintäkter kundfordringar	1 273	1 223
Övriga finansiella intäkter	2 496	1
Summa	3 852	1 366

Not 3 Kostnader för personal

Kostnaden för löner exkl. arbetsgivaravgifter m.m. uppgår till 552 321 tkr (f.år 539 137 tkr).

Utbetalda ersättningar till ledamöter i insynsrådet m.m. se bilaga 3.

Not 4 Kostnaden för lokaler

I lokalkostnader ingår även hyror för lagerlokaler m.m. avseende offentlig lagring om ca 6 360 tkr (f.år ca 14 619 tkr).

Not 5 Finansiella kostnader - Drift

Specifikation (tkr)	2012	2011
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	139	280
Ränta på lån hos Riksgäldskontoret	1 868	2 538
Räntekostnader leverantörsfakturor	2 198	38
Övriga finansiella kostnader	876	80
Summa	5 081	2 936

Not 6 Finansiella kostnader – Uppbörd

Specifikation (tkr)	2012	2011
Kursvinster(+)/-förluster(-)	-248 163	-244 848
Orealiserade kursdifferenser - Periodiseringspost	1 025 467	-740 571
Finansiella korrigeringar EU ¹⁾	-236 012	0
Summa	541 292	-985 419

1) På grund av särskilda redovisningsprinciper för finansiella korrigeringar har belastning skett av inkomstitel 2714, se Finansiell redovisning – Inledning. Under året har totalt 236 012 tkr belastat titeln rörande finansiella korrigeringar för stödår 2005-2008.

FINANSIELL REDOVISNING

Not 7 Uppbördsverksamhet saldo

Saldobeloppet avser EU-medel för perioden nov-dec 2012 som tillförts statsbudgeten först jan-feb 2013 och EU-medel för perioden nov-dec 2011 som inte disponeras av myndigheten. I beloppet ingår även kursvinst (netto) om 777 304 tkr (f.år kursförlust 985 419 tkr) varav 181 682 tkr avser orealiserad kursvinst för 2012 samt 843 785 tkr avser återförd orealiserad kursförlust från 2011.

Not 8 Finansiella kostnader - Transferringar

(tkr)	2012	2011
Finansiella korrigeringar – reglerade mot EU ¹	427 098	41 593
Finansiella korrigeringar – periodavgränsningspost	-664 275	26 448
Inbetalda återkrav	-240	-91
Summa	-237 417	67 950

1) Se även not 41.

Not 9 Årets kapitalförändring

Kapitalförändringen visar skillnaden mellan poster som anslagsavräknats, men inte redovisats som kostnad eller bidrag, och poster som redovisats som kostnader eller bidrag, men inte anslagsavräknats, samt över-/underskott för avgiftsfinansierad verksamhet.

(tkr)	2012	2011
Uppbördsverksamhet	631 469	-715 564
Resultatområde DV	4 869	-9 654
Resultatområde Växt, Vatten, Djur, Utsäde, Till-syn	314	2 311
Transfereringsverksamhet	766 952	-13 968
Övrigt ¹⁾	-1 361	-3 148
Summa	1 402 243	-740 023

1) Avser bl.a. förskottade kostnader landsbygdsprogrammet, EU-finansiering.

Not 10 Pågående utveckling

Det pågår utveckling av nya IT-system. Dessa system redovisas under immateriella anläggningstillgångar, se Finansiell redovisning – Inledning, angående IT-utvecklingsprojekt.

I Hermes ingår pågående utveckling i beloppet för balanserade utgifter för utveckling.

Not 11 Balanserade utgifter för utveckling

(tkr)	2012	2011
IB Ack anskaffningsvärde	212 890	193 997
Årets inköp	20 548	18 893
UB Ack anskaffningsvärde	233 438	212 890
IB Ack avskrivningar	-156 502	-124 420
Årets avskrivningar	-28 639	-32 082
UB Ack avskrivningar	-185 141	-156 502
Bokfört värde	48 297	56 388
Avskrivningsperiod	3/5 år	

Aktivisering överensstämmer med ESV:s föreskrifter till 5 kap. § 2 FÅB och prövningen har genomförts enligt ESV:s allmänna råd till den nämnda paragrafen.

Not 12 Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar

(tkr)	2012	2011
IB Ack anskaffningsvärde	3 441	3 441
Årets inköp	0	0
UB Ack anskaffningsvärde	3 441	3 441
IB Ack avskrivningar	-2 593	-1 713
Årets avskrivningar	-610	-880
UB Ack avskrivningar	-3 203	-2 593
Bokfört värde	238	848
Avskrivningsperiod	3/5 år	

FINANSIELL REDOVISNING

Not 13 Förbättringsutgifter på annans fastighet

(tkr)	2012	2011
IB Ack anskaffningsvärde	28 115	27 240
Årets inköp	950	2 007
Utrangering	-285	-1 132
UB Ack anskaffningsvärde	28 780	28 115
IB Ack avskrivningar	-22 250	-20 706
Årets avskrivningar	-2 291	-2 671
Utrangering	285	1 127
UB Ack avskrivningar	-24 256	-22 250
Bokfört värde	4 524	5 865
Avskrivningsperiod	3/5 år	

Not 14 Maskiner, inventarier, installationer m.m.

	Inventarier		Datorer		Transportmedel		Totalt	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
IB Ack anskaffningsvärde	82 071 ¹⁾	86 097	50 085	49 493	74 562 ¹⁾	72 694	206 718	208 284
Årets inköp	7 667	7 852	8 551	5 412	11 153	13 564	27 371	26 828
Försäljn/utrangering	-171	-11 819	-473	-4 820	-7 979	-11 834	-8 623	-28 473
UB Ack anskaffningsvärde	89 567	82 130	58 163	50 085	77 736	74 424	225 466	206 639
IB Ack avskrivningar	-61 088 ¹⁾	-65 710	-40 316	-39 107	-32 520	-30 391	-133 924	-135 208
Årets avskrivningar	-6 981	-7 102	-6 594	-6 029	-11 715	-11 405	-25 290	-24 536
Försäljn/utrangering	123	11 802	0	4 820	6 271	9 276	6 394	25 898
UB Ack avskrivningar	-67 946	-61 010	-46 910	-40 316	-37 964	-32 520	-152 820	-133 846
Bokfört värde	21 621	21 120	11 253	9 769	39 772	41 904	72 646	72 793
Avskrivningsperiod	5/7 år		3 år		3/8 år			

1) Ingående värde har korrigerats i samband med byte av anläggningsmodul i Agresso.

Utnyttjad låneram uppgår till 118 661 tkr (f.år 128 882 tkr). Den utgående balansen för immateriella och materiella anläggningstillgångar enligt not 10 till 14 uppgår till 128 835 tkr (f.år 153 810 tkr). Skillnaden om 10 174 tkr (f.år 24 928 tkr) beror främst på att lån ännu inte har tagits för pågående IT-utvecklingsprojekt (UPA) och dels på inköp i december.

Not 15 Varulager och förråd

Posten avser medicin och förbrukningsmaterial för resultatområde DV, förbrukningsmaterial resultatområde Utsäde och pass för sällskapsdjur inom resultatområde Djur. Värdering har skett enligt inköpspris.

Not 16 Pågående arbete

Individuell värdering har gjorts av respektive projekt inom resultatområde Vatten utifrån upparbetat resultat och vad som förväntas inflyta.

FINANSIELL REDOVISNING

Not 17 Övriga fordringar

Posten består huvudsakligen av fordringar på EU för gjorda utbetalningar av bidrag inom jordbruksfonderna samt fordran EU produktionsavgift socker. Fordran på EU uppgår till totalt 6 643 098 tkr (f.år 6 012 956 tkr). Övriga fordringar om knappt 123 200 tkr utgörs av bl.a. återkrav.

Not 18 Övriga upplupna intäkter

Posten avser upparbetade intäkter rörande resultatområdena Distriktsveterinärerna, Tillsyn och Utsäde.

Not 19 Avräkning med statsverket

Specifikation (tkr)	2012	2011
Uppbörd		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot inkomstittel	-8 793 721	-9 056 304
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	8 793 721	9 056 304
Skuld avseende uppbörd	0	0
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot anslag	12 678 023	12 598 312
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-12 678 023	-12 598 312
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	0
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-3 547	-9 285
Redovisat mot anslag	492 301	446 125
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-496 588	-440 387
Fordringar avseende anslag i räntebärande flöde	-7 834	-3 547

Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisat mot anslag		
Ingående balans	16 404	19 325
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-2 041	-2 921
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	14 363	16 404
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	269 463	310 229
Inbetalningar i icke räntebärande flöde ¹	-298 382	102 885
Utbetalningar i icke räntebärande flöde ¹	344 164	-158 651
Ingående balans Fiskeriverket	0	15 000
Saldo²	315 245	269 463
Belopp under utredning	3 457	3 457
Övriga fordringar på statens centralkonto i Riksbanken	318 702	272 920
Avräkning med statsverket Totalt	325 231	285 777

¹ Under året har finansiell korrigerings EU om 427 098 tkr reglerats mot EU genom att avräknas mot utbetalda stöd, dvs inkomstittel har tillförts medel och anslag 1:13 posten 1 har belastats. Inga kassamässiga regleringar har skett.

² Reglering om ca 65 mnkr sker från statens centralkonto till räntekontot i januari/februari 2013.

Not 20 Statskapital

Specifikation (tkr)	2012	2011
Ingående balans:	298 015	411 698
- Jordfonden	194 197	194 197
- Interventionslager	103 818	217 501
Förändring interventionslager	-96 105	-113 683
Utgående balans	201 910	298 015

Länsstyrelserna har redovisat följande uppgifter om Jordfonden till Jordbruksverket.

FINANSIELL REDOVISNING

Varulager av fastigheter per 2012-12-31 uppgår till tkr 150 196 tkr (f.år 176 041 tkr). Försäljnings- och driftsnettot som förts till inkomsttitel 2811 av länsstyrelserna uppgår till ett överskott om 11 449 tkr (f.år överskott om 5 725 tkr).

Not 21 Balanserad kapitalförändring

Specifikation (tkr)	2012	2011
Uppbördsverksamhet	4 847 393	5 562 957
Resultatområde DV	2 225	11 879
Resultatområde Växt, Vatten, Djur, Utsäde, Tillsyn	3 000	689
Transfereringsverksamhet	-888 286	-874 318
Ingående balans Fiskeriverket	0	-9 244
Övrigt	25 005	37 397
Summa	3 989 337	4 729 360

Not 22 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

Posten avser de pensionsförpliktelser avseende avtalen PA 03 och PA 91 som Jordbruksverket har per 2012-12-31.

(tkr)	2012	2011
Ingående avsättning	1 893	3 305
+ Årets pensionskostnader	0	0
- Årets pensionsutbetalningar	-879	-1 412
Utgående avsättning	1 014	1 893

Not 23 Lån i Riksgäldskontoret

(tkr)	2012	2011
Ingående skuld till Riksgäldskontoret	128 882	143 103
Nyupptagna lån	46 429	31 725
Årets amortering	-56 650	-45 946
Summa	118 661	128 882

Beviljad låneram för år 2012 uppgår till 170 000 tkr (f.år 165 000 tkr).

Not 24 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret

Under 2012 har Jordbruksverket haft en kreditram för anslagsposten 1:9.1 Förvaltningskostnader, inklusive verksamhet på sex resultatområden, på 78 000 tkr. Utnyttjandet av kreditramen har varit som högst 67 598 tkr under året.

Not 25 Upplupna kostnader

Posten består bl.a. semesterlöneskuld inkl. sociala avgifter 63 944 tkr (f.år 59 980 tkr), arbetsbefrielsedagar inkl. sociala avgifter för Resultatområde Dv 16 806 tkr (f.år 16 400 tkr) samt finansiell korrigerings EU om 230 881 tkr (f.år 869 126 tkr).

Not 26 Oförbrukade bidrag

I posten ingår förutom förskott från EU:s landsbygdsfond om 1 103 717 tkr (f.år 1 145 646 tkr) samt förskott från EU: fiskerifond EFF om 33 048 tkr, se Finansiell redovisning – Inledning. Förskott EU är värderat till balansdagens kurs 2012-12-31 om 8,637 kr/euro.

Oförbrukade bidrag från myndigheter:

Myndighet (tkr)	Belopp	Planeras användas
Havs- och vattenmyndigheten	15 858	< 3 år
FORMAS	6 000	< 1 år
MSB	2 970	< 1 år
Naturvårdsverket	2 352	< 1 år
Kemikalieinspektionen	274	< 1 år
	274	< 3 år
SVA	394	< 1 år
Lantmäteriverket	325	< 1 år
Summa	28 447	

Utöver detta har verket fått bidrag om knappt 2 500 tkr från organisationer.

FINANSIELL REDOVISNING

Not 27 Resultaträkning för resultatområde Distriktsveterinärerna

Tkr	Not	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31
Verksamhetens intäkter			
Intäkter från anslag 1:5	1	105 246	98 965
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	423 359	418 705
Finansiella intäkter	4	1 319	1 156
Summa intäkter		529 924	518 826
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal		-345 778	-350 825
Kostnader för lokaler	3	-19 222	-18 573
Övriga driftkostnader		-142 995	-142 813
Finansiella kostnader	4	-1 003	-562
Avskrivningar och nedskrivningar		-16 057	-15 707
Summa kostnader		-525 055	-528 480
Årets kapitalförändring		4 869	-9 654
Akkumulerad kapitalförändring		7 095	2 226

- 1) *I intäkter från anslag redovisas endast den del av anslaget som har gått till Distriktsveterinärerna. För uppgifter om bidrag till avlägset boende djurägare se not 31*
- 2) *I intäkter av avgifter och andra ersättningar ingår 2 748 tkr (f.år 2 656 tkr) avseende intäkter för interna uppdrag rörande smittsamma djursjukdomar. Detta har eliminerats i Jordbruksverkets totala resultaträkning. I beloppet ingår 4 257 tkr (f.å 4 204 tkr) som avser intäkter för uppdrag av myndighetskaraktär såsom gränskontroll, intyg vid in- och utförelse inom EU m.m.*
- 3) *Lokalhyror för centralt placerad personal ligger kostnadmässigt under posten övriga driftkostnader i och med att de betalas via en administrativ ersättning.*
- 4) *För att ge en mer rättvisande bild redovisas räntor brutto inom resultatområde DV. Totalt för Jordbruksverket redovisas räntor däremot netto under finansiella kostnader.*

FINANSIELL REDOVISNING

Not 28 Balansräkning för resultatområde Distriktsveterinärerna

Tkr	2012-12-31	2011-12-31
TILLGÅNGAR		
Materiella anläggningstillgångar		
Förbättringsutgifter på annans fastighet	1 237	1 306
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	51 922	51 929
Summa materiella anläggningstillgångar	53 159	53 235
Varulager m.m.		
Varulager och förråd	29 030	29 182
Summa varulager m.m.	29 030	29 182
Fordringar		
Kundfordringar	45 451	44 072
Fordringar hos andra myndigheter	4 161	4 258
Övriga fordringar	189	302
Summa fordringar	49 801	48 632
Periodavgränsningsposter		
Förutbetalda kostnader	3 897	3 303
Övriga upplupna intäkter	3 055	1 197
Summa periodavgränsningsposter	6 952	4 500
Kassa och bank		
Behållning räntekonto i Riksgälden	21 775	24 874
Kassa, postgiro, bank	47	48
Summa kassa och bank	21 822	24 922
SUMMA TILLGÅNGAR	160 764	160 471
KAPITAL OCH SKULDER		
Myndighetskapital		
Balanserad kapitalförändring	2 226	11 880
Kapitalförändring enligt resultaträkning	4 870	-9 655
Summa myndighetskapital	7 096	2 226
Avsättningar		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	34	370
Summa avsättningar	34	370
Skulder m.m.		
Lån i Riksgälden	50 272	53 080
Skulder till andra myndigheter	17 964	17 095
Leverantörsskulder	17 912	14 817
Övriga skulder	6 298	15 184
Summa skulder m.m.	92 447	100 176
Periodavgränsningsposter		
Upplupna kostnader	61 187	57 699
Summa periodavgränsningsposter	61 187	57 699
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER	160 764	160 471

Not 29 Övriga resultatområden

(tkr)	Resultatområde Växt ¹⁾		Resultatområde Vatten ²⁾		Resultatområde Djur ³⁾		Resultatområde Tillsyn ⁴⁾		Resultatområde Utsäde ⁵⁾	
	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31
Offentligrättslig verksamhet										
Verksamhetens intäkter										
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	12 184	12 493	0	0	26 711	25 286	29 182	30 128	8 255	7 796
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa intäkter	12 184	12 493	0	0	26 711	25 286	29 182	30 128	8 255	7 796
Verksamhetens kostnader										
Kostnader för personal	-5 667	-4 893	0	0	-3 590	-4 223	-14 636	-12 758	-4 100	-4 235
Kostnader för lokaler	0	0	0	0	-242	-222	-1 406	-1 336	-588	-508
Övriga driftkostnader ⁶⁾	-6 773	-8 003	0	0	-20 877	-20 855	-14 131	-14 246	-3 413	-2 929
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avskrivningar och nedskrivningar	0	-2	0	0	-3	-44	-48	-72	-232	-176
Summa kostnader	-12 440	-12 898	0	0	-24 712	-25 344	-30 221	-28 412	-8 333	-7 848
Arets kapitalförändring offentligrättslig verksamhet	-256	-405	0	0	1 999	-58	-1 039	1 716	-78	-52

FINANSIELL REDOVISNING

(tkr)	Resultatområde Växt ¹⁾		Resultatområde Vatten ²⁾		Resultatområde Djur ³⁾		Resultatområde Tillsyn ⁴⁾		Resultatområde Utsäde ⁵⁾	
	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31	2012-01-01- 2012-12-31	2011-01-01- 2011-12-31
Uppdragsverksamhet										
Verksamhetens intäkter										
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	0	0	12 800	10 778	0	0	3 576	4 293	22 872	25 221
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa intäkter	0	0	12 800	10 778	0	0	3 576	4 293	22 872	25 221
Verksamhetens kostnader										
Kostnader för personal	0	0	-7 609	-6 907	0	0	-1 698	-1 673	-16 443	-16 455
Kostnader för lokaler	0	0	0	0	0	0	0	0	-1 457	-1 189
Övriga driftkostnader ⁶⁾	0	0	-4 565	-3 659	0	0	-1 878	-2 620	-5 517	-6 264
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avskrivningar och nedskrivningar	0	0	-2	-6	0	0	0	0	-391	-409
Summa kostnader	0	0	-12 176	-10 572	0	0	-3 576	-4 293	-23 808	-24 317
Årets kapitalförändring uppdragsverksamhet	0	0	624	206	0	0	0	0	-936	904
Årets kapitalförändring totalt	-256	-405	624	206	1 999	-58	-1 039	1 716	-1 014	852
Accumulerad kapitalförändring	1 262	1 518	-1 196	-1 820	9 139	7 140	-3 451	-2 412	-2 441	-1 427
Varav uppdragsverksamhet	0	0	-1 196	-1 820	0	0	-7	-7	-1 318	-382

1. Resultatområde **Växt** omfattar fytosanitär verksamhet, saluföring av trädgårdsväxter, GMO-verksamhet men exklusive tillsyn. Även myndighetsuppdrag inräknat. Enligt regleringsbrev medges växtinspektionen undantag från 5§ avgiftsförordningen. Utgifter som inte finansieras med avgifter ska finansieras med anslaget 1:10 Bekämpande av växtsjukdomar. Av intäkter av avgifter och andra ersättningar avser 7 400 tkr (f.år 7 387 tkr) ersättning för myndighetsutgifter varav 5 000 tkr (f.å 5 000 tkr) från anslaget 1:10 Bekämpande av växtsjukdomar resterande del från anslaget 1:9 Statens jordbruksverk.
2. Resultatområde **Vatten** omfattar vattenhushållningen. Av intäkter av avgifter och andra ersättningar avser 3 388 tkr (f.år 2 891 tkr) ersättning för myndighetsutgifter från anslaget 1:9 Statens jordbruksverk. I föregående års intäkter ingår 500 tkr från anslag 1:23.5 Återförda skatter på handelsgödselmedel.
3. Resultatområde **Djur** omfattar införsel av djur, GMO-verksamhet, godkännande av anläggningar för tillverkning av foder och anläggningar för bearbetning och hantering av animaliska biprodukter, pass för sällskapsdjur, djurmärken, exportpass, hundregister, verksamhet enligt djurskyddsförordningen (1988:539), prövning av ansökan om legitimation eller annan verksamhet enligt 4 kap. lagen (2009:302) verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård, utbildning av officiella veterinärer samt den del av gränskontroll och övriga officiella uppdrag t.ex. karantänsuppdrag som inte utförs av Distriktsveterinärerna.
4. Resultatområde **Tillsyn** omfattar tillsyn inom fytosanitär verksamhet, kvalitetskontroll av frukt och grönsaker, GMO-verksamhet inom växtområdet, retursystem för plastflaskor och metallburkar, äggmärkning, anläggningar för animaliska biprodukter, fodertillverkning och verksamhet inom utsädesområdet. Uppdragsverksamheten inom RO Tillsyn utgörs av köttklassificering. Köttklassificeringen har en skuld till slakteribranschen 5 097 tkr (f.år 4 396 tkr) för perioden 1997 till 2012. Av intäkter av avgifter och andra ersättningar avser 1 787 tkr (f. år 1 755 tkr) ersättning för myndighetsutgifter från anslaget 1:9 Statens jordbruksverk avseende köttklassificeringen. Av intäkter för avgifter och andra ersättningar avser 2 093 tkr (f.år 2 824 tkr) reglering av interna uppdrag.
5. Resultatområde **Utsäde** omfattar certifiering av utsäde och viss analys exklusive tillsyn. Uppdragsverksamheten inom RO utsäde utgörs av laboratorieundersökningar, kvalitetsanalyser och andra undersökningar av utsäde och växtsorter samt kvalitetsanalys av foder- och kvarnspannmål. Myndighetsuppdraget är inräknat. Av intäkter av avgifter och andra ersättningar avser 839 tkr (f.år 744 tkr) myndighetsuppdrag för internationella uppdrag samt ersättningar för interna uppdrag om 293 tkr (f.år 1 002 tkr) avseende i huvudsak interventionskontroll vid inlagring av spannmål.
6. Kostnadsmässigt ligger lokalhyra för centralt placerad personal samt ersättning för arbetad tid för viss personal under posten övriga driftkostnader.

Not 30 Anslag 1:9, posten 1 Förvaltningskostnader

Jordbruksverket disponerar det ingående överföringsbeloppet om 3 547 tkr enligt regleringsbrev 2011-12-22.

Kostnaden för Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård enligt **villkor 1** uppgår till 1 588 tkr (f.år 1 359 tkr) av högst 1 600 tkr.

Enligt **villkor 5** har 6 000 tkr av högst 6 000 tkr använts till att ersätta länsstyrelsernas arbete med tvärvillkorskontroller.

Anslaget har även använts för att ersätta Tullverkets särkostnader för exportbidragskontroller av jordbruksprodukter med 1 825 tkr enligt **villkor 6** om högst 2 000 tkr. I utbetalad ersättning ingår 62 tkr för kontroller om förbud mot utsläppande på marknaden samt import av päls av katt och hund och varor som innehåller sådan päls enligt samma villkor (högst 300 tkr).

Enligt **villkor 7** ska minst 8 500 tkr användas för åtgärder inom det nationella programmet för växtgenetiska resurser. Under 2012 har 8 965 tkr utnyttjats (f.år. 8 500 tkr).

Av medlen har 3 407 tkr använts för kvalitetsuppföljning i ängs- och betesmarker samt uppföljning av småbiotoper inom nationell inventering av landskapet i Sverige (NILS), enligt **villkor 8** ska minst 3 000 tkr användas till detta.

Jordbruksverket har betalat 200 tkr till MSB för RAKEL enligt **villkor 10**.

Inga belastningar har skett enligt **villkor 11** avseende korrigeringar för hantering av traditionella egna medel (produktionsavgift socker).

Av anslaget har 29 361 tkr använts av minst 45 300 tkr till Jordbruksverkets och Länsstyrelsernas arbete med ärendehantering av återkrav av felaktigt utbetalade stöd koppade till finansiell korrigering för stödåren 2005-2008, enligt **villkor 12**.

Jordbruksverket har enligt villkor 13 betalat 604 tkr i dröjsmålsränta till Kommissionen rörande importtullkvoter.

Not 31 Anslag 1:5, posten 1 Bidrag till veterinär fältverksamhet

Av anslagsbelastningen om 105 966 tkr har 105 246 tkr tillförts resultatområde Distriktsveterinärerna, se resultaträkning not 27.

Av anslaget får högst 7 300 tkr användas för att minska vissa av de avlägset boende djur-

ägares veterinärkostnader. Ersättning har utgått med 5 309 tkr (f.år 5 740 tkr) till kunder som använder distriktsveterinärer samt 675 tkr (f.år 648 tkr) har utbetalats till privata veterinärer. Ersättningen har fördelade enligt följande:

Län (tkr)	2012	2011	2010
Stockholm	139	162	153
Uppsala	215	269	296
Södermanland	177	159	127
Östergötland	487	541	510
Jönköping	195	170	253
Kronoberg	232	233	295
Kalmar	539	446	348
Gotland	164	203	97
Blekinge	59	45	50
Skåne	290	295	247
Halland	276	313	308
Västra Götaland	583	612	689
Värmland	322	363	343
Örebro	122	130	124
Västmanland	75	70	55
Dalarna	248	326	297
Gävleborg	131	148	164
Västernorrland	419	422	491
Jämtland	423	490	490
Västerbotten	503	583	613
Norbotten	385	408	541
Summa	5 984	6 388	6 491

Not 32 Anslag 1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Enligt regeringsbeslut är det ingående överföringsbeloppet om 3 tkr indraget på anslagsposten 2 och 379 tkr indraget på anslagsposten 4. Anslagskrediten på anslagsposten 2 Djurhälsovård höjdes från 300 tkr till 1 205 tkr enligt regeringsbeslut 2012-06-20.

Högst 1 000 tkr får användas för stöd för vissa kostnader i samband med kastrering av grisar eller för vaccinering av galtlukt enligt villkor 3 under anslagspost 2. Av högstbeloppet har 292 tkr använts.

Anslagsutfallet är 620 tkr lägre på anslagsposten 4 än beviljade medel och anledningen

är att viss planerad IT-utveckling inte blev genomförd under året.

Not 33 Anslag 1:7, posten 1 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten om 10 046 tkr är indraget. I regeringsbeslut 2012-06-20 har anslagskrediten på posten höjts från 1 500 tkr till 11 620 tkr. I nytt regeringsbeslut 2012-10-25 har anslagskrediten höjts med ytterligare 11 380 tkr till 23 000 tkr.

I regeringsbeslut 2012-12-06 har anslaget höjts med 23 000 tkr till 73 000 tkr och tidigare förhöjd anslagskredit har sänkts.

För smittskyddsberedskapsuppgifter med anledning av epizooti- samt zoonoslagen enligt **villkor 2** får Jordbruksverket använda 1 000 tkr, 936 tkr har använts.

Jordbruksverket får enligt **villkor 4** ta i anspråk högst 2 000 tkr. Av dessa har 836 tkr förbrukats för särskilda undersökningar avseende främst zoonoser, serologiska undersökningar, undersökningar avseende salmonella samt bidrag för särskilda undersökningar vid obduktioner.

Enligt **villkor 5** får Jordbruksverket ta i anspråk högst 2 500 tkr för att ersätta producenter för vissa kostnader vid upptäckt av EHEC-smitta i samband med besättningsstudier eller åtgärder som har till syfte att ge kunskaper om möjlighet till bekämpning av EHEC-bakterien. Under 2012 har 682 tkr utbetalats.

Anslagsutfallet är 17 367 tkr lägre på anslagsposten 1 än beviljade medel och anledningen är att antalet nya utbrott av smittsamma djursjukdomar blev under året avsevärt lägre än prognostiserat .

Not 34 Anslag 1:7, posten 2 Bidrag till bekämpande av djursjukdomar

Det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten 2 om 1 106 tkr är indraget.

Not 35 Anslag 1:7, posten 3 Bidrag till obduktionsverksamheten

Det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten 3 om 107 tkr är indraget.

Not 36 Anslag 1:10, posten 1 Bekämpande av växtsjukdomar

Det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten om 8 tkr är indraget.

Not 37 Anslag 1:11, posten 1 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.

Enligt regeringsbeslut är det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten om 247 010 tkr indraget.

Jordbruksverket ska enligt **villkor 3** inom ramen för medel avsatta för särskilt stöd lämna stöd om högst 5 000 tkr för kostnader för kvalitets- och marknadsföringsåtgärder. Under året har 2 414 tkr utbetalats avseende stödåret 2011. Stöd ska även lämnas för organisering av och deltagande i jordbruksutställningar och livsmedelsmässor inom EU om högst 5 000 tkr. Under året har 1 602 tkr utbetalats avseende stödåret 2011.

Anslagsutfallet är 654 420 tkr lägre på anslagsposten än beviljade medel och anledningen beror på till övervägande del på att växelkursen för stödåret 2012 fastställdes den 1 oktober 2012 till en kurs som var lägre än vad anslagsbeloppet var beräknat på. Växelkursen fastställdes till 8,4498 kr/euro.

Not 38 Anslag 1:11, posten 4 EU-medfinansierade djursjukdomar

Enligt regeringsbeslut är det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten om 4 478 tkr indraget.

Anslagsutfallet är 6 398 tkr lägre på anslagsposten än beviljade medel och anledningen är att kostnader för BSE-tester har minskat då det tas färre prov på djur p.g.a. att åldern på djuren som det ska tas prov på har höjts från 48 till 72 månader.

Not 39 Anslag 1:12, Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Det ingående överföringsbeloppet på anslagsposterna 1 om 148 828 tkr är indraget enligt regeringsbeslut 2011-12-22.

Anslagsutfallet är 133 321 tkr lägre på anslagsposten 1 än beviljade medel. För anslagsposten blev utfallet på offentlig lagring ca 115 000 tkr lägre p.g.a. marknadsläget. Inom övrig intervention blev utfallet lägre än förväntat. Anslagsutfallet på anslagspost 5 är 11 618 tkr lägre än disponibla medel. Orsaken till detta är bl. a. att vid slutrekvisition av medel så redovisade vissa projekt lägre kostnader än vad som var budgeterat i beslutet om stöd, vissa projekt redovisade kostnader som inte var stödberättigade och vissa projekt genomfördes inte och blev därför avskrivna och några återtog då genomförande tiden inte räckte till. Programmet för omstruktureringen av sockersektorn avslutades 2011-09-30 och utbetalningarna för stödet upphörde 2012-09-30.

FINANSIELL REDOVISNING

Not 40 Anslag 1:12, posten 1 – Verksamheten med offentlig lagring

Köp och försäljning (tkr) 2012-01-01 – 2012-12-31	Korn	Skummjolk	Totalt
Ingående kapitalbindning	-85 967	-17 851	-103 818
Inköp (belastar 1:12 posten 1)	3	0	0
Försäljning (tillförs inkomsttitel 2627)	0	0	0
Förverkade säkerheter	0	0	0
Återflöden från EU-kommissionen (tillförs inkomsttitel 6116):			
- Nedskrivning	0	0	0
- Kompletterande nedskrivning	0	0	0
- Andra kostnader (vinst/förlust) ¹⁾	0	0	0
- Övriga kostnader	52 494	2 915	55 409
-Till hjälpprogram	25 761	14 936	40 697
Utgående kapitalbindning	-7 712	0	-7 712
Finansiella kostnad-/intäkt+, netto ²⁾	-248	-99	-347
Tekniska kostnad-/intäkt+, netto ³⁾	-1 031	-58	-1 089 ⁴⁾
Hanterad kvantitet (ton)			
Ingående lager	64 820	191	
Inköp	0	0	
Svinn	0	0	
Försäljning	0	0	
Utlagring EU:s hjälpprogram	-55 964	-191	
Utgående lager	8 856	0	

- 1) *Genom andra kostnader regleras den vinst eller förlust som har uppstått vid försäljning av varorna. Även avdrag för prover, svinn som överstiger toleransnivån och avvisade kvantiteter som ej uppfyller kvalitetskraven regleras genom andra kostnader.*
- 2) *Det finansiella nettot utgörs av skillnaden mellan Riksgäldens utlåningsränta och den ränta som erhålls från EU. From 1 juli 2008 slopades räntebereäkningen av EU-finansierade delar varför denna räntebereäkning enbart är fiktiv. Erhållen ränta från EU tillförs inkomsttitel 6116. För perioden 1995/96-2012 har Jordbruksverket erhållit totalt 12 043 tkr mer i ränta från EU jämfört med den ränta som erlagts till Riksgälden (t.o.m..30 juni 2008 och fiktiv bereäkning därefter) varav en nettokostnad om 347 tkr för 2012.*
- 3) *Med tekniska kostnader avses kostnader för transporter, inlagring, lagring och utlagring. De tekniska kostnaderna ersätts av EU med schablonbelopp för lagrad vara och ej för lagerutrymmen som står tomma i avvaktan på inlagring. Uppgifterna redovisas kassamässigt. De tekniska kostnaderna, netto utgörs av faktiska kostnader minus de schablonbelopp som erhålls från EU. Löpande under året belastas anslaget 1:12.1 med de s.k. tekniska kostnaderna och schablonbelopp som erhålls från EU tillförs inkomsttitel 6116. Vid varje halvårsskifte regleras resultatet för svenska staten. Jordbruksverket har undantag från EA-regeln enligt 18 § anslagsförordningen om löpande bokföring – se avsnitt i Finansiell redovisning - Inledning. Anslagsposten 1:13.1 belastas alternativt tillförs och motsvarande belopp tillförs/belastar anslagsposten 1:12.1. För räkenskapsåren 1995/96 – 2012 har svenska staten haft en kostnad om totalt 133 274 tkr med hanteringen av offentligt lagrad vara som inte har täckts av EU:s schablonersättningar varav en nettokostnad om 1 089 tkr för 2012.*
- 4) *Därutöver har Jordbruksverket haft 5 tkr i kostnader för råsocker som lagrades ut under 2010.*

Not 41 Anslag 1:13, posten 1 Finansiella korrigeringar m.m.

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 disponerar Jordbruksverket hela det ingående överföringsbeloppet. Anslagskrediten höjdes från 12 314 tkr till 41 047 tkr enligt regeringsbeslut 2012-06-20.

Belastningen på anslaget avser främst finansiella korrigeringar från EU-kommissionen (KOM) om totalt 427 098 tkr. Korrigeringarna från KOM rör arealbaserade stöd för stödåren 2005-2007 om 425 000 tkr samt korrigeringar om 2 098 tkr bl.a. rörande avslut av räkenskaper. Därutöver har anslagsposten netto tillförts 240 tkr avseende återbetalningar av stöd för belopp som tidigare har korrigerats mot KOM i tidigare års räkenskaper. Svenska staten har dessutom haft en nettokostnad avseende tekniska kostnader för offentlig lagring om 1 094 tkr (f.år 6 875 tkr), skadeståndsärende om 537 tkr samt rättegångskostnader om 160 tkr i fyra domar rörande produktionsavgift socker.

Not 42 Anslag 1:14, Strukturstöd till fisket m.m.

Enligt villkor 1 får anslagsposten 3 disponeras med högst 2 500 tkr för medfinansiering av projekt inom Sveriges lantbruksuniversitet. Jordbruksverket har under 2012 utbetalat 2 500 tkr. Vidare har 1 250 tkr utbetalats som avser 2011 och som ingick i det ingående överföringsbeloppet.

De utestående fiskerilånen som Länsstyrelserna förvaltar uppgår 2012-12-31 till 1 417 tkr antalet är 12 stycken. fördelade på Blekinge län 2 stycken. 69 tkr, Skåne län 4 stycken. 202 tkr, Hallands län 2 stycken. 151 tkr och Västra Götalands län 4 stycken. 995 tkr.

Enligt villkor 6 får utestående statliga kreditgarantier till lån för fisket uppgå till högst 75 000 tkr. Det finns inga utestående kreditgarantier enligt uppgift från Kammarkollegiet.

Anslagsutfallet är 23 797 tkr lägre på anslagsposten 3 än disponibla medel och anledningen är utbetalningstakten varit lägre än förväntat.

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är det ingående överföringsbeloppen på anslagsposten 4 om 6 tkr indraget. Även omdisponerat anslagssparande om 1 060 tkr är indraget.

Not 43 Anslag 1:15, Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 disponerar Jordbruksverket det ingående överföringsbeloppet om 118 852 tkr.

Enligt samma regeringsbeslut 2011-12-22 är det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten 4 om 18 tkr indraget. Även omdisponerat anslagssparande om 2 507 tkr är indraget.

Anslagsutfallet är 147 571 tkr lägre på anslagsposten än disponibla medel och anledningen är att utbetalningstakten varit lägre än förväntat.

Not 44 Anslag 1:17, Livsmedelsstatistik

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är del av det ingående överföringsbeloppet om 305 tkr indraget.

Not 45 Anslag 1:18, Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EU-budgeten

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är det ingående överföringsbeloppet om 856 tkr indraget.

Anslagsutfallet är 856 tkr lägre på anslagsposten än beviljade medel och anledning är att den omfattande strukturundersökningen inte genomfördes under 2012.

Not 46 Anslag 1:19.1, Exportfrämjande åtgärder

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är hela det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten om 510 tkr indraget.

Av anslaget har Jordbruksverket betalat ut 13 000 tkr till Exportrådet samt 2 000 tkr till Almi Företagspartner för verksamhet som avser exportmentorering enligt villkor 1.

Enligt villkor 4 får 2 500 tkr användas till landgodkännande av livsmedellexport härav har 1 496 tkr använts till detta.

Not 47 Anslag 1:19 posten 3, Satsningar för att bidra till innovation, utveckling och högre kompetens i livsmedelssektorn

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är hela det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten 3 om 5 831 tkr indraget.

Enligt villkor 1 ska medlen utbetalas till att uppfylla regeringens vision Sverige- det nya matlandet. Minst 6 000 tkr ska avse åtgärder i syfte att främja ekologisk livsmedelsproduktion. Av detta har 6 179 tkr använts till detta ändamål. Utöver detta ska 2 000 tkr av medlen användas till kompetenshöjande in-

satser på området mervärden i svenskt jordbruk, 2 408 tkr har använts.

Enligt **villkor 3** ska minst 5 000 tkr användas för kompetenshöjande insatser inom offentlig sektor, vilket även ska inkludera offentlig upphandling av livsmedel. Av beslutade medel om 5 000 tkr har 4 184 tkr betalats ut. Resterande del kommer inte att utnyttjas för ändamålet.

Av anslaget har 1 500 tkr utbetalats enligt **villkor 5** och använts för att skapa möjligheter till samarbetsformer mellan rennärning, jaktvärden, de areella näringarna och det småskaliga fisket i syfte att synliggöra den samiska matproduktionen och matkulturen. Jordbruksverket har samrått med Sametinget om användning av medlen.

Enligt **villkor 6** ska 315 tkr användas för att främja produktion och avsättning av svenska kvalitetsprodukter i form av svensk medfinansiering till informationskampanjer och säljfrämjande åtgärder, beslutade av EU-kommissionen under perioden 2006-2008. Av anslaget är 315 tkr utbetalt enligt villkoret.

Av anslagna medel har enligt **villkor 7** utbetalats 550 tkr till Stockholms internationella miljöinstitut (SEI) för arbetet med det nationella nätverket Ekologiskt Forum.

Not 48 Anslag 1:19.4, Kommunikation

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är hela det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten 4 om 296 tkr indraget.

Anslagsposten får användas till arbetet med kommunikation för att förmedla bilden av Sverige- det nya matlandet i enlighet med den kommunikationsplattform som finns framtagen för arbetet och i enlighet med regeringsbeslut L2012/452. Av anslaget får 2 600 tkr användas av Jordbruksverket därav har 2 410 tkr använts. Vidare har 4 400 tkr utbetalats till Visit Sweden.

Not 49 Anslag 1:19 posten 7, Jakt och fiske

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är hela det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten om 5 893 tkr indraget.

På anslagsposten 7 Jakt och fiske höjdes anslagskrediten från 450 tkr till 1 500 tkr enligt regeringsbeslut 2012-03-01.

Enligt **villkor 1** får 3 000 tkr användas för att koordinera svensk vattenbruksnäring. Jordbruksverket har utbetalt 3 727 tkr.

Av anslaget har enligt **villkor 2** utbetalats 2 000 tkr till SLU för att förbättra den odlade fiskens egenskaper.

Av anslaget får enligt **villkor 3** 8 500 tkr tillföras det svenska fiskeprogrammet och av detta har 1 373 tkr utbetalats.

Utestående åtaganden uppgår till 7 453 tkr 2012-12-31 varav 893 tkr avser beslut om stöd från år 2011.

Enligt **villkor 4** har 500 tkr utbetalats till länsstyrelsen i Stockholms län för att utreda och testa möjligheterna att samordna distribution och marknadsföring av lokalt fångad fisk och lokalt producerade fiskeprodukter.

Enligt **villkor 5** får 500 tkr användas för att etablera ett lokalt nätverk mellan vilthanteringsanläggningar, förädlingsföretag, dagligvaruhandel och restauranger i en specifik avgränsad region. Medlen får användas först efter beslut från regeringen. Under året har 500 tkr utbetalats.

Enligt **villkor 6** har 500 tkr utbetalats till Sameskolstyrelsen för satsning inom skolmat och det samiska köket.

Anslagsutfallet är 6 400 tkr lägre på anslagsposten än beviljade medel och anledningen beror till största del på villkor 3. Beviljade medel på villkor 3 uppgår till 8 500 tkr, utnyttjade medel uppgår till 1 373 tkr. Anslaget löptid på ett år lämpar sig mindre bra för projekt inom fiskeriprogrammet. Detta är en kombination av att projekten kan pågå under relativt lång tid, oftast mer än ett år. Handläggningen av ansökan om stöd samt handläggning av utbetalning av stöd ska genomföras inom ett år för att medlen ska kunna användas tar oftast längre tid.

Not 50 Anslag 1:19 posten 9, TSE-tester

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är hela det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten om 820 tkr indraget.

Anslagsutfallet är ca 420 tkr lägre på anslagsposten än beviljade medel och anledningen är att det efter en ny upphandling av BSE-analyser i normalslakten av nötkreatur så minskade kostnaderna väsentligt vilket innebar att den nationella delen av kostnaderna blev mindre.

Not 51 Anslag 1:19 posten 10, Offentliga måltider och utveckling av livsmedelskontroll

Enligt **villkor 1** har 4 000 tkr tkr utbetalats till Livsmedelsverket av högst 4 000 tkr för inrättandet av ett nationellt kompetenscent-

rum för den offentliga måltiden och därmed sammanhängande uppgifter.

Enligt **villkor 2** har ytterligare 5 000 tkr av högst 5 000 tkr betalats till Livsmedelsverket för att utveckla kompetensen i den offentliga livsmedelskontrollen till nytta för företag och konsumenter.

Not 52 Anslag 1:19 posten 11, Musselkontroll

Av anslaget har 2 000 tkr utbetalats till Livsmedelsverket för att täcka kostnader för tvåskaliga blötdjur.

Not 53 Anslag 1:21, post 4 Nationella stöd stödområde 1-3

En anslagskredit på posten 4 om 5 000 tkr infördes enligt regeringsbeslut 2012-03-01. Enligt regeringsbeslut 2012-12-06 drogs 11 500 tkr i anslagsmedel in och anslagskrediten höjdes till 16 000 tkr. Det utgående underskottet i anslaget 1:21.4 om 14 413 tkr inryms i beviljad anslagskredit.

Från anslagsposten får högst 2 860 tkr utbetalas för ersättning av merkostnader i samband med insamling av kadaver i norra Sverige. Jordbruksverket har utbetalat 2 567 tkr.

Not 54 Anslag 1:21, posten 5 Återföring av handelsgödselmedel

Av det disponibla anslagssparandet om 24 233 tkr på posten 5, Återföring av handelsgödselmedel, kan Jordbruksverket i dagsläget inte använda mer än 23 410 tkr avseende återkravsarbetet m.m. Resterande belopp om 823 tkr kan inte användas p.g.a. att villkor saknas i regleringsbrevet (beloppet avser i huvudsak återbetalda medel från tidigare räkenskapsår).

Enligt **villkor 1** – får högst 33 375 tkr, disponeras under 2011 och 2012 för ärendehantering och återkrav samt för IT-utveckling som krävs för att genomföra hanteringen. Jordbruksverket ska fördela mellan Jordbruksverket och Länsstyrelserna. Jordbruksverket har disponerat 14 690 tkr under 2012.

Av anslaget ska högst 2 100 tkr utbetalas till Lantbrukarnas Riksförbund (RLF) enligt **villkor 2** för att bredda tillgången av växtskyddsmedel för grödor som odlas i mindre omfattning och för mindre användningsoräden. Hela beloppet är utbetalt till RLF.

Not 55 Anslag 1:21, posten 8 Honungsprogrammet, EU-finansiering

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är hela det ingående överföringsbeloppen på anslagsposten 3 om 31 tkr indraget.

Not 56 Anslag 1:21, posten 9 Landsbygdsprogram 2007-2013

I regeringsbeslut 2012-03-01 erhöll verket dispositionsrätt till 430 188 tkr av de ingående överföringsbeloppen på anslagsposten 1:21.9 Landsbygdsprogram 2007-2013, dvs. 302 531 tkr är indraget.

Enligt **villkor 2** får anslagna medel användas för s.k. tekniskt stöd för programmets genomförande. Medlen får användas och har använts enligt följande:

Enligt regleringsbrev	Utfall, tkr 2012
Landsbygdsnätverket	5 897
Högst 750 tkr, Övervakningskommitténs sekretariat	409
Högst 23 900 tkr, får disponeras för uppföljning och utvärdering. Av beloppet får högst 13 250 tkr disponeras av SLU. Av det totala beloppet får högst 300 tkr användas för att genomföra uppdrag om alt. metoder för att sköta ängs- och betesmarker.	21 806 (varav 13 250 SLU)
Högst 3 050 tkr, Jordbruksverkets kostnader för avskrivningar av egenutvecklade IT-system till följd av förberedelser och igångsättning av programmets genomförande	3 028
Högst 1 750 tkr, Sametingets kostnader för programmets genomförande	1 018
Högst 47 500 tkr, Länsstyrelsernas kostnader för genomförande m.m.	47 500
Högst 2 950 tkr får disponeras för kostnader för införande ändringar i LBP m.m.	2 370
Högst 3 450 tkr får disponeras av Jordbruksverket för LBP's genomförande 2012 m.m. I detta ingår 60 tkr till LST för kontroll av djurväl-färdsutveckling.	2 663 (varav 0 till LST)
Högst 8 500 tkr får disponeras för ajourhållning av blockdatabasen.	8 492

FINANSIELL REDOVISNING

Anslagsutfallet är 564 210 tkr lägre på anslagsposten än beviljade medel, se vidare Finansiell inledning - Redovisning under Bemyndigande.

Not 57 Anslag 1:22, posten 3 Honungsprogrammet, EU-finansiering

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är hela det ingående överföringsbeloppen på anslagsposten 3 om 31 tkr indraget.

Not 58 Anslag 1:22, posten 7 Landsbygdsprogram för Sverige år 2007-2013, EU-medel

I regeringsbeslut 2012-03-01 erhöll Jordbruksverket dispositionsrätt till 486 059 tkr av de ingående överföringsbeloppen på anslagsposten 7, dvs. 620 273 tkr är indraget. Enligt villkor 2 får anslagna medel användas för s.k. tekniskt stöd för programmets genomförande. Medlen får användas och har använts enligt följande:

Enligt regleringsbrev tkr	Utfall, tkr 2012
Landsbygdsnätverket	5 897
Högst 750 tkr, Övervakningskommitténs sekretariat	409
Högst 23 900 tkr, får disponeras för uppföljning och utvärdering. Av beloppet får högst 13 250 tkr disponeras av SLU. Av det totala beloppet får högst 300 tkr användas för att genomföra uppdrag om alternativa metoder för att sköta ängs- och betesmarker.	21 806 (varav 13 250 SLU)
Högst 3 050 tkr, Jordbruksverkets kostnader för avskrivningar av egenutvecklade IT-system till följd av förberedelser och igångsättning av programmets genomförande.	3 028
Högst 1 750 tkr, Samedingets kostnader för programmets genomförande	1 018
Högst 47 500 tkr, Länsstyrelsernas kostnader för genomförande m.m.	47 500
Högst 2 950 tkr får disponeras för kostnader för införande av ändringar i LBP m.m.	2 370
Högst 3 450 tkr får dispone-	2 663

ras av Jordbruks-verket för programmets genomförande 2012 inkl. ny djurväl-färdsersättning. I detta ingår 60 tkr till LST för kontroll av djurväl-färdsutveckling.	(varav 0 till LST)
Högst 8 500 tkr får disponeras för ajourhållning av blockdatabasen.	8 492

Anslagsutfallet är 812 004 tkr lägre på anslagsposten än beviljade medel, se vidare Finansiell inledning - Redovisning under Bemyndigande

Not 59 Anslag 1:23, posten 1 Försöks- och utvecklingsverksamhet

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är hela det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten 1 om 423 tkr indraget. Av anslaget har, enligt villkor 3, 3 500 tkr utbetalats till Fritidsodlingens Riksorganisation för informations- och rådgivningsverksamhet samt 750 tkr till Stiftelsen trädgårdsodlingens elitplantstation.

Not 60 Anslag 1:23, posten 3 Omställningspremie och energieffektivisering

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 är hela det ingående överföringsbeloppet på anslagsposten 3 om 500 tkr indraget.

Av anslaget ska 3 000 tkr användas för en omställningspremie från fossila till icke-fossila bränslen i jord- och skogsbrukets arbetsmaskiner, enligt villkor 1 Härav har 3 000 tkr använts. Enligt villkor 2 ska 2 500 tkr användas för rådgivningssystemet för energieffektivisering inom jordbruket. Härav har 1 582 tkr använts.

Anslagsutfallet är 918 tkr lägre på anslagsposten än beviljade medel. Medel för energieffektivisering har använts till att starta upp rådgivning i Greppa Näringen med namnet "Energikollen". Rådgivningen har upphandlats. Upphandlingen överklagades och verksamheten kom därigenom igång sent. Trots att upphandlade aktörer har ansett sig klara av betydligt mer rådgivning än vad de fick tilldelning för har rådgivning inte gjorts i budgeterad omfattning. Tidsfaktorn, väderförutsättningar under hösten och prioritering hos upphandlade aktörer är faktorer som bidragit.

Not 61 Anslag 1:24, posten 1 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Enligt villkor 3 får högst 500 tkr av medlen disponeras för projekt i Västra Götalands samt Värmlands län härav har inget utbetalats.

Not 62 Anslag 1:1, Avgiften till Europeiska gemenskapen, post 2 Sockeravgifter

Enligt regeringsbeslut 2011-12-22 har hela det ingående överföringsbelopp omdisponerats till posten 7. I regeringsbeslut 2012-03-15 har verket erhållit en höjning av anslaget med 6 398 tkr till en nivå om 29 953 tkr. I beslut 2012-06-07 har verket erhållit ytterligare 15 530 tkr i anslagsmedel för att täcka inbetalda överskottsavgifter.

Utgående underskott täcks av beviljad anslagskredit om 2 356 tkr.

Not 63 Inkomsttitel 2714 sanktionsavgifter mm

Inkomsttiteln består av följande poster

Specifikation, tkr	2012
Återkrav enligt 1290/2005 (20%)	11 212
Förverkade säkerheter	7 178
Tvårvillkor 73/2009 (25%)	2 763
Återkrav gårdstöd 2005-2007 (100%)	33 234
Återkrav av gårdstöd 2008 (100%)	5 786
Villkor 3 anslag 1:13.1 Finansiella korrigeringar mm	425 000
Finansiell korrigering stödår 2005-2007 (EGFJ)	-219 730
Finansiell korrigering stödår 2008 (FJFLU)	-16 282
Totalt	249 161

Not 64 Inkomsttitel 6119 002, Övriga bidrag från EG:s jordbruksfonder, kursdifferenser

Löpande redovisningar till EU:s jordbruksfonder (garanti- och landsbygd) sker i euro vilket innebär att Sverige bär kursrisken. Under 2012 uppgår kursförlusten för av EU inbetalade belopp till ca 248 mnkr. Den främsta orsaken till förlusten är att gårdstödet för stödåret 2011 utbetalades till kurs 9,26 kr per euro samtidigt som den svenska kronan successivt har stärkts mot euron under året när inbetalningar har inkommit från EU på förskottade stöd. Kursen vid inbetalningsdagen i början av februari 2012 (avseende b.la. gårdstöd som utbetalades under december 2011) låg på 8,91 kr per euro.

Not 65 Inkomsttitel 6213 002 Bidrag från Fonden för fiskets utveckling 2007-2013

Titeln har tillgodoförts 2 564 tkr vilket avser finansiella korrigeringar, avdrag från rekvisitioner, som har belastat anslag 1:13.1 och tillförts inkomsttitel. Under året har inga medel inbetalats från EU. Fordran uppgår till 54 560 tkr.

Not 66 Bemyndiganden anslagsposten 1:21.9

Överskridande av bemyndigande ramen har gjorts med 587 043 tkr, se vidare Finansiell inledning – Redovisning under Bemyndigande.

Not 67 Bemyndiganden anslagsposten 1:22.7

Överskridande av bemyndigande ramen har gjorts med 269 681 tkr, se vidare Finansiell inledning – Redovisning under Bemyndigande.

FINANSIELL REDOVISNING

Not 68 Finansieringsanalys, Kostnader

Specifikation, tkr	2012	2011
Verksamhetens kostnader	-1 408 925	-1 362 265
Avgår:		
Avskrivningar och nedskrivningar	56 830	60 170
Reaförlust	335	0
Summa	-1 351 760	-1 302 095

Not 69 Finansieringsanalys, Minskning (+) av kortfristiga fordringar

Specifikation, tkr	2012	2011
Förändring av:		
- Pågående arbete	-767	1 960
- Fordringar	-585 834	867 991
- Periodavgränsningsposter	-9 925	1 474
Totalt	-596 526	871 425
Avgår:		
Fordran EU som redovisas under avsnitt Finansiering av investeringar	-96 105	-113 683
Fordran EU som redovisas under avsnitt Uppbördsverksamhet	732 645	-823 752
Summa	40 014	-66 010

Not 70 Finansieringsanalys, Ökning (+) av kortfristiga skulder

Specifikation, tkr	2012	2011
Förändring av:		
- Avsättningar	-880	-1 412
- Skulder (exkl RGK)	8 814	-23 397
- Periodavgränsningsposter	-701 660	2 923
Totalt	-693 726	-21 886
Avgår:		

Förskott EU som redovisas under avsnitt Uppbördsverksamhet	41 930	87 790
Periodiserade bidrag som redovisas under avsnitt Transfereringsverksamhet	-6 530	6 530
Summa	-658 326	72 434

Not 71 Finansieringsanalys, Försäljning av anläggningstillgångar

Specifikation, tkr	2012	2011
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	1 893	3 436
Summa	1 893	3 436

Not 72 Finansieringsanalys, Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag

Specifikation, tkr	2012	2011
Medel som erhållits från statsbudgeten enligt RR	12 329 943	12 255 581
Medel som erhållits från myndigheter	11 034	2 299
Övriga erhållna medel enligt RR		0
Finansiella kostnader	237 417	-67 950
Summa	12 578 394	12 189 930

Not 73 Finansieringsanalys, Lämnade bidrag Transfereringar

Specifikation, tkr	2012	2011
Lämnade bidrag	-11 811 442	-12 203 898
Förändring skuld	6 530	-6 530
Summa	-11 804 912	-12 210 428

FASTSTÄLLANDE

Fastställande av årsredovisning 2012

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Jönköping 19 februari 2013

Leif Denneberg
Generaldirektör

Bilaga 1

Jordbruksverkets organisation

Bilaga 2

EU:s finansiella korrigeringar för jordbruksfonderna

Finansiella korrigeringar på grund av överskridna tidsgränser för utbetalningar, tkr.

Nedanstående tabell visar finansiella korrigeringar för medlemsländerna på grund av överskridna tidsgränser för utbetalningar enligt tillämpning av förordningen (EG) 885/2006 för perioden 1996-2012. Det bör observeras att de belopp som fastställs av kommissionen och dras av från ersättningarna till berörda medlemsstater under det aktuella året är preliminära och slutligen fastställs i samband med att räkenskaperna avslutas.

Medlemsstat	1996-2009	2010	2011	2012	Totalt 1996-2012
Belgien	5 931	0	0	0	5 931
Bulgarien	0	0	0	0	0
Tjeckien	316	0	0	0	316
Danmark	3 419	0	0	0	3 419
Tyskland	26 013	0	0	92	26 105
Estland	0	0	0	0	0
Grekland	268 763	3 469	15 183	2 241	289 656
Spanien	645 129	39 359	27 121	1 823	713 432
Frankrike	236 050	207	10 993	2 739	249 989
Irland	66 741	709	118	0	67 568
Italien	1 289 531	35 054	19 179	35 192	1 378 956
Cypern	0	0	0	0	0
Lettland	0	0	0	0	0
Litauen	0	0	0	0	0
Luxemburg	2 062	0	0	0	2 062
Ungern	412	0	0	0	412
Malta	0	0	0	0	0
Nederländerna	17 711	0	0	1 073	18 784
Österrike	112	0	0	0	112
Polen	0	0	0	92	92
Portugal	92 173	27 278	17 968	2 600	140 019
Rumänien	49 727	27 386	738	389	78 240
Slovenien	104	0	0	0	104
Slovakien	0	0	3 087	0	3 087
Finland	1 920	102	0	0	2 022
Sverige	189	260	0	0	449
Förenade Kungariket	1 979 498	12 219	2 409	2 847	1 996 973
Totalt	4 685 801	146 043	96 796	49 088	4 977 728

Källa: EU-kommissionens dokument D-1362840-2012 (omräkningskurs 8,5820 kr/euro) och motsvarande dokument för tidigare år.

BILAGA 2

Finansiella korrigeringar – avslut av räkenskaper

EU-kommissionens beslut om godkännande och avslut av utbetalningsställenas räkenskaper sker i två steg. Steg ett avser årsräkenskaperna och det intyg och den rapport som är resultat av de attesterande organens arbete. Beslut ska fattas senast den 30 april efterföljande år men är i sig ingen grund för finansiella korrigeringar.

Steg två grundar sig på kommissionens eget arbete inom ramen för godkännande av räkenskaper. Detta arbete avser granskning av överensstämmelse med gemenskapslagstiftningen och är inte längre knutet till ett speciellt räkenskapsår.

Kommissionens årliga granskningsprogram upprättas med hänsyn till bland annat de iakttagelser som redovisats av attesterande organ, Europeiska revisionsrättens granskningar och områden med hög risk för fel. Proceduren som inleds i steg två kan ta flera år. Besluten omfattar normalt de ärenden som behandlats färdigt under det närmast föregående halvåret. I besluten framgår vilka medlemsstater som omfattas och vilket/vilka utgiftsområden korrigeringen gäller. Ytterligare detaljer om respektive ärende framgår av den sammanfattande rapporten.

Finansiella korrigeringar på grund av brister i tillämpningen av gemenskapslagstiftningen, tkr

Medlemsstat	Beslut 1999-2009	Beslut 2010	Beslut 2011	Beslut 2012	Totalt 1999-2012
Belgien	313 197	182 090	218 223	24 472	737 982
Bulgarien	0	0	0	0	0
Tjeckien	2 557	6 042	0	99	8 698
Danmark	1 427 405	104 184	204 861	138	1 736 588
Tyskland	1 326 336	173 931	27 500	89 417	1 617 184
Estland	667	291	0	6 661	7 619
Grekland	11 360 481	4 390 251	2 562 015	1 058 999	19 371 746
Spanien	10 041 347	506 413	1 035 271	2 068 896	13 651 927
Frankrike	9 050 916	377 193	20 678	532 669	9 981 456
Irland	258 228	3 535	0	90 751	352 514
Italien	13 429 461	349 616	743 003	1 422 305	15 944 385
Cypern	3 550	13 252	99 065	1 309	117 176
Lettland	121	0	0	0	121
Litauen	24 510	389	0	28 350	53 249
Luxemburg	20 127	11 323	0	16	31 466
Ungern	137 553	145 734	0	61 121	344 408
Malta	1 016	0	2 404	0	3 420
Nederländerna	800 322	439 574	222 441	161 541	1 623 878
Österrike	38 823	16 972	12 018	12 476	80 289
Polen	145 352	1 082 619	75 529	112 945	1 416 445
Portugal	608 058	703 879	48 415	823 612	2 183 964
Rumänien	0	340 136	665 954	0	1 006 090
Slovenien	16 225	55 773	-19 342	117	52 773
Slovakien	0	29 647	0	0	29 647
Finland	74 137	15 715	9 136	397	99 385
Sverige	194 443	29 917	697 418	193 313	1 115 091
Förenade kungariket	2 399 441	2 209 495	313 524	612 975	5 535 435
Totalt	51 674 273	11 187 970	6 938 113	7 302 446	77 102 936

1 Det första beslutet fattades 1999. Korrigeringar pga. försenade betalningar redovisas separat och ingår inte såvida det inte avser en korrigering +/- av beloppen i tabell 1.

Källa: Beslut 2012/89/EU, 14 februari 2012 (kurs 8,8455); Beslut 2012/336/EU, 22 juni 2012 (kurs 8,3488); Beslut 2012/500/EU, 6 september 2012 (kurs 8,6155) och motsvarande beslut för tidigare år.

BILAGA 2

Tabellen ovan visar en sammanställning av finansiella korrigeringar sedan det nuvarande systemet infördes. Det bör observeras att besluten även kan innehålla ändringar av tidigare beslut som en följd av till exempel avgöranden i domstol samt justeringar av avdrag på grund av överskridna tidsgränser för utbetalningar.

Bilaga 3

Utbetalade ersättningar till ledamöter i insynsrådet m.m.

Skattepliktiga ersättningar och andra förmåner som betalats ut till ledamöter i insynsrådet och ledande befattningshavare inom Statens jordbruksverk, tkr.

Generaldirektör:

Leif Denneberg ¹	- bruttolön	1 037
Mats Persson ²	- bruttolön	1 032

Insynsrådsledamöter:

Agneta Dreber	- arvode	6,0
Anders Engvall	- arvode	6,0
Marianne Jensen Waern	- arvode	1,5
Anniqa E. Nygård	- arvode	4,5
Irene Oskarsson	- arvode	4,5
Sven Stensson	- arvode	3,0
Björn Risinger	- arvode	4,5
Helén Petersson	-arvode	3,0

Uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller i aktiebolag:

Mats Persson²

Ledamot i Miljömålsrådet (Naturvårdsverket), ledarmot Tullverkets insynsråd, ledarmot e-delegationen.

Leif Denneberg¹

Ledamot e-delegationen, (fr.o.m. 1/9-2012), ledarmot i statens veterinärmedicinska anstalt (SVA).

Agneta Dreber

Ordförande för Sveriges Radio AB, ordförande i Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO), ledamot i Länsförsäkringar Stockholm, suppleant i styrelsen för Handelshögskolan i Stockholm, samt vice ordförande i Stockholms Köpmansklubb.

Anniqa E. Nygård

Vice ordf. i Lantbrukarnas Riksförbund, Vice ordf. i LRF konsult, vice ordf. i Kooperation utan gränser samt ledamot i Edgården AB.

Irene Oskarsson

Ledamot i Länsstyrelsens insynsråd i Jönköping samt i Gentekniknämnden.

Björn Risinger

Ordförande i insynsrådet för Havs- och vattenmyndigheten, ledamot i insynsrådet för SMHI.

Sven Stensson

Ordförande Djurskyddet Sverige, Medlem i Styrelsen WSPA, Vice Ordf. för stiftelsen CapellaGården Konst och disigskola, Ordf. Skolnämnden Mörbylånga kommun, Fullmäktige Mörbylånga kommun samt Medlem i Kalmarsunds Gymnasieförbund.

Helén Petersson

Ledamot i Naturvårdsverkets insynsråd.

¹ Anställd som Överdirektör perioden 1/1–31/8-2012 och som Generaldirektör 1/9-31/12-2012

² Avslutade sin anställning som Generaldirektör på Jordbruksverket 31/8-2012

Jordbruksverket
551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
Fax 036-34 04 14

E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se